

Nr 167

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp, m. m.; given den 26 oktober 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till sådana ändringar i den exekutionsrättsliga lagstiftningen som betingas av det tidigare i år genom prop. 1973: 42 framlagda förslaget till ändringar i sjölagen (1891: 35 s. 1) m. m. Samtidigt som lagstiftningen om fartygsexekution anpassas till sjölagen, särskilt till dess nya panträttssystem, reformeras bestämmelserna i syfte att skapa ett modernt förfarande vid fartygsexekution.

Vid exekution i fartyg kommer enligt förslaget förfarandet i fortsättningen att följa antingen ett mera komplicerat eller också ett enklare regelsystem. Det förra skall användas vid exekution i skepp och skeppsbygge som är registrerat i Sverige eller i annat land. Det senare åter skall användas vid exekution i oregistrerad egendom.

Det är i synnerhet förfarandet vid exekution i registrerad egendom som omgestaltas i förslaget. Bland de många nyheterna vid sådan exekution märks främst att egendomen kan utmätas även om den inte är tillgänglig vid utmätningstillfället. Regeln härom gäller emellertid endast om egendomen är registrerad här i riket. En annan nyhet är att den s. k. täckningsprincipen införs. Denna innebär att försäljning får ske endast om alla fordringar som har företräde framför exekutionsfordringen samt kostnaden för förfarandet blir täckta. En tredje nyhet är att den som gör exekutivt förvärv av registrerad skeppsegendom i princip får behålla egendomen även om det skulle visa sig att

gäldenären inte var rätt ägare. Den stärkta ställningen för den som gör exekutivt förvärv föreslås f. ö. skola gälla även vid exekution i fast egendom.

Förslaget ingår som en etapp i arbetet på en utsökningsbalk. Bestämmelserna är utformade så att de väl låter sig införlivas i ett nyligen framlagt förslag till en sådan balk (SOU 1973: 22).

1 Förslag till

Lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 § Utmätt skepp, som är infört i skeppsregistret, säljes av överexekutor. Försäljningen skall ske på offentlig auktion.

Med registrerat skepp likställes i denna lag skeppsbygge, som är infört i skeppsbyggnadsregistret.

Bestämmelserna i denna lag är även tillämpliga på egendom som utom riket är införd i register som motsvarar skepps- eller skeppsbyggnadsregistret, om ej annat följer av vad som är särskilt föreskrivet.

2 § Vad i denna lag sägs om utmätt skepp gäller i tillämpliga delar även när skepp skall säljas exekutivt under konkurs eller när skepp enligt 10 § andra stycket sjölagen (1891: 35 s. 1) skall säljas exekutivt på begäran av ägaren.

3 § Utmätt skepp bör säljas inom fyra månader från utmätningen, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt andra stycket.

Anstånd med försäljningen får beviljas på begäran av utmätnings sökanden eller ägaren. På begäran av ägaren får anstånd beviljas endast om sökanden medger det eller särskilda skäl till anstånd föreligger.

4 § Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av det utmätta skeppets försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan skeppet sålts, till överexekutor betala sökandens fordran och kostnad för vilken denne svarar.

5 § Hör skeppet till konkursbo, kan förvaltaren, om arvode eller annan kostnad för skeppets förvaltning under konkursen skall utgå ur skeppet, begära att skeppet säljes för den fordringen.

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979), kan begära att skepp som hör till konkursbo säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur skeppet är ostridig eller styrkes. Om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, framställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning förfaller.

Borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt har i fråga om utmätt skepp som ej hör till konkursbo samma befogenhet som enligt andra stycket. Begagnar han sig därav, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa konkursbo eller borgenär som begärt att skeppet säljes för fordran som anges ovan.

6 § Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till överexekutor senast vid auktionen.

7 § Minst trettio dagar före auktionen skall underrättelser om försäljningen sändas till sökanden och ägaren samt till kända borgenärer som har sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt. Blir sådan borgenär känd senare, skall underrättelse genast sändas till honom. Har registermyndigheten uppgift om adress, skall den användas. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

8 § Har auktionen ej blivit utlyst så som angivits i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid utsättas, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

9 § Vid början av auktionen skall lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran anmälts hos överexekutor före auktionen, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

När förhandlingen avslutats, upprättas sakägarförteckning.

10 § I sakägarförteckningen upptages, förutom exekutionsfordringen, fordran som är förenad med sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt samt kostnaden för förfarandet.

Om skeppet hör till konkursbo, upptages även arvode och annan kostnad för skeppets förvaltning under konkursen. Är skeppet därjämte utmätt, upptages fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979).

Med fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning avses även fordran för vilken skepp tagits i anspråk enligt 91 a § 3 mom. utsökningslagen (1877: 31 s. 1) samt rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

11 § Fordringarna upptages efter det företräde som gäller enligt lag. Kostnaden för förfarandet upptages närmast före exekutionsfordringen.

Ränta och annan biförpliktelse upptages före fordringens kapitalbelopp, om ej borgenären yrkar annat.

Fordran upptages i förteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas, upptages fordringen med det företräde som tillkommer den, om inteckningen beviljas.

När försäljning begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 §.

12 § Fordran upptages med det belopp till vilket den beräknas uppgå den dag då fördelningsammansamling skall äga rum. Beträffande

fordran med sjöpanträtt skall iakttagas vad som föreskrives i 249 § andra stycket andra punkten sjölagen (1891: 35 s. 1). Panträtt på grund av inteckning får ej åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 264 § sjölagen. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptages återstoden som ägarhypotek.

Om i skeppet gäller pantbrev som ej innehaves av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej blivit anmäld, upptages pantbrevets belopp och ett till tio procent av detta belopp beräknat tillägg.

Ägarhypotek upptages utan tillägg enligt 264 § sjölagen.

Fordran, som ej är förfallen till betalning och icke löper med ränta före förfallodagen, upptages med det belopp som efter fem procents årlig ränta utgör fordringens värde den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Motsvarande gäller, om utfäst ränta är lägre än fem procent.

13 § I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,

2. det lägsta bud som måste avges för att skeppet enligt 14 § skall få säljas,

3. betalningsvillkoren.

14 § Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för skeppet och andra medel som finns att tillgå.

15 § Köpeskillingen skall betalas kontant. Efter medgivande av borgenär vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med panträtt på grund av inteckning får dock vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp innestå i avräkning på köpeskillingen, om det ej är fråga om sådan fordran som avses i 11 § tredje stycket.

I sakägarförteckningen skall anmärkas, om fordran ej får innestå.

16 § Den som ropar in skeppet är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en sjättedel av köpeskillingen, dock ej mindre än den kostnad för förfarandet som skall utgå ur skeppet.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning i skeppet, om den täckes av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning eller ställa säkerhet men blir i fall som avses i 22 § ersättningsskyldiga intill motsvarande belopp.

Ogulden del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 6 § kungjorts för köpeskillingens fördelning.

När köpeskillingen till fullo betalats, får köparen komma i besittning av skeppet.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför.

17 § På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av skeppet, ske på andra villkor än som anges i denna lag. Skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som ej själv begärt försäljning motsätter sig det.

18 § Innan skeppet ropas ut, skall redogörelse lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Upplysning skall lämnas, att skeppet ropas ut under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 § Innan inrop godtages, skall överexekutor pröva om det i 14 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utan hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge, att inrop godtages fastän kostnaden för förfarandet ej blivit täckt.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfordringen ej täckes.

20 § Sedan inrop godtagits, skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Överexekutor kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall skeppet ropas ut på nytt.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

21 § Sker ej inrop, som godtages och fullföljes genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att skeppet blivit sålt och saknas anledning till antagande att skeppet kan säljas inom rimlig tid, får överexekutor avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, äger 6—20 §§ motsvarande tillämpning. Anmälan som skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, går utmätningen åter. Detta gäller dock ej medel som influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

22 § När ny auktion hålles sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därå från utsatt dag för köpeskillingens fördelning till och med den nya dagen för sådan fördelning och för att även kostnaden för den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om ändrade förhållanden inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas, när den nye inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir skeppet ej sålt vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålles ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk återlämnas.

23 § I fråga om fördelning av köpeskillning och andra tillgängliga medel äger vad som enligt 143—166 §§ utsökningslagen (1877: 31 s. 1) gäller beträffande fast egendom motsvarande tillämpning.

Angående klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning som avses i första stycket gäller vad som i utsökningslagen föreskrives för motsvarande fall beträffande fast egendom.

24 § Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagats får köparen komma i besittning av skeppet, om ej förordnande enligt 218 § 3 mom. utsökningslagen (1877: 31 s. 1) meddelats innan han blivit berättigad därtill. Får han på grund av sådant förordnande ej komma i besittning av skeppet och är hindret ej hävt inom tre månader från utsatt dag för köpeskillningens fördelning, får han frånträda köpet och återfå vad han betalat jämte därå upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos överexekutor medan hindret alltjämt består.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

2. Nya lagens bestämmelser om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Nya lagens bestämmelser om tillägg enligt 264 § sjölagen (1891: 35 s. 1) tillämpas beträffande ränta, som enligt 14 eller 15 övergångsbestämmelserna till lagen (197 : 000) om ändring i sjölagen i stället för sådant tillägg skall beräknas på kapitalbeloppet av in-teckning enligt äldre lag.

4. Har auktion hållits före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om inopares förpliktelser samt köpeskillningens fördelning och vad som har samband därmed.

5. Bestämmelserna i 3 § nya lagen har icke tillämpning i fråga om uttagande av böter, viten eller annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, och icke heller vid indrivning av vad som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas eller av sådan kostnad för allmän rättshjälp som part eller annan enligt 31 § rättshjälpslagen (1972: 429) ålagts att ersätta statsverket eller av vad som skall återbetalas enligt beslut som avses i 7 § lagen (1973: 137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.

6. Bestämmelserna i nya lagen skall gälla i fråga om båt, som är upptagen i skeppsregistret enligt 5 övergångsbestämmelserna till lagen (197 : 000) om ändring i sjölagen.

7. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom förordnas i fråga om utsökningslagen (1877: 31 s. 1)¹, dels att 95, 140 och 140 a §§ skall upphöra att gälla, dels att 56, 62, 71, 73, 77, 88 c, 88 d, 89—94, 96, 96 a, 138, 139, 141, 151, 198, 201, 209 och 213 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 91 c och 213 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

56 §²

Utmätning sökes, där gäldenären har sitt hemvist. Som hemvist anses den ort där gäldenären är bosatt samt, i fråga om dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, i fråga om bolag eller annan som avses i 10 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, den ort som enligt nämnda lagrum gäller som hemvist.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är. Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är *eller, i fråga om fartyg eller luftfartyg, på den ort dit det väntas. I fråga om fartyg må utmätning även sökas på fartygets hemort.* Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Ändå att utmätningsman, hos vilken utmätning är sökt, ej är behörig enligt vad i 1 eller 2 mom. sägs, må han i brådska fall, med överlämnande av målet till behörig utmätningsman, föranstalta om åtgärd som stadgas i 60 a §.

Om befogenhet för utmätningsman att, när fråga är om utmätning av fast egendom på annan ort, eller i andra särskilda fall överlämna mål om utmätning till annan behörig utmätningsman förordnar Konungen.

62 §³

Vid utmätning bör av utmätningsbara tillgångar i första hand tagas i anspråk egendom som kan användas till borgenärens förnöjande med minsta kostnad, förlust och annan olägenhet för gäldenären. Tillgångar som höra samman skola om möjligt ej skiljas.

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmannsrätt i gäldenärens fasta egendom, luftfartyg eller reservdelar

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmannsrätt i gäldenärens fasta egendom, *fartyg, luftfartyg eller re-*

¹ Senaste lydelse av 95 § 1971: 495, 140 § 1944: 68, 140 a § 1971: 495.

² Senaste lydelse 1963: 255.

³ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

till sådant fartyg, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Föreslagen lydelse

servdelar till luftfartyg, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Med fartyg likställas i denna lag fartyg under byggnad.

71 §⁴

Har någon panträtt i gäldenärs lösa gods eller rätt att sådant gods till säkerhet för sin fordran kvarhålla, må hinder därav ej möta för godsets utmätande och försäljande för annan gäldenärens skuld; och njute sådan borgenär rätt till betalning ur köpeskillingen, såsom i 6 kap. sägs. Den, som har lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, vare dock, där egendomen icke utgöres av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg, ej pliktig att lämna panten från sig, med mindre full lösen därför gives, eller panthavaren nöjes med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen; ej äge panthavaren vägra att taga lösen, då den, i fall som nu är sagt, honom bjudes, ändå att hans fordran ej är till betalning förfallen.

Har någon gäldenärs lösa egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran, hindrar detta ej, att egendomen utmätas för annan fordran. Den som innehar egendomen är skyldig att taga betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. Han är dock icke pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, om ej försäljning skall ske för fordran med lika eller bättre rätt.

Har inteckning i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg blivit av ägaren till den intecknade egendomen lämnad såsom pant, skall inteckningen icke utmätas utan i stället den rätt till andel i inteckningen, som, efter ty särskilt är stadgat, må tillkomma gäldenären, tagas in mät i den ordning som 74 § stadgar.

⁴ Senaste lydelse 1971: 1211.

Nuvarande lydelse

Om utmätning av pantbrev i fast egendom i den mån *det* ej utgör pant för fordran finnas bestämmelser i 91 a §.

Föreslagen lydelse

Om utmätning av pantbrev i fast egendom *eller i skepp* i den mån *pantbrevet* ej utgör pant för fordran finnas bestämmelser i 91 a §.

73 §⁵

Lös egendom, som utmätes, skall av utmätningsmannen upptecknas och värderas; och äge han, där så finnes nödigt, tillkalla sakkunnige män att vid värderingen biträda. Utmätas av inteckning besvärade reservdelar till luftfartyg, skola sakkunniga städse anlitas vid värderingen. Är fråga om utmätning av fordran eller rättighet, vare den från vilken fordringen eller rättigheten skall utgå pliktig att, efter anmaning, lämna utmätningsmannen erforderliga upplysningar angående dess innehåll; efterkommes ej anmaningen, äge överexekutor efter anmälan av utmätningsmannen förelägga den tredskande vite samt fälla honom därtill.

Utmätes helt fartyg eller gods i fartyg, avfordre utmätningsmannen befälhavaren de handlingar, som tjäna till upplysning angående äganderätten till fartyget eller godset, så ock uppgift å de fordringar, för vilka fartyget eller godset jämlikt 11 kap. sjölagen må häfta. Uteslår frakt ogulden eller innehaves fraktseloppet av befälhavaren eller redarens agent eller är redaren eller godsets ägare berättigad till sådan ersättning, som i 268 eller 278 § sjölagen omförmäles, skall sådan ersättning, där borgenären det yrkar, uppbäras av utmätningsmannen eller av syssloman, som av honom därtill förordnas. Utmätningsmannen kungöra utan dröjsmål den, som det åligger att gälda eller redovisa sådant belopp, förbud att utgiva något till annan än utmätningsmannen eller sysslomannen.

Vid utmätning av luftfartyg eller gods i sådant fartyg skall vad i 2 mom. stadgas i tillämpliga delar gälla.

77 §⁶

Då utmätning av lös egendom är fullbordad så som sägs i 67 c § 1 mom. eller 73—76 §§, njuter borgenären förmånsrätt i det utmätta efter vad som stadgas i förmånsrättslagen (1970: 979).

⁵ Senaste lydelse 1955: 234.

⁶ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

Finner utmätningsmannen på grund av anspråk som i 69 § sägs eller eljest, att egendomen eller del därav ej bort utmätas, äger han föranstalta om rättelse, sedan borgenären, där så kan ske, beretts tillfälle att yttra sig; dock må sådan rättelse ej vidtagas senare än två veckor från det förrättningen ägde rum.

Om åtgärd enligt 2 mom. skall utmätningsmannen genast underätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

Föreslagen lydelse

Utmätning av här i riket registrerat skepp eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg medför dock förmanrätt redan när beslutet om utmätning meddelas. Blir egendomen, innan den omhändertagits, utmätt i främmande stat, gäller den rätt som vunnits genom den förra utmätningen såsom panträtt.

Om åtgärd enligt 3 mom. skall utmätningsmannen genast underätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

88 c §⁷

Utmättningsförrättning skall om möjligt hållas inom fyra veckor från det att utmätningsmannen mottog de handlingar som anges i 54, 54 a eller 55 §. Lämnar borgenären anstånd med utmätningen och fortfar anståndet över sex månader från mottagandet av handlingarna, är anskningen förfallen.

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd. *Beträffande fartyg som avses i 94 § skall dock gälla en tid av fyra månader från utmätningen.*

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej beviljas utöver sex månader eller, *beträffande fartyg som avses i 94 §, ett år från utmätningen.*

I fråga om tid för försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd.

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej beviljas utöver sex månader från utmätningen.

I fråga om tid för försäljning av registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luft-

⁷ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

egendom finnas särskilda bestämmelser.

Föreslagen lydelse

fartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

88 d §⁸

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning.

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning, *om annat ej följer av 91 c § eller av 5 § lagen (197 : 000) om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.*

Medel som gäldenären i målet betalar till utmätningsmannen anses utmätta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider här emot. Om målet är anhängigt hos överexekutor, gäller detsamma i fråga om medel som betalas till denne eller till utmätningsmannen.

89 §⁸

Försäljning av utmätt lös egendom skall ske på offentlig auktion utom i fall som avses i 96 a §.

Om försäljning av *utmätt* luftfartyg och av *utmätta*, in-tecknade reservdelar till *sådant* fartyg meddelas bestämmelser i *särskild lag*.

Om försäljning av *registrerat skepp*, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till *luftfartyg* meddelas bestämmelser i *särskilda lagar*. *Andel i sådan egendom säljes av överexekutor i den ordning som enligt denna lag skall tillämpas i fråga om försäljning av rättighet. Detsamma gäller villkorlig äganderätt till egendomen eller till andel däri.*

Om försäljning av utmätt fast egendom meddelas likaledes bestämmelser i särskild lag.

90 §⁹

Skall lös egendom säljas på auktion, skall utmätningsmannen kungöra tid och ställe för auktionen i tidning inom orten och på sätt som i övrigt finnes lämpligt. Finnes för viss ort förordnat, att auktion skall kungöras på särskilt sätt, skall det också lända till efterrättelse.

Är egendom, som säljas skall, av beskaffenhet att den ej, utan att förstöras eller väsentligen försämrats, kan förvaras under den tid, som för auktionens kungörande i ovan stadgad ordning erfordras, äge utmätningsmannen låta kungöra försäljningen på annat sätt, som lämpligt finnes.

Auktion å fartyg som sägs i 94 § skall förrättas av överexekutor. Auktionen skall kungöras så som

⁸ Senaste lydelse 1971: 495.

⁹ Senaste lydelse 1967: 140.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*ovan om annan lös egendom är
sagt.*

91 §¹⁰

Kungörelse om auktion å lösören skall ske minst åtta dagar innan auktionen hålles, där ej i fall som i 90 § 2 mom. sägs kortare tid för kungörandet finnes nödig. Auktion å fordran eller rättighet skall kungöras minst fjorton dagar förut; och varde tillika, där så kan ske, inom samma tid särskilda underrättelser om auktionen med posten avsända till borgenären och gäldenären. Skall i stad auktion å lös egendom kungöras mera än en gång, vare det gillt, om första kungörandet skett inom tid som nu är sagd.

Har gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning i hans luftfartyg eller därtill hörande reservdelar blivit utmätt, låte utmätningssmannen anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter; skall sådan handling anskaffas, må ej förr än det skett kungörelse om auktionen utfärdas. Skall försäljning ske av inteckningshandling, vilken tagits i mät hos någon, som enligt handlingen är personligen ansvarig för det däri förskrivna beloppet, åligger det utmätningssmannen, där ej med gäldenärens samtycke handlingen säljes med bibehållande av hans ansvarighet, att, innan handlingen utlämnas till köparen, förse densamma med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

*Skall fartyg eller gods i fartyg
säljas, varde kungörelsen om försäljningen jämväl införd i allmänna tidningarna minst fjorton dagar före auktionen; och skall kungörelsen tillika innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning eller i utmätt fartyg hava inteckning, äga rätt till betalning ur det utmätta, hava att sådant, på sätt i 139 § sägs, före auktionen hos auktionsförrättaren anmäla. De borgenärer, vilka jämlikt 11 kap. sjölagen äga rätt till betalning ur det utmätta eller i utmätt fartyg hava inteckning, skola därjämte, såvitt ske kan, underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev, vilka auktionsförrättaren skall med posten avsända till inländska borgenärer så tidigt, att kallelserna må komma dem till handa minst fjorton dagar före auktionen, och till utländska borgenärer så fort ske kan.*

Vid försäljning av gods i luftfartyg skall kungörelse ske minst

Vid försäljning av fartyg, som ej är registrerat, eller av gods i far-

¹⁰ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *godset*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *godset* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger luftpanträtt i *detta*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Föreslagen lydelse

tyg eller i luftfartyg skall kungörelse ske minst tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *egendomen*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *egendomen* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger *sjö- eller* luftpanträtt i *denna*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Om egendom som skall säljas svarar för företagsinteckning, skall auktionsförrättaren om möjligt underrätta inteckningshavaren om auktionen genom särskilt kallelsebrev, som skall sändas med posten minst två veckor före auktionen. Upplyses senare att företagsinteckning gäller i egendomen, skall underrättelse genast sändas.

Är fråga om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis rörande fartyget. Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

91 a §¹¹

I den mån pantbrev i fast egendom ej utgör pant för fordran får *det* tagas i anspråk genom utmätning hos *fastighetens* ägare.

Vid sådan utmätning skall pantbrevet tagas i förvar eller, om an-

I den mån pantbrev i fast egendom *eller i skepp* ej utgör pant för fordran får *pantbrevet* tagas i anspråk genom utmätning hos *den intecknade egendomens* ägare.

Vid sådan utmätning skall pantbrevet tagas i förvar eller, om an-

¹¹ Senaste lydelse 1971: 1211.

Nuvarande lydelse

nan än *den intecknade fastighetens ägare* innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningsmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Har utmätning skett enligt 1 mom., skall den *fasta* egendomen tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från utmätningsbeslutet. När utmätningsmannen meddelat beslut om att den *fasta* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *fasta* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall pantbrevet pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida något finns att utmäta enligt 1 mom., skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom *vid domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken väcka talan mot gäldenären och den som bestrider att något finns att utmäta*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *fastighetens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av pantbrevet ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

Efterkommer ej utmätningssökanden föreläggande enligt 4 mom. och är ej talan i saken väckt av annan part, går utmätningen åter.

Föreslagen lydelse

nan än *ägaren* innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningsmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Har utmätning skett enligt 1 mom., skall den *intecknade* egendomen tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från utmätningsbeslutet. När utmätningsmannen meddelat beslut om att egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall pantbrevet pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida något finns att utmäta enligt 1 mom., skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att, inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom, *väcka talan mot gäldenären och den som bestrider att något finns att utmäta, beträffande pantbrev i fast egendom vid den domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och i fråga om pantbrev i skepp vid den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *egendomens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av pantbrevet ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

91 b §¹²

Pantförskrivning av pantbrev sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan

Pantförskrivning av pantbrev sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än

¹² Senaste lydelse 1971: 1211.

Föreslagen lydelse

än *fastighetens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Andel i pantbrev som tillkommer delägare i *fastigheten* får ej pantförskrivas för sig.

Nuvarande lydelse

den *intecknade egendomens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Andel i pantbrev som tillkommer delägare i *den intecknade egendomen* får ej pantförskrivas för sig.

91 c §

*Borgenär, vars fordran är för-
enad med sjöpanträtt i utmätt
egendom och vars rätt till be-
talning ur denna är ostridig eller
styrkes, kan begära att egendo-
men säljes för hans fordran. Om
han framställt sådan begäran, får
förfarandet ej nedläggas därför att
frågan om försäljning för utmät-
ningssökandens fordran förfaller.*

92 §¹³

*Skall egendom säljas, den nå-
gon har såsom lös pant eller el-
jest under panträtt i handom, var-
de, där ej panthavaren är pliktig
att för sin fordran taga betalning
ur köpeskillingen eller på sätt i
71 § sägs förklarat sig därmed nö-
jas, före utropet underrättelse
meddelad, att försäljningen sker
med bibehållande av panthavarens
rätt.*

*Vid försäljning av lott i fartyg
eller luftfartyg tillkännagive ut-
mätningssmannen, att försäljning-
en ej medför rubbning i panträtt,
som i hela fartyget eller luftfarty-
get gäller; meddele ock före ut-
ropet underrättelse om de ford-
ringar, för vilka fartyget eller luft-
fartyget vederligen utgör pant.*

*Om någon innehar utmätt lös
egendom som handpant eller med
rätt att kvarhålla den till säkerhet
för fordran och han icke enligt
71 § är pliktig att avstå från sin
pant- eller retentionsrätt utan att
hans fordran blir betald, får egen-
domen säljas endast om köpeskil-
lingen förslår till betalning av
fordringen.*

93 §¹⁴

Utmätt lös egendom skall i uppslag säljas. De yppersta varor skola så länge sparas, att mesta folket är samlat. Då så mycket av det utmätta godset blivit sålt, att gälden, varför utmätning skett, så ock kostnad, som skall ur egendomen utgå, kan av det sålda fullt gottgöras, upphøre försäljningen.

¹³ Senaste lydelse 1955: 234.

¹⁴ Senaste lydelse 1967: 140.

Nuvarande lydelse

Vid försäljning av annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. får inrop ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås.

Om inrop ej godtages och egendomen ej säljes vid nytt utrop, skall ny auktion utsättas eller egendomen säljas under hand enligt 96 a §.

Föreslagen lydelse

Inrop får ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås.

94 §¹⁵

Skall försäljning ske av fartyg, som enligt mätbrev eller å fartyget anbragt tontalsmärke har en druktighet av tjugu registerton eller därutöver, eller av annat fartyg, som blivit i fartygsregistret infört, uppläse auktionsförrättaren före utropet gravationsbevis, där enligt 91 § sådant skall vara anskaffat, och give till känna, å vad tid köpeskillningen sist skall inbetalas; anmäna ock dem, vilka äro tillstådes och hava fordran, som skall vid auktionen bevakas, att sådant anmäla. Varder fordran anmäld hos auktionsförrättaren, meddele han före utropet därom underrättelse.

Innan auktionen avslutas, meddele auktionsförrättaren underrättelse om tiden, då efter 140 § sammanträde för fördelning av köpeskillningen hållas skall, så ock om stället för sammanträdet.

I fråga om försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning äger 1 mom. motsvarande tillämpning.

Vid försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning skall auktionsförrättaren läsa upp gravationsbevis, anmäna sakägare att anmäla sina fordringar och lämna underrättelse om förut anmälda fordringar.

96 §¹⁵

Annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. skall betalas genast efter inropet. Utmätningssmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillningen utom till viss del vilken skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Lös egendom som avses i detta kapitel skall betalas genast efter inropet. Utmätningssmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillningen utom till viss del vilken skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

¹⁵ Senaste lydelse 1967: 140.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Skер ej betalning genast efter inropet och lämnas ej heller anstånd, skall egendomen gå under nytt utrop.

Har anstånd lämnats och erlägges ej full betalning inom fastställd tid, är köpet ogiltigt. Utmättningsmannen skall i sådant fall ombesörja ny försäljning av egendomen. Kostnaderna för den första försäljningen samt för vård och förvaltning av egendomen under tiden mellan försäljningarna skola gäldas ur den handpenning som erlagts enligt 1 mom. Om köpeskillingen vid den nya försäljningen understiger det bud som antagits vid den första, skall återstoden av handpenningen användas för att, så långt den förslår, täcka skillnaden. Vad som icke behöver tagas i anspråk härtill skall återbetalas.

96 a §¹⁶

Annan lös egendom än fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg äger utmättningsmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmättningsmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Lös egendom, som avses i detta kapitel och kan antagas ej vara föremål för okänd sjö- eller luftpanträtt, äger utmättningsmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmättningsmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Innan egendom säljes under hand, skall utmättningsmannen infordra anbud genom kungörelse, som införes i en eller flera tidningar inom orten, eller på annat lämpligt sätt. Avges ej anbud som utmättningsmannen anser sig böra godtaga, skall auktion utsättas.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 mom. och 6 mom. sista punkten samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 och 5 mom. samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

138 §¹⁷

Har, då någon vunnit utmätning å lös egendom, som annan hade under panträtt i handom, pantavaren, såsom i 71 § sägs, förklarat sig nöjas med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen, njute han sin rätt till godo inom den tid, som i 137 § stadgas; dock att, där i fråga om utmättningsvis sålt fartyg eller gods

Om lös egendom sålts i fall som avses i 92 §, skall den borgenär, som innehade egendomen med pant- eller retentionsrätt, få betalning såsom anges i 137 §. Finnes fordran med sjö- eller luftpanträtt, skola dock 141 § 2 och 3 mom. ha motsvarande tillämpning.

¹⁶ Senaste lydelse 1967: 140.

¹⁷ Senaste lydelse 1955: 234.

Nuvarande lydelse

i fartyg eller i luftfartyg annan borgenär påstår betalning för fordran, som skall utgå med förmånsrätt framför panthavarens, denne ej äger njuta betalning i annan ordning, än i 140 eller 141 § sägs.

Föreslagen lydelse

139 §¹⁸

Borgenär som, när lös egendom utmättes för annans fordran, hade panträtt i egendomen utan att ha den under panträtt i handom eller som ägde rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för sin fordran, är berättigad att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavarens rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran. Skall under konkurs fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen.

När fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luftfartyg sålts, har borgenär, som hade sjö- eller luftpanträtt i egendomen, rätt att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen.

Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad nu sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavarens rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran.

Skall under konkurs fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han yrkat det före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen.

Föreslagen lydelse

Har fartyg, som är för fordran intecknat, blivit utmättningsvis sålt, skall den å inteckningshavarens fordran enligt förmånsrättsordningen belöpande utdelning utgå, ändå att fordringen ej blivit anmälld. Skall ränta utgå, varde den beräknad för ett år, där ej sist å sammanträde, som i 140 § avses, visat varder, att den för annan tid innestår.

*Nuvarande lydelse*141 §¹⁹

När utmätt lös egendom sålts under hand, skall utmättningsmannen, om det ej är uppenbart obehövt, utsätta sammanträde för köpeskillings fördelning och minst två veckor i förväg kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för utmättningsmannen. När särskilda skäl föranleda det, skall han också kungöra tid och plats för sammanträdet i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt.

Har annan lös egendom än som avses i 140 § sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillings fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmättningsmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Har lös egendom sålts på auktion enligt 5 kap., skall sammanträde för köpeskillings fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmättningsmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Sammanträde som avses i 1 eller 2 mom. skall hållas inom två veckor efter utgången av tid som föreskrives i 137 §.

151 §²⁰

Är fråga om fordrans eller intecknings giltighet beroende på särskild prövning eller avgjord genom beslut, som ej vunnit laga kraft, eller är inteckning sökt men ej beviljad, varde vad enligt förmånsrättslagen (1970: 979) å fordringen eller inteckningen belöpa kan vid fördelningen avsatt, intill dess frågan om borgenärens rätt blivit slutligt avgjord.

Finnes eljest fordran tvistig, varde borgenären hänvisad att vid domstol väcka talan och vad å fordringen belöper avsatt, såsom nyss är stadgat. Vill annan, vars

Finnes eljest fordran tvistig, skall borgenären, om annat ej följer av 3 mom., föreläggas att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom väcka talan

¹⁹ Senaste lydelse 1967: 140.

²⁰ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

rätt är av frågan beroende, själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Föreslagen lydelse

mot sakägare, som medlen skola tillfalla om borgenärens anspråk bortfaller, vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör eller, när frågan om fördelning är omedelbart anhängig hos överexekutor, domstolen i den ort där överexekutor är. Medlen skola avsättas i avvaktan på att nyssnämnda tid går till ända eller, om talan väckes, tvisten blir slutligt avgjord. Efterkommer ej borgenären föreläggandet och är ej talan i saken väckt av motparten, har han förlorat sin rätt till medlen.

När frågan om fördelning är omedelbart anhängig hos överexekutor och fördelningen ej kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts, skall överexekutor, om det finnes ändamålsenligt, själv upptaga tvisten och efter muntlig förhandling pröva den i utslaget om medlens fördelning. Talan anses väckt, när part framställde sitt yrkande. Om bevisning gäller vad som i rättegångsbalken föreskrives för tvistemål. Uteblir part från förhandling, utgör det ej hinder för handläggning och avgörande av tvisten.

Är fordran beroende av villkor, skall efter ty nu sagts avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

Är fordran beroende av villkor, skall avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

198 §²¹

Kostnaden för utmätning och det fortsatta förfarandet skall utgå ur köpeskillingen för den utmätta egendomen, behållen avkastning eller andra tillgängliga medel. Kan kostnaden ej uttagas på detta sätt, skall den betalas av utmätningssökanden eller, om den avser åtgärd som annan begärt, av denne och får omedelbart utmätas. När fråga är om försäljning av fastighet som besväras av gemensam inteckning och annan fastighet indragits i förfarandet men försäljning ej kommer till stånd, skall dock den som inlett förfarandet svara för hela kostnaden, om han har sämre rätt än den som begärt indragningen.

Sökes utmätning på grund av dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, och upplyses, då utmätning skall företagas, att nedsättning skett

²¹ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

efter ty i 39 § sägs, skall vad som erfordras till betäckande av kostnaden för förrättningen tagas i mät, där ej den tappande parten vid förrättningen styrker, att nedsättningsbevis eller besannad avskrift därav blivit för vederparten uppvist så tidigt, att denne kunnat om nedsättningen underrätta utmätningsmannen.

Den som begär utmätning är skyldig att förskjuta kostnaden för åtgärden. Kostnaden för annan åtgärd i målet skall förskjutas av den som begär åtgärden, om utmätningsmannen eller överexekutor påkallar det.

Betalas ej förskott inom förelagd tid, får verkställigheten inställas. Om försäljning av utmätt egendom inställes av sådan anledning, kan utmätningsmannen eller överexekutor besluta att utmätningen skall gå åter.

Föreslagen lydelse

Kostnaden för utmätning eller annan åtgärd i målet skall förskjutas av den som begär åtgärden, om utmätningsmannen eller överexekutor påkallar det.

I fråga om egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, räknas även kostnad för kvarstaden som kostnad för utmätningen.

201 §²²

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Dessamma gäller beslut om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 2 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

När utmätning skett av avlöning, pension eller livränta i den ordning som föreskrives i 67 a—67 d §§ eller av annan egendom i fall som sägs i 67 c § 2 mom., är klagan ej inskränkt till viss tid.

Den som före utmätning av fast egendom förvärvat egendomen från gäldenären får ej klaga hos överexekutor över utmätningen sedan egendomen sålts men är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över försäljningen i den ordning som anges i 213 §.

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Dessamma gäller beslut om att fastighet eller registrerat skepp tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 3 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

Sedan utmätt fast egendom eller utmätt skepp, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant skepp eller andel däri sålts, får utmätningen ej överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.

²² Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

209 §²³

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet *eller skepp* tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

213 §²³

Vill någon överklaga överexekutors slutliga utslag i mål som anges i 209 §, skall han inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill klaga över auktion, som överexekutor hållit, eller försäljning som överexekutor verkställt i annan ordning skall inkomma till överexekutor med sin besvärslinlaga inom tre veckor från försäljningsdagen. Besvär över sakägarförteckning som ej avse upphävande av auktion får dock ej anföras annat än i sammanhang med klagan enligt 3 mom.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 140, 140 a eller 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

213 a §

När exekutiv försäljning av fast egendom vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, har den som åberopar annat förvärv av egendomen från gäldenären eller någon hans företrädare förlorat sin rätt mot köparen. Även den som åberopar att gäldenärens eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om vid den exekutiva försäljningen lagfart var beviljad för gäldenären.

Har exekutiv försäljning av registrerat skepp, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant skepp eller till andel däri vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts skall, om gäldenären ej var rätt ägare, köparens förvärv dock

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

gälla, såvida gäldenärens åtkomst var inskriven vid försäljningen.

Tredje man, vars rätt till fast egendom gått förlorat enligt 1 mom. andra punkten, är berättigad till ersättning av staten enligt samma bestämmelser som gälla när sådan ersättning skall utgå med anledning av att ägarens rätt gått förlorat genom frivillig försäljning. Vad nu sagts har motsvarande tillämpning när tredje man enligt 2 mom. förlorat sin rätt till skepp som är registrerat här i riket.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder såvitt avser 198 § 3 mom. i kraft den 1 januari 1974 och i övrigt den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

2. De nya bestämmelserna om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Har lös egendom, som någon innehar som handpant eller med retentionsrätt, utmätts före ikraftträdandet, tillämpas 71, 92, 138 och 139 §§ i sin äldre lydelse såvitt angår hans rätt. Om fartyg eller gods i fartyg utmätts före ikraftträdandet, tillämpas 73 § i sin äldre lydelse. Den nya bestämmelsen i 198 § 5 mom. tillämpas ej när egendomen belagts med kvarstad före ikraftträdandet.

4. De bestämmelser i nya lagen som rör registrerat skepp skall gälla i fråga om båt, som är upptagen i skeppsregistret enligt 5 övergångsbestämmelserna till lagen (197 : 000) om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1). Pantförskrivs enligt 91 b § skuldebrev som enligt äldre bestämmelser är intecknat i fartyg, upphör personligt betalningsansvar på grund av skuldebrevet.

5. Bestämmelserna i 201 § 4 mom. och 213 § i deras nya lydelse samt 213 a § tillämpas ej, om egendomen sålts före ikraftträdandet.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3 Förslag till**Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)**

Härigenom förordnas i fråga om konkurslagen (1921: 225),

dels att 21, 26, 29, 71, 73, 76 och 198 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 195 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §¹

Konkursdomaren skall genast underrätta allmänna åklagaren i orten om gäldenärs försättning i konkurs.

Avträdes ämbets- eller tjänstemans egendom till konkurs, varde under rättelse därom av konkursdomaren genast meddelad gäldenärens närmaste förman.

Utvisar den i anledning av konkursen upprättade bouppteckningen att fast egendom finnes i boet, skall så snart ske kan å inskrivningsdag om konkursen göras anteckning i anteckningsprotokollet samt i antecknings- och fastighetsboken. Ligger egendomen inom annan rätts domvärjo, skall för verkställande av sådan anteckning konkursdomaren ofördröjligen till inskrivningsdomaren i den ort där egendomen ligger insända bevis om konkursen jämte utdrag ur bouppteckningen.

Hör till boet fartyg som blivit införd i fartygsregistret, skall anmälan om konkursen med angivande av fartygets registreringsnummer ofördröjligen göras till den myndighet som handlägger ärenden angående anteckning i fartyg; och varde å den inskrivningsdag, då det först kan ske, anteckning om konkursen gjord i anteckningsboken för fartyg. Hör till boet lott i fartyg, skall anmälan om konkursen ofördröjligen avsändas till den myndighet som för fartygsregistret; och varde i anmälningen inlagda de uppgifter som erfordras för fartygets säkra urskiljande.

Hör till boet här i riket registrerat skepp eller andel i sådant skepp, skall anmälan om konkursen med angivande av skeppets registerbeteckning ofördröjligen göras till registermyndigheten. Denna har att på första inskrivningsdag i skeppsregistret göra anteckning om konkursen.

Ingår i konkursboet luftfartyg, som blivit införd i luftfartygsregistret, eller lott i eller antecknad reservdelar till sådant fartyg, skall anmälan om konkursen med angivande av fartygets nationalitets- och registreringsbeteckning ofördröjligen sändas till luftfartsstyrelsen samt till den inskrivningsdomare, som handlägger inskrivningsärenden rörande luftfartyg. Inskrivningsdomaren har att å första inskrivningsdag i inskrivningsboken för luftfartyg göra anteckning om konkursen.

Finnes i boet egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall anmälan om konkursen ofördröjligen sändas till den inskrivningsdomare som har att upptaga ärenden angående anteckning i verksamheten. Inskrivningsdomaren har att på första inskrivningsdag i inskrivningsboken över ärenden om företagsinteckning göra anteckning om konkursen.

26 §²

Varder beslut om egendomsavtråde upphävt av högre rätt, skall konkursdomaren underrättas därom; och låte han kungöra den högre rättens beslut en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, ävensom nedtaga den i rättens kansli anslagna kungörelsen.

¹ Senaste lydelse 1967: 144.

² Senaste lydelse 1967: 144.

Nuvarande lydelse

Finnes i gäldenärens bo fast egendom eller *fartyg*, som blivit infört i *fartygsregistret*, eller lott i *fartyg* eller ock luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, eller lott i eller intecknade reservdelar till *sådant fartyg* eller egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall vad i 21 § tredje, fjärde, femte och sjätte styckena föreskrivits angående anteckning eller anmälan om konkursen äga motsvarande tillämpning i fråga om den högre rättens beslut.

Innan i följd av den högre rättens beslut egendomen i boet återställes till gäldenären, skola av densamma, så vitt den förslår, konkurskostnaderna och den gäld, som boet eljest må hava åsamkat sig, betalas.

29 §³

Har gäldenären inom sextio dagar innan konkursansökningen gjordes eller under tiden därefter till dess beslutet om egendomsavträde meddelades betalt gäld, som icke var förfallen, då betalningen erlades, eller betalt gäld annorledes än med penningar eller andra med hänsyn till hans och borgenärens yrkade vanliga betalningsmedel eller lämnat pant för gäld, vid vars tillkomst sådan säkerhet ej betingats, gånge den betalning eller pantsättning på talan av konkursboet åter.

Om borgenär under ovan angiven tid sökt inteckning av skuldebrev för fordran, vid vars tillkomst sådan säkerhet ej betingats, är borgenären pliktig att på talan av konkursboet antingen återställa inteckningshandlingen till boet eller också tillhandahålla inteckningshandling angående luftfartyg för utbyte enligt vad som är föreskrivet därom samt handling, på grund varav *inteckning i fartyg eller företagsinteckning* sökts, för inteckningens dödande.

Vad sålunda föreskrivits äge icke tillämpning, där borgenären visar, att han, då han mottog betalningen eller panten eller sökte inteckningen, saknade skälig anledning att antaga, att gäldenären ville gynna honom framför övriga borgenärer; dock vare sådan bevisning utan verkan, om borgenären, då han mottog betalningen eller panten eller sökte inteckningen, hade skälig anledning till antagande, att gäldenären var på obestånd, eller kännedom om konkursansökningen.

Föreslagen lydelse

Finnes i gäldenärens bo fast egendom eller *här i riket registrerat skepp* eller *andel i sådant skepp* eller ock luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, eller lott i eller intecknade reservdelar till *luftfartyg* eller egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall vad i 21 § tredje, fjärde, femte och sjätte styckena föreskrivits angående anteckning eller anmälan om konkursen äga motsvarande tillämpning i fråga om den högre rättens beslut.

³ Senaste lydelse 1971: 498.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vad i första stycket stadgas äger motsvarande tillämpning i fråga om överlämnande av medel till pensionsstiftelse.

71 §⁴

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum annorledes än å auktion, begära samtycke därtill av rätts ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i första och andra styckena fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Skall helt fartyg eller gods i fartyg säljas, äge förvaltaren, där fartyget finnes å ort inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. *Är fartyg, som skall säljas, in-tecknat för guld, må det ej säljas annorledes än utmättningsvis, med mindre in-teckningshavare, vilkens fordran ej kan till fullo gäldas, likväl samtycker till försäljningen samt, om fartyget in-köpts av annan, för in-teckningens dödande avlämnar in-tecknings-handlingen till den, som utses av honom och köparen.*

Är fråga om försäljning av luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till sådant fartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning. *Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på*

Skall fartyg, som ej är registre-rat, gods i fartyg eller gods i luft-fartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av re-gistrerat skepp, av luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till luft-fartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsva-rande tillämpning.

⁴ Senaste lydelse 1971: 1045.

Nuvarande lydelse

grund av in-teckning häftar eller med vilken är förenad luftpant-rätt i egendomen eller varmed föl-jer rätt att såsom säkerhet kvar-hålla egendomen eller förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrätts-lagen (1970: 979). Gods i luftfart-yg skall säljas i samma ordning som gods i sjögående fartyg.

Föreslagen lydelse

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i in-teckning som belas-tar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild in-tecknings-handling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder där-emetot icke möter. Skall försäljning ske av in-teckningshandling, som in-nehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medgiver, att handlingen må försäljas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämp-ning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I så-dant fall skall förvaltaren dess-utom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen samt genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämp-ning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I sådant fall skall förvaltaren dessutom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) samt genom brev underrätta bor-genär om yrkande som han fram-ställer på dennes vägnar.

73 §⁵

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant-rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant-rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auk-tion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen

⁵ Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse

konkursboets räkning; åliggande det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

Vill ej borgenären föranstalta om försäljningen, äge förvaltaren där- om besörja. Dock må inteckning i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg, vilken blivit av ägaren till den intecknade egendomen lämnad såsom pant, icke av förvaltaren säljas, utan äge han allenast låta sälja den rätt till andel i inteckningen, som efter ty särskilt är stadgat må tillkomma gäldenären.

Föreslagen lydelse

för konkursboets räkning; åliggan- de det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hem- bjuda den åt förvaltaren till inlö- sen. Utgöres egendomen av far- tyg, *som ej är registrerat*, eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luft- fartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären för- valtaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egen- dom stadgade ordning, vare bor- genären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

76 §⁶

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke

⁶ Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse

samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom eller luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till *sådant fartyg* må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Föreslagen lydelse

därtill av rättens ombudsman. In-skränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, *registrerat skepp*, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till *luftfartyg* må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild för-månsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

195 a §

Med fartyg likställes i denna lag fartyg under byggnad. Bestämmelse, som avser skeppsregistret, gäller därvid i stället skeppsbyggnadsregistret.

198 §⁷

Har konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller *fartyg, som blivit infört i fartygsregistret* eller lott i *fartyg* gått till försäljning, ankomme på fastighetens eller *fartygets* eller *fartygslottens* ägare att därom göra anmälan hos den myndighet, hos vilken anteckning om konkursen eller anmälan om densamma jämlikt 21 § ägt rum; skoland, när förhållandet styrkes, anteckning därom i *fråga om fast egendom eller fartyg, som blivit infört i fartygsregistret*, göras i *vederbörande inteckningsprotokoll samt fastighets- eller inteckningsbok.*

Har konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller *här i riket registrerat skepp* eller *andel i sådant skepp* gått till försäljning, ankomme på fastighetens eller *skeppets* eller *skeppsandelens* ägare att därom göra anmälan hos den myndighet, hos vilken anteckning om konkursen eller anmälan om densamma jämlikt 21 § ägt rum; skoland, när förhållandet styrkes, anteckning därom göras i *fastighetsboken* eller i *skeppsregistret.*

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, samt lott i och in-tecknade reservdelar till sådant fartyg.

1. Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

2. De bestämmelser i nya lagen som rör registrerat skepp skall gälla i fråga om båt, som är upptagen i skeppsregistret enligt 5 övergångsbestämmelserna till lagen (197 : 000) om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1).

⁷ Senaste lydelse 1955: 236.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3. Äldre lydelse av 29 § tillämpas, när borgenär sökt inteckning i fartyg på grund av medgivande som lämnats före ikraftträdandet.

4. Vad som föreskrives i 71, 73 och 76 §§ i deras nya lydelse tillämpas, om försäljning skall äga rum efter ikraftträdandet.

4 Förslag till**Lag om ändring i jordabalken**

Härigenom förordnas, att 17 kap. 10 §, 18 kap. 1 § och 20 kap. 6 § jordabalken¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***17 kap.****10 §**

Detta kapitel äger icke tillämpning beträffande företräde mellan å ena sidan förvärv av fast egendom, som skett vid exekutiv försäljning, och å andra sidan upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft samt ej heller beträffande företräde mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan överlåtelse utom när egendomen sålts för annat ändamål än till betalning av fordran, för vilken egendomen svarar till följd av utmätning eller på annan grund.

Detta kapitel äger icke tillämpning beträffande företräde mellan å ena sidan förvärv av fast egendom, som skett vid exekutiv försäljning, och å andra sidan upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft samt ej heller beträffande företräde mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan överlåtelse.

I fråga om företräde mellan upplåtelser av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft vid exekutiv auktion gäller ej 3 §. I fall då inskrivning av rättigheterna sökts samma inskrivningsdag har förvärvsn lika rätt, om ej annan företrädesordning fastställts.

Andra stycket gäller i tillämpliga delar, när myndighet i annat fall än med anledning av exekutiv auktion fördelar medel mellan rättsägare i den ordning som gäller vid fördelning av köpeskilling för exekutivt försäld fast egendom.

18 kap.**1 §**

Har fast egendom förvärvats genom överlåtelse och var överlåtarens ej rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon

Har fast egendom förvärvats genom överlåtelse och var överlåtarens ej rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon

¹ Balken omtryckt 1971. 1209.

Nuvarande lydelse

hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, är förvärvet likväl giltigt, om lagfart på egendomen vid överlåtelsen var beviljad för överlåtaren och om förvärvaren vid överlåtelsen eller, när egendomen därefter överlåtits till annan, denne vid sitt förvärv varken ägde eller bort äga kännedom om att överlåtaren ej var rätt ägare.

Föreslagen lydelse

hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, är förvärvet likväl giltigt, om lagfart på egendomen vid överlåtelsen var beviljad för överlåtaren och om förvärvaren vid överlåtelsen eller, när egendomen därefter överlåtits till annan, denne vid sitt förvärv varken ägde eller bort äga kännedom om att överlåtaren ej var rätt ägare.
Vad nu sagts gäller ej förvärv som skett vid exekutiv försäljning.

I fråga om upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft, vilken gjorts av den som ej var rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, äger första stycket motsvarande tillämpning, dock endast om den till vilken rättigheten upplåts vid upplåtelsen varken ägde eller bort äga kännedom om att upplåtaren ej var rätt ägare.

Om företräde på grund av inskrivning finns bestämmelser i 17 kap.

20 kap.

6 §

Lagfartsansökan skall avslås, om

1. fångeshandlingen ej ingivits,
2. fångeshandlingen ej är upprättad såsom föreskrives i lag,

3. förvärvet avser köp eller byte och fångeshandlingen innehåller villkor, som enligt 4 kap. 4 eller 28 § medför att förvärvet är ogiltigt,

4. förvärvet avser del av fastighet och i 4 kap. 7—9, 28 eller 29 § eller eljest i lag föreskriven tid för ansökan om fastighetsbildning försuttit eller ansökan därom avslagits eller sådant förvärv eljest enligt lag är ogiltigt,

5. överlåtelsen står i strid med en mot överlåtaren gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen och, när överlåtelsen skedde, lagfart ej var beviljad för överlåtaren eller, om så var fallet, ärende om anteckning i fastighetsboken av inskränkning var upptaget på inskrivningsdag,

Lagfartsansökan skall avslås, om

1. fångeshandlingen ej ingivits,
2. fångeshandlingen ej är upprättad såsom föreskrives i lag,

3. förvärvet avser köp eller byte och fångeshandlingen innehåller villkor, som enligt 4 kap. 4 eller 28 § medför att förvärvet är ogiltigt,

4. förvärvet avser del av fastighet och i 4 kap. 7—9, 28 eller 29 § eller eljest i lag föreskriven tid för ansökan om fastighetsbildning försuttit eller ansökan därom avslagits eller sådant förvärv eljest enligt lag är ogiltigt,

5. överlåtelsen står i strid med en mot överlåtaren gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen och, när överlåtelsen skedde, lagfart ej var beviljad för överlåtaren eller, om så var fallet, ärende om anteckning i fastighetsboken av inskränkning var upptaget på inskrivningsdag,

Nuvarande lydelse

6. fastigheten tidigare överlåtits till någon vars förvärv enligt 17 kap. 1 eller 4 § äger företräde framför sökandens förvärv,

7. fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt lag äger företräde framför dennes förvärv,

8. för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd förutsatt eller ansökan därom avslagits,

9. det är uppenbart att förvärvet av annan grund är ogiltigt eller ej kan göras gällande.

Föreslagen lydelse

6. fastigheten tidigare överlåtits till någon vars förvärv enligt 17 kap. 1 eller 4 § äger företräde framför sökandens förvärv,

7. fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt 213 a § 1 mom. utskökningslagen (1877: 31 s. 1) äger företräde framför dennes förvärv,

8. för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd förutsatt eller ansökan därom avslagits,

9. det är uppenbart att förvärvet av annan grund är ogiltigt eller ej kan göras gällande.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

Nya lagen tillämpas ej i fråga om egendom som sålts exekutivt före ikraftträdandet.

5 Förslag till

Lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1)

Härigenom förordnas, att 248 och 254 §§ sjölagen (1891: 35 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

*Lydelse enligt prop. 1973: 42**Föreslagen lydelse*

248 §

Sjöpanträtt i fartyg upphör när ett år förflutit från det att fordringen uppkom, om ej före utgången av denna tid kvarstad eller utmätning, som sedermera åtföljes av exekutiv försäljning av fartyget, blivit säkerställd. Preskriptionstiden kan icke förlängas eller avbrytas men skall dock ej löpa medan laga hinder möter mot att fartyget beläggas med kvarstad eller utmätes för borgenärens fordran.

Vad i första stycket sägs om verkan av säkerställd utmätning gäller också när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs eller enligt 10 § andra stycket, om försäljning begärts och fartyget tagits ur drift.

Lydelse enligt prop. 1973: 42

Föreslagen lydelse

254 §

Sjöpanträtt i inlastat gods upphör när ett år förflutit från det att fordringen uppkom, om ej före utgången av denna tid antingen talan väckts i laga ordning eller kvarstad eller utmätning, som sedermera åtföljes av exekutiv försäljning av godset, blivit säkerställd. Preskriptionstiden skall ej löpa medan laga hinder möter mot att godset beläggas med kvarstad eller utmätes för borgenärens fordran.

Har fordran kommit under dispasschörs behandling, anses talan om fordringen väckt.

Vad i första stycket sägs om verkan av säkerställd utmätning gäller också när gods skall säljas exekutivt under konkurs, om försäljning begärts och godset omhändertagits av utmätningssmannen eller eljest satts under hans insegl.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

6 Förslag till

Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)

Häriigenom förordnas, att 60 § 3 mom. uppbördsförordningen (1953: 272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

60 §

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utökningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utökningslagen, 11 § lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom, 3 § lagen (197 : 000) om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m. samt 3 § lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

¹ Omtryckt 1972: 75.

Utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 26 april 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *lagstiftning angående exekutiv försäljning av fartyg m. m.* och anför.

1 Inledning

Förslag om lagstiftning angående fartygsregistrering, sjöpanträtt och fartygshypotek, partrederi m. m. har förut denna dag remitterats till lagrådet. Förslaget förutsätter nya regler om utmätning och försäljning av fartyg och skeppsbygge. Lagberedningen, som sedan 1960 arbetar med en reform av utsökningslagen, 1877: 31 s. 1, (UL) och därmed sammanhängande lagstiftning, har som ett led i arbetet på en ny utsökningsbalk utarbetat förslag i dessa delar. Beredningens arbete har bedrivits i samråd med sjölagskommittén som framlagt det betänkande på vilket det förut remitterade förslaget är grundat. Sistnämnda förslag går också tillbaka på två internationella fördrag — 1967 års internationella konvention om sjöpanträtt och fartygshypotek (sjöpanträttskonventionen) och 1967 års konvention om inskrivning av rätt till fartyg under byggnad (skeppsbyggnadskonventionen) — som innehåller vissa exekutionsrättsliga regler. I fråga om konventionstexterna hänvisar jag till remissen angående fartygsregistrering m. m.

Beredningen avlämnade den 15 mars 1971 betänkandet Exekutiv försäljning av fartyg m. m., Utsökningsrätt XI (SOU 1971: 45)¹. I betänkandet lägger beredningen fram förslag till lag om exekutiv för-

¹ Beredningen har samrått med sin rådgivande nämnd, i vilken ingår sekreteraren i Landsorganisationen Bert Ahlgren, lantbrukaren Leif Cassel, riksdagsledamoten lantbrukaren Robert Dockered, direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Erik Forstadius, förbundsjuristen i Tjänstemännens Centralorganisation Stig Gustafsson, advokaten Gunnar Lindh, riksdagsledamoten redaktören Lisa Mattson och riksdagsledamoten skoldirektören Karl Erik Strömberg.

I enlighet med den arbetsfördelning som tillämpas i beredningen har ordföranden, f. d. justitierådet Gösta Walin, dåvarande ledamoten rådmannen Jan Heuman och sekreteraren numera ledamoten hovrättsassessorn Torkel Gregow deltagit i utarbetandet av betänkandet. I beredningens arbete har medverkat följande särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen bankdirektören Erik Burling, kronofogden Nils Frykholm, kronodirektören Ragnar Jungkvist och justitierådet Lars Welamson. I vissa avsnitt har beredningen därjämte samrått med professor Henrik Hessler.

säljning av fartyg m. m. samt förslag till lag om ändring i UL. Därjämte innefattar beredningens betänkande förslag till viss följdlagstiftning. Lagförslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*².

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av Svea hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, bankinspektionen, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län, fiskeristyrelsen, försäkringsinspektionen, generaltullstyrelsen, riksskatteverket (RSV), sjöfartsverket, exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska sjöfartsförbundet, Sjöassuradörernas förening, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sjörättsföreningen i Göteborg, Sveriges advokatsamfund och Föreningen Sveriges kronofogdar.

Yttranden har överlämnats av Svea hovrätt från Stockholms tingsrätt, av hovrätten för Västra Sverige från Göteborgs tingsrätt samt av länsstyrelsen i Stockholms län från kronofogdemyndigheterna i Stockholms och Solna distrikt.

2 Allmän motivering — nuvarande ordning, beredningens förslag och remissyttrandena

2.1 Allmänt om exekution i fartyg

Nuvarande ordning. För utmätning och försäljning av fartyg gäller i första hand UL:s allmänna bestämmelser om lös egendom. Fartyg räknas därvid som lösöre. UL innehåller även åtskilliga bestämmelser som gäller enbart fartyg. Enligt 63 § får tillbehör till fartyg inte tas i mät annat än genom utmätning av fartyget, och i 73 § meddelas vissa föreskrifter om hur det skall gå till vid utmätning av fartyg. Försäljning av utmätt fartyg skall alltid ske på auktion och får sålunda ej ske under hand. Auktion skall förrättas av överexekutor, om fartyget enligt mätbrev eller på fartyget anbragt tontalsmärke har en dräktighet av 20 registerton eller däröver eller om fartyget blivit infört i fartygsregistret. Annat fartyg säljs av utmätningsmannen, dvs. kronofogden. I 91 § ges vissa särskilda bestämmelser om kungörandet av auktion m. m. och i 94 § bestämmelser om själva auktionen, när den skall hållas av överexekutor. Härefter innehåller 95 § bestämmelser om hur köpeskillingen skall betalas efter auktion, som avses i 94 §, samt om eventuellt nytt utrop och om köparens besittningstagande. Där föreskrivs också, att fartyget skall i köparens hand vara fritt från förre ägarens skulder, i den mån köparen ej övertagit dem. Vissa särskilda bestämmelser om rätt till betalning ur köpeskillingen finns i 138 och

² I bilagan har utelämnats förslagen till ändring i förmånsrättslagen (1970: 979) och lagsökningslagen (1946: 808). Dessa lagförslag har medtagits i lagrådsremissen angående fartygsregistrering m. m.

139 §§, Efter auktion som avses i 94 § skall enligt 140 § hållas fördelningssammanträde. Ytterligare bestämmelser om fördelning av tillgängliga medel finns i 140 a §.

Bestämmelserna om försäljning av fartyg är relativt enkla. Mer eller mindre svårbedömda fordringar av olika slag kan emellertid komma att bevakas. Den köpeskillingsfördelning som följer på auktion kan därför erbjuda svårigheter. I fråga om tänkbara krav kan här nämnas fordringar med sjöpanträtt, fordringar med panträtt på grund av in-teckning enligt lagen om in-teckning i fartyg samt fordringar med retentionsrätt och förmånsrätt på grund av förskott vid byggande av fartyg eller på grund av företagsin-teckning. I fartyg som kan in-tecknas enligt lagen om in-teckning i fartyg kan dock företagsin-teckning inte göras gällande.

Om försäljning av "lott" i fartyg finns en speciell föreskrift i 92 §. Vidare innehåller 73 och 91 §§ särskilda bestämmelser om utmätning och försäljning av gods i fartyg.

Beredningen har med utgångspunkt från sjölagskommitténs förslag utarbetat förslag till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. och till lag om ändring i UL. Förslaget innebär att försäljningsbestämmelserna tas upp i en särskild lag. På motsvarande sätt har beredningen förfarit i sitt betänkande Utsökningsrätt VIII (SOU 1968: 64) i fråga om fast egendom (se numera lagen, 1971: 494, om exekutiv försäljning av fast egendom; FfL). I samma betänkande lade beredningen fram förslag till nya försäljningsbestämmelser beträffande luftfartyg (se numera lagen, 1971: 500, om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.; LfL). Beredningens avsikt är att bestämmelserna om försäljning av fartyg, luftfartyg och fast egendom framdeles skall införas som tre särskilda kapitel i en ny utsökningsbalk.

Beredningen föreslår, att fartygsförsäljningslagen skall gälla exekutiv försäljning av registrerat fartyg. Med fartyg likställs i förslaget skeppsbygge. Lagen blir tillämplig även på utomlands registrerat fartyg, om annat ej är särskilt föreskrivet. Detta överensstämmer med sjöpanträttskonventionens princip att det exekutiva förfarandet skall regleras av lagen i det land där förfarandet äger rum. Bestämmelserna i den nya lagen skall också gälla, när registrerat fartyg skall säljas exekutivt under konkurs.

För försäljning av registrerat fartyg föreslår beredningen en reglering som i allt väsentligt överensstämmer med LfL. På en del punkter har emellertid hänsyn till sjöpanträttskonventionen eller andra skäl påkallat vissa avvikelser.

Beredningens förslag innehåller till en början bestämmelser om tid för försäljning, om s. k. utlösnings- resp. anslutningsrätt och om kun-görandet av auktion m. m. I likhet med vad som nu gäller för fast

egendom och luftfartyg föreslår beredningen, att sakägarförteckning skall upprättas och ligga till grund för auktion på registrerat fartyg. Beträffande fordringar med panträtt på grund av inteckning bygger förslaget därvid på samma inskrivningssystem som sjölagskommitténs förslag. Panträtten symboliseras alltså av pantbrev för inteckning i fartyget men pantbrevet innebär ej i och för sig någon utfästelse. Liksom beträffande fast egendom och luftfartyg skall fartygets ägare ha rätt till utdelning när det föreligger s. k. ägarhypotek, dvs. pantbrevet är helt eller delvis obelånat.

I överensstämmelse med vad som gäller beträffande fast egendom och luftfartyg föreslår beredningen att den s. k. täckningsprincipen skall tillämpas. Detta innebär, att försäljning inte får äga rum utan att fordringar, eventuella ägarhypotek inbegripna, med bättre rätt än sökandens blir täckta. För ändamålet skall fastställas ett s. k. skyddsbelopp. Även om skyddsbeloppet uppnås får inropet ej godtas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskilling kan uppnås. Fartyget skall i princip säljas fritt från gravationer.

Förslaget till fartygsförsäljningslag innehåller i övrigt bestämmelser om handpenning, betalning, nytt utrop, ny auktion, verkan av att auktion överklagas m. m. I fråga om fördelning av köpeskilling m. m. hänvisar förslaget till bestämmelser i UL om fast egendom.

I det förslag till lag om ändring i UL som beredningen upprättat anges, att regler om försäljning av registrerat fartyg (registrerat skeppsbygge inbegripet) upptagits i särskild lag. Förslaget innehåller härutöver vissa ändringar i UL såvitt rör fartyg. Bland dessa ändringar kan nämnas, att utmätning av registrerat svenskt fartyg får äga rum och ge förmånsrätt även om fartyget ej är tillgängligt vid utmätningen. Där emot kan det inte säljas utan att auktionsförrättaren har tillgång till och möjlighet att överlämna fartyget. Beredningens förslag till ändring i UL innehåller nya bestämmelser om utmätning av ägarhypotek i fartyg, motsvarande vad beredningen i Utsökningsrätt VIII föreslagit beträffande fast egendom. I fråga om fördelning av köpeskilling m. m. skall UL ej vidare innehålla några särskilda bestämmelser för registrerat fartyg. I denna del skall i stället, på grund av hänvisning i fartygsförsäljningslagen, tillämpas de bestämmelser som finns beträffande fast egendom. Detta sammanhänger med att det efter mönster av reglerna för fast egendom skall upprättas sakägarförteckning innan utmätt registrerat fartyg säljs.

Beträffande prövning av fordringsanspråk som anmäls i anledning av fartygsexekution har det i tillämpningen visat sig vara förenat med särskilda olägenheter att prövningen inte kan koncentreras och slutföras i samband med köpeskillingsfördelningen. Talan om fordringar med sjöpanträtt m. m. kan behöva väckas vid flera inhemska eller utländska domstolar. Beredningen föreslår, att prövningen skall kunna vid behov

ske hos överexekutor som första instans och sammanföras med köpeskillingsfördelningen. Vid behov bör domare med erfarenhet av sjörätt anlitas. Från överexekutor får talan föras i hovrätten. De nya bestämmelserna blir tillämpliga även när överexekutor sålt annan egendom än fartyg men torde knappast få någon praktisk betydelse i sådana fall.

Beredningen framhåller, att utmätning och försäljning av registrerat fartyg i princip skall vinna laga kraft mot tredje man, om försäljningen inte överklagas inom tre veckor från auktionen. Mot bakgrund av den av sjölagskommittén föreslagna ordningen för sakrättsskydd av skeppsförvärv föreslår beredningen särskilda bestämmelser om verkan av exekutiv försäljning av registrerat fartyg m. m.

Förslaget till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. gäller inte försäljning av andel i registrerat fartyg (eller andel i registrerat skeppsbygge). Sådan försäljning uppmärksammar beredningen emellertid i förslaget till lag om ändring i UL.

I detta sammanhang bör nämnas, att beredningen även uppmärksammat försäljning av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller till andel i sådant fartyg.

Beredningen lägger vidare fram förslag till vissa ändringar i konkurslagen, 1921: 225 (KL).

Remissyttrandena. Beredningens förslag har fått ett genomgående positivt mottagande och remissinstanserna har undantagslöst ansett att det bör upphöjas till lag.

2.2 Utmätningssubjekten och försäljningsmyndighet

2.2.1 Fartyg och fartyg under byggnad

Nuvarande ordning. Beträffande fartyg erinras om vad som anförts i avsnittet 2.1.1. I fråga om fartyg under byggnad saknas f. n. särskilda exekutionsrättsliga regler.

Beredningen. Som nämnts tidigare föreslår beredningen att det omständligare förfarandet med försäljning enligt fartygsförsäljningslagen skall tillämpas endast beträffande registrerat fartyg. Sådan försäljning skall verkställas av överexekutor. Det bör erinras om att beredningen förutsätter, att överexekutor kommer att avskaffas längre fram. Beredningen anser, att försäljningen därvid bör anförtros kronofogdemyndighet. Motsvarande kommer enligt beredningens intentioner att gälla försäljning av fast egendom och luftfartyg. Det kan emellertid — även om kronofogdemyndigheternas antal begränsas avsevärt — inte förväntas, att varje sådan myndighet har tillgång till behövlig expertis för

försäljning av registrerat fartyg. Man får därför tänka sig auktionsförrättare som vid behov får anlitas av flera kronofogdemyndigheter. Försäljningar av hithörande fartyg är så sällsynta att detta inte kan medföra några större svårigheter, oaktat försäljning måste ske med all skyndsamhet för att fartyget inte skall dra för stora kostnader under väntetiden. I undantagsfall kan försäljning och köpeskillingsfördelning förutsätta sådana speciella insikter i sjö rätt att någon sjö rättsexpert (t. ex. domare i sjö rättsmål) bör tillkallas.

Beredningen anser, att fartyg som ej är registrerat skall säljas av utmättningsman, dvs. kronofogde, enligt de regler i UL som gäller om försäljning av utmätt lös egendom. Gränsdragningen kommer knappast att erbjuda några svårigheter eftersom den knyts till det faktiska förhållandet att fartyget inte är registrerat och inte förutsätter någon självständig prövning av fartygets beskaffenhet. Av den endast fakultativa registreringen av skeppsbyggen följer, att kronofogde någon gång kan få sälja även ett större skeppsbygge, om det nämligen inte skulle vara registrerat. Försäljningen är emellertid då inte förenad med några särskilda svårigheter bl. a. därför att sjöpanträtter sällan kan väntas förekomma och inteckning inte kan finnas i oregistrerat skeppsbygge. Självfallet måste kronofogden kontrollera att registrering inte skett, när försäljning förestår. Beredningen framhåller, att det kan inträffa, att fartyget ej är registrerat vid tiden för utmätning men blir registrerat före försäljning. I fråga om svenska fartyg föreligger knappast i och för sig något behov av att — när registrering sker först efter utmätning — övergå till reglerna om försäljning av registrerad egendom. Dessa är främst utformade med hänsyn till inteckningshavare. Är fartyget utmätt, skall emellertid ansökan om inteckning avslås. Beredningen förutsätter, att sjöfartsverket skall underrättas inte bara om utmätning av registrerat fartyg utan också när utmätt icke registrerat fartyg är sådant att det kan bli föremål för registrering. Emellertid kommer en ratifikation av sjöpanträttskonventionen att förplikta oss att åtminstone beträffande de fartyg som konventionen direkt gäller — nämligen fartyg som används till fart i öppen sjö — iakttä konventionens föreskrifter. Enligt art. 10 skall vissa underrättelser sändas minst trettio dagar före försäljning. Bestämmelse i enlighet härmed har i beredningens förslag endast givits för registrerat fartyg. Om registrering skett efter utmätning men före försäljning, bör därför reglerna om registrerat fartyg tillämpas. Att upphäva auktion som har ägt rum under felaktigt antagande att fartyget var oregistrerat bör likväl komma i fråga endast om det faktiskt tillämpade förfarandet fått materiell betydelse för sakägare.

En annan situation som beredningen uppmärksammat är att registrerad egendom avförs ur registret innan den hinner säljas. Detta är emellertid osannolikt och kan f. ö. bara ske med samtycke av inteckningsborgenärer. Frånsett möjligen ökade kostnader, torde ej uppstå något

fel i sak genom att exekutiv myndighet av misstag tillämpar det omständigare förfarandet som föreslås för registrerad egendom.

Vad beredningen anfört om registrering av fartyg och dess inverkan på försäljningsförfarandet bör ha motsvarande tillämpning beträffande registrering av skeppsbygge. Beredningen föreslår därför att skeppsbygge skall likställas med fartyg och tar upp bestämmelse härom såväl i fartygsförsäljningslagen som i UL och KL.

Remissyttrandena. *Sjöfartsverket* framhåller, att sjölagskommitténs förslag om registrering innebär att såväl stora fartyg som skeppsbyggen kan vara oregistrerade. Bcträffande fartyg skall nämligen anmälan om registrering ske först inom viss tid medan registrering av skeppsbyggen är fakultativ. Vid försäljning av sådana enheter är det enligt verket angeläget att stor försiktighet iakttas. Verket ifrågasätter om ej som gräns mellan förfarandesystemen bör utnyttjas den av sjölagskommittén föreslagna längd/breddgränsen, vilket skulle medföra enhetliga regler för vad som framdeles kan komma att betecknas som skepp resp. båtar. Verket framhåller, att den av sjölagskommittén föreslagna längd/breddgränsen valts med utgångspunkt från att den är lätt att fastställa redan vid enkel okulär besiktning.

Sjörättsföreningen i Göteborg ställer sig tveksam till förslaget att överexekutor — och senare kronofogdemyndighet — skall förrätta försäljning av fartyg. I stället förordar föreningen, att sådan försäljning förrättas av överexekutor och senare av kronofogdemyndighet endast på de orter som har sjörättsfora. Som skäl åberopar föreningen sjöfartens särskilda förhållanden, som ofta kräver speciell erfarenhet och där rutin från fastighetsexekution ej kan anses tillräcklig. Det räcker härvid att peka på sjöfartens internationella karaktär och de olika internationella konventioner som kan bli aktuella och kräva särskilda kunskaper. Den av beredningen förordade möjligheten att anlita annan myndighets auktionsförrättare som särskilt sakkunnig, bedöms av föreningen som otillräcklig. Beroende på den geografiska spridningen av intressenter i hithörande situationer kan den av föreningen föreslagna koncentrationen av exekutionsorter knappast anses medföra några nackdelar.

Även *advokatsamfundet* går in på denna fråga. Samfundet understryker behovet av viss rutin och insikt i sjöfartsangelägenheter hos den som handlägger fartygsexekution. Bl. a. sjöpanträttsinstitutet, Sveriges konventionsbundenhet och de regelmässigt förekommande utländska intressena innebär att enbart erfarenhet av fastighetsexekution inte kan anses tillräcklig. Samfundet anser inte att möjligheten att anlita annan myndighets auktionsförrättare härvid är till fyllest, eftersom rutinen är väsentlig också bl. a. vid ärendenas förberedande eller vid beslut huruvida fartyg skall hemkallas enligt utskökningslagförslaget. Samfundet

förordar, att fartygsförsäljningarna koncentreras, lämpligen till över-exekutor i de sju orter som har sjörättsdomstol. Det påpekas att en sådan koncentration är till mindre nackdel än den exempelvis skulle vara vid fastighetsförsäljningar, eftersom intressentkretsen (bevakande och spekulanter) normalt inte är lokalt begränsad till den ort där fartyget råkar finnas.

Hovrätten för Västra Sverige påpekar, att möjligheten att anlita domare med erfarenhet av sjörätt som expert i det exekutiva förfarandet förutsätter särskilda författningar när fråga är om ordinarie domare. *Kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt* finner det angeläget att få möjligheten att anlita domare med erfarenhet av sjörätt inskriven i lag på ett sådant sätt att skyldighet föreligger för sådan domare eller annan sjörättsexpert att biträda auktionsförrättare, då så påkallas.

2.2.2 Andel i och villkorlig äganderätt till skepp eller skeppsbygge

Nuvarande ordning. I 92 § 2 mom. UL finns regler om försäljning av lott i fartyg. Sådan försäljning rubbar inte panträtt som gäller i hela fartyget. Det åligger utmätningsmannen att tillkännage detta vid försäljningen. Han skall också före utropet lämna underrättelse om de fordringar för vilka fartyget utgör pant. Med panträtt avses såväl panträtt på grund av inteckning som sjöpanträtt. Även handpanträtt inbegrips. Utmätning och försäljning av fartygslott sker enligt de regler som gäller för rättighet.

Lagstiftaren har hittills inte uppmärksammat frågan om utmätning och försäljning av villkorlig äganderätt till fartyg eller fartygsbygge.

Beredningen. Enligt beredningens förslag skall fartygsförsäljningslagen ej gälla försäljning av andel i fartyg liksom LfL ej gäller försäljning av andel i luftfartyg. Det är ej alldeles oomtvistligt vad utmätning av andel i fartyg innebär, när fartyget är föremål för partrederi. Det kan tänkas, att utmätningen skall anses omfatta 1) endast andelen i själva fartyget med vad som rättsligt anses vara tillbehör till fartyget eller 2) andelen i fartyget inkl. rättigheter och skyldigheter i partrederiet. Partrederi torde enligt svensk rätt endast kunna omfatta ett fartyg. Om alternativ 1) antas gälla, kan andelens försäljning tänkas innebära a) att köparen är helt obunden av partrederiförhållandet eller b) att han ingår i partrederi på de villkor som lagen uppställer, dvs. oavsett vad det individuella rederiavtalet innehåller. Beredningen anser, att alternativ 1a) är oantagligt. Alternativ 1b) skulle bäst överensstämma med vanliga regler om att avtal rörande lös egendom inte står sig mot tredje man som får utmätning av egendom, förutsatt att denna regel gäller även när fråga är om andel i egendom som innehas med vanlig samäganderätt. Efter närmare överväganden har dock beredningen trott sig som

den bästa lösningen böra förorda alternativ 2), som medför att köparen i princip inträder i utmätningsskuldärens ställe. Beredningen vill i allt fall förorda, att med utmätning av andel i fartyg anses följa även skuldärens rättigheter och skyldigheter i partrederiet enligt reglerna för frivillig överlåtelse. Detta får ej hindra, att utmätning av andel i fartyg skall anmälas till skeppsregistret. Om partrederiet skulle i mycket hög grad avvika från det normala — t. ex. ha stora förnyelsefonder eller binda delägarna otillbörligt genom något extremt villkor — är det möjligt, att det kan anses falla utanför den ram som sjölagen, 1891: 35 s. 1, (Sjöl.) anger för partrederi eller att det extrema villkoret kan anses ogiltigt mot skuldärens borgenärer.

Beredningen uppmärksammar försäljning av andel i registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg. Beredningen förordar, att sådan andel skall säljas av överexekutor i stället för av utmätningssman. Särskilt i fråga om andel i fartyg som ingår i partrederi kan svårigheter yppas. Dessutom är det önskvärt, att samma fullföljdsregler får gälla oavsett helt fartyg eller endast andel i fartyg sålts samt att verkan av försäljningen i förhållande till tredje man blir så lika som möjligt. Även beträffande luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg synes det beredningen lämpligt att andel däri får säljas av överexekutor. Överexekutor träder alltså i utmätningssmannens ställe. Det har syns beredningen självfallet, att överexekutor efter skedd försäljning också skall verkställa den fördelning av köpeskillingen m. m. som enligt 6 kap. UL eljest skolat ankomma på utmätningssmannen. Någon särskild bestämmelse härom är inte behövlig.

Beredningen anmärker, att även villkorlig äganderätt till fartyg eller bygge eller till andel i sådan egendom kan utmätas. Utmätning av villkorlig rätt till registrerad egendom bör anmälas till skeppsregistret. Också i dessa fall bör försäljningen ombesörjas av överexekutor. Beredningen framhåller att, trots villkorlig överlåtelse av registrerat fartyg, utmätning av själva fartyget enligt sjölagskommitténs förslag kan ske för fordran hos överlåtare, om medkontrahentens förvärv ej inskrivits. Inskrivning av förvärv kan äga rum även om det är villkorligt men skall då enligt kommitténs förslag ske med anteckning om villkoret. Sker utmätning för fordran, som är förenad med panträtt eller retentionsrätt i fartyget, skall också själva fartyget tas i mät, oavsett om fartyget innehåller med villkorlig äganderätt.

När endast ena eller andra kontrahentens villkorliga rätt till fartyg utmäts, anser beredningen, att utmätningen, om ej annat sägs, inkluderar även skuldärens obligationsrättsliga krav mot medkontrahenten. Av 75 § UL torde följa, att utmätningsbeslutet bör delges medkontrahenten för att utmätningen skall medföra förmånsrätt i sistnämnda obligationsrättsliga krav. Beredningen föreslår nu ej någon ändring i vad som kan anses gälla i denna del.

Enligt beredningens förslag, skall villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller registrerat skeppsbygge — eller till andel i dylik egendom — säljas av överexekutor i den ordning som gäller i fråga om försäljning av rättighet. Om förutsättning finns för att gäldenärens rätt blir ovillkorlig inom rimlig tid, kan det enligt beredningens mening naturligtvis vara skäl att uppskjuta försäljningen.

Remissyttrandena. *Kronofogdeföreningen* uttalar, att vid kronofogdemyndigheterna utan tvekan torde förekomma rättsliga problem att lösa som i fråga om svårighetsgraden är väl jämförbara med försäljning av andel i registrerat fartyg. Föreningen vill därför ifrågasätta lämpligheten av att, särskilt inför perspektivet med ett avskaffande av överexekutorsinstitutionen, ändra nu gällande uppgiftsfördelning mellan överexekutor och kronofogdemyndighet på området.

EON ifrågasätter också svårighetsgraden som motiv för att låta överexekutor ombesörja ifrågavarande försäljningar. Nämnden anser emellertid övriga av beredningen anförda skäl tillräckligt bärande för att ändra nu gällande uppgiftsfördelning mellan överexekutor och kronofogdemyndighet på området.

2.2.3 Pantbrev

Nuvarande ordning. Regler saknas f. n. om utmätning av fartygsinteckning eller av andel i sådan inteckning. Detta sammanhänger med att ägarhypotek inte kan göras gällande i fartygsinteckning.

Beredningen föreslår, att reglerna om utmätning av ägarhypotek i fast egendom så långt möjligt görs tillämpliga även på utmätning av ägarhypotek i fartyg.

I ett avseende behövs avvikande föreskrift beträffande ägarhypotek i fartyg. Utmätningssmannen skall kunna förelägga sökanden att väcka talan mot egendomens ägare och den som bestrider dennes rätt till ägarhypotek. Talan som rör ägarhypotek i fast egendom skall då väckas vid den rätt som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken (RB), dvs. hos rätten i den ort där fastigheten ligger. Beträffande ägarhypotek i fartyg föreslår beredningen, att talan skall väckas vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör. Beredningen påpekar, att målet kan komma att instämmas till domstol som inte är behörig enligt reglerna om sjörättsmål i 337 § SjöL. Där meddelade regler om sjörättsforum torde få väsentligt vidgat tillämpningsområde på grund av att kommittéförslaget i SjöL inför även bestämmelser om fång till fartyg och skeppsbygge samt inskrivning av dylika fång m. m.

Remissyttrandena. Remissinstanserna har inte haft något att invända mot beredningens förslag att göra reglerna om utmätning av ägarhypo-tek i fast egendom tillämpliga också i fråga om fartyg. Flertalet remissinstanser har också godtagit eller lämnat utan erinran beredningens förslag till forumregel.

Bankföreningen, advokatsamfundet och sjörättsföreningen i Göteborg är kritiska mot forumregeln. Bankföreningen anser, att den oklarhet om rätt forum som beredningens förslag medför skulle kunna undanröjas och föreslår att sjörättsforum enligt SjöL skall vara behörig domstol. Advokatsamfundet och sjörättsföreningen förordar också sjörättsforum. De åberopar att ifrågavarande tvister oftast kommer att avse frågor med starkt sjörättslig anknytning.

2.2.4 Utländska fartyg

Nuvarande ordning. I UL finns inga särskilda bestämmelser om utländska fartyg. Det torde emellertid vara klart, att svensk exekutiv myndighet kan ingripa mot sådant fartyg om det befinner sig i svensk hamn eller eljest i svenskt s. k. inre vatten. I Genèvekonventionen den 29 april 1958 angående territorialhavet och tilläggszonen (se bilaga 6 till betänkandet Sveriges sjöterritorium, SOU 1965: 1) finns bestämmelser om möjligheten för exekutiv myndighet i viss stat att ingripa mot främmande fartyg som befinner sig i statens territorialhav (dvs. sjöterritoriets yttre del). Sverige har tills vidare ej tillträtt konventionen men dess bestämmelser om rätt till s. k. oskadlig genomfart torde åter spegla en uppfattning som råder i många länder. I art. 20 sägs, att kuststaten ej äger stoppa eller omdirigera ett utländskt fartyg under genomfart genom territorialhavet i syfte att utöva civilrättslig jurisdiktion beträffande en person ombord på fartyget, att kuststaten ej äger vidta exekutiva åtgärder mot fartyg eller ta detta i beslag utom med anledning av förpliktelser eller skulder som fartyget har ådragit sig i samband med dess genomfart genom kuststatens sjöterritorium samt att de här nämnda bestämmelserna ej inskränker kuststatens lagliga rätt att vidta exekutiva åtgärder mot ett främmande fartyg eller ta detta i beslag, när fartyget ligger stilla på territorialhavet eller passerar genom detta efter att ha lämnat inre vatten.

Folkrätten torde också medge viss rätt att bl. a. med krigsfartyg eller militärt flygplan förfölja utländskt fartyg sedan det lämnat svenskt vatten. Se t. ex. art. 23 konventionen den 29 april 1958 om det fria havet. Sverige har inte heller ratificerat den konventionen.

Beredningen. Det är enligt beredningen önskvärt, att så långt som möjligt kunna tillämpa samma bestämmelser vid exekution i Sverige, oavsett fartyget är svenskt eller hör hemma i främmande stat.

Bestämmelse om utländska fartyg har beredningen i enlighet härmed tagit upp i fartygsförsäljningslagen. Bestämmelsen ansluter till art. 2 i sjöpanträttskonventionen. Där föreskrivs, att alla frågor rörande det exekutiva förfarandet skall, med förbehåll för tillämpning av konventionens egna bestämmelser, regleras av lagen i den stat där exekutionen äger rum.

Beredningens förslag skall tillämpas på alla registrerade utländska fartyg och alltså inte bara på fartyg hemmahörande i stat som anslutit sig till panträttskonventionen. Även detta överensstämmer med konventionen. Enligt art. 12 mom. 1 skall nämligen, i den mån annat ej sägs i konventionen, dess bestämmelser tillämpas på alla fartyg som används till fart i öppen sjö, vare sig de är registrerade i fördragsslutande stat eller ej.

Beredningen påpekar, att det kan tänkas möta vissa svårigheter att konstatera, om utländskt fartyg är registrerat eller ej. Vid ovisshet får den exekutiva myndigheten vända sig till registerföraren i fartygets hemland för att få klarhet. När fråga är om fartyg hemmahörande i stat som anslutit sig till sjöpanträttskonventionen, får de fördragsslutande staternas behöriga myndigheter enligt art. 13 direkt skriftväxla med varandra för vissa ändamål, bl. a. rörande exekutiv försäljning. Upplysning om registerförande myndighet utomlands kan, enligt vad beredningen förutsätter, inhämtas hos sjöfartsverket, när skeppshandlingarna ej ger besked därom.

Från huvudregeln att försäljningslagen skall tillämpas gör beredningen undantag för fall då annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. Bestämmelser som modifierar försäljningslagen finns i 24, 259, 260 och 275—277 §§ i kommitténs sjölagsförslag.

På grund av sjöfartens utpräglat internationella karaktär får problem sammanhängande med frågan om tillämplig lag stor betydelse i sjörätten. Mot bakgrunden av vissa regler om tillämplig lag som kommittén föreslagit uttalar beredningen bl. a., att den pantbrevskonstruktion som kommittéförslaget innehåller medför att visst tillägg kan tas ut på pantsatt pantbrevs belopp. I fråga om utländska hypotek torde i stället för tillägg böra utgå ränta enligt vad registreringslandets lag föreskriver. Vad som i beredningens förslag till fartygsförsäljningslag sägs om tillägg på pantbrevets belopp kan tydligen inte direkt tillämpas i fråga om utländskt hypotek men kan i vissa hänseenden bli analogiskt tillämpligt. Någon begränsning av räntekrav som har förmånsrätt enligt flagglandets lag till vad som motsvarar tillåtet tillägg på svenskt pantbrev kan dock ej komma i fråga.

Beredningen påpekar vidare, att kommittéförslaget ej innehåller någon bestämmelse om att sådana rättigheter som certepartier eller liknande skall respekteras vid försäljning av fartyg. Detta skall tillämpas även i fråga om utländskt fartyg, oavsett hur det skulle ha förfarits om far-

tygets sålts i sitt hemland. Man skall alltså vid försäljning här i riket bortse från dylika rättigheter.

I anslutning härtill erinrar beredningen om att utmätning och försäljning av utländskt fartyg kan hindras av immunitetsregler. Enligt beredningen gäller sålunda här som eljest att främmande makts immunitetsrätt skall respekteras i den mån enligt allmänna regler sådan immunitet föreligger. Lagen (1938: 470) med vissa bestämmelser om främmande statsfartyg m. m. innehåller vissa särskilda bestämmelser om förbud mot utmätning av bl. a. krigsfartyg.

Remissyttrandena. Vad beredningen anfört om utländska fartyg har inte föranlett yttrande från remissinstanserna i vidare mån än att *Svea hovrätt* anser det böra tydligt anges vad som avses med fartyg som är registrerat utom riket. Enligt hovrätten bör det klargöras att endast registrering motsvarande vår skeppsregistrering är åsyftad.

2.3 Utmätningsförfarandet

Nuvarande ordning. Förutsättning för att utmätning av fartyg skall anses fullbordad och medföra förmånsrätt är enligt 77 § UL, att fartyget finns tillgängligt för utmätningsmannen och värderas, att befälhavaren avkrävs en del handlingar, som anges i 73 §, och att med fartyget förfars enligt vad som i 74 § föreskrivs om "lösören". Det anses emellertid tvcksamt hur strängt dessa krav måste upprätthållas.

Beredningen. Liksom inskrivningsväsendet beträffande fartyg och exekutiv försäljning av fartyg skall ordnas efter mönster av reglerna för fast egendom anser beredningen, att förutsättningarna för att utmätning skall anses verkställd såvitt möjligt bör bestämmas enligt vad som gäller om fast egendom. I fråga om fast egendom blir utmätningen fullbordad redan genom utmätningsbeslutet. Från publicitetssynpunkt är detta till fyllest eftersom utmätningsbeslut omedelbart skall antecknas i fastighetsboken. Den förmånsrätt i fast egendom som utmätning medför går före inteckning som sökts samma dag som utmätningsbeslutet meddelades eller senare.

Beslut om utmätning av svenskt registrerat fartyg bör omedelbart antecknas i skeppsregistret. Utmätningen hindrar, att ny inteckning beviljas. Enligt sjölagskommitténs förslag skall ansökan om inteckning avslås, om fartyget eller andel däri är utmätt eller utmäts den dag inteckning söks. Beredningen menar, att denna regel lättast kan tillämpas om utmätningsbeslutet i och för sig blir avgörande för konkurrensen. Enligt beredningens uppfattning är det också ändamålsenligt, att svensk exekutionstitel alltid kan åberopas hos svensk myndighet beträffande fartyg som är registrerat här. Inte minst gäller detta skattefordringar.

Om fartyget måste tas i mät där det befinner sig och det är utomlands, kan svensk exekutionstitel mera sällan åberopas. Sökanden får till en början söka kvarstad, om fordringen överhuvud är sådan att den ger rätt till exekution i den stat där fartyget finns. Förfarandet förutsätter också, att man kan finna fartyget. Om utmätning av svenskt registrerat fartyg får ske här i riket även om fartyget är på resa utomlands, skulle det vara möjligt att utan vidare, på grund av exekutionstitel som är giltig i vårt land, vinna den förmånsrätt som utmätning medför. Staten kan t. ex. få utmätning för skattefordran utan att ha behövt i förväg söka fartyget på främmande ort och har sedan möjlighet att ge det anstånd för frivillig betalning som kan vara motiverat. S. k. distansutmätning kan alltså vara praktiskt värdefull.

Beredningen anmärker, att vid de överläggningar som beredningen haft i ämnet har anförts, att möjlighet till distansutmätning kunde tänkas oroa bl. a. utländska kreditgivare som för att undvika störningar i fartygets drift kunde bli nödsakade att infria den fordran för vilken utmätning skett. Vidare har antytts, att införande av distansutmätning kunde medverka till att en del redare valde att registrera sina fartyg utomlands. Beredningen tror för sin del inte, att distansutmätning kan befaras medföra några menliga verkningar i angivna hänseenden. Även om distansutmätning inte står till buds kan ju vanlig utmätning ske fastän med större ansträngningar, nämligen där fartyget påträffas, och lagstiftaren kan inte rimligen göra utmätnings genomförande svårare än nödvändigt för att fartyget skall med något större framgång kunna undanhållas från exekution. Beredningen vill också åberopa, att Norge med sin stora handelsflotta sedan länge tillämpat distansutmätning.

Beträffande verkningarna av distansutmätning i övrigt vill beredningen framhålla, att försäljning inte kan genomföras utan att fartyget finns tillgängligt. Det skulle bl. a. strida mot sjöpanträttskonventionen. Om fartyget befinner sig på svenskt sjöterritorium liksom om det är på det fria havet, kan svensk myndighet ingripa och låta föra fartyget till svensk hamn, ehuru det kan vara svårt att i praktiken genomföra åtgärden. På utländskt sjöterritorium kan något dylikt ingripande från svensk sida ej äga rum.

Beredningen föreslår, att överexekutor får generell befogenhet att beordra fartygets ägare att låta föra fartyget till lämplig hamn. Härigenom bör i många fall, om också inte alltid, uppnås att fartyget verkligen förs hem (t. ex. om det befinner sig i dansk, finsk eller norsk hamn). Måhända minskas också risken att fartyg i mera avlägsna farvatten förs till icke-konventionsland där det kan utmätas och säljas utan att konventionens regler respekteras. Befogenheten kan emellertid, med tanke bl. a. på mera komplicerade förhållanden, ej göras alltför ingripande och måste handhas med omdöme. Beredningens förslag innehåller reservation för det fall att åläggandet strider mot annans rätt eller

eljest är obilligt mot tredje man. Beredningen anser, att överexekutor inte bör tvinga ägaren att bryta tidsbefraktningsavtal och andra certepartier, om detta skulle vara obilligt mot tredje man. Man får därför bl. a. räkna med att fartyget, oavsett den svenska utmätningen, stannar utomlands, utmäts i främmande stat och säljs där. En del svenska fartyg går t. ex. oavbrutet i trafik i avlägsna farvatten, och det kan uppenbarligen vara ekonomiskt oförsvarligt att kräva deras återförande till Sverige för försäljning.

Den svenska utmätningen kan ej hindra utmätning i främmande stat där fartyget påträffas. Beredningen föreslår, att den förmånsrätt som vunnits genom den svenska utmätningen då skall gälla som panträtt i fartyget. Den kommer med andra ord att gälla som en tvångspanträtt. Detta ansluter nära till norsk rätt. Beredningen påpekar, att borgenär som fått distansutmätning av svenskt fartyg är oförhindrad att, om skulden ej regleras, själv begära kvarstad och utmätning av fartyget där det påträffas, t. ex. om det skulle vara oekonomiskt att föra hem fartyget. Han har då vunnit panträtt genom den svenska utmätningen, som troligen kommer att respekteras vid försäljning av fartyget i konventionsland (art. 6 i sjöpanträttskonventionen). Under alla omständigheter har den svenska utmätningen hindrat, att nya pantbrev tas ut i fartyget.

Med anledning av det sagda har under beredningens arbete ställts frågan, huruvida distansutmätning skulle ge väsentligt större fördelar än om fartygets ägare sätts i konkurs. Det är emellertid i hög grad ovisst i vad mån svensk konkurs respekteras utomlands. För att kunna angripa fartyget när det ligger i främmande hamn och ej frivilligt förs hem måste troligen utmätning ändå tillgripas. I så fall fordras, att sökanden har en exekutionstitel som gäller där, vilket naturligtvis kan ta sin tid och dra extra kostnader att anskaffa. Dessutom förutsätts, att utmätning överhuvud anses kunna äga rum trots att ägaren är i konkurs.

Ehuru delade meningar uttalats om lämpligheten av att införa möjlighet till utmätning av svenskt fartyg utan att fartyget är tillgängligt har beredningen för sin del ansett, att de positiva skäl som talar för att införa en sådan möjlighet är tillräckliga. Inte heller kan beredningen finna, att vårt land av internationella hänsyn har anledning att avstå från en ordning som man i Norge ansett ändamålsenlig. Beredningen anmärker, att utmätning av andel i fartyg otvivelaktigt kan ske utan att fartyget finns tillgängligt. Likhet på den punkten har givna fördelar vid konkurrens mellan utmätning av hela fartyget och utmätning av endast andel däri.

Då reglerna om utmätning av fartyg och luftfartyg bör vara så lika som möjligt, föreslår beredningen en motsvarande ordning för luftfartyg. Utmätning av luftfartyg skall antecknas i inskrivningsboken och medför, att ansökan om inteckning som görs samma dag som utmätningen eller senare skall avslås; jfr 12 § lagen (1955: 227) om inskriv-

ning av rätt till luftfartyg. Art. 1 (2) i 1948 års Genèvekonvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg godtar, att tvångspanträtt tillskapas i luftfartyg om den ej får företräde framför rättighet som avses under (1) i samma artikel. Något sådant företräde kan det ej bli tal om i fråga om svenska luftfartyg. Luftfartyg kan — om besättning och drivmedel finns samt det är flygvärdigt — snabbt flygas hit, och de föreslagna reglerna om distansutmätning kan därför kanske relativt ofta leda till att luftfartyget också blir sålt här i riket. Hittills har emellertid exekution i luftfartyg varit en sällsynt företeelse.

Remissyttrandena. Några remissinstanser har varit negativa till förslaget om distansutmätning men flertalet har lämnat förslaget utan erinran eller tillstyrkt det.

Beredningens förslag att ge överexekutor befogenhet att beordra distansutmått fartyg till lämplig hamn har på några håll blivit starkt kritiserat och betecknats som orealistiskt och olämpligt.

Advokatsamfundet anför till en början, att beredningens främsta motiv för införande av distansutmätning syns vara omsorgen om skatteindrivningens effektivitet. I det alldeles övervägande antalet fall är situationen för redaren, när utmätningsåtgärder aktualiseras, emellertid så dålig att tillgångarna endast förslår till sjöpantsrättsfordringar inkl. besättningslöner och en större eller mindre del av fartygsinteckningarna. Det torde vara mycket sällsynt, att fartygsutmätning inbringar något för fordringar med så låg prioritet som skatter. I vart fall anser samfundet, att denna möjlighet inte motiverar införande av en så genomgripande omgestaltung av verkställighetsreglerna som distansutmätning. Samfundet påpekar, att beredningen till stöd för distansutmätningens införande åberopar att sådan finns i Norge. Såvitt samfundet har sig bekant har norskt "utlegg" emellertid inte karaktär av verkställighetsåtgärd utan innebär endast en tvångsvis tillskapad förmånsrätt som inte hindrar att fartygets drift fortsätter obehindrat. Samfundet finner det inte motiverat att införa en sådan ny förmånsrätt i utomlands befintligt svenskt fartyg. Beredningens jämförelse mellan effektiviteten av å ena sidan utmätning och å andra sidan konkurs är svårförståelig. Uppenbarligen respekteras normalt varken svensk konkurs eller svensk utmätning som hinder mot utländsk verkställighetsåtgärd. Å andra sidan är utsikten minst lika god att en befälhavare respekterar direktiv att gå till svensk hamn, om de ges av en konkursförvaltare, som övertagit rederidriften, som om de — kanske i strid mot redarens önskan — har formen av överexekutors föreläggande.

Mot befogenhet för överexekutor att förelägga redaren att beordra hem fartyget, har samfundet invändningar av grundläggande art. Praktisk erfarenhet av rederikonkurser visar, att frågan om ett fartyg skall få fortsätta i drift eller tas ur drift är ett av de svåraste och mest grann-

laga beslut som en förvaltare har att träffa. Det är direkt olämpligt att lägga beslutanderätten i en sådan fråga hos någon som inte har full överblick över rederiets hela ställning. Ett sådant beslut bör förbehållas konkursförvaltaren. Samfundet finner också redovisningen av de med nämnda befogenhet förknippade problemen otillräcklig. Av lagtextförslaget att döma är kravet på att hemkallandet inte strider mot annans rätt absolut. Men av motiven framgår, att den viktigaste kategorin av tredje man, nämligen lastägaren, inte skall skyddas. Däremot synes tidsbefraktares rätt skola beaktas. Samfundet anser denna gränsdragning helt omotiverad, och frågar sig hur resebefraktare, befraktare för konsekutiva resor och motparter i andra avtalsförhållanden än befraktning skall behandlas. Slutligen åberopar samfundet skäl av rent kommersiell natur. Långivare till fartyg — främst varv och kreditinrättningar — är erfarenhetsmässigt misstänksamma mot nationella ingrepp i gängse kreditinstrument. Samfundet befarar att långivning till svenska fartyg snabbt skulle kunna komma i vanrykte på den internationella marknaden, därest det beträffande större tonnage inträffade att redaren mot sin vilja och på begäran av exempelvis svensk skattemyndighet tvingades bryta en lönsam långtidsbefraktning, som kan ha varit väsentlig för kreditgivningen.

Sjörättsföreningen i Göteborg argumenterar väsentligen efter samma linjer som advokatsamfundet. Föreningen framhåller således, att jämförelsen med det norska institutet "utlegg" är haltande och att distansutmätning för skattefordringar i allmänhet skulle sakna praktiskt värde. Föreningen anser, att det bör beaktas att distansutmätning kan kollidera med exekutiva åtgärder i främmande hamn med svårlösta problem som följd. Föreningen kritiserar också förslaget om rätt att dirigera hem svenskt fartyg, särskilt med utgångspunkt från beredningens uttalande att hemdirigering av fartyg som befordrar styckegods eller annan last utan att tidsbefraktning föreligger som regel ej skulle vara obillig mot tredje man. Transport av gods till annan än den i fraktavtalet eller konossementet angivna destinationshamnen betyder i praktiken nära nog utan undantag förlust för lastägaren antingen det är fråga om styckegodsbebefraktning eller helbefraktning. I fråga om helbefraktning accentueras helt naturligt situationen. Därtill kommer, att befraktningen kan avse konsekutiva resor eller s. k. kvantumkontrakt. Varje hemdirigering av ett fartyg, som har last ombord eller som slutits för befraktning, medför skada för tredje man. Förslaget om överexekutors befogenhet att dirigera hem ett svenskt fartyg betecknar föreningen som helt orcalistiskt.

Föreningen delar advokatsamfundets syn på de kommersiella risker förslaget aktualiserar.

Sveriges fiskares riksförbund och *kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt* ställer sig tveksamma. Riksförbundet tvivlar på att distans-

utmätning låter sig praktiskt genomföras. Hemdirigering av fartyget antar förbundet likaledes vara föga praktiskt användbar, eftersom förslaget icke anvisar hur härför behövliga medel skall tillhandahållas. Hemdirigering bör enligt förbundet inte tillåtas utan att befälhavaren får sådana medel. Kronofogdemyndigheten pekar på att förslaget inför ett undantag från den allmänna, grundläggande ordningsregeln att den utmäta egendomen skall vara tillgänglig för förrättningsmannen vid utmätningstillfället. Tveksamheten blir enligt kronofogdemyndigheten ännu större, eftersom de exekutiva myndigheterna genom distansutmätning kan försätta sig i en sådan situation, att en kungjord fartygsförsäljning inte kan äga rum på den grund, att fartyget inte finns tillgängligt vid auktionen. Förslaget innebär införandet av ett hasardmoment som kan minska förtroendet för de exekutiva myndigheternas verksamhet.

Stockholms tingsrätt godtar förslaget om distansutmätning men ställer sig tveksam till tanken att fartygsägare, som har fartyget i drift utomlands, skall kunna föreläggas att tillhandahålla fartyget i Sverige. Motsvarande ståndpunkt intar *sjöfartsverket*. Även om hemdirigering i många fall ej kan anses oskäligen bör enligt verket likväl beaktas, att en stor del (totalt ca 150 fartyg) av den svenska handelsflottan numera helt sysselsätts i fart mellan utländska hamnar. Att ta ett sådant fartyg ur dess reguljära fart skulle kunna innebära radikal sänkning av fartygets värde och stora ekonomiska förluster, allt i föga rimlig proportion till värdet av hemdirigeringen. Verket ifrågasätter om beredningens uttalande rörande befogenheten att tvinga hem fartyg är tillräckligt och menar att en sådan anvisning om tillämpningen kan behöva komma till uttryck direkt i lagtexten.

Bankföreningen konstaterar, att distansutmätningens praktiska värde är osäkert. Föreningen som beaktar att liknande institut förekommer i Norge vill emellertid inte motsätta sig att den föreslagna möjligheten till distansutmätning införs. Föreningen har fäst särskild vikt vid den försiktighet med vilken de föreslagna reglerna om det nya institutet utformats. Föreningen understryker, att hemdirigering ej får komma ifråga om den skulle strida mot annans rätt eller eljest vara obillig mot tredje man. Beredningens omfattande och klargörande motivering av denna regel är ägnad att skapa en restriktiv och försiktig praxis hos exekutionsmyndigheterna. Deras beslut skall dessutom kunna överklagas.

Länsstyrelsen i Stockholms län påpekar att distansutmätning kan stå öppen under lång tid. Länsstyrelsen förordar, att föreskrifter meddelas rörande en yttersta tidsgräns för försäljning av fartyg o. d. beträffande frågan om när utmätningen i här åsyftat fall skall gå åter.

Kronofogdeföreningen erinrar om att nuvarande krav på att fartyget måste finnas tillgängligt för utmätningssmannen för att fullbordad utmätning skall anses föreligga ibland vållat svårigheter att genomföra fartygsutmätning. Innan utmätning kunnat företas har fartyget anträtt

resa mot utländsk hamn eller svensk hamn utanför kronofogdedistriktet. Nuvarande regler om fastighetsutmätning, enligt vilka utmätningen anses fullbordad redan genom utmätningsbeslutet, har enligt föreningen gett goda erfarenheter. Särskilt i de allmänna målen har det varit arbetskraftsbesparande att genom utmätningsbeslutet få säkerhet för skattefordringar och först om försäljning blir erforderlig behöva beskriva och värdera fastigheten. Några olägenheter för gäldenären och andra vars rätt berörs av fastighetsutmätning har inte märkts av en sådan ordning. Även om fartygsutmätning inte har tillnärmelsevis samma praktiska betydelse som fastighetsutmätning anser föreningen övervägande skäl tala för att distansutmätning av fartyg tillåts.

Hovrätten för Västra Sverige anser liksom *Göteborgs tingsrätt*, att positiva skäl talar för ett införande av distansutmätning. Det publicitetskrav, som nuvarande bestämmelser avser att tillgodose, syns också i tillräcklig grad bli beaktat genom att utmätningsbeslutet antecknas i skeppsregistret. Om fartyg efter distansutmätning ej blir tillgängligt här i landet, kan utmätningen ej slutföras med försäljning. Och den föreslagna befogenheten till hemdirigering skall enligt beredningen handhas med försiktighet och omdöme. Följden kan bli att ett fartyg under lång tid kommer att vara utmätt utan att försäljning sker, något som av olika skäl måste anses olämpligt. Fördelarna med distansutmätning syns dock överväga de därmed förenade nackdelarna och förslaget tillstyrks därför i denna del.

2.4 Utmätning i konkurrens med pant- och retentionsrätt

Nuvarande ordning. Utmätning får ej ske till förfång för den rätt annan har till gäldenärens gods. Ett uttryck för denna princip är 71 § 1 mom. UL, som ger regler till skydd för panträtt och retentionsrätt i lös egendom. Med panträtt avses både panträtt med besittning och panträtt utan besittning. Panträtt med besittning kan grunda sig på avtal om pantsättning eller uppkomma direkt på grund av stadgande i lag. Exempel på panträtt utan besittning är sjö- och luftpanträtt. Lagrummet torde vidare omfatta fartygsinteckning medan panträtt på grund av inteckning i luftfartyg skyddas i annan ordning. Även företagsinteckning — som inte ger panträtt utan endast förmånsrätt — faller utanför.

Panträtt eller retentionsrätt i lös egendom hindrar ej, att egendomen utmäts och säljs för annan borgenärs fordran. Skyddet för panthavare och retinent är ordnat på olika sätt i skilda fall. Om någon har handpanträtt i annan egendom än fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg, behöver panthavaren inte lämna panten ifrån sig utan full lösen. Panthavare är skyldig att ta mot betalning, även om fordringen ej är förfallen. Såväl utmätningssökande som inropare har rätt att lösa ut pant-

havaren. Han övertar därigenom panthavarens fordran och kan göra den gällande mot pantsättaren. Den som har panträtt, som ej är för- enad med besittning eller handpanträtt i fartyg som ej är intecknings- bart, gods i fartyg eller gods i luftfartyg eller endast har retentionsrätt får hålla sig till köpeskillingen. Det är sålunda inte säkert att han får full betalning. Handpanträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg har jämställts med panträtt utan besittning, emedan sjö- och luftpant- rätt, som inte kan förbehållas vid exekutiv försäljning, har bättre rätt än som följer med handpant och handpanthavare inte får hindra sjö- eller luftpanträttshavare att komma till sin rätt. Annan handpanthavare kan medge att panten säljs utan förbehåll. Han får då hålla sig till köpeskillingen. Ett avstående kan vara fördelaktigt för panthavaren, om han kan ropa in panten för en summa som understiger hans fordran.

Det sagda är tillämpligt endast vid utmätning för annan gäldenärens skuld än pantfordringen. Sker exekutionen för den fordringen får hand- panthavaren anses ha avstått från det skydd som eljest tillkommer ho- nom.

Har inteckning i luftfartyg eller i reservdelar till sådant fartyg pant- satts av ägaren till den intecknade egendomen, får själva inteckningen inte tas i anspråk för ägarens skuld utan i stället skall ägarhypoteket utmätas. JB har föranlett nya bestämmelser om utmätning av pantbrev i fast egendom. Jag erinrar om 91 a § UL.

Beredningen har ansett det nödvändigt att i förevarande samman- hang revidera bestämmelserna om utmätning i konkurrens med pant- och retentionsrätt för att få mera tidsenliga regler bl. a. beträffande skeppsbyggen och oregistrerade fartyg. Beredningen åbcropar också uttalande i samma riktning av sjölagskommittén.

Enligt beredningens mening bör regleringen lämpligen inskränkas till att gälla skydd för tredje man, som innehar lös egendom som handpant eller med retentionsrätt. Med handpant avses bl. a. panträtt som stif- tats enligt lagen (1936: 88) om pantsättning av lös egendom som inne- haves av tredje man. Även retentionsrätt i registrerat fartyg (resp. skeppsbygge) omfattas av förslaget.

Beredningens förslag inbegriper ej den som har panträtt utan besitt- ning, t. ex. sjö- eller luftpanträtt eller panträtt på grund av fartygs- eller luftfartygsinteckning. Detta innebär självfallet ej att egendom som är belastad av sådan rätt blir oåtkomlig för borgenärerna. Belastningen utgör ej hinder för egendomens utmätning för annan gäld. Det följer av 72 § UL jämfört med de bestämmelser förslaget innefattar. Sådan borgenärs rätt till betalning ur egendomen regleras i 5 och 6 kap. UL. I fråga om försäljning av registrerat fartyg och luftfartyg finns be- stämmelser till de förmånsberättigade borgenärernas skydd i de särskil- da försäljningslagarna.

Beredningen gör ej skillnad mellan handpanthavare och retinent, vilken som regel har samma förmånsrätt som handpanthavare. Även i KL jämställs retinent med borgenär som har lös egendom som pant eller eljest under panträtt i handom. Beredningen erinrar om att handpanträtt och retentionsrätt kan vara antingen konventionell eller legal. Konventionell retentionsrätt torde dock ej kunna skapas i egendom som ej kan bli föremål för handpanträtt. Det skydd som handpanthavare resp. retinent skall åtnjuta bör innebära, att panträtten resp. retentionsrätten såvitt möjligt skall bestå, om inte borgenären får betalning för sin fordran.

Beredningens förslag innebär bl. a. att utmätningssökanden ej får mot panthavarens vilja betala fordringen före försäljningen. Däremot kan sökanden och panthavare avtala om att panthavaren godtar sådan betalning. Betalar sökanden panthavaren, övertar han därmed dennes fordran och hans panträtt. Panthavaren kan också förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen.

Från huvudregeln om hur handpanthavares eller retinents rätt skall respekteras bör göras undantag, när försäljning skall ske för borgenär vars fordran har lika eller bättre rätt (t. ex. på grund av sjöpanträtt). Vid sådan konkurrens kan panthavare eller retinent få lämna egendomen från sig utan att få betalning för sin fordran. Beredningen nämner i detta sammanhang att handpanträtt och retentionsrätt kan sammanträffa. Om t. ex. någon mottagit en bil i pant och därefter lämnat den för reparation, torde verkstadens fordran, om retentionsrätt kan åberopas, gå före panthavarens fordran.

Beredningens förslag blir tillämpligt även i fråga om retentionsrätt i registrerat fartyg. Detta har dock knappast någon självständig betydelse. Förslaget till fartygsförsäljningslag blir då tillämpligt på fartygets försäljning och den ger genom skyddsbeloppet ett skydd som svarar mot förevarande bestämmelser.

Beträffande försäljningen föreslår beredningen att, om någon innehar utmätt lös egendom som handpant eller med retentionsrätt, egendomen som regel skall säljas bara om köpeskillingen förslår till betalning av fordringen. Fordringen är då skyddad och försäljning kommer ej till stånd, om inte fordringen blir täckt av den bjudna köpeskillingen. Om budet blir tillräckligt högt och försäljningen går i lås, får borgenären betalt för hela sin fordran. Panthavaren torde dock ej ha rätt till ersättning för framtida ränteförlust, om inte sådan ersättning är särskilt betingad.

Enligt beredningens förslag kan försäljning av egendomen ej ske med bibehållande av panthavarens rätt. Försäljning med sådant förbehåll skulle ej befria gäldenären från personligt betalningsansvar, och det synes beredningen inte lämpligt att detta ansvar kvarstår sedan panten sålts.

Undantag från den nu angivna försäljningsregeln skall göras, när panthavare eller retinent är skyldig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt oaktat han ej får full betalning, dvs. när han måste vika för någon med lika eller bättre rätt. Detta kan bli fallet, när utmätt oregristrerat fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg är föremål för sjö- resp. luftpanträtt. Panthavare och retinent får då enligt förslaget nöja sig med att få betalt i den mån köpeskillingen förslår därtill sedan bättre prioriterade borgenärer fått sitt.

Remissyttrandena. *Svea hovrätt* uppehåller sig utförligt vid jämförelset av handpanträtt och retentionsrätt och anför i denna del följande.

Jämförelset av retentionsrätt och handpanträtt anses tydligen värdefullt därför att reglerna blir enklare och exekutionstekniskt mer lätthanterliga. Härvid synes man emellertid förbise viktiga funktionella skillnader i de båda instituten.

Handpanthavaren har i regel givit ett lån som från hans synpunkt kan vara en fördelaktig penningplacering. Han har dessutom såsom en förutsättning för transaktionen räknat med en försäljningsrätt innebärande att han kan sälja godset i händelse av utebliven betalning i det marknadsläge som råder när fordringen förfaller, eller eventuellt vänta till en gynnsammare tidpunkt. Panten har regelmässigt betydelse för honom såsom en tämligen adekvat täckning för det givna lånet. *Retinenten* har däremot endast intresse av att få betalt så snart som möjligt. Den försäljningsrätt han i vissa fall medgivit är ej en del av transaktionen utan en av rättsordningen tillskapad nödutväg som lika mycket tjänar till att befria retinenten från skyldighet att bevara egendomen som till att ge honom täckning för hans fordran. Värdet av godset står inte i någon bestämd relation till fordringen.

Vid försök att finna den lämpliga lösningen måste tre frågeställningar uppmärksammas. I fråga om skyldighet att godta *utlösning* som erbjudes av utmätningssökanden bör enligt ovan angivna utgångspunkter gälla att handpanthavaren i enlighet med förslaget ej skall behöva finna sig i detta, men att retinenten i motsats till förslaget bör vara skyldig att godta utlösning. Om utlösning ej erbjudes bör utgångspunkten vara att panträdden om möjligt skall bestå, medan retentionsrätten helst bör avlösas genom betalning. Hittills har gällt att egendomen får *säljas med förbehåll* om panträddens bestånd, men att detta ej kunnat ske i fråga om retentionsrätt. Den av lagberedningen påtalade olägenheten av ett personligt ansvar för pantsättaren efter pantens försäljning synes kunna elimineras genom införandet av en regel att pantsättarens ansvar från tidpunkten för försäljningen skall vara subsidiärt. Emellertid är det möjligt att förbehållet kan pressa priset vid den exekutiva försäljningen så att det verkliga värdet av den pantsatta egendomen ej blir åtkomlig för utmätningssökanden, något som samtidigt skulle åsamka gäldenären oproportionerlig förlust. Det kan därför vara tveksamt om panträtt bör få förbehållas vid exekutiv försäljning av panten för annans fordran, medan det är tydligt att retentionsrätt ej bör få förbehållas. Vad slutligen angår frågan *huruvida försäljning bör ske när säkerhetsobjektet ej förslår till betalning av pant- eller retentionsfordringen*

bör gälla att en sådan försäljning får ske vid retentionsrätt men ej vid panträtt. Retinenten har aldrig haft anledning att räkna med försäljning; retentionsrätten är i första hand en betalningspress och det är för retinenten närmast en fördel att försäljning överhuvudtaget sker; något särskilt värde hos det retinerade objektet som vid viss försäljningstidpunkt skulle täcka retentionsfordringen har retinenten aldrig räknat med. För panthavaren är däremot rätten att bestämma om försäljningen väsentlig, och den bör i enlighet med förslagets innebörd på denna punkt bevaras genom att försäljningen kan inhiberas av panthavaren.

Förslaget att försäljning av lös egendom belastad med handpant eller retentionsrätt får ske endast om köpeskillingen räcker till täckning av panthavares eller retinentens fordran har uppmärksamats av några remissinstanser.

Kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt anför, att det i dess distrikt ej förekommer något större antal försäljningar av pantsatt egendom. Erfarenheterna har emellertid enligt kronofogdemyndigheten givit vid hand att föreskriften om ett lägsta bud vid försäljning så gott som alltid är ägnad att verka som en hämsko på budgivningen. Genom ett lägsta bud betas i allmänhet spekulanternas möjlighet att göra en god affär genom inropet. Särskilt i Stockholm finns risk för att ett lägsta bud medför dåligt resultat vid auktionen, enär försäljningskostnaderna här är tämligen höga.

För Stockholms vidkommande torde enligt kronofogdemyndigheten resultatet av den föreslagna lagändringen bli att antalet försäljningar av lös egendom som är pantsatt till tredje man minskar och att därmed också möjligheterna för borgenären i målet att få betalt faller undan i högre grad än hittills. Det exekutiva förfarandet blir således resultatlost.

Kronofogdemyndigheten uppger, att det förekommit fall där värden av panten — t. ex. ett levande djur — åsamkat panthavaren inte oväsentliga kostnader, varför han önskat bli av med panten även om han ej fått full täckning för sin fordran. Ehuru han haft rätt att begära försäljning med bibehållande av sin panträtt har han avstått härifrån och förklarat sig vilja hålla sig till köpeskillingen. Han har då räknat med att godsets värde står i sådant förhållande till pantfordringen att ett utrop med bibehållande av panträtten ej skulle leda till någon försäljning. En nedsättning i dylika fall av panthavarens eller retinentens anspråk kan enligt kronofogdemyndigheten medföra ett bättre försäljningsresultat enär kretsen av spekulanter vidgas. De avskräcks då inte av ett fastställt lägsta bud.

Kronofogdeföreningen ger uttryck för samma åsikt som kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt och föreslår att försäljning får ske om panthavaren eller retinenten medger det även om köpeskillingen inte täcker dennes fordringsbelopp.

EON påpekar, att det av beredningens motiv framgår, att panthava-

ren skall kunna förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen. Enligt nämnden torde det framdeles inte bli ovanligt att panthavare eller retinent vill begagna sig av denna möjlighet, om "lägsta budet" skulle ligga så högt på grund av fordringens storlek att budet inte skulle kunna uppnås vid försök till exekutiv försäljning. Orsak härtill kan, enligt vad nämnden antar, vara att panthavaren eller retinenten vill ha det rättsliga förhållandet med gäldenären snabbt uppkälat. Med hänsyn till dessa omständigheter ifrågasätter nämnden om inte denna möjlighet direkt bör anges i lagtexten.

2.5 Utmätt fartygs drift

Nuvarande ordning. För utmätt fast egendom har tidigare funnits regler om tvångsförvaltning. Någon motsvarighet härtill finns inte för utmätt fartyg. Däremot föreligger f. n. inte hinder mot att gäldenären håller utmätt fartyg i fortsatt drift trots att utmätningen skall fortskrida till försäljning. Men det lär inte vara vanligt att fartyget drivs under sådana förhållanden.

Beredningen. Med distansutmätningen aktualiseras frågan om det utmätta fartygets nyttjande under utmätningen. De kostnader som ett fartyg drar, när det ligger i hamn, talar enligt beredningen för att gäldenären bör kunna få tillåtelse att nyttja det även om det är utmätt. Detta kan ibland också ligga i borgenärens intresse. Genom att nyttja fartyget kan gäldenären tänkas få medel att betala utmätningssökanden. Självfallet kan man inte bortse från risken att gäldenären vidtar åtgärder som hindrar att det exekutiva förfarandet fullföljs. Stor vikt bör därför fästas vid sökandens mening. Med dennes medgivande bör utmättningsman eller överexekutor kunna tillåta gäldenären att nyttja fartyget. Det kan givetvis behövas, att sådant tillstånd förenas med särskilda villkor.

Beredningen erinrar om att institutet tvångsförvaltning av utmätt fastighet visat sig opraktiskt. Beredningen har övervägt, huruvida det kan knytas större förhoppningar till tvångsförvaltning av fartyg på den grunden att fartyg kan under gynnsamma omständigheter på kort tid segla in betydande värden. Det syns beredningen emellertid ändå ovisst, huruvida det kan vara motiverat att införa en sådan nyhet som nu nämnts. Den norska sjölagskommittén har visserligen enligt vad beredningen erinrar om föreslagit, att ett dylikt institut införs, men någon motsvarande åtgärd har inte blivit ifrågasatt av den svenska sjölagskommittén. Att tvångsförvaltning av fartyg skall fungera lyckligt förutsätter bl. a. att medel finns omedelbart tillgängliga att hålla driften i gång samt att driften kan ställas under kompetent ledning. Beredningen anser det tänkbart, att vissa kreditgivare skulle kunna vara villiga att stäl-

la medel till förfogande och vid behov skaffa sådan ledning. Uppenbart är att överexekutor inte själv kan svara för dessa uppgifter. Mellan överexekutor och kreditgivare måste emellertid förutsättas ett samarbete som kan antas i längden bli ganska komplicerat.

När fast egendom utmätts, kan syssloman utses för att uppbära naturlig eller s. k. civil avkastning som faller av egendomen till dess fastigheten sålts. Vad som kan seglas in med ett fartyg kan enligt beredningens mening knappast på motsvarande sätt räknas som avkastning vilken faller av fartyget utan är en vanlig inkomst av den rörelse som redaren bedriver. Enligt sjölagskommitténs förslag omfattas inte heller utestående fordringar på frakt m. m. av panträtt som gäller i fartyget. Sådan tillgång skall utmätas för sig och omfattas inte av utmätning av fartyget. Beredningen har med denna utgångspunkt ansett sig inte kunna föreslå att, sedan fartyg utmätts, syssloman för fartyget skall kunna förordnas för uppbärande av hithörande inkomster. Enligt beredningen kan emellertid anstånd med försäljning kombineras med lämpliga villkor, såsom att inkomster som intjänas genom fartygets drift frivilligt inbetalas till utmätningssökanden eller överexekutor för att användas som avbetalning på sökandens fordran. Vad som sålunda inflyter till överexekutor räknas som utmätt i målet. Om t. ex. staten fått utmätning för skattefordran, kan amorteringsplan göras upp och amorteringarna betalas in i nämnda ordning. Enligt beredningens mening bör denna jämförelsevis enkla metod kunna fungera, om redaren är samarbetsvillig. Det bör dock påpekas att om vid anståndsbeslut knutits villkor att inseglade inkomster betalas in till utmätningssökanden eller överexekutor, detta inte hindrar att medlen — eller redarens ännu utestående fordringar hos befraktare och andra — tas i mät för annan borgenärs fordran innan medlen betalats till utmätningssökanden eller överexekutor. Den ursprungliga utmätningssökanden är för övrigt oförhindrad att själv begära utmätning även av nämnda tillgångar.

Om redarens finansiella ställning är så dålig att exigibla krav framställs från olika håll, är konkurs den rätta ordningen för förvaltning av hans egendom, såvida inte frivillig administration kan ordnas. Under konkurs torde förvaltaren ha möjlighet att, om behövliga driftmedel finns att tillgå, hålla fartyget i drift tills det blir aktuellt att sälja fartyget. Driften kan, om det är önskvärt, tillsvidare fortsättas även sedan förvaltaren hos överexekutor begärt att fartyget säljs exekutivt. Beredningens förslag innehåller på grund av det anförda inga bestämmelser om tvångsförvaltning av fartyg eller om syssloman för uppbärande av frakter m. m.

Remissyttrandena. *Sveriges fiskares riksförbund*, som i första hand vill ha föreskrift om kort varaktighet av utmätning, begär att det övervägs ett system, som medger att fiskefartyg kan utnyttjas under utmätningstiden.

ofta blir klarlagt, att egendomen inte besväras av fordran förenad med sjö- eller luftpanträtt. Är åter sådan fordran aktuell, bör det inte vara särskilt svårt att få utrett vem borgenären är. I så fall kan dessa borgenärs rätt tillvaratas och det föreligger då ej skäl att av hänsyn till dem avstå från möjligheten att sälja egendomen under hand. Förhållandet är ett annat, om egendomen undantagsvis kan antas vara belastad med sjö- eller luftpanträtt ehuru borgenären är okänd eller oanträffbar. Beredningen föreslår därför att lös egendom, som inte kan antas vara föremål för okänd sjö- eller luftpanträtt, skall få säljas under hand. Bestämmelsen är tillämplig endast på lös egendom som skall säljas enligt 5 kap. UL, och sålunda inte på registrerade fartyg, luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg. Däremot omfattar bestämmelsen försäljning av andel i sådan egendom — oaktat andelen skall säljas av överexekutor — liksom försäljning av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg eller till andel i sådan egendom. Härvid är det uppenbarligen utan betydelse, om egendomen är föremål för sjö- eller luftpanträtt som ju inte påverkas av försäljningen.

Remissyttrandena. Enligt *kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt* skulle lagstiftningen och den praktiska tillämpningen vinna på en generell regel, som medger båda försäljningsalternativen auktion och underhandsförsäljning beträffande all slags egendom. Underhandsförsäljning av lös egendom har visserligen hittills av olika anledningar förekommit i ytterst begränsad omfattning hos kronofogdemyndigheterna. Förmodligen kan underhandsförsäljning av fast egendom förväntas förekomma i förhållandevis större omfattning. Skillnaden mellan exekutiv auktion och exekutiv försäljning under hand är enligt kronofogdemyndigheten varken formellt eller praktiskt så betydande. I båda fallen är det fråga om exekutiv försäljning, som omhänderhas av exekutiva myndigheter. En viss formbundenhet — kungörelseförfarandet etc. — gäller även vid försäljning under hand. Protokoll över underhandsförsäljning kan erhållas på samma sätt som auktionsprotokoll, när så erfordras för att styrka förvärvet av den försålda egendomen. För att få enhetliga försäljningsformer för all slags egendom finner kronofogdemyndigheten det lämpligt, att möjligheter till försäljning under hand införs även beträffande fartyg och luftfartyg, då denna realisationsform bedöms lämplig och komplicerade rättsförhållanden i övrigt inte föreligger.

Svea hovrätt uttalar, att det är känt att en underhandsförsäljning ofta ger bättre resultat än auktion. Detta är enligt hovrätten av särskild betydelse i den situationen att ett försäljningsförsök skett utan att skyddsbeloppet uppnåtts, så att försäljningen måste inställas. Då har också vederbörlig kungörelse skett, så att okända sjöpanthavare fått möjlig-

Bankföreningen anmärker, att en effektivare exekution skulle kunna uppnås om tvångsförvaltning av utmätt fartyg medgavs. Av de skäl lagberedningen anfört mot en sådan förvaltning anser bankföreningen emellertid tveksamt om regler om tvångsförvaltning lämpligen bör införas nu. Bankföreningen förutsätter dock att utvecklingen i andra länder — bl. a. Norge — uppmärksammas såvitt gäller tvångsförvaltning såsom alternativ eller komplement till distansutmätning. Frågan om regler rörande tvångsförvaltning bör kunna omprövas framdeles på grundval av vunna erfarenheter från utlandet.

2.6 Exekutiv försäljning

2.6.1 Auktions- och underhandsförsäljning

Nuvarande ordning. Utmätt fartyg skall säljas på auktion (89 § 1 mom. UL). Underhandsförsäljning av fartyg är ej tillåten (96 a § UL).

Beredningen. Försäljning av registrerat fartyg skall enligt beredningens förslag ske på offentlig auktion. Beredningen har övervägt att, såsom alternativ form, föreslå försäljning under hand av registrerade fartyg. Enligt beredningen syns sjöpanträttskonventionen närmast utgå från att försäljning av fartyg skall ske på auktion. Konventionen lägger dock knappast formligt hinder i vägen för underhandsförsäljning. Det syns beredningen likväl inte lämpligt att här tillämpa försäljning under hand, bl. a. med tanke på de utländska intressenter som kan förekomma såväl på borgenärssidan som i egenskap av spekulanter. Vidare framhåller beredningen, att underhandsförsäljning av utländskt fartyg uppenbarligen skulle kunna medföra särskilda tillämpningssvårigheter. Beredningen har därför, efter samråd med sjölagskommittén, stannat för att auktion bör vara enda realisationsform för registrerade fartyg. Detta överensstämmer med motsvarande ordning i fråga om luftfartyg.

Auktionen skall enligt beredningens förslag vara offentlig. Detta innebär endast, att allmänheten skall ha tillträde. Att försäljningen skall ske i uppslag, dvs. genom bud och överbud, behöver enligt beredningen inte särskilt anges.

Vad därefter gäller oregistrerade fartyg erinrar beredningen om att, när regler om underhandsförsäljning av lös egendom infördes år 1967, undantogs fartyg och gods i fartyg och i luftfartyg. I fråga om dessa slag av egendom ligger saken enligt beredningen annorlunda till. Visserligen får sådan försäljning inte ske på bekostnad av sjö- eller luftpanträttshavares rätt. De nuvarande bestämmelserna om kungörande syftar enligt beredningen till att fästa dessa panthavares uppmärksamhet på försäljningen. Redan genom ägarens uppgifter och övrig utredning kan emellertid utmätningssmannen regelmässigt få besked, huruvida sjö- eller luftpanträttshavare finns. Beredningen anser att det härigenom

het att ge sig tillkänna. Det kan därför enligt hovrätten förtjäna övervägas om inte underhandsförsäljning av registrerat fartyg borde tillåtas i detta speciella läge, i varje fall om berörda sakägare är ense därom.

Hovrätten tar också upp frågan om underhandsförsäljning av oregistrerad egendom. Hittills torde utmätningsmännen från fall till fall ha fått avgöra sannolikheten för att småbåtar kan vara behäftade med sjöpant-rätt. Hovrätten ifrågasätter, om inte vid en revision av exekutionsrätten en regel bör genomföras som tillgodoser presumtiva sjöpant-havares intresse att ha en möjlig källa till information om försäljning av sjöpantobjektet utan att fördenskull nödvändiggöra försäljning på auktion. Detta torde enligt hovrätten kunna uppnås genom kungörelse i viss fastställd ordning utan att därför försäljningen måste ske på auktion. Sjöpant-havare kunde i sådan kungörelse åläggas att ange sina anspråk före viss dag, efter vilken försäljning skulle ske.

2.6.2 Utlösnings- och anslutningsrätt

Nuvarande ordning. Utlösningsrätt infördes beträffande fast egendom genom 1912 års ändringar i UL (se nu 12 § FfL) och har senare också införts i fråga om försäljning av luftfartyg (4 § LfL). Den ger möjlighet för vissa intressenter att inträda i utmätnings sökandens rätt genom att betala hans fordran och den kostnad för vilken sökanden svarar. Genom att utlösaren övertar sökandens befogenheter får han möjlighet att lägga ned förfarandet och därigenom hindra en försäljning som han anser olämplig.

Genom 1912 års ändringar i UL infördes också anslutningsrätt vid fastighetsförsäljning. Bestämmelsen återfinns nu i 13 § FfL. Även vid exekutiv försäljning av luftfartyg finns anslutningsrätt (5 § LfL). Anslutningsrätten innebär att, när exekutiv försäljning skall ske under konkurs, vissa borgenärer kan begära att försäljningen sker för deras fordringar. Genom att utöva anslutningsrätt kan borgenären få skyddsbeloppet sänkt. Inteckningshavare kan ha behov av att få veta, om fastigheten förslår till hans fordran, för att han i annat fall skall kunna konkurrera med oprioriterade borgenärer för bristen.

Varken utlösningsrätten eller anslutningsrätten har motsvarighet vid exekutiv försäljning av fartyg.

Beredningen. De motiv som bär upp *utlösningsrätt* beträffande fast egendom och luftfartyg gör sig gällande även i fråga om registrerat fartyg. Dess praktiska betydelse får dock inte överskattas. Beträffande fast egendom lär utlösningsrätten inte ha utnyttjats i någon större omfattning. I fråga om fartyg torde användningen bli ännu mer begränsad. Beredningen anser emellertid, att bestämmelser därom bör upptas, och föreslår, att utlösningsrätt ges för borgenär eller annan

vars rätt kan vara beroende av försäljningen. Härunder inbegrips främst panthavare med lika rätt som eller sämre rätt än utmätningssökanden. Bland dem som i övrigt kan vara beroende av försäljningen kan nämnas innehavare av certepartier och andra nyttjanderättsavtal. Dessa rättigheter kan inte förbehållas vid exekutiv auktion. Särskilt ett långtids-certeparti kan ha mycket stor ekonomisk betydelse. Enligt utsökningslagförslaget kan en borgenär för vars fordran ägarhypotek blivit utmätt begära att fartyget tas i anspråk. Också sådan borgenär bör kunna bli utlöst. Utlösaren kan stoppa försäljningen och begära, att ägarhypoteket (pantbrevet) pantförskrivs till honom. Även vid exekutiv försäljning under konkurs kan utlösning ske, t. ex. av den som anslutit sig till konkursförvaltarens begäran om exekutiv försäljning. I denna situation kan emellertid utlösaren icke i strid mot konkursförvaltningens önskemål nedlägga förfarandet. Härför skulle fordras, att han även betalade oprioriterade fordringar i konkursen, en möjlighet som torde sakna praktisk betydelse. Vidare kan ägare av fartyg som ej är istandsättligt enligt sjölagskommitténs förslag begära, att fartyget säljs såsom utmätt för fordran med bästa rätt. I detta fall skulle utlösning strida mot syftet med bestämmelsen och kommer enligt beredningens förslag ej i fråga.

Om flera vill begagna utlösningsrätt, har sakägare med sämsta rätt företräde. Har borgenär begärt utmätning för endast del av sin fordran — t. ex. för amortering och ränta — har han företräde för sin återstående fordran framför utlösaren. Får en borgenär betalt för hela sin fordran jämte kostnader, är han skyldig att till utlösaren lämna de handlingar som berör skuldförhållandet och eventuella säkerheter.

Utlösning sker enligt beredningens förslag genom att den utlösande till överexekutor betalar sökandens fordran jämte kostnad för vilken sökanden svarar. Beredningen har inte funnit behövt att föreslå någon bestämmelse om att utlösning måste begäras viss tid före auktionen. Utlösningensrätten får därför utövas så länge fartyget ej är sålt. Det får anses sålt, när inrop slutligt godtagits av överexekutor och föreskriven handpenning lämnats eller säkerhet ställts.

Beträffande *anslutningsrätten* anför beredningen till en början, att såvitt avser registrerade fartyg ombordanställda har sjöpanträtt för vissa lönefordringar och uppenbart behov av anslutningsrätt, om täckningsprincipen införs. Detsamma gäller dem som har panträtt i fartyg på grund av inteckning. Beredningen har dessutom ansett nödvändigt att beträffande fartyg möjliggöra anslutning även i andra fall än som följer av reglerna om anslutningsrätt beträffande fast egendom.

Konkursförvaltaren kan inte enligt gällande lag begära att fast egendom resp. luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg som ingår i konkursbo säljs såsom utmätt för konkursboets krav på ersättning enligt 81 § KL, dvs. för kostnad som hänför sig till egendomens vård och försäljning samt arvode som skall utgå ur egendomen. Detta

medför att egendomens försäljning kan hindras av reglerna om lägsta bud resp. skyddsbelopp. Beträffande exekutiv försäljning av fartyg finns f. n. inga bestämmelser om lägsta bud och fartyget kan därför alltid säljas om konkursförvaltaren gör framställning därom enligt 71 § fjärde stycket KL.

Den nuvarande ordningen beträffande fast egendom synes enligt beredningen inte ha vållat några olägenheter. Luftfartyg åter har hos oss sålts exekutivt så sällan att man inte kan åberopa någon erfarenhet vare sig för eller emot. Beträffande fartyg torde frågan få större praktisk betydelse. Att ha hand om ett fartyg som ligger stilla drar ofta dryga kostnader i form av hamnavgifter, löner till vaktmanskap, försäkringspremier, underhåll m. m. F. n. torde inteckningshavare i gemensamt intresse tillskjuta pengar för fartygets bevarande och får då sjöpanträtt för tillskottet enligt 267 § 1 SjöL. Sjöpanträtt för sådant tillskott skall emellertid ej föreligga enligt sjölagskommitténs förslag. Det torde då få bli konkursboet som måste förskjuta ifrågavarande utgifter. Att fartyget lämnas utan tillsyn bör uppenbarligen inte få förekomma. För att konkursförvaltaren skall säkert kunna få åter vad han lagt ut bör han ha rätt att fordra, att försäljning sker för konkursboets fordran, oavsett om konkursboet eller borgenär tagit initiativ till försäljningen. Beredningen framhåller att detta ej innebär att någon ny post ges företräde framför sjöpanträtt eller panträtt på grund av inteckning utan endast att man säkerställer att försäljning ej uteblir på grund av eljest tillämpliga regler om skyddsbelopp. Vidare är tydligt, att försäljning i praktiken ofta skulle säkerställas genom anslutning från sjöpanträttshavare eller annan borgenär med god förmånsrätt i fartyget. Konkursförvaltaren bör emellertid lämpligen inte vara beroende av andras initiativ. Vid det fortsatta arbetet på en utsökningsbalk ämnar beredningen överväga, om inte samma regel bör gälla beträffande fast egendom och luftfartyg.

Beredningen tar också upp bestämmelser om anslutningsrätt för andra intressenter, när fartyg som ingår i konkursbo skall säljas exekutivt. Även sådan rätt bör få utövas oavsett om försäljningen sker på konkursförvaltarens begäran eller initiativet tagits av borgenär. Anslutningsrätten bör stå öppen för borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen. För inteckningshavare som har personlig fordran mot konkursgäldenären kan det vara viktigt att få skyddsbeloppet sänkt. Inteckningsborgenären har nämligen enligt 18 § andra stycket förmånsrättslagen rätt att för den del av fordringen som inte kan utgå ur fartyget konkurrera med oprioriterad, om han kan styrka att fartyget ej förslår till betalning av hans fordran. För att visa att köpeskillingen inte räcker till betalning av inteckningen kan inteckningshavaren använda anslutningsrätten. Hittills har innehavare av far-

tygsinteckning inte behövt någon sådan rätt, eftersom något lägsta bud inte bestämts.

För retinent är det självfallet av värde att genom anslutning kunna få skyddsbeloppet placerat framför sin fordran. Anslutningsrätten för borgenärer med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen har däremot föga praktisk betydelse. Sådana fordringar ger rätt till betalning först efter fordringar som är förenade med sjöpanträtt eller retentionsrätt eller för vilka fartyget svarar på grund av inteckning. Även om konkursförvaltaren begärt försäljning utan att begära anslutning kommer skyddsbeloppet i regel att bestämmas på samma sätt vare sig borgenär med förmånsrätt enligt 10—12 §§ förmånsrättslagen utövar anslutningsrätt eller ej. Har emellertid före konkursen utmätning skett för oprioriterad fordran, kan vid försäljning under konkursen anslutning från nämnda borgenärer medföra sänkning av skyddsbeloppet.

I FfL och LfL har som förutsättning för anslutningsrätt upptagits att borgenärens fordran bevakats i konkursen. Detta krav kan tänkas medföra olägenheter för sjöpanträttshavare. Beredningen har ansett, att man kan avstå från kravet bl. a. därför att rätten till betalning ur fartyget skall vara ostridig eller styrkas. Härmed undviks, att sakägaren hänvisas att bevaka sin fordran i konkursen, ehuru han inte har något som helst behov av att få ut betalning ur annan egendom än fartyget. Förutsättning för att få utöva anslutningsrätt är alltså, att borgenärens rätt till betalning ur fartyget är ostridig eller styrks. Det bör anses tillfyllest att, om bevakning skett i konkursen, fordringen har lämnats utan anmärkning. Framställs jäv mot bevakningen, synes tillräckligt, att borgenären kan åberopa dom i saken från första instans. Är anslutningsborgenärens fordran förenad med allmän förmånsrätt, måste han också visa, att tillgänglig egendom som ej är föremål för särskild förmånsrätt är otillräcklig. Att fordran anses styrkt när det gäller frågan huruvida borgenären är behörig att begära anslutning torde inte vara bindande vid köpeskillingsfördelning med anledning av skedd försäljning.

Beredningen har inte funnit behövt att ange någon tidpunkt då anslutningsrätten sist kan utövas. När konkursförvaltaren enligt KL skall iakttä förmånsberättigade borgenärs rätt och underrätta dem om anmälan eller yrkande som han framställer på deras vägnar, torde saken bli förberedd i god tid. Klart är att borgenär ej kan använda anslutningsrätten sedan sakägarförteckningen upprättats.

För sjöpanträtt i fartyg gäller enligt den huvudregel sjölagskommittén föreslagit en preskriptionstid av ett år från det att fordringen tillkom, om inte fartyget blivit föremål för kvarstad eller utmätning som leder till att det säljs exekutivt. Fartygsägarens konkurs avbryter däremot inte preskription, även om han satts i konkurs på begäran av sjöpanträttshavaren. Denna stränga ordning är konventionsreglerad

(art. 8 sjöpanträttskonventionen) och syftar till att stärka långtidskrediten.

Enligt beredningens förslag skall emellertid fartyget anses utmätt, när konkursförvaltarens begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartyget tagits ur drift. Härmed torde också preskriptionen av sjöpanträtt i fartyget få anses avbruten, förutsatt att fartyget också blir sålt. För att sjöpanträttshavaren skall kunna förlita sig på det inledda förfarandet förutsätts, att det ej läggs ned. Av denna anledning förordar beredningen att om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, begärt att fartyget säljs för hans fordran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning eventuellt förfaller.

Ett motsvarande behov av att kunna framtvinga försäljning för sin fordran har enligt beredningen sjöpanträttshavare, om fartyg, som ej hör till konkursbo, blivit utmätt för annan borgenärs fordran. Kvarstad eller utmätning innebär ej i och för sig preskriptionsavbrott. För att sjöpanträttshavaren skall vara skyddad fordras, att förfarandet också fortsätter till exekutiv försäljning. Om annan än sjöpanträttshavaren är exekutionssökande, kan man inte bortse från möjligheten att sökanden lägger ner förfarandet eller att bestämmelserna om skyddsbelopp hindrar försäljning. Tiden kan då vara så långt framskriden att sjöpanträttshavaren inte längre har möjlighet att avbryta preskription. Beredningen anser att sjöpanträttshavare inte för att bli skyddad själv skall behöva begära utmätning, när fråga om exekution mot fartyget redan är väckt genom utmätning för annans fordran. Om sjöpanträttshavarens fordran är ostridig eller styrks, bör han enligt beredningen få begära, att fartyget säljs för hans fordran. Denna begäran skall beaktas även om frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller. För att fordran skall anses ostridig torde i detta fall i allmänhet vara tillräckligt, att fartygsägaren medger att fordringen är förenad med sjöpanträtt i det utmätta fartyget. Att fordringen godtas som stöd för rätt att begära försäljning blir inte bindande för andra intressenter vid fördelning av köpeskilling m. m.

Sjöpanträttshavaren kan framställa sin begäran om försäljning för sjöpantfordringen så snart fartyget blivit utmätt. Framställning kan göras intill dess sakägarförteckningen upprättats. Därefter får inte framställas yrkanden som kan inverka på skyddsbeloppet. Om den ursprungliga sökanden återkallar sin ansökan måste sjöpanträttshavaren utöva sin rätt innan överexekutor avskriver ärendet. Innan beslut fattas på grund av sökandens återkallelse bör enligt beredningen överexekutor lämpligen söka utröna, om känd sjöpanträttshavare vill använda sin rätt enligt förevarande lagrum. I motsats till utlösare är anslutande borgenär i allmänhet inte skyldig att betala vare sig sökandens fordran eller kostnad för vilken denne svarar. Återkallar den ursprungliga

sökanden sin ansökan, får dock sjöpanträttshavare som driver saken vidare svara för därefter uppkommande kostnader. Den anslutande borgenären får inte lägga ned förfarandet mot sökandens vilja. Däremot kan han återkalla sin begäran om försäljning för den egna fordringen. Om t. ex. flera sjöpantfordringar finns, bör därför varje sjöpanträttshavare använda sin rätt att begära försäljning. Har flera borgenärer anslutit sig, sätts skyddsbeloppet framför den fordran som har bästa rätt. Härav följer att även kostnaderna för förfarandet skall placeras före den fordringen.

Beredningens uttalanden har avsett registrerade fartyg. Också oregistrerade fartyg och gods i fartyg kan bli föremål för sjöpanträtt. Även för dessa fall bör anslutningsrätt komma ifråga enligt beredningen.

Remissyttrandena. I denna del har förslaget rönt ringa uppmärksamhet under remissbehandlingen. Nämnas kan att *bankföreningen*, som inte har någon erinran mot förslaget om utlösningsrätt, förutsätter att borgensmän skall ingå bland de utlösningsberättigade intressenterna.

2.6.3 Täcknings- och övertagandeprinciperna

Nuvarande ordning. Fastighetsexekutionen vilar alltsedan 1912 års lagstiftning på två huvudprinciper, nämligen täckningsprincipen och övertagandeprincipen. Den förra principen innebär att någon försäljning inte får ske om inte alla sakägare med bättre rätt än exekutionssökanden blir skyddade. Övertagandeprincipen innebär att fordringar på grund av inteckning skall stå kvar i fastigheten, om de har förmånsrätt före exekutionsfordringen. Vid exekutiv försäljning av luftfartyg gäller täckningsprincipen men ej övertagandeprincipen. Vid fartygsförsäljning är ingendera principen tillämplig. Inte heller upprättas f. n. någon sakägarförteckning vid fartygsexekution.

Beredningen. Som redan framgått föreslår beredningen, att täckningsprincipen skall införas vid försäljning av registrerade fartyg. Försäljning får sålunda ske endast om alla fordringar som har företräde framför exekutionsfordringen samt kostnaden för förfarandet blir täckta. När beredningen föreslår införande av täckningsprincipen, följer därav att en förteckning måste göras upp. Härigenom blir det möjligt att bestämma skyddsbeloppet. Förfarandet är sedan länge väl känt från fastighetsexekutionen och gäller vid exekutiv försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg. Termen sakägarförteckning är hämtad från FfL och ersätter det tidigare något oegentliga uttrycket borgenärsförteckning. Förteckningen måste upprättas genast vid auktionen. Det är därför angeläget, att förteckningen förbereds före sammanträdet.

Grundsatsen att panträtt på grund av inteckning skall upphöra vid exekutiv försäljning slås fast i sjöpanträttskonventionen art. 11 mom. 1. Sjölagskommitténs förslag har formats på grundval av det. Därav följer enligt beredningen att om fartyg säljs exekutivt, inteckningsborgenär skall få betalt fastän hans fordran inte är förfallen till betalning. Detta gäller även inteckningar som faller inom skyddsbeloppet. Till skillnad från vad som gäller för fast egendom skall alltså enligt beredningens mening övertagandepincipen inte gälla. Denna ordning sammanhänger med att fartyg kan bli föremål för exekution snart sagt var som helst i världen samt att fartyg har relativt begränsad livslängd och är underkastade snabba värdeförändringar. Beredningens förslag ger emellertid möjlighet att avtala om att fordran med panträtt på grund av inteckning skall övertas av inroparen. I så fall skall inteckningen bestå och pantbrevet alltså gälla. Att inteckningar i övrigt upphör har ansetts påkallat med hänsyn till sjöpanträttskonventionen. Undantag skulle enligt beredningen kunna göras för svenska fartyg men det kan ge upphov till misstag och leda till svårigheter utomlands.

Remissyttrandena. Beredningens ställningstaganden i fråga om täcknings- och övertagandepinciperna har inte föranlett uttalande från remissinstanserna.

2.6.4 Handpenning, tillträde och övertagande av betalningsansvar

Nuvarande ordning. I 95 § 1 mom. första punkten UL sägs beträffande fartyg som säljs av överexekutor att en sjättedel av köpeskillingen skall betalas kontant. Inroparen kan emellertid i stället lämna pant eller borgen såsom för egen skuld för en femtedel av köpeskillingen. Inteckning i fartyg betraktas som pant med det värde som överexekutor tillerkänner den.

När hela köpeskillingen betalats, får köparen genast komma i besittning av fartyget. Fartyget är i köparens hand fritt från förra ägarens skuld, om inte köparen med inteckningshavarens medgivande övertagit skulden. Enligt 26 § lagen om inteckning i fartyg gäller vidare att efter exekutiv försäljning förra ägaren är fri från personligt ansvar för intecknad skuld i den mån denna kunnat betalas av köpeskillingen. Däremot regleras inte inroparens ställning efter överenskommelse om avräkning. Överenskommelsen kan vara begränsad till avräkning av visst belopp men kan också innebära att köparen åtar sig personligt betalningsansvar.

Beredningen. Beträffande fast egendom gäller, att handpenningen skall motsvara en tiondel av köpeskillingen (se 35 § FfL). Vid fartygsförsäljning är villkoren annorlunda. Eftersom övertagandepincipen inte gäller betalas i regel hela eller i allt fall större delen av köpeskillingen

kontant. Handpenningen bör därför enligt beredningens mening även framdeles uppgå till förhållandevis stor del av köpeskillingen. Eljest blir handpenningen knappast tillräcklig för att förmå inroparen att i tid fullgöra sin återstående betalningsskyldighet eller, om han ej gör det, i rimlig omfattning täcka ersättning för den skada som genom försummelsen kan drabba exekutionssökanden och andra.

Enligt beredningens förslag är den som ropar in fartyg liksom f. n. skyldig att lämna handpenning. Den skall motsvara en sjättedel av köpeskillingen och minst den kostnad som skall utgå ur fartyget. Anledning saknas att såsom vid fastighetsauktion maximera handpenningens belopp till vad som skall betalas kontant, eftersom övertagandeprincipen inte tillämpas utan köpeskillingen skall betalas i reda pengar, om ej annat avtalas.

Beredningen föreslår i enlighet med gällande lag att inroparen skall få lämna säkerhet i stället för att betala handpenning kontant. Säkerheten skall täcka handpenningens belopp. Att såsom f. n. kräva säkerhet för större belopp förefaller beredningen ej behövt. Inroparens valfrihet inrymmer möjligheten, att en del av handpenningen betalas kontant och säkerhet ställs för återstoden. Lämnas säkerhet, skall överexekutor tillämpa bestämmelserna i 48 § 1 mom. UL. Överexekutor skall pröva, om säkerheten kan godtas när den inte godkänts av vederparten. Med vederpart förstår beredningen envar som är berättigad till utdelning ur köpeskillingen. Då det inte kan antas att samtliga är närvarande, torde överexekutor i praktiken alltid få pröva säkerheten. Som framgår av 48 § UL får borgen inte godkännas annat än om den är propriëborgens och, om den har tecknats av två eller flera, dessa åtagit sig solidariskt ansvar. Till borgen räknas bl. a. bankgaranti. Beredningen framhåller, att pantbrev enligt sjölagsskommitténs förslag ej är bärare av fordran och inte kan i och för sig tjäna som säkerhet. Emellertid bör pantborgenär kunna som säkerhet ställa sin med panträtt i fartyget förknade fordran. Förutsättning för att sådan fordran skall kunna godkännas som säkerhet är, att fordringen täcks av köpeskillingen och kan anses betryggande. Vid denna prövning bör det enligt 73 § 1 mom. första punkten UL åsatta värdet vara till ledning. Självfallet kan även andra fordringar godtas som säkerhet. Överexekutor skall beakta, att säkerheten vid behov skall kunna realiseras och därvid täcka den förpliktelse som skall garanteras.

Säkerheten får inte svikta. Det belopp för vilket säkerheten gäller skall nämligen vid bestämmande av lägsta budet räknas som tillgängligt även om överexekutor ännu inte gjort bruk av säkerheten. Vad som gäller om handpenning bör enligt sakens natur även gälla säkerhet för handpenning intill det belopp som säkerheten gäller.

Beredningen anser att — i överensstämmelse med vad som enligt 35 § tredje stycket FfL gäller beträffande fast egendom och enligt 17 §

tredje stycket LfL beträffande luftfartyg — staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund bör vara befriade från skyldighet att lämna handpenning eller ställa säkerhet.

Beredningen föreslår att inroparen får komma i besittning av fartyget, när köpeskillingen betalats till fullo. Förslaget skiljer sig i detta hänseende från 36 § FfL enligt vilken fördelningsdagen skall anses som tillträdesdag, men överensstämmer med 17 § LfL. Detta sammanhänger med att fast egendom kan ge betydande avkastning, varför tillträdesdagen bör vara i förväg bestämd. Fartyg ger regelmässigt inte avkastning under exekutionstiden utan kan i stället dra stora kostnader för hamnavgifter och vakthållning m. m. Möjligheten av snabbt tillträde är därför i sin mån ägnad att höja köpeskillingen.

Enligt beredningens förslag skall ogulden del av den kontanta köpeskillingen betalas senast vid sammanträdet för fördelning av köpeskillingen. Om den som enligt sakägarförteckningen är betalningsberättigad har medgivit avräkning när det är tillåtet, skall det avräknade beloppet dras av från vad som skall betalas. Om köparen avtalat om avräkning med den enligt förteckningen betalningsberättigade men förteckningen sedermera visar sig felaktig på den punkten, måste köparen betala det avräknade beloppet till den rätta borgenären, om han inte lyckas utverka anstånd av denne. Köpets giltighet är emellertid inte beroende därav.

När avräkning medgivits blir enligt beredningens förslag köparen personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse avräknas på köpeskillingen och förre ägaren fri från ansvar därför.

Remissyttrandena. *Advokatsamfundet* ifrågasätter om det finns anledning att upprätthålla en skillnad mellan fastigheter och fartyg när det gäller kravet på handpenning (1/10 respektive 1/6). Det kan nämligen förutsättas att överenskommelser om övertagande av inteckningslån även i fortsättningen blir vanliga. Vidare anser advokatsamfundet att ju högre handpenningskravet sätts desto större blir risken att man inte får ut det bästa priset vid auktionen, eftersom handpenningen kräver god likviditet hos köparen i ett läge då han ännu inte kan bruka fartyget som realsäkerhet för finansiering av inköpet.

Bankföreningen tar upp frågan om skyldighet att lämna handpenning eller ställa säkerhet. Praktiska förenklingar skulle enligt bankföreningen uppnås om de reguljära kreditinstituten befriades härifrån.

2.7 Tvister i utsökningsmål

Nuvarande ordning. I 151 § UL ges föreskrifter om förfarandet vid fördelning av köpeskillning m. m. när fråga om giltighet av fordran eller inteckning är beroende på särskild prövning eller avgjord genom beslut

som inte vunnit laga kraft. Enligt 1 mom. skall vad som enligt förmånsrättslagen kan belöpa på fordringen eller på inteckningen avsättas vid fördelningen tills frågan om borgenärens rätt blivit slutligt avgjord. Samma förfaringssätt skall tillämpas när inteckning är sökt men ej beviljad. Om fordran eljest är tvistig, skall borgenären enligt 2 mom. hänvisas att väcka talan vid domstol och vad som belöper på fordringen avsättas. I 3 mom. stadgas, att medel som kan belöpa på villkorlig fordran skall avsättas till dess villkoret har uppfyllts eller förfallit.

Beredningen anmärker, att i fall som avses i 151 § 1 mom. UL är rättslig prövning anhängig eller kan väntas. Frågan vilken borgenär som har rätt till de avsatta medlen blir därför i allmänhet besvarad ganska snart. Om däremot 2 mom. i samma paragraf är tillämpligt, kan det dröja länge. Det är angeläget, att initiativ tas för att få tvisten avgjord.

Hänvisningen att väcka talan är f. n. inte förenad med någon påföljd och frågan om rätt till de avsatta medlen kan därför förbli svävande.

Beträffande försäljning av fartyg har representanter för det praktiska rättslivet framhållit, att vid fördelning av köpeskillingen stundom flera olika belopp blir avsatta som tvistiga och att det kan bli svårt att avgöra vilka personer som behöver instämmas. Särskilda svårigheter uppstår, om en eller flera intressenter är utländska. Som tvistigt borde därför endast avsättas belopp som vid köpeskillingsfördelningen är föremål för rättegång.

Beredningen anför, att förutsättning för att medel skall avsättas enligt 2 mom. är, att fordran är tvistig. Härmed avses, att tillgängligt bevismaterial ej är till fyllest för att fordringens existens, belopp eller plats i förmånsrättsordningen skall anses styrkt på sådant sätt som måste förutsättas för utbetalning. Att olika meningar kan råda om vad en rättsregel innebär för visst fall hör i allmänhet inte hit. Har t. ex. borgenärerna olika meningar angående den ordning i vilken fordran skall njuta betalning, får auktionsförrättaren ej undandra sig att pröva frågan. Beredningen anser det något tväksamt, hur man skall förfara om det är klart att viss fordran föreligger men det däremot är ovisst vem som är rätt innehavare av fordringen. I detta läge kan beloppet ej utbetalas förrän den senare frågan blir klarlagd. Den exekutiva myndigheten skulle här kunna nedsätta den utdelning som belöper på fordringen i enlighet med lagen (1927: 56) om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. En sådan omväg synes emellertid beredningen onödig. Myndigheten syns i stället böra tills vidare behålla beloppet.

Skälet till att tidsfrist inte ges i hänvisningen att väcka talan torde vara, att lagstiftaren har utgått från att vederbörande har intresse av att utan tidsutdräkt få rätten till de avsatta medlen prövad. I praktiken blir emellertid medlen emellanåt stående. Anledningen kan vara, att det

avsatta beloppet ej är tillräckligt stort för att man skall vilja föra en process därom. Enligt beredningen kan borgenären också dra sig för rättegång, om talan måste väckas mot flera parter och kanske vid olika domstolar. Förekommer utländska borgenärer, kan ytterligare komplikationer uppstå.

Beredningen finner det otillfredsställande, om frågan om fördelning av avsatta medel skulle få bli svävande under lång tid. Beredningen föreslår därför, att borgenär skall kunna föreläggas att stämma vid äventyr att hans rätt går förlorad (jfr 69 § UL och 5 § FfL). Talan skall enligt beredningens förslag vara väckt senast en månad efter det att föreläggande delgetts honom. I föreläggandet skall anges vem borgenären skall stämma. Talan skall riktas mot den eller de sakägare som enligt sekundärfördelningen är berättigade till medlen i andra hand. Sekundärfördelningen skall som i andra hand berättigad att uppbära avsatta medel ta upp nödlidande borgenär. Beredningen erinrar om att detta inte behöver vara närmast efterföljande borgenär. Han berörs ej av tvisten, om andra tillgängliga medel täcker hans fordran. Även gäldenären kan tas upp i sekundärfördelningen såsom berättigad att uppbära överskott eller därför att han har ägarhypotek.

Beredningen anser det f. n. inte helt klart vilken domstol som är rätt forum för tvist av ifrågavarande slag. Detta gäller också, när den i andra hand berättigade väcker negativ fastställsetalan. Som ifrågavarande tvister har betydelse för fördelningen bör enligt beredningens mening domstolen i den ort där förrättningsmannen är bli exklusivt forum. Föreläggandet för part att väcka talan skall ange behörig domstol. Den som medlen i andra hand tillkommer kan ta initiativet och väcka talan. Även hans talan kan givetvis väckas vid den domstol där förrättningsmannen är, dvs. den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, domstolen i den ort där överexekutor är.

Borgenär som inte efterkommer föreläggandet — och alltså ej väckt talan inom angiven tid och vid rätt domstol — skall enligt beredningens förslag förlora sin rätt till medlen. Denna påföljd skall dock ej inträda, om motparten inom angiven tid väckt talan i saken.

Avsatta medel skall fördelas sedan tiden för talans väckande gått till ända eller, om talan väckts, tvisten blivit slutligt avgjord. Beredningen menar, att man kan utgå från att den berättigade själv anmäler sig för att lyfta medlen. Om borgenären skall väcka talan mot flera borgenärer men inte stämmer in alla, förlorar han sin rätt till de medel som i andra hand skall tillfalla dem som han underlåtit att instämma. Att borgenär går miste om nedsatta medel innebär enligt beredningens mening ej, att hans materiella rätt i övrigt går förlorad om den kan bli av betydelse i annat sammanhang.

Beredningen framhåller, att det kan inträffa, att flera borgenärer be-

rörs av tvist om vem medlen skall tillfalla. Det kan vara fråga om ett belopp som i andra hand skall fördelas på olika händer eller om en rad fordringar som är tvistiga och påverkar varandra eller andra fordringar. Vid försäljning av specialobjekt såsom fartyg kan sådana situationer uppstå i fråga om sjöpanträttshavare m. fl. Vid fartygs exekution kan svårigheter vållas av att borgenärer från utländska hamnar som fartyget anlöpt anmäler fordringar för vilka sjöpanträtt åberopas osv. Om deras förmånsrätt bestrids, kan överexekutor få avsätta medel som belöper på fordringarna och en besvärande situation uppstå. Utgången av dessa tvister kan inverka på utdelningen för ett stort antal andra intressenter. För parterna kan då den i 2 mom. i beredningens förslag anvisade vägen att väcka talan vid domstol bli alltför betungande och en smidigare ordning synes därför önskvärd. Den möjlighet som närmast erbjuder sig är att låta förrättningsmannen själv slita tvisten och lägga sitt avgörande till grund för fördelningen. Parterna torde ofta vara tillfreds med en prövning i enkla former för att utan oproportionerliga kostnader få saken ur världen. Beredningen anser, att ett sådant förenklat förfarande bör kunna äga rum under vissa förutsättningar.

Förutsättning för att tvist som inverkar på fördelningen skall få lösas på detta sätt bör till en början vara, att tvisten berör flera parter. En tvist mellan endast två parter bör kunna slitas i den reguljära ordningen. Om tvisten rör fler än två borgenärer, bör tillika krävas att medlens fördelning inte kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts. Beredningen framhåller, att förenklat förfarande kan ge avsevärda praktiska och processökonomiska fördelar. Detta kan vara fallet vid försäljning av specialobjekt. Bestämmelsen kan enligt förslaget tillämpas när försäljningen handlagts av överexekutor, dvs. när fast egendom, registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg sålts. Det är ej avsett, att överexekutor efter klagan över fördelningsförslag skall få ta upp tvist, beträffande vilken utmätningsman gett föreläggande att väcka talan.

Enligt beredningen skall överexekutor själv under angivna förutsättningar pröva tvisten, om det är ändamålsenligt. Överexekutor får göra en diskretionär bedömning, om tvisten är sådan att den lämpligen bör avgöras av honom. Han kan därvid finna, att tvistefrågan i det särskilda fallet är så invecklad att den bör prövas av allmän domstol eller att förfarandet inför överexekutor skulle ta så lång tid att fördelningen inte bör anstå. Om parternas representanter godtar prövning av överexekutor, bör det tillmätas stor betydelse. När överexekutor beslutat att själv pröva tvist, skall föreläggande att väcka talan ej ges.

Beslutar överexekutor att ta upp tvist till prövning, skall avgörandet enligt beredningens förslag tas in i utslaget om medlens fördelning. Detta innebär, att tvisten och fördelningen skall avgöras samtidigt. Tvistens lösning kommer att ligga till grund för fördelningen. Beträf-

fande det processuella förfarandet hos överexekutor torde i stort sett särskilda bestämmelser kunna undvaras. Överexekutor får tillämpa vad som eljest gäller för överexekutors handläggning av stridiga frågor. Vissa grundläggande regler som gäller för domstolsprocess i tvistemål bör emellertid iakttas. Enligt beredningens förslag skall sålunda muntlig förhandling äga rum. Förhandlingen kan ske vid fördelningsmanträdet, om saken då är tillräckligt förberedd, eller vid senare tillfälle. Överexekutor bör, om det behövs, förordna om muntlig eller skriftlig förberedelse.

Vad beredningen sagt om att tvisten och frågan om medlens fördelning skall avgöras samtidigt utgör ej hinder mot att medel, som ej berörs av tvisten, fördelas utan avvaktan på avgörandet av tvisten, om det låter sig göras med hänsyn till förmånsrättsordningen. Läget blir då detsamma som när köpeskillingsfördelning överklagats i viss del och den i övrigt ej påverkas av den talan som fullföljts.

Remissyttrandena. Beredningens förslag har i huvudsak passerat utan erinran under remissbehandlingen. De anmärkningar som framförts rör väsentligen detaljer.

Vad gäller den av beredningen föreslagna forumregeln, att talan skall väckas vid domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör, invänder *hovrätten för Västra Sverige, EON och kronofogdeföreningen*, att uttrycket är oklart. De anmärker, att det finns kronofogdedistrikt som omfattar flera hela eller delar av flera domsagor varför ett förtydligande är på sin plats. Kronofogdeföreningen finner det lämpligt att talan väcks vid den domstol till vilken kronofogdemyndighetens centralort hör.

Också *bankföreningen, advokatsamfundet och sjörättsföreningen i Göteborg* är kritiska mot forumregeln. Bankföreningen menar, att den oklarhet om rätt forum som beredningens förslag medför skulle kunna undanröjas och föreslår att sjörättsforum enligt SjöL skall vara behörig domstol. Advokatsamfundet och sjörättsföreningen förordar också sjörättsforum. De åberopar att ifrågavarande tvister oftast kommer att avse frågor med starkt sjörättslig anknytning.

Svea hovrätt anför, att när överexekutor själv tar upp tvist detta beror på att saken under angivna omständigheter får anses brådskande. Utslaget kan dock uppenbarligen inte bli definitivt förrän det vunnit laga kraft, och det kan därför ifrågasättas om något egentligen är vunnit med att överexekutor själv tar upp tvisten; utslaget kan givetvis bli bindande för de närvarande genom godkännande, men detta kan lika väl ske med ett utdelningsförslag. Det är dock möjligt att något är vunnit med överexekutors utslagsrätt för den händelse fullföljdstiden begränsas. Några sådana bestämmelser finns inte i förslaget.

EON finner förslaget att överexekutor skall kunna lösa vissa tvister

mellan parter särskilt tillfredsställande. De praktiska och processekonomiska fördelarna av en sådan ordning anser nämnden vara stora. Nämnden ifrågasätter, om inte denna ordning bör kunna komma till användning oavsett antalet borgenärer.

Göteborgs tingsrätt vill inte motsätta sig förslaget, som utan tvekan har praktiska fördelar, men ifrågasätter om inte överexekutors rätt att ta upp tvist bör göras beroende av hemställan av de parter, som berörs av tvisten.

Hovrätten för Västra Sverige delar beredningens uppfattning att det i vissa fall kan vara onödigt betungande för parterna att väcka talan vid domstol och att en smidigare ordning därför är önskvärd. Hovrätten har sålunda i och för sig inte någon erinran mot att överexekutor tilläggs befogenhet att i samband med köpeskillingsfördelningen pröva tvistig fordran. Denna möjlighet bör emellertid enligt hovrättens mening endast stå till buds när parterna är ense därom och då ett sådant förfarande kan väntas ge avsevärda praktiska och processekonomiska fördelar.

Förslaget att överexekutor själv skall få pröva tvist har mottagits negativt endast av *länsstyrelsen i Stockholms län*. Enligt länsstyrelsens mening är det inte lämpligt att överlåta prövningen av hithörande komplicerade frågor på överexekutor. Förslaget syns länsstyrelsen desto mer betänkligt som hithörande arbetsuppgifter i framtiden avses skola ankomma på kronofogdemyndigheterna. För att frågan om fördelning av avsatta medel ej skall bli svävande under lång tid anser länsstyrelsen det till fyllest med den föreslagna nya bestämmelsen om föreläggande för borgenär att väcka talan vid domstol inom viss tid.

2.8 Verkan av exekutiv försäljning

Nuvarande ordning. Enligt 213 § 2 mom. UL skall klagan över auktion, som överexekutor hållit, eller över försäljning, som han verkställt i annan ordning, föras inom tre veckor från försäljningsdagen. Försäljningen vinner laga kraft, om talan ej föres inom angiven tid. Enligt 201 § UL skall däremot beslut om utmätning inte ta åt sig laga kraft annat än mot gäldenären och borgenären och, i fråga om fast egendom, mot den som före utmätningen förvärvat egendomen från utmätningsgäldenären.

Beredningen. Avsikten med den nyssnämnda 201 § UL såvitt rör fast egendom är, att den som förvärvat egendomen från gäldenären, men ej fört talan mot utmätningen i den ordning som anges i lagrummet inte skall kunna angripa lagakraftvunnen försäljning, som skett med anledning av utmätningen. Härmed åsyftas talan om bättre rätt

till egendomen. I vilken omfattning extraordinärt rättsmedel kan föranleda att exekutiv försäljning upphävs är en svårbedömd fråga. Möjligheten att använda sådant rättsmedel kan ej bestridas men det är uppenbart, att tillämpningen måste ske med beaktande av de exekutiva åtgärdernas särskilda beskaffenhet. Beredningen anser, att bl. a. kungörelseförfarandet i samband med försäljning i viss omfattning måste utesluta tredje man, som ej låtit sig avhöra, från rätt att senare få försäljningen undanröjd genom att anlita extraordinärt rättsmedel. Bestämmelsen i 201 § UL om fast egendom utesluter ej, att annan än den som avses med bestämmelsen kan föra talan om bättre rätt till den sålda egendomen ehuru den exekutiva försäljningen formellt vunnit laga kraft och likviden erlagts. Härav anses följa bl. a. att hemulsskyldighet åvilar förre ägaren, dvs. gäldenären i utmätningssmålet. Godtrosförvärv till fast egendom förekom tidigare ej i vidare mån än som följde av att vid tvesalu den senare köparen fick företräde om han sökte lagfart först. Beredningen erinrar om att jordabalken (JB) ger ett mera vittgående skydd.

I fråga om fartyg är läget ett annat. F. n. torde godtrosförvärv av sådan egendom kunna ske enligt vad som gäller om lösöre, dvs. att godtroende köpare, som kommit i besittning av egendomen, blir skyddad. Denna regel torde även gälla i fråga om förvärv på exekutiv auktion. Godtrosförvärv till registrerat fartyg enligt reglerna om lösöre låter sig inte förena med sjölagskommitténs förslag som innehåller nya regler om företräde vid tvesalu för den senare köparen och en ny reglering i övrigt till skydd för godtroende köpare. Dessa regler som ansluter till JB:s regler om fast egendom har emellertid inte ansetts vara tillfyllest i fråga om exekutiva förvärv av registrerat fartyg. Beredningen erinrar om att sjölagskommittén därför, efter samråd med beredningen, undantagit exekutiva förvärv från förslaget om reglering av företräde på grund av inskrivning. Samma hänsyn har föranlett sjölagskommittén att undanta förvärv på exekutiv auktion från reglerna om godtrosförvärv på grund av inskrivning. Även här avses att inom UL:s ram möjliggöra ett bättre skydd för den som förvärvar fartyg på exekutiv auktion. I detta sammanhang nämner beredningen att — såsom utvecklas i det följande — kommitténs förslag indirekt ger den som exekutivt förvärvat fartyg skydd i en del praktiska fall.

Med utgångspunkt från att den nya regleringen i sjölagskommitténs förslag utesluter, att den som köper registrerat fartyg på exekutiv auktion kan göra godtrosförvärv i hittillsvarande ordning föreslår beredningen, att i UL införs särskilda bestämmelser om exekutivköpares ställning såvitt rör registrerat fartyg.

Vid utarbetandet av de förslag som innefattades i betänkandet Utökningsrätt VIII (SOU 1968: 64) ansåg beredningen tillsvidare inte lämpligt att låta förslaget i 201 § UL beträffande fast egendom sträcka

sig utöver tvesalufallet. I fråga om fartyg har det emellertid synts beredningen angeläget att, då möjligheten till vanligt godtroshörvärv ej längre står öppen, ge skydd för exekutiv köpare även i andra fall. Den internationella handelns behov av trygghet i omsättningen är bl. a. ett vägande skäl därtill.

Om en sådan utvidgning sker beträffande fartyg, bör lämpligen motsvarande utvidgning samtidigt äga rum i fråga om fast egendom. Risken för att tredje man vållas rättsförlust torde vara ringa, och det måste anses som en obestriddlig fördel att man så långt möjligt kan lita på exekutiv försäljning som ombesörjs av offentlig myndighet. Härtill kommer att tredje man bör kunna ekonomiskt skyddas genom ersättning från staten i fall då myndigheten förlitat sig på inskrivning men gäldenärens fång eller tidigare fång var ogiltigt eller av annat skäl ej gällde mot rätta ägaren. Beredningen erinrar om att sjölagskommitténs förslag liksom 18 kap. 4 § JB innehåller bestämmelser om ersättnings-skyldighet för staten vilka kan läggas till grund för nu antydd ordning.

Vad beredningen sagt om registrerat fartyg bör även gälla andel i sådant fartyg. Den som förvärvar endast andel i fartyg torde f. n. inte kunna göra godtroshörvärv till andelen. Vad som i sjölagskommitténs förslag sägs om förvärv av helt fartyg gäller emellertid i tillämpliga delar också förvärv av andel i fartyg. Även sådant förvärv uppmärksammar beredningen i förevarande sammanhang. Bestämmelsen om utmätning av fast egendom i 201 § 4 mom. UL gäller även andel i fastighet. Av beredningens förslag till ändrad lydelse av 89 § UL följer, att exekutiv försäljning av andel i registrerat fartyg skall verkställas av överexekutor. Reglerna i 213 § om talan mot överexekutors beslut om försäljning blir följaktligen tillämpliga även på försäljning av andel i fartyg.

Förvärv av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller till andel i sådant fartyg bör skyddas på motsvarande sätt.

För att uppnå den nyreglering som här nämnts är enligt beredningens mening inte tillfyllest att lita till den mera omfattande fullföljdsregel beträffande klagan över utmätning som beredningen avser att föreslå. Beredningen menar, att fullföljdsregeln bör kompletteras av bestämmelser i en ny 213 a §. Paragrafen gäller registrerat fartyg eller andel däri, villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri samt fast egendom.

Enligt beredningens förslag skall den som kan åberopa annat konkurrerande förvärv från gäldenären förlora sin rätt mot köparen, när den exekutiva försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts. I sak medför bestämmelsen den rättsverkan som beträffande fast egendom avses med 201 § 4 mom. UL.

Förslaget innebär bl. a. att köparen för sitt skydd ej skall vara beroende av att han sökt inskrivning av det exekutiva förvärvet före konkurrenten. Ej heller uppställs något särskilt krav, att exekutivköparen

var i god tro för att hans fång skall få företräde. Det är den exekutiva myndighetens sak att utreda de rättsliga förhållandena och spekulanterna bör kunna förlita sig därpå.

Av förslaget följer ej, att även en köpare som förfarit svikligt skall bli skyddad t. ex. om han som utmätningssökande anvisat viss egendom till utmätning, ehuru han kände till att gäldenären inte var ägare. En sådan köpare torde ej kunna undgå att, om talan väcks, få avstå från egendomen till förmån för rätt ägare eller betala skadestånd.

Om i stället extraordinärt rättsmedel anlitas, torde ej heller vad som sagts om att i så fall exekutiv åtgärds särskilda beskaffenhet måste beaktas böra hindra att ändring sker med påföljd att exekutivköparen får vika. En annan sak är att den som eventuellt i sin tur förvärvat egendomen av exekutivköparen kan vara skyddad enligt sjölagsförslaget resp. JB. Beredningen påpekar att, om sådana åtgärder som en komplicerad exekutiv försäljning angrips med extraordinärt rättsmedel, över huvud noga måste övervägas i vilken omfattning ändring kan äga rum utan intrång i tredje mans rätt. Detta gäller f. ö. ehuru ej i samma grad, även när talan fullföljs inom ordinär tid och verkställighetsåtgärder har ägt rum innan talan slutligt prövats.

Beredningen framhåller i detta sammanhang, att den angivna regleringen får mindre självständig betydelse i fråga om fartyg än beträffande fast egendom. I sjölagskommitténs förslag sägs nämligen att, om fartyg förvärvats genom överlåtelse eller beställning och inskrivning sökts för förvärvet, fartyget ej därefter får tas i anspråk för sådan överlåtarens gäld som ej är förenad med panträtt eller retentionsrätt i fartyget. Härav anser beredningen motsättningsvis följa att, om utmätning för överlåtarens gäld sker innan inskrivning sökts, utmätningen och, om utmätningen leder till exekutiv försäljning, även denna skall stå sig mot den som gjort det icke inskrivna förvärvet. När så är fallet, behöver den nya regeln i UL ej återopas. I andra fall kan den få självständig betydelse även beträffande fartyg resp. andel i fartyg eller villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri.

Beredningen tillägger att, om ägare av registrerat fartyg gjort sig skyldig till tvesalu och ingendera köparen sökt inskrivning av sitt fång, utmätning för fordran mot endera köparen bör ge företräde framför den andres fång, åtminstone om utmätningsgäldenärens fång var tidigare eller denne var i god tro.

Vidare föreslår beredningen en bestämmelse som avser att ge exekutivköparen skydd mot den som påstår att gäldenären inte var rätt ägare på den grund att dennes eller någon företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, nämligen om gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart på egendomen beviljad. Skyddet för det exekutiva förvärvet förutsätter, att försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts.

Enligt beredningens förslag blir exekutivköparen skyddad oavsett anledningen till att gäldenärens eller någon av hans företrädares förvärv är ogiltigt. Detta överensstämmer med vad som enligt sjölagsförslaget skall gälla i fråga om frivilliga överlåtelse. JB däremot gör undantag för vissa kvalificerade fall då gäldenärens eller tidigare fång ej varit gällande, såsom att rättshandlingen företagits under s. k. råntvång eller av någon som saknade rättslig handlingsförmåga (18 kap. 3 § JB). Beredningen har ej ansett, att man vare sig i fråga om fartyg eller beträffande fast egendom bör göra något sådant undantag i förevarande sammanhang. I likhet med vad som föreslagits för tvesalufallet uppställs ej heller för nu aktuella fall något krav på att den som gjort det exekutiva förvärvet var i god tro för att hans fång skall bli skyddad. Beträffande tredje mans rätt i fall då exekutivköparen förfarit svikligt gäller vad beredningen nyss anförde.

Om tredje man i fall som nu avses går förlustig sin rätt, bör skyldighet inträda för staten att ersätta hans förlust. Ersättning skall utgå enligt samma grunder som om tredje man förlorat sin rätt genom frivillig försäljning. Beredningens förslag gäller även andel i fastighet resp. fartyg. Beträffande innebörden av bestämmelserna erinrar beredningen om att den skadelidandes rätt till ersättning skall jämkas, om han själv medverkat till förlusten genom att utan skälig anledning underlåta att vidta åtgärd för bevarande av sin rätt eller om han har medverkat till förlusten genom eget vållande. Det är enligt beredningen tydligt, att jämkning i hithörande fall kan ske, eventuellt till noll, om vederbörande bort känna till det exekutiva ärendet och underlåtit att i tid ge sig till känna.

Beredningen anmärker, att bestämmelserna om ersättning ej gäller fartyg som är registrerat i främmande stat. Ersättningsreglerna i sjölagsförslaget är inte tillämpliga annat än på fartyg som registrerats här i riket och den nu aktuella bestämmelsen om svenska statens ersättningsskyldighet kan ej sträcka sig längre.

Beredningen påpekar, att i fråga om luftfartyg i nu gällande lagstiftning inte finns sådana regler om verkan av inskrivning av förvärv som JB och sjölagsförslaget innehåller beträffande fast egendom resp. fartyg. Detta innebär, att vanligt godtroshet förvärv alltså kan äga rum beträffande luftfartyg liksom i fråga om intecknade reservdelar till luftfartyg. Vidare saknar lagstiftningen motsvarighet till de bestämmelser om ersättning av allmänna medel som 18 kap. 4 § JB och 349 § i kommitténs sjölagsförslag innehåller beträffande fast egendom resp. fartyg. Beredningen har för den skull inte ansett sig f. n. kunna inbegripa luftfartyg och intecknade reservdelar eller andel i luftfartyg och reservdelar, resp. villkorlig äganderätt till dylik egendom, under 213 a § i sitt förslag.

Remissyttrandena. *Svea hovrätt* anför, att beredningen funnit att lagakraftvunnet exekutivförvärv bör vara skyddat mot konkurrerande förvärvare liksom mot den som åberopar ogiltighet av grövre såväl som av lindrigare art i gäldenärens eller någon hans företrädares åtkomst, och att detta bör gälla oavsett god tro hos exekutionsköparen. Enligt hovrätten är det inte klargjort varför denna utvidgning nu bör äga rum i fråga om fast egendom.

3 Allmän motivering-föredraganden

3.1 Allmänna synpunkter

Den av lagberedningen företagna översynen av lagstiftningen om fartygsexekution har närmast föranletts av de nya bestämmelserna om fartygshypotek som sjölagskommittén har föreslagit.

Beredningen har valt att bryta ut reglerna om försäljning av större fartyg till en särskild lag medan övriga bestämmelser om fartygsexekution enligt beredningens förslag skall stå kvar i UL. Detta har accepterats av remissinstanserna. Också för min del kan jag ansluta mig till denna uppdelning av lagstoffet. Samma metod har redan använts beträffande exekution i fast egendom och i luftfartyg. Man skall härvid hålla i minnet att denna ordning är avsedd att gälla en begränsad tid i väntan på en utskönningsbalk i vilken de utbrutna regelkomplexen skall ingå som särskilda kapitel. Den sålunda föreslagna ordningen innebär att — beträffande den egendom som omfattas av försäljningslagen, dvs. registrerade större fartyg och fartygsbyggen — i UL kommer att stå kvar reglerna om utmätning, om fördelning av medel som flyter in under exekution och om exekutionskostnader samt reglerna om fullföljd av talan till högre instans, medan försäljningslagen kommer att omfatta övriga regler om förfarandet.

Förslaget till försäljningslag är uppbyggt efter mönster av LfL. Avvikelser är emellertid påkallade med hänsyn till en del skillaktigheter mellan sjö rätt och lufträtt. Det bör också hållas i minnet att sjölagsförslaget omfattar ett nytt panträttssystem inom sjö rätten med JB som förebild. Motsvarande översyn har ännu inte företagits inom lufträtten.

I sak förordar jag inte några större avvikelser från beredningens förslag. Redaktionellt bör det till lagrådet remitterade sjölagsförslagets (se under 1) indelning av fartyg i skepp och båtar följas. Detta bör slå igenom redan i rubriken till försäljningslagen, som bör benämnas lagen om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m. Härigenom vinnas f. ö. att lagens egentliga tillämpningsområde framgår tydligare än i beredningens förslag. Jag återkommer till försäljningslagens tillämpningsområde och avgränsningen mellan UL och försäljningslagen. Försäljnings-

lagförslaget påkallar vissa ändringar i KL och uppbördsförordningen medan UL-förslaget gör vissa jämkningar i JB önskvärda.

3.2 Utmätningssubjekten och försäljningsmyndighet

3.2.1 Fartyg och fartyg under byggnad

Beredningens förslag utgår från att såväl fartyg som fartyg under byggnad såsom hittills i princip skall utmätas såsom lösöre. Beredningen anser dock att ett mer omständligt förfarande är påkallat vid försäljning av registrerade fartyg och byggen, dvs. med sjölagsförslagets terminologi, skepp och skeppsbyggen. Beredningen har i det sammanhanget påpekat, att försäljningslagen bör tillämpas, ifall egendomen registreras efter utmätningen men före försäljningen.

Försäljning enligt försäljningslagen skall enligt beredningen ankomma på överexekutor, som emellertid i förekommande fall bör få anlita lämplig expert. Om överexekutorsinstitutionen avskaffas, bör försäljningen anförtros kronofogdemyndighet. Motsvarande kommer enligt beredningens intentioner att framdeles gälla också försäljning av fast egendom och luftfartyg. Öregistrerade skepp och skeppsbyggen skall enligt beredningens förslag säljas av utmätningsman enligt UL:s regler.

Den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet för förfarandet enligt försäljningslagen har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. Från ett håll har emellertid framförts, att som gräns mellan förfarandena enligt försäljningslagen och UL hellre bör utnyttjas den av sjölagskommittén föreslagna längd/bredd-gränsen. Vidare har kritik anförts mot att försäljning enligt försäljningslagförslaget skall företas av överexekutor. Härvid har åberopats behovet av rutin och insikt i sjöfartsangelägenheter hos den som handlägger försäljningen. Såsom ett alternativ har framförts, att försäljningar av skepp bör koncentreras till överexekutor i de sju orter som har sjörättsdomstol.

Försäljningslagens bestämmelser är i lagberedningens förslag uppbyggda med hänsyn till den rättsligt ganska komplicerade situation som exekutiv försäljning av in-tecknad egendom i allmänhet utgör. Ett sådant förfarande blir å andra sidan onödigt omständligt för försäljning i fall då in-teckningsbelastning inte kan komma ifråga. Från praktisk synpunkt är det otvivelaktigt till fördel om all registrerad egendom säljs i samma ordning. Enligt min mening går en naturlig skiljelinje mellan egendom, som bör säljas enligt försäljningslagen, och egendom, som kan säljas som lösöre i allmänhet, vid registreringen i skepps- eller skeppsbyggnadsregistret. Registreringen utgör nämligen förutsättning för in-teckning. Jag finner alltså inte anledning avvika från beredningens förslag till förmån för det av en remissinstans framförda förslaget att försäljningslagen skall tillämpas också på skepp som ännu inte införts i registret och på oregistrerade skeppsbyggen. Sådana skepp och skepps-

byggen skall följaktligen säljas enligt UL. Jag ansluter mig till ståndpunkten att skepp eller skeppsbygge, som registrerats efter utmätningen men före försäljningen, bör säljas enligt försäljningslagen. Har registermyndigheten uppskjutit ärende angående registrering av skepp, bör överexekutor avvakta slutligt besked i frågan. Skulle detta medföra för lång tidsutdräkt, anser jag, att försäljningslagen bör kunna tillämpas analogiskt.

Liksom beredningen finner jag, att försäljning av registrerade skepp och skeppsbyggen bör anförtros överexekutor. Detta stämmer överens med den ordning som valts för försäljning av fast egendom och av luftfartyg. Jag vill emellertid erinra om att frågan kan komma i ett nytt läge med anledning av beredningens aviserade förslag om att avskaffa överexekutorsinstitutionen. Det föreligger enligt min mening inte heller tillräckliga skäl att anförtro endast vissa överexekutorer försäljningsrätt. Även framdeles bör — såsom är fallet för alla exekutiva göromål — samtliga överexekutorer ha samma befogenhet. Kompetens att utmäta fartyg har varje utmätningssman. Vad jag nu har sagt hindrar självfallet ej att överexekutor här — liksom eljest i ärenden av sällan förekommande slag — kan och bör anlita särskilt sakkunnig person. Lämplig expert kan finnas hos annan överexekutor eller utanför kretsen av befattningshavare inom exekutionsväsendet. Man kan räkna med att det årliga antalet exekutiva försäljningar av skepp blir ringa liksom det varit hittills. Endast få personer kan därför vinna tillfredsställande erfarenhet av sådan förrättning.

3.2.2 Andel i och villkorlig äganderätt till skepp eller skeppsbygge

Den gällande lagstiftningen saknar bestämmelser om exekution i andel i fartyg, i fartyg under byggnad eller i villkorlig äganderätt till sådan egendom eller andel däri. När det gäller exekution i andel i fartyg tillämpas de regler som gäller för exekution i rättighet.

Beredningens förslag innebär att bestämmelser om exekution i andel i registrerat skepp eller skeppsbygge eller i villkorlig äganderätt till sådan egendom eller andel däri tillförs lagstiftningen. Beredningen föreslår att försäljningen av egendomen skall ske i den ordning som gäller för utmätt rättighet och att bestämmelserna skall ha sin plats i UL och inte i försäljningslagen. Försäljningen skall dock förrättas av överexekutor. Härigenom uppnås att gemensamma bestämmelser om fullföljd och om försäljningens verkan mot tredje man kan meddelas för försäljning av registrerat skepp eller skeppsbygge och försäljning av andel i sådan egendom eller villkorlig äganderätt till egendomen eller andel däri.

Beredningens förslag innebär att nu förevarande bestämmelser skall gälla också försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg.

I sammanhanget uppmärksammar beredningen särskilt vissa frågor angående utmätning av partredares andel i fartyg. Beredningens överväganden leder fram till att utmätningen bör omfatta andelen i fartyget inkl. rättigheter och skyldigheter i partrederiet.

Beredningens ställningstaganden har i sak godtagits under remissbehandling. I ett yttrande har dock föreslagits att försäljning av andel i registrerad egendom skall ske enligt försäljningslagen, medan ett annat remissyttrande går ut på att försäljning av andel och villkorlig äganderätt alltid bör ankomma på utmätningsman.

Jag delar beredningens uppfattning att regler bör ges om försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till registrerat skepp eller skeppsbygge. Rättsläget är osäkert på detta område och bristen på särskilda regler kan någon gång vålla svårigheter. Motsvarande frågor beträffande fast egendom har nyligen fått sin lösning. Jag erinrar om att sjölagsförslaget behandlar både andel och villkorlig äganderätt i registrerings- och inskrivningsrättsligt avseende och andelsägande i partrederi. Jag godtar beredningens förslag att försäljning av nu ifrågavarande egendom bör ske i den ordning som gäller för utmätt rättighet.

Att andel eller villkorlig äganderätt skall behandlas som rättighet innebär, att inteckningshavare inte berörs av en sådan försäljning. Inte heller inverkar försäljningen på andra rättigheter. Sjöpanträtt skall således inte upphöra efter exekutiv försäljning av andel. Det saknas därför anledning att tillämpa det mera komplicerade förfarandet enligt förslaget till försäljningslag. Jag godtar därför beredningens förslag att bestämmelserna i UL och inte försäljningslagens regler skall tillämpas vid försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till registrerat skepp eller skeppsbygge.

Jag ansluter mig också till beredningens uttalande att utmätning av partredares andel i fartyg bör omfatta inte bara andelen i fartyget utan också hans rättigheter och skyldigheter enligt partrederiavtalet och SjöL:s bestämmelser om partrederi.

Det kan vara tveksamt om försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till registrerat skepp eller skeppsbygge bör åvila överexekutor eller utmätningsman. Ärendenas svårighetsgrad är knappast argument att lägga försäljningen på överexekutor. Rättigheter i fartyget berörs som jag nyss sagt inte av försäljningen, som alltså i rättsligt avseende blir tämligen enkel. När jag ändå biträder beredningens förslag att ärendena bör ankomma på överexekutor är det närmast för att också i detta avseende få överensstämmelse med exekutiv försäljning av fast egendom. Andel i sådan egendom säljs nämligen av överexekutor i den ordning som gäller för rättigheter. Också med hänsyn till förekomsten av partrederi är det en fördel att försäljning av andel i registrerat skepp åvilar samma myndighet som har att försälja hela skeppet. Om samtliga andelar kan utmätas på en gång, kan nämligen hela skeppet tas i anspråk och försäljas.

Jag delar slutligen beredningens uppfattning att bestämmelserna också bör tillämpas på försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg.

3.2.3 Pantbrev

Eftersom ägarhypotek f. n. inte kan göras gällande i fråga om fartygsinteckning saknas regler om utmätning av sådan inteckning. Mot bakgrund av sjölagskommitténs panträttsförslag anser beredningen, att reglerna om utmätning av ägarhypotek i fast egendom bör tillämpas också på ägarhypotek i skepp. Beredningens förslag innebär, att det efter utmätning av ägarhypotek står två möjligheter till buds för utmätningssökanden. Antingen skall den egendom vari ägarhypotek gäller tas i anspråk eller också skall ägarhypoteket pantförskrivas till sökanden. Uppstår tvist om det finns något ägarhypotek föreslår beredningen, att tvisten skall prövas vid den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör. Detta innebär att målet kan komma att instämmas till domstol som inte är behörig enligt reglerna i SjöL om sjörättsmål. Beredningens förslag till forumregel överensstämmer emellertid med UL:s bestämmelse om behörig domstol vid tvist rörande äganderätt till lös egendom som finns i gäldenärens bo.

Jag biträder beredningens åsikt att reglerna om utmätning av obelånat pantbrev i skepp bör så långt som möjligt anpassas efter motsvarande regler beträffande fast egendom. Sedan beredningen lade fram sitt betänkande har reglerna om utmätning av ägarhypotek i fast egendom ändrats. Ändringen har sin grund i att tillägget till pantbrev i fast egendom efter ändringar i JB kan användas till att täcka panthavares fordran till såväl kapital som tilläggsförpliktelser. En följd härav är att utmätning skall kunna gälla inte bara eventuellt ägarhypotek utan också tillägget eller del av detta. Genom att pantbrev får utgöra föremål för utmätning i den mån det ej utgör pant för fordran kommer man att för en utmätningssökandes räkning kunna ta i anspråk hela det utrymme av egendomens värde som ägaren har möjlighet att förfoga över genom pantsättning, dvs. både eventuellt ägarhypotek och tillägg som inte behövs för att täcka fordran för vilket pantbrevet är pantsatt. Efter en sådan utmätning bör utmätningssökanden få samma ställning som han skulle ha haft om pantbrevet varit pantsatt för utmätningsfordringen. Dessa regler bör enligt min mening göras tillämpliga också vid utmätning av pantbrev i skepp.

I ett avseende fordras avvikelse från vad som gäller fast egendom, nämligen beträffande behörig domstol vid tvist huruvida något finns att utmäta. Beredningen har som nämnts föreslagit den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör. Några remissinstanser har i stället förordat sjörättsforum.

Beskaffenheten av de tvister varom är i fråga talar onekligen för att

de bör prövas av sjörättsdomstol. Det kan också sägas vara egendomligt att tvist om ett och samma sjörättsliga förhållande går till specialforum, om tvisten anhängiggörs på parts eget initiativ men till allmänt forum, om talan väcks efter föreläggande i utsökningsmål. Emellertid är enligt UL regeln att tvist om äganderätt till utmätt egendom avgörs av allmän domstol. Detta torde också gälla sådan egendom varom tvister i allmänhet hänvisas till specialdomstol. Härtill kommer att den av beredningen föreslagna forumregeln svarar mot den forumregel som nu finns i 69 § UL. Spörsmålet bör tas upp i det större sammanhang som en allmän översyn av forum i exekutionsrättsliga mål erbjuder. Jag utgår från att beredningen kommer att uppmärksamma problemet under sitt pågående arbete med en utsökningsbalk och vill därför tills vidare inte förorda någon ändring på denna punkt.

Det har under remissbehandlingen ifrågasatts om domstol till vilken utmättningsmannens tjänstgöringsområde hör är en tillräckligt precis forumregel. Det kan nämligen förekomma att utmättningsmans tjänstgöringsområde faller inom mer än en domkrets. Det ligger emellertid i sakens natur, att talan i sådant fall skall väckas vid domstolen för den del av tjänstgöringsområdet, till vilken målet är att anse som lokaliserat med hänsyn till den omständighet som betingat utmättningsmannens kompetens. I regel grundas kompetensen på att gäldenären har sitt hemvist inom tjänstgöringsområdet. Behörig domstol blir då rätten i hemvistorten. Jag anser därför att det av beredningen föreslagna uttryckssättet — som f. ö. redan finns i UL — kan behållas.

3.2.4 Utländska fartyg

Det torde vara klart att svenska exekutionsmyndigheter kan ingripa mot utländska fartyg låt vara att detta inte kan ske i samma utsträckning som mot svenska fartyg. UL saknar emellertid särskilda bestämmelser i ämnet. Beredningen har ansett det önskvärt att man så långt möjligt kan tillämpa samma bestämmelser vid exekution i Sverige oavsett fartyget är svenskt eller hör hemma i främmande stat. Detta ställningstagande ansluter till art. 2 i sjöpanträttskonventionen. Där sägs att frågor rörande det exekutiva förfarandet skall regleras av lagen i det land där förfarandet äger rum. Beredningen har därför föreslagit att försäljningslagen skall tillämpas på fartyg registrerat utomlands. Det överensstämmer med konventionens art. 12 att göra bestämmelserna tillämpliga på fartyg vare sig de är registrerade i fördragsslutande stat eller ej. Från ett håll har invänts att det bör klargöras vilken utländsk registrering som avses.

Utländska fartyg kan som jag redan nämnt i princip utmätas i Sverige. Detsamma gäller fartyg under byggnad, som ju efter sjösättning kan uppträda som färdiga fartyg, t. ex. under provturer. Hinder mot fartygsutmätning kan dock föreligga på grund av att fartyg, som ägs el-

ler brukas av främmande stat åtnjuter immunitet mot exekutiva åtgärder. Beträffande befogenhet för våra exekutiva myndigheter att ingripa mot annat utländskt fartyg gäller två internationella konventioner, som Sverige visserligen inte ratificerat men vars bestämmelser bör vara vägledande. Det är Genèvekonventionen den 29 april 1958 angående territorialhavet och tilläggszonen samt konventionen från samma dag om det fria havet. Konventionerna innebär i princip, att fartyg på det fria havet står under flaggstatens jurisdiktion och att kuststat inte får ingripa exekutiva åtgärder mot främmande fartyg, som är under s. k. oskadlig genomfart i territorialhavet, för andra förpliktelser än fartyget ådragit sig i samband med genomfarten av kuststatens sjöterritorium.

När utländskt fartyg skall säljas här i exekutiv ordning, bör såsom beredningen förordat försäljningslagen tillämpas om fartyget är registrerat utom riket. Med utländsk registrering bör förstås införing i register som motsvarar vårt skeppsregister. Till förekommande av missförstånd har jag ansett att detta bör föreskrivas uttryckligen. Det skall vara fråga om register som innefattar inskrivning av rätt till fartyg eller fartyg under byggnad. Sådan inskrivning kan förekomma med eller utan underlag av registrering. Den kan också vara begränsad till inskrivning av panträtt såsom hos oss eller innefatta inskrivning av mer än äganderätt och panträtt såsom i Danmark och Norge. Det väsentliga är att det är fråga om inskrivning av hypotek eller annan sådan rättighet som sjöpanträtts- och skeppsbyggnadskonventionerna ålägger konventionsstaterna att erkänna (art. 1 resp. art. 9). Det bör inte krävas att det utländska fartyget har den storlek att det enligt svenska begrepp utgör ett skepp. Ej heller finns det anledning för svensk exekutionsmyndighet att gå in på en närmare undersökning av om det är fråga om ett fartyg enligt svenskt betraktelsesätt. Utomlands kan det nämligen tänkas att gränsen mellan fartyg och annan egendom dras på annat sätt än hos oss eller att man med öppna ögon registrerar såsom fartyg egendom som av någon anledning anses böra jämföras med fartyg i registrerings- och inskrivningsrättsligt avseende. Sålunda tillåter ett numera antaget norskt lagförslag uttryckligen att pontonkranar, oljeborrtorn och andra "innretningar" förs in i skeppsregister även om de ej utgör fartyg.

Utöver bestämmelse om försäljningslagens tillämpning på utländska fartyg föreligger inte behov av särskilda regler. För främmande fartyg som faller utanför försäljningslagen liksom för motsvarande svenska fartyg bör gälla UL:s regler, vilket i princip innebär att de följer reglerna för lösöre.

3.3 Utmätningsförfarandet

Utmätning av fartyg anses f. n. kunna ske bara om fartyget finns tillgängligt för utmätningsmannen. Utmätning av fartyg sker alltså

i samma ordning som gäller för lös egendom i allmänhet. Medan utmätning av lös egendom förutsätter fysiskt omhändertagande av egendomen, är utmätning av fast egendom fullbordad redan genom beslutet. Utmätningen får publicitet genom att beslutet antecknas i fastighetsboken.

Beredningen föreslår nu, med förebild i ordningen för fastighets-exekution, att utmätning av skepp, som är registrerat i Sverige, skall bli fullbordad redan genom utmätningsbeslutet. Utmätning av skepp, som ej är omedelbart tillgängligt för utmätningsmannen, kallar beredningen distansutmätning. Förslaget kompletteras i den delen med befohgenhet för överexekutor att beordra utmätt skepp till lämplig hamn. Beredningen har ansett det ändamålsenligt att svensk exekutionstitel alltid kan åberopas hos svensk myndighet beträffande skepp som är registrerat här. Detta gäller enligt beredningen särskilt skattefordringar. Sökanden behöver då inte, när skepp befinner sig utomlands, söka kvarstad och skaffa exekutionstitel i det land där man lyckats uppbringa skeppet. Beredningen avvisar farhågor för att distansutmätning skulle oroa utländska kreditgivare eller leda till flaggflykt.

Med hänsyn till att sjöpanträttskonventionen kräver att skepp är tillgängligt vid exekutiv försäljning föreslår beredningen, som nyss antytts, att överexekutor skall få dirigera hem utmätt skepp. Härvid skall emellertid hänsyn tas till de motstridiga intressen som kan finnas. Hemdirigering skall enligt förslaget ej få ske om den strider mot annans rätt eller är obillig mot tredje man. Som beredningen påpekat kan distansutmätning inte hindra att skeppet blir utmätt utomlands. Den genom distansutmätningen vunna förmånsrätten skall då gälla som panträtt i skeppet. Beredningen föreslår, att bestämmelserna om distansutmätning skall gälla också svenska luftfartyg.

Remissopinionen är delad. En klar majoritet av remissinstanserna har dock uttryckligen godtagit förslaget eller lämnat det utan erinran. De negativt inställda remissmyndigheterna har ansett att förslaget har ringa eller inget praktiskt värde. De har också påpekat att institutet kan tänkas oroa utländska kreditgivare. Särskilt har kritiserats, att överexekutor skall få beordra utmätt fartyg till Sverige. Också remissinstanser, som accepterat distansutmätning, har vänt sig häremot. Varje hemdirigering har ansetts medföra skada för tredje man och de inskränkningar beredningen föreslagit i denna del har bedömts som otillräckliga.

Tekniken för utmätning av skepp kommer i ett nytt läge genom sjölagförslagets registrerings- och inskrivningsregler. Skeppsregistret kommer att avspiegla aktuella förhållanden rörande äganderätt och in-teckningar. Mot den bakgrunden finner jag det följdriktigt, att utmätning av skepp som är registrerat i Sverige får ske utan att skeppet är tillgängligt och att utmätningen får rättsverkan genom beslutet. En

självklar förutsättning är att beslutet genast antecknas i skeppsregistret och därigenom vinner publicitet. Detta kan tillgodoses genom tillämpningsföreskrifter. Jag är medveten om att distansutmätning inte alltid kan bli effektiv. Även om utmätningsmannen inte har skeppet tillgängligt så att det kan hållas kvar, blir emellertid utmätningen mer än en formell myndighetsåtgärd. Den skall nämligen medföra bl. a. inteckningsförbud och kommer i praktiken också att verka som hinder mot överlåtelse. Härigenom kommer distansutmätning att bli en kraftig press på gäldenären att fullgöra sina förpliktelser. I den mån utmätningen som sådan måste vika för exekution i skeppet utomlands kan den göras tillräckligt verksam där genom att den enligt UL subsidiärt tilläggas verkan som tvångspanträtt i skeppet. En sådan panträtt kan beräknas bli respekterad utomlands som nationell panträtt (jfr art. 6 i sjöpanträttskonventionen). Redan de rättsverkningar jag här nämnt är ägnade att göra distansutmätningen praktiskt motiverad. Så långt biträder jag därför beredningens förslag.

Om jag således i princip är positiv till distansutmätning ställer jag mig tveksam till beredningens förslag om befogenhet för överexekutor att beordra hem utmätt skepp. Uppgiften är grannlaga. I tillämpningen måste stort avseende fästas vid tredje mans rättsställning. Som flera remissinstanser understrukt förutsätter sådana beslut bl. a. ingående kännedom om den internationella fraktmarknaden. Hcmdirigering av utmätt svenskt skepp bör därför enligt min mening förbehållas redcriet själv eller i förekommande fall dess konkursbo. Jag är alltså inte beredd att kombinera utmätningsbeslut med rätt för överexekutor att beordra hem skepp.

Jag är medveten om att nu angivna ordning medger att ett skepp kan förbli utmätt under avsevärd tid. Men för borgenär finns alltid möjligheten att inleda exekutivt förfarande mot skeppet utomlands. Det finns enligt min mening inte någon anledning anta att distansutmätning, utformad såsom jag nu angett, rimligen kan påverka svenska redares möjligheter till kredit utomlands mot säkerhet i skeppshypotek. Motsvarighet finns f. ö. redan enligt norsk rätt och har såvitt bekant inte haft några negativa effekter.

Jag delar beredningens uppfattning, att distansutmätningen bör tillämpas också för svenska luftfartyg.

3.4 Utmätning i konkurrens med pant- och retentionsrätt

Panträtt eller retentionsrätt i lös egendom hindrar ej, att egendomen utmäts och säljs för annan borgenärs fordran. Skyddet för panthavare och retinent är ordnat på olika sätt i skilda fall. Om någon har handpanträtt i annan egendom än fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg, behöver panthavaren inte lämna panten ifrån sig utan full lösen.

Panthavare är skyldig att ta mot betalning, även om fordringen ej är förfallen. Den som har panträtt, som ej är förenad med besittning, eller handpanträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg eller endast har retentionsrätt får hålla sig till köpeskillingen. Det är sålunda inte säkert, att han får full betalning. Handpanträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg har jämställts med panträtt utan besittning därför att sjö- och luftpanträtt, som inte kan förbehållas vid exekutiv försäljning, har bättre rätt än som följer med handpant och handpanthavare inte får hindra sjö- eller luftpanträttshavare att komma till sin rätt.

Beredningen föreslår modifierade bestämmelser i fråga om utmätning och försäljning i allmänhet av lös egendom som är besvärad av handpanträtt eller retentionsrätt. Det har nämligen ansetts nödvändigt att få mer tidsenliga regler bl. a. beträffande skeppsbygge och fartyg som ej är införda i skeppsregistret. Enligt beredningens förslag skall — såsom också sjölagskommittén förordat — retentionsrätt helt jämnställas med panträtt i förevarande avseenden. Liksom f. n. skall handpanträtt eller retentionsrätt ej utgöra hinder mot utmätning. Också i enlighet med gällande rätt skall utmätningen medföra att den som innehar egendomen är skyldig att ta mot betalning i förtid. Sådan betalning skall ske i den ordning som anges i UL. Beredningens förslag innebär vidare att utmätningssökanden inte får betala fordringen före försäljningen mot panthavarens vilja. Däremot kan de komma överens om att panthavaren godtar sådan betalning. Försäljning får enligt förslaget ske endast om panthavarens eller retinentens fordran blir täckt. Han skall då få betalt ur köpeskillingen. Panthavare eller retinent kan emellertid förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen. Från huvudregeln att handpanthavares eller retinents rätt skall respekteras gör beredningen undantag när försäljning skall ske för fordran som har lika eller bättre rätt, t. ex. sjöpanträtt. Panthavare och retinent kan då få lämna ifrån sig egendomen utan att fordringen blir täckt.

Förslaget har mött kritik från endast ett håll, nämligen Svea hovrätt. Hovrätten anser att skillnaden mellan handpanträtt och retentionsrätt bör bibehållas. Utgångspunkt för hovrättens kritik är de funktionella skillnaderna mellan dessa båda säkerhetsrättigheter. Dessa skillnader är enligt hovrättens argumentering väsentligen beroende av att panthavaren närmast är en finansär som investerat pengar i den pantsatta egendomen medan retinenten endast är ute efter betalning för sin fordran. Detta yttrar sig bl. a. i att pantens värde står i viss relation till pantfordringen medan retentionsrättens föremål saknar sådan relation. Hovrätten menar, att panthavaren ej bör vara tvungen att godta lösen från utmätningssökandens sida medan retinenten bör vara det. Enligt hovrätten är det tveksamt, om handpanträtten bör få förbehållas vid pantens exekutiva försäljning. Däremot är det tydligt, framhåller hovrätten, att retentionsrätt liksom hittills ej bör få förbehållas. Försälj-

ning trots att säkerhetsobjektet inte förslår till betalning av pant- eller retentionsfordringen bör ske ifall det är fråga om retentionsrätt men ej om det är fråga om handpanträtt. För retinenten är det enligt hovrättens uppfattning närmast en opåräknad fördel att försäljning kommer till stånd medan det är väsentligt för panthavare att få öva inflytande på den frågan.

Det föreligger obestriddligen vissa olikheter mellan panträttens kredit-säkerhetsfunktion och retentionsrättens motsvarande funktion. Dessa olikheter var sannolikt viktiga ursprungligen men de har med tiden kommit att jämnas ut i svensk rättsutveckling. Detta har skett främst genom det försäljningssätt som tillerkänts retinent genom lagen om rätt för hantverkare att sälja gods som ej avhämtats. Försäljningsrätt har retinenten dessutom enligt KL. Utjämnningen har nått därhän att retentionsrätt numera rättssystematiskt brukar behandlas som handpanträtt eller som i det närmaste jämställd därmed. Det är mot den bakgrunden intressant att notera, att art. 6 i sjöpanträttskonventionen räknar med att den säkerhetsrätt som skall kunna tillerkännas varv för fordran på grund av tillverkning eller reparation av fartyg utgör antingen panträtt eller retentionsrätt. Det stöder uppfattningen att de begreppsmässiga skillnaderna knappast har full täckning i praktiken numera. Jag anser inte heller att synpunkten om värderelation mellan pant och pantfordran resp. avsaknad av sådan relation mellan retentionsobjekt och retentionsfordran är höjd över diskussion. Det finns dock inte anledning att gå närmare in på detta. Ty även om det inte kan bestridas, att skillnader ännu står kvar mellan de båda ifrågavarande säkerhetsrättigheterna, är jag inte beredd att tillmäta dem sådan betydelse att det motiverar en principiell skillnad i exekutionrättsligt avseende. Därmed undgås också svårigheterna att dra gränser mellan pant- och retentionsrätt. Jag vill slutligen erinra om att retinent enligt förmånsrättslagen som regel har samma förmånsrätt som handpanthavaren och att också i KL retinent jämställs med borgenär som har lös egendom som pant eller "eljest under panträtt i handom".

Avsikten med beredningens förslag rörande försäljningssättet, som i allmänhet har godtagits av remissinstanserna, är att försäljning inte skall få ske med pant- eller retentionsrätten bevarad när egendom kommit i ny ägares hand. Enligt min mening är det riktigt att pant- eller retentionsrätten inte består när föremålet för rättigheten säljs i exekutiv ordning. Jag biträder därför beredningens förslag i denna del.

Panthavare kan som nyss nämnts naturligtvis medge försäljning utan hinder av att hans fordran ej blir betald och har, i den mån köpeskillingen inte täcker hans fordran, därefter endast kvar sitt betalningsanspråk mot gäldenären personligen. Detta följer av allmänna rättsgrundsatser.

3.5 Utmätt fartygs drift

I och för sig möter inte hinder mot att gäldenären håller sitt utmäta fartyg i fortsatt drift trots förestående försäljning. Men detta lär inte vara vanligt. Motsvarighet till fastighetsrättens tidigare regler om tvångsförvaltning finns ej i fråga om fartyg.

Beredningen har diskuterat lämpligheten av att införa tvångsförvaltning av fartyg. Beredningen har emellertid inte funnit detta motiverat, ett ställningstagande som remissopinionen biträtt. Beredningen har emellertid samtidigt förutsatt att gäldenären får driva fartyget under utmätningstiden. Under remissbehandlingen har hävdats, att detta är en lämplig ordning för fiskefartyg.

Inte heller jag är beredd att förorda regler om tvångsförvaltning av fartyg. De erfarenheter som vunnits av detta institut beträffande fast egendom manar inte till efterföljd. Samtidigt är det naturligtvis angeläget att exekutionen vållar så ringa avbrott som möjligt i fartygets drift. Hinder bör därför inte möta mot att driften fortsätter under utmätningen. En förutsättning för detta måste emellertid vara medgivande från utmätningssökanden. Risken för missbruk torde vara tämligen ringa när det gäller mindre fartyg, t. ex. fiskefartyg. Det kan antas att sökanden då kan finna det väl förenligt med sina intressen att medge nyttjande av fartyget. Härigenom kan gäldenären få möjlighet att betala exekutionsfordringen.

3.6. Exekutiv försäljning

3.6.1 Auktions- och underhandsförsäljning

Exekutiv försäljning av fartyg kan f. n. ske endast på auktion. Beredningen har övervägt att i försäljningslagen ge utrymme också för underhandsförsäljning. Efter samråd med sjölagskommittén har beredningen emellertid stannat för att auktion bör vara den enda realisationsformen för egendom som omfattas av försäljningslagen. Avgörande har främst varit hänsynen till utländska intressenter. Sjöpanträttskonventionen synes också närmast utgå från att försäljning skall ske på auktion (jfr art. 10). Däremot föreslår beredningen underhandsförsäljning som alternativ försäljningsform för oregistrerat fartyg, som alltså skall säljas enligt UL. Som förutsättning uppställs att fartyget inte kan antas vara föremål för okänd sjöpanträtt. I sådana fall — som torde bli tämligen få — fordrar enligt beredningen hänsynen till sjöpanträttshavare att försäljningen kungörs. Det sist sagda skall enligt beredningens förslag ha motsvarande tillämpning vid försäljning av gods i fartyg och luftfartyg.

Beredningens förslag i dessa delar har fått ett gynnsamt mottagande. På ett håll har dock förordats, att underhandsförsäljning tillåts sedan

försök till försäljning på auktion misslyckats. Det har också föreslagits, att alla fartyg som skall säljas enligt UL får säljas under hand och att försäljningen skall föregås av att sjöpanträttshavare i kungörelse uppmannas att anmäla sina anspråk.

Jag delar uppfattningen att underhandsförsäljning inte bör förekomma beträffande egendom som faller under den särskilda försäljningslagen. Förhållandena vid sådan fartygsexekution, särskilt förekomsten av utländska borgenärer och spekulanter, gör att denna försäljningsform ej är lämplig. Det är enligt min mening ej heller helt lätt att förena underhandsförsäljning med sjöpanträttskonventionens krav på under rättelser om tid och plats för försäljningen. Underhandsförsäljning efter misslyckad auktion skulle medföra att exekutionsförfarandet blev väl långdraget. Underhandsförsäljning är f. ö. inte heller tillåten beträffande luftfartyg. Det är en fördel att ha överensstämmelse beträffande formerna för realisation av registrerade skepp och luftfartyg.

Lika med beredningen anser jag att frågan om försäljningsform kommer i ett annat läge då det gäller fartyg som skall säljas enligt reglerna i UL. Jag ansluter mig till beredningens förslag att sådana fartyg får säljas under hand om de ej kan antas vara föremål för okänd sjöpanträtt. Jag erinrar om att de fartyg som det närmast gäller är småbåtar. Det finns anledning tro att utmätningsmannen som regel kan få besked om de i praktiken förmodligen få sjöpanträttsfordringar som kan göras gällande i sådana fartyg. Ett särskilt kungörelseförfarande är enligt min mening av ringa praktiskt värde utöver den annonsering genom vilken fartyget bjuds ut till försäljning.

Den möjlighet till underhandsförsäljning som jag förordar bör gälla också gods i fartyg och luftfartyg. Beträffande andel i och villkorlig äganderätt till registrerat skepp, luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg gäller att de kommer att kunna säljas under hand som följd av att de skall säljas som utmätt rättighet. Exekutiv försäljning av sådan egendom påverkar ju inte eventuella rättigheter i själva skeppet eller luftfartyget.

3.6.2 Utlösnings- och anslutningsrätt

Såväl vid fastighetsexekution som vid exekution i luftfartyg finns bestämmelser om utlösningsrätt och anslutningsrätt.

Utlösningsrätt tillkommer borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av försäljningen. Utlösningsrätten utövas genom att utlösaren betalar utmätningssökandens fordran. Utlösaren träder då i sökandens ställe och övertar sökandens befogenheter. Utlösaren kan sålunda lägga ned förfarandet och därigenom avvärja en försäljning. Anslutningsrätten åter gäller bara vid försäljning av konkursbos egendom. När konkursboet är sökande, omfattas alla prioriterade fordringar av skyddsbeloppet. Anslutningsrätten ger möjlighet för prioriterade borge-

närer att begära försäljning för sin fordran. Anslutaren anses då som sökande och skyddsbeloppet blir till följd härav sänkt. En inteckningshavare, som begärt anslutning, kan därigenom få besked om egendomen förslår till betalning av hans fordran.

Beredningen har ansett, att de motiv som bär upp utlösningsrätten också gäller vid försäljning enligt försäljningslagförslaget. Likalödes anser beredningen, att anslutningsrätt bör införas vid försäljning av registrerad egendom. Försäljningslagen förutsätter nämligen att skyddsbelopp bestäms vid exekutiv försäljning. Beredningen menar att anslutningsrätten också bör tillkomma konkursboet för dess kostnader. Anledningen härtill är att skepp i avvaktan på försäljning kan dra betydande kostnader som konkursboet måste förskjuta. Nu förekommer att inteckningshavare förskjuter medel för fartygets bevarande. De får då sjöpanträtt. Enligt sjölagsförslaget skall sådan sjöpanträtt upphöra. Det lär då bli konkursboet som får förskotta dessa kostnader. Vidare gäller att beredningen utelämnat motsvarighet till kravet i fråga om fast egendom och luftfartyg att anslutande borgenärs fordran bevakats i konkursen. Enligt beredningens mening är det tillräckligt att rätten till betalning ur fartyget är ostridig eller styrkes. Beredningen har i detta sammanhang också uppmärksammat sjöpanträttshavarens ställning. Enligt sjöpanträttskonventionen är preskriptionstiden för sjöpanträtt i fartyg ett år. Utmätning som leder till försäljning avbryter preskriptionen.

Har utmätning begärts av annan än sjöpanträttshavaren, kan preskription tänkas inträda, om utmätningen återkallas. Till förekommande härav skall enligt beredningens förslag sjöpanträttshavare — även om han saknar exekutionstitel — kunna inträda i utmätningsmålet och driva förfarandet vidare. Denna form av anslutningsrätt skall alltså utövas också när försäljning skall ske på grund av utmätning utan samband med konkurs. Beredningen ställer inte upp någon tid efter vilken anslutningsrätt ej får utövas. I sakens natur ligger att borgenär ej kan utöva anslutningsrätt sedan sakägarförteckning upprättats. Beredningen anser att anslutningsrätt för sjöpanträttshavare skall gälla också vid försäljning enligt UL:s regler, dvs. när fartyg, som inte blivit infört i skeppsregistret, eller gods i fartyg skall säljas exekutivt.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran vare sig mot att utlösningsrätt och anslutningsrätt införs i försäljningslagen eller mot de utvidgningar i anslutningsrätten som beredningen förordat.

Utlösningsrätten utövas vid fastighetsexekution tämligen sällan och det praktiska värdet får inte överskattas. Man kan emellertid inte bortse från att borgenär genom att begagna utlösningsrätten kan förhindra eller i vart fall uppskjuta en exekutiv förrättning. Det finns därför enligt min mening ingen anledning avstå från att införa utlösningsrätt vid exekutiv försäljning av registrerat skepp eller annan egendom som säljs enligt försäljningslagen. I anledning av ett remissyttrande vill jag erinra om att

utlösningsrätt tillkommer — förutom borgenär — annan vars rätt kan vara beroende av skeppets försäljning. I denna krets ingår bl. a. den som iklätt sig borgen för exempelvis ett inteckningslån. Till kretsen bör också räknas den som befraktat skeppet enligt certeparti.

Jag biträder också beredningens förslag om anslutningsrätt. Enligt min åsikt är det sålunda välmotiverat att åt sjöpanträttshavare ge anslutningsrätt inte bara vid försäljning under konkurs utan också efter utmätning utan samband med konkurs. Detta strider inte mot konventionens mening utan ger endast sjöpanträttshavare möjlighet att fullborda ett av annan borgenär påbörjat exekutivt förfarande. Jag anser det också ändamålsenligt att under konkurs försäljning kan ske för arvode och kostnader, som konkursförvaltningen kan göra anspråk på. Jag är vidare ense med beredningen om att man kan efterge kravet på bevakning i konkurs för att borgenär skall få begära anslutning. Det är tillfyllest om borgenärens rätt till betalning ur skeppet är ostridig eller styrkes.

3.6.3 Täcknings- och övertagandeprinciperna

Fastighetsexekution vilar bl. a. på de båda viktiga principer, som brukar kallas täckningsprincipen och övertagandeprincipen. Vid en översyn av fartygsexekutionen är det naturligt att undersöka om dessa principer bör gälla också på detta område.

Täckningsprincipen innebär, att försäljning inte kommer till stånd om inte alla fordringar med bättre rätt än exekutionssökandens blir täckta av köpeskillingen och andra tillgängliga medel. Enligt min mening kan tvekan inte råda om att denna princip, såsom beredningen förordat, bör införas i den särskilda försäljningslagen. Eljest kan försäljning ske utan att sökanden får någon betalning. Ett sådant resultat får anses klart strida både mot sökandens och gäldenärens intressen.

Övertagandeprincipen åter innebär, att inteckningsfordringar med bättre rätt än sökandens skall vara oberörda av exekutionen och alltså stå kvar i den sålda egendomen. Denna princip är emellertid oförenlig med sjöpanträttskonventionen vars art. 11 mom. 1 innebär att panträtt på grund av inteckning i princip skall upphöra vid exekutiv försäljning. Det ligger i öppen dag att en sådan ordning — som alltså förutsätter att hela köpeskillingen betalas kontant — verkar prissänkande. Olägenheten motverkas emellertid av att konventionens berörda regel ger möjlighet för den som inropat skepp att träffa avtal med inteckningsborgenär att pantfordringen skall stå kvar i skeppet.

Jag förordar sålunda, att vid försäljning enligt försäljningslagen täckningsprincipen men inte övertagandeprincipen skall tillämpas. Detta ställningstagande överensstämmer med beredningens, av remissinstanserna godtagna förslag. Man uppnår härigenom också samma ordning som gäller för luftfartyg. Slutligen vill jag anmärka att täckningsprinci-

pen förutsätter att ett skyddsbelopp räknas fram. För detta ändamål behövs sakägarförteckning upprättas. De regler som bör gälla en sådan förteckning kan utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser för fastighetsexekutionen.

3.6.4 Handpenning, tillträde och övertagande av betalningsansvar

Vid köp av större fartyg uppgår handpenningen f. n. till en sjättedel av köpeskillingen. Vill inroparen ställa säkerhet för handpenningen måste säkerheten utgöra en femtedel av köpeskillingen. Tillträde får ske genast efter full betalning. I ny ägares hand är fartyget fritt från före ägarens skuld. Köparen kan dock avtala med inteckningshavare att få överta intecknad gäld. Före ägaren blir i sin tur fri från personligt ansvar för intecknad skuld som kunnat betalas av köpeskillingen.

Beredningen har föreslagit att handpenning vid köp enligt försäljningslagen också framdeles skall vara en sjättedel av köpeskillingen. Inroparen kan få ställa av överexekutor godkänd säkerhet för beloppet. Säkerheten skall enligt beredningens förslag ej avse högre belopp än vad handpenningen uppgår till. Stat och kommun skall vara befriade från att lämna handpenning eller ställa säkerhet. Beredningen framhåller, att handpenning vid skeppsköp bör vara högre än vid försäljning av fast egendom, eftersom övertagandeprincipen ej gäller för skepp.

En remissinstans har förordat, att handpenning vid skeppsköp liksom vid fastighetsköp sätts till en tiondel av köpeskillingen, eftersom det kommer att bli vanligt med överenskommelse att inroparen skall överta inteckningslån. Det har också ifrågasatts om inte de reguljära kreditinstituten borde befrias från skyldighet att lämna handpenning eller ställa säkerhet.

För egen del vill jag understryka att en stor handpenning är ägnad att hämma budgivningen. Häremot måste emellertid vägas att en ringa handpenning kan tänkas förfela syftet att förmå inroparen att fullgöra sitt köp. Vid exekutivt förvärv av skepp skall hela köpeskillingen i regel betalas kontant. Visserligen bör avräkning mellan inropare och inteckningshavare medges. Härigenom kan kontantbetalningen minska. Bindande överenskommelse om avräkning kan emellertid i allmänhet träffas först efter auktionen och betalningsvillkoren måste vara bestämda dessförinnan. Möjligheten till avräkning inverkar därför inte på handpenningens storlek. De föreslagna reglerna om handpenningens storlek överensstämmer med gällande rätt och har motsvarighet i LfL. Jag finner det inte motiverat att frångå förslaget. Säkerhet som alter nativ till handpenning bör inte krävas för högre belopp än vad handpenningen skulle uppgå till.

Enligt min mening bör frågan om en utvidgning av bestämmelserna om befrielse från skyldigheten att lämna handpenning eller ställa säker-

het till att avse även reguljära kreditinstitut inte prövas i detta sammanhang. En sådan utvidgning medför bl. a. gränsdragningsproblem som är svårlösta och fordrar särskilda överväganden. Vad beredningen förslagit överensstämmer f. ö. med motsvarande undantag vid exekutiv försäljning av fastighet och luftfartyg.

I enlighet med gällande rätt och beredningens förslag bör inroparen få komma i besittning av skeppet så fort han fullgjort sin betalningsskyldighet. Att hålla skepp liggande utan att vara i drift är kostsamt. Det är därför inte lämpligt att obligatoriskt skjuta på tillträdet till fördelningsdagen. Denna är å andra sidan självfallet sista tidpunkt för erläggande av köpeskillingen.

Som jag nyss antytt ansluter jag mig till beredningens förslag att bibehålla möjligheten till överenskommelse mellan inropare och inteckningshavare om övertagande och avräkning av intecknad skuld. Denna möjlighet är som jag tidigare utvecklat särskilt behövlig, eftersom övertagandeprincipen ej kan gälla vid skeppsförsäljning. Särskilt vid försäljning av värdefulla objekt bör möjligheten till avräkning vara betydelsefull och prisstimulcrande.

Avräkning kan självfallet också överenskommas med utländsk hypotekshavare. Förutsättning för avräkning är att borgenären har en fordran förenad med panträtt på grund av inteckning. Efter försäljning av kondemnerat skepp kan därför avräkning inte ske. Sådant skepp skall efter den exekutiva försäljningen avregistreras och inteckningarna till följd därav upphöra.

Jag delar beredningens uppfattning att avräkning bör ha den verkan att köparen blir personligen betalningsskyldig för det avräknade beloppet medan före ägaren befrias från sitt personliga ansvar.

3.7 Tvister i utsökningsmål

I UL ges f. n. föreskrifter om förfarandet vid köpeskillingsfördelning när tvist råder om giltigheten av fordran eller inteckning. När giltigheten är beroende av särskild prövning, skall vad som belöper på fordringen eller inteckningen avsättas tills frågan om borgenärens rätt blivit slutligt avgjord. Om fordringen eljest är tvistig, skall borgenären hänvisas att väcka talan och vad som belöper på fordringen avsättas.

Hänvisningen att väcka talan är inte förenad med påföljd. Detta har ansetts vara en olägenhet liksom svårigheten att avgöra vilka borgenärer som behöver instämmas och vid vilken domstol det skall ske. Beredningen föreslår, att tvist skall väckas inom viss tid vid äventyr att den försumlige förlorar sin rätt till de avsatta medlen. Enligt beredningens förslag skall behörig domstol anges i föreläggandet. Beredningen anser, att tvisten skall prövas av domstol till vilken utmättningsmannens om-

råde hör eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, av domstolen i den ort där överexekutor är.

Beredningen har räknat med att den föreslagna ordningen för att slita tvister ej alltid skall vara tillfyllest. När utgången av tvist berör ett stort antal intressenter kan hela fördelningen fördröjas, om man skall avvakta domstolsavgörande. För sådana situationer anvisar beredningen en smidigare väg. När fördelning är anhängig inför överexekutor, skall enligt beredningens förslag tvist få lösas i förenklad ordning samtidigt med fördelningen. Förutsättning skall vara att tvist berör mer än två borgenärer. Tillämpning av det förenklade förfarandet skall enligt beredningen vara beroende av att överexekutor i det särskilda fallet anser tillvägagångssättet ändamålsenligt.

Förslaget har i princip godtagits av remissinstanserna. Beträffande forumbestämmelsen har samma invändningar rests som mot den föreslagna forumregeln för tvist i anledning av utmätning av pantbrev. Det har vidare ifrågasatts om inte också sådan tvist som bara berör två parter borde få prövas av överexekutor. Å andra sidan har framhållits, att förekommande tvistefrågor överhuvudtaget inte bör prövas av överexekutor, så mycket mindre som dennes uppgifter kan väntas bli övertagna av kronofogdemyndigheterna. Det har även ifrågasatts, om inte överexekutors prövning lämpligen borde göras beroende av att berörda parter hemställt att tvisten prövas i den ordningen.

För egen del ansluter jag mig till beredningens förslag i fråga om hänvisning av tvist till rättegång. Det innebär nämligen, att man undgår att frågan vilken borgenär som har rätt till medlen ej alls blir avgjord eller förblir svävande alltför länge. Det är uppenbarligen till fördel både för berörda borgenärer och för de exekutiva myndigheterna att frågor rörande köpeskillingsfördelning snabbt blir avgjorda. Jag finner inte heller skäl att frånga beredningens forumbestämmelse. I den delen hänvisar jag till vad jag förut anfört rörande forum.

Behovet av att tvist om köpeskillingsfördelning kan avgöras snabbt och enkelt är uppenbart. Att så inte kan ske har i praktiken vållat särskilda svårigheter vid fartygsexekution, där ofta utländska borgenärer har anspråk. Det synes mig vara en ändamålsenlig lösning att överexekutor kan träffa slutligt avgörande i samband med köpeskillingsfördelningen. Vinsten med den föreslagna ordningen består främst i att tvisten prövas av överexekutor samtidigt som fördelningen och att överexekutors avgörande av tvisten läggs till grund för själva fördelningen. Man skall alltså inte vänta på att överexekutors prövning av tvisten vinner laga kraft innan fördelning görs.

Beredningen har begränsat de fall då överexekutor själv får ta upp tvist till sådana då tvisten rör fler än två borgenärer. Jag anser begränsningen onödigt och föreslår att den slopas.

Överexekutor bör själv avgöra tvist endast om betydande olägenheter

eljest skulle uppkomma för borgenärerna. Exempel på sådan olägenhet är att en större del av tillgängliga medel eljest skulle behöva avsättas i väntan på domstolsprövning och att detta berör flera borgenärer. Tanken att prövning inför överexekutor skulle göras beroende av berörda borgenärs hemställan är jag inte beredd att biträda. Jag vill dock framhålla att överexekutor självfallet bör fästa stort avseende vid borgenärernas egen uppfattning.

Jag förordar sålunda bestämmelser i ämnet som med nyss angivna avvikelse överensstämmer med beredningens förslag. Till den närmare regleringen av förfarandet inför överexekutor återkommer jag vid specialmotiveringen till 151 § UL.

3.8 Verkan av exekutiv försäljning

Beredningen har uppmärksammat frågan vilken verkan som exekutiv försäljning skall ha mot tredje man. F. n. torde beträffande fartyg gälla att försäljningen står sig under samma förutsättningar som gäller för godtrosförvärv av lösöre. Sådant godtrosförvärv låter sig emellertid inte förenas med sjölagsförslagets bestämmelser om verkan av inskrivning. Dessa regler som ger ett visst skydd anser beredningen emellertid inte tillfyllest för exekutivt förvärv av registrerat skepp. Sjölagskommittén har också efter samråd med beredningen undantagit exekutivförvärven från reglerna om företräde på grund av inskrivning och om godtrosförvärv på grund av inskrivning. I stället vill beredningen inom UL:s ram ge bättre skydd för den som i exekutiv ordning köpt registrerat skepp. När det gäller fast egendom är köparen endast delvis skyddad. Utmätning och försäljning av fast egendom vinner laga kraft endast mot gäldenären, borgenären och den som förvärvat egendomen från utmätningsgäldenären. I fråga om registrerat skepp har det synts beredningen lämpligt att ge skydd för exekutiv köpare också i andra fall. Vägande skäl härtill är den internationella handelns behov av trygghet i omsättningen. Utvidgas skyddet för skepp, bör motsvarande utvidgning ske också beträffande fast egendom. Risken för rättsförlust för tredje man bedömer beredningen som ringa. Vidare är det en inte obetydlig fördel att man så långt som möjligt skall kunna lita på en av offentlig myndighet ombesörjd exekutiv försäljning. Beredningen föreslår därför nya gemensamma regler beträffande fast egendom och registrerade skepp. Sedan försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen betalats, skall egendomen inte kunna frånvinnas köparen. Detta skall gälla utan inskrivning och utan att god tro förutsätts hos exekutivköparen. Exekutivköparen skall vara skyddad både mot tvetsalu och i de fall då utmätningsgäldenärens eller hans företrädares fång är ogiltigt. Bortsett från tveksalufallen förutsätts dock att vid försäljningen gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart var beviljad för honom.

I vissa fall då tredje man gått miste om sin rätt genom exekutiv försäljning skall han få ersättning av allmänna medel. Bestämmelserna skall gälla även vid försäljning av andel i eller villkorlig äganderätt till fastighet eller registrerat skepp.

En ordning varigenom exekutivköpare, oavsett om han är i god tro, gör ett förvärv som i princip är skyddat mot angrepp torde överensstämma med vad som i allmänhet uppfattas som rimligt. Det är enligt min mening naturligt att stärka exekutivköparens ställning på detta sätt. Till undvikande av missförstånd bör framhållas att köpare som förfarit svikligt inte skall bli skyddad. Jag vill också anmärka att bestämmelserna får begränsad praktisk betydelse med hänsyn till 19 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget. Eftersom de exekutiva reglerna för fast egendom och skepp så vitt möjligt bör vara lika, anser jag att såsom beredningen förslagit bestämmelserna skall tillämpas också på fast egendom. Som en följd härav förslår jag vissa jämkningar i JB.

I enlighet med vad jag har anfört i det föregående har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.,
- 2) lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
- 3) lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
- 4) lag om ändring i jordabalken samt
- 5) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272).

Lagförslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.

I departementsförslaget överensstämmer paragraferna till sitt huvudsakliga innehåll med motsvarande paragrafer i beredningens förslag.

1 § I denna paragraf anges på vilken egendom skeppsförsäljningslagen skall tillämpas (jfr 1 § FfL och 1 § LfL).

Föredraganden. Som framgår av vad jag tidigare anfört skall lagen omfatta skepp, som är infört i skeppsregister, skeppsbygge som är infört i skeppsbyggnadsregistret samt egendom som utom riket är införd i register motsvarande skepps- eller skeppsbyggnadsregister. Jag hänvisar till vad jag anfört under avsnitten 3.2.1 och 3.2.4. Vidare innehåller paragrafen bestämmelse om vem som skall vara auktionsförrättare. Att denna uppgift bör åvila överexekutor har jag utvecklat i avsnittet 3.2.1.

Försäljningen skall ske på offentlig auktion (se härom under 3.6.1).

Jag anser ej att det i lagtexten behöver anges att auktionsförsäljning skall ske genom bud och överbud. Bestämmelse härom kan ges i tillämpningsföreskrifter (jfr 29 § kungörelsen, 1971: 1097, om exekution i fast egendom, FEK, och 13 § kungörelsen, 1971: 1102, om exekution i luftfartyg m. m., LEK).

2 § Paragrafen föreskriver att skeppsförsäljningslagen skall tillämpas även när skepp skall säljas exekutivt under konkurs eller — i visst fall — på begäran av ägaren (jfr 2 § första stycket FfL och 2 § LfL men även 11 § fjärde stycket FfL).

Beredningen har i första stycket tagit upp bestämmelse om att förslaget skall gälla även när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs. Bestämmelsen åsyftar närmast det i 71 § femte stycket konkurslagsförslaget angivna fallet att konkursförvaltare begär försäljning i den ordning som gäller för utmätt fartyg. Enligt 23 och 24 §§ KL kan exekutiv försäljning under konkurs ske på initiativ också av borgenär som har panträtt — t. ex. på grund av inteckning eller sjöpanträtt — i fartyget. Härvid förutsätts emellertid, att utmätning skett. Vad som i KL sägs om panthavare blir enligt 195 § KL tillämpligt även på den som har retentionsrätt. Jfr i det följande under 4.3.

För det fallet att försäljning begärs under konkurs har beredningen ansett önskvärt att uttryckligen ange att fartyget räknas som utmätt när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartyget tagits ur drift. Bestämmelse härom har beredningen tagit in som andra stycke. Härav följer enligt beredningens mening, att preskription av sjöpanträtt avbryts under förutsättning att fartyget också säljs, jfr 248 § sjölagsförslaget. Då panträttskonventionen torde kräva någon form av fysiskt ingripande för att preskription av sjöpanträtt skall avbrytas (jfr 77 § 2 mom. UL-förslaget) är det inte tillfyllest att låta enbart framställning till överexekutor om försäljning vara likvärdigt med utmätning.

I tredje stycket beaktar beredningen det fallet att fartyget skall säljas exekutivt på begäran av ägaren. Bestämmelsen svarar mot 10 § sjölagsförslaget, där det sägs att fartyg som ej är eller ej är att anse som iståndsättligt (dvs. kondemnerat fartyg) skall på ägarens begäran säljas såsom efter utmätning. Fartyget skall därvid säljas såsom utmätt för fordran med bästa rätt. Om ägaren gör framställning som avses här, skall fartyget enligt beredningens förslag anses utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartyget tagits ur drift.

Remissyttrandena. Förevarande paragraf har föranlett erinran från *bankföreningen* mot uttrycket "tagits ur drift" i andra stycket. Dels är uttrycket ej entydigt, eftersom det i det särskilda fallet kan vara svårt att precisera vid vilken tidpunkt sådant ingripande har skett att far-

tyget skall anses taget ur drift, dels kan ett tagande ur drift få stora ekonomiska konsekvenser för konkursboet. Att ta fartyg ur drift lång tid före auktionsdagen, vilket med den föreslagna regeln kan befaras ibland bli nödvändigt, skulle medföra förluster för fordringsägarna i form av inkomstbortfall och liggekostnader.

Enligt bankföreningens mening skulle en mer ändamålsenlig ordning etableras, om i andra stycket föreskrivs, att fartyget räknas som utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartygets försäljning blivit säkerställd. Denna regel borde kompletteras med ett motivuttalande, att säkerställande av fartygets försäljning skall anses ha skett när konkursförvaltaren givit order till fartygets befälhavare att vid en i ordern angiven tid föra fartyget till orten för försäljningen och befälhavaren bekräftat att han mottagit ordern. En sådan ordning skulle enligt bankföreningens åsikt vara tillfyllest för att tillgodose panträttskonventionens krav på fysiskt ingripande för att preskription av sjöpanträtt skall avbrytas. Den av bankföreningen förordade regeln skulle i många fall göra det möjligt att utnyttja fartygets avkastningsförmåga under väsentligt längre tid än fallet skulle vara om regeln i andra stycket i beredningens förslag bibehålls oförändrad.

Föredraganden. Departementsförslaget överensstämmer i sak med beredningsförslaget. Med anledning av bankföreningens remissyttrande vill jag anföra följande.

Bakgrunden till det föreslagna uttryckssättet "tagits ur drift" är att det måste finnas en tidpunkt från vilken preskription av sjöpanträtt skall kunna beräknas. Enligt art. 8 mom. 1 sjöpanträttskonventionen skall sjöpanträtt upphöra ett år efter uppkomsten av den fordran till säkerhet för vilken den gäller, såframt icke före utgången av denna tid fartyget blivit föremål för kvarstad eller utmätning som leder till exekutiv försäljning. Ett preskriptionsavbrott får anses kräva ett iakttagbart ingripande mot fartyget. Bankföreningen har föreslagit att tidpunkten för ingripandet skall räknas från det att fartygets befälhavare bekräftat att han fått order att föra fartyget till den ort där det skall säljas. En sådan ordning kunde i och för sig vara ändamålsenlig. Men en mindre ingripande åtgärd än vad beredningen förordat är enligt min åsikt knappast förenlig med konventionen. I det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget (248 §), som reglerar preskription av sjöpanträtt i fartyg och avbrott i sådan preskription, knyts preskriptionsavbrottet till "säkerställd kvarstad eller utmätning" som åtföljs av exekutiv försäljning. Åtgärder för att säkerställa beslutad utmätning vidtas alltid i den mån det är genomförbart. Men någon motsvarande åtgärd vidtas ej av exekutionsmyndigheten med anledning av konkursförvaltares begäran om exekutiv försäljning. Regeln om att skeppet skall tas ur drift fyller därför funktionen att motsvara att utmätning säkerställs.

3 § Denna paragraf anger den tid inom vilken utmätt egendom bör säljas (jfr 11 § FfL och 3 § LfL).

Nuvarande ordning. Enligt 88 c § 2 mom. UL gäller, att fartyg som avses i 94 § UL regelmässigt skall säljas inom fyra månader från utmätningen.

Anstånd med försäljningen får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas bara om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligger. Utan synnerliga skäl får anstånd ej beviljas utöver ett år från utmätningen. Dessa bestämmelser, som trätt i kraft den 1 januari 1972, innebär att borgenär inte vidare har rätt att själv lämna anstånd med försäljningen och att utmätning inte skall gå åter, därför att anstånd medgivits utöver viss tid.

Beredningen. Som regel bör enligt förslaget registrerat fartyg eller registrerat skeppsbygge säljas inom fyra månader. Tiden räknas från det att utmätning skett eller enligt 2 § skall anses ha skett. Det är emellertid inte möjligt att alltid sälja egendomen inom fyramånadersfristen. Rättsliga eller faktiska hinder av olika slag kan föreligga. Ett för fartygsförsäljning speciellt hinder är, att fartyget inte finns tillgängligt vid auktionen. Enligt ändring av 77 § UL som beredningen nu föreslår skall utmätning av i Sverige registrerat fartyg medföra förmansrätt, när beslutet om utmätning meddelas. Härigenom ges möjlighet till s. k. distansutmätning. Förutsättning för försäljning är emellertid att fartyget finns tillgängligt. Sålunda skall inroparen enligt vad beredningen föreslår i 16 § femte stycket försäljningslagen få komma i besittning av fartyget när han till fullo betalt köpeskillingen. Vidare föreskriver sjöpanträttskonventionen i art. 11 mom. 1 a) att fartyget vid försäljningstillfället skall befinna sig inom den stats jurisdiktionsområde enligt vars lag försäljningen sker. När rättsligt eller faktiskt förhållande hindrar försäljning, får självfallet fyramånadersfristen överstridas. Försäljning bör då ske så snart hindret upphört. I övrigt behövs det starka skäl för att överexekutor skall få överskrida fristen.

Vidare måste utrymme finnas att, om parterna önskar det, uppskjuta försäljning utöver fyra månader. Enligt beredningens förslag skall beslut om anstånd alltid fattas av överexekutor. Anstånd kan begäras av såväl utmätningssökanden som fartygets ägare. Om initiativ tas av ägaren, skall utmätningssökanden få tillfälle att yttra sig. Har denne själv begärt anstånd eller tillstyrkt ägarens hemställan om anstånd, bör överexekutor som regel medge anstånd. Men om t. ex. auktion redan kungjorts och den är av betydelse även för andra intressenter kan det finnas anledning att vägra anstånd. Även mot utmätningssökandens bestridande kan anstånd beviljas. Här för fordras dock särskilda skäl. I motsats till FfL upptar beredningens förslag ej någon be-

stämmelse om att anstånd inte utan synnerliga skäl får ges utöver ett år från utmätningen. Detta överensstämmer med 3 § LfL. Anledningen är att så lång väntetid som ett år inte bör komma i fråga med hänsyn till de kostnader och förluster som följer med att ett fartyg ligger stilla. Det skulle därför verka missvisande att tala om så långt uppskov som ett år eller mera.

Förevarande paragraf är inte avsedd att vara tillämplig på allmänna mål, dvs. framför allt mål om utmätning för skatt; jfr punkt 5 i övergångsbestämmelserna till beredningens förslag samt förslaget om ändring i uppbördsförordningen. Staten kan tänkas låta svenskt fartyg förbli i drift sedan förmånsrätt säkerställts genom utmätningsbeslutet.

Remissyttrandena. Några remissinstanser finner den föreslagna fyramånadersfristen för försäljning alltför lång.

Sjörättsföreningen i Göteborg anför, att dryga kostnader är förenade med att bevara handelsfartyg i väntan på exekutiv försäljning, inte minst därför att dessa normalt ej kan utnyttjas under utmätningstiden. Hamnavgifter och underhållskostnader kan uppgå till betydande belopp. Under väntetiden måste bevakningsmanskap finnas ombord. Det är sjörättsföreningens uppfattning, att ärenden beträffande försäljning av fartyg måste prioriteras och handläggas så snabbt som möjligt.

Sveriges fiskares riksförbund uttalar, att utmätning av fartyg regelmässigt medför betydande realvärdeförluster genom att fartyget under avsevärd tid icke kan utnyttjas medan utmätningen pågår. För fiskarkåren, som för sitt arbete och sin dagliga utkomst är helt beroende av att fiskefartygen kan hållas i drift, är det en väsentlig nackdel om utmätning leder till att fartyg under en längre tid måste hållas stillaliggande i hamn. Förbundet vill särskilt påpeka, att denna nackdel inte bara drabbar de fiskare, som är partredare i fartyget, utan hela fiskelaget. Förbundet har under de gångna åren uppmärksammat fall, där fiskefartyg på grund av utmätning för en relativt blygsam fordran hållits i hamn under avsevärd tid. Förbundet hävdar, att den föreslagna tiden är alldeles för lång och att den utan olägenhet borde kunna sättas avsevärt kortare, i vart fall för fiskefartygens del, där fordringsförhållandena ofta inte är alltför komplicerade. I andra hand yrkar förbundet på ett system som innebär att fiskefartyg kan nyttjas under utmätningstiden (jfr under 2.5 och 3.5).

Advokatsamfundet finner fyramånaderstiden alldeles för lång för att normalt kunna accepteras. Å andra sidan måste enligt samfundet varje legal tidsfrist också ta hänsyn till de mest tidskrävande fallen. Eftersom fartyg jämfört med andra exekutionsobjekt, inklusive fastigheter, drar exceptionellt höga dagskostnader och normalt ligger helt onyttiga under utmätningstiden, rekommenderar samfundet i stället att det uttryckligen föreskrivs att ärende angående försäljning av fartyg skall

handläggas med förtur och skyndsammast möjligt. Endast genom sådan föreskrift kan genomsnittstiden nedbringas till acceptabel nivå.

Bankföreningen uttalar, att försäljningsfristen i möjligaste mån bör begränsas med hänsyn till de kostnader och förluster, som följer av att ett fartyg ligger stilla. Bankföreningen anser därför att denna frist bör maximeras till två månader. För en sådan regel talar även att försäljningen kan uppskjutas om hinder uppkommer för försäljningen eller anstånd beviljas i viss ordning.

Föredraganden. I samband med 1971 års översyn av reglerna om fastighetsexekution övervägdes inom vilken tid utmätt egendom skulle säljas. För fartyg som skall säljas av överexekutor bestämdes tiden till fyra månader. Anledning saknas att nu ta upp frågan till omprövning. Med anledning av vad som framhållits under remissbehandlingen vill jag understryka, att det självfallet är angeläget att mål om fartygsexekution behandlas snabbt. Betydande ekonomiska värden står på spel och en snabb försäljning gynnar ofta alla parter. Ett uttryck för behovet av snabb handläggning är att beredningens förslag inte tar upp någon mot svarighet till gällande bestämmelse om att anstånd inte utan synnerliga skäl får ges utöver ett år från utmätningen. Så lång väntetid bör nämligen inte komma i fråga vid exekution i skepp. Det får förutsättas, att de exekutiva myndigheterna behandlar mål om fartygsexekution med den skyndsamhet som i det särskilda fallet är möjligt.

Vidare ansluter jag mig till att tidsfristen inte skall gälla i allmänt mål. Samma undantag gäller redan vid exekution i fast egendom och luftfartyg. Det bör anmärkas att, om skeppet utmäts både för skattefordran och enskild borgenärs krav, förevarande paragraf blir tillämplig såvitt avser det enskilda målet.

Jag föreslår också regler om anstånd med försäljning i enlighet med vad beredningen förordat. De innebär, att anstånd kan meddelas endast av den exekutiva myndigheten.

4 § Paragrafen som helt överensstämmer med 12 § FfL och 4 § LfL innehåller bestämmelser om utlösningsrätt.

Föredraganden. Jag hänvisar till vad jag anfört om utlösningsrätt under avsnittet 3.6.2.

5 § I denna paragraf regleras anslutningsrätten. Paragrafens andra och fjärde stycken motsvarar 13 § FfL och 5 § LfL medan första och tredje styckena saknar motsvarighet i FfL och LfL.

Föredraganden. Jag har behandlat anslutningsrätten i avsnittet 3.6.2. Enligt förslaget skall anslutningsrätt kunna utövas inte bara vid försäljning under konkurs utan också då försäljning sker på begäran av utmätningssökande.

Utlösningsrätt enligt 4 § föreligger även när fartyget säljs under konkurs. Bestämmelse om att den som enligt 5 § begärt att försäljning skall ske för hans fordran kan bli utlöst enligt 4 § tas i departementsförslaget upp som ett fjärde stycke. Det innebär, att även konkursförvaltaren kan bli utlöst, om han begärt försäljning för konkurskostnader.

6 § Paragrafen innehåller bestämmelser om kungörande av auktion. Den motsvarar 20 § första stycket FfL och 20 § andra stycket FEK samt 6 § LfL.

Nuvarande ordning. Auktion på fartyg som avses i 94 § UL skall enligt 90 § 3 mom. UL ske på sätt som föreskrivs i fråga om annan lös egendom. Detta innebär, att överexekutor skall kungöra tid och ställe för auktionen i tidning inom orten och på sätt som i övrigt finns lämpligt. Är för viss ort förordnat att auktion skall kungöras på särskilt sätt, skall det också iakttas. Kungörelse om auktion på lösöre skall enligt 91 § 1 mom. UL ske minst åtta dagar innan auktionen hålls. För försäljning av fartyg finns ytterligare föreskrifter i 3 mom. i samma paragraf. Kungörelsen skall även införas i allmänna tidningarna, dvs. Post- och Inrikes Tidningar. Detta skall ske minst fjorton dagar före auktionen. Kungörelse skall innehålla, att borgenär, som varken själv har fått utmätning eller har in-teckning i fartyget före auktionen, skall anmäla sin fordran hos auktionsförrättaren. De borgenärer som sålunda anmanas att anmäla sina fordringar är främst sjöpanträttshavare.

Beredningen. I beredningens förslag skiljer sig bestämmelserna från dem som nu gäller genom att de icke ger några detaljföreskrifter för kungörandet. Sådana kan enligt beredningen lämpligen tas upp i tillämpningskungörelse. Sjöpanträttskonventionen innehåller — i motsats till 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg — ej heller något som föranleder att i lagen ta in närmare bestämmelser om kungörandet. I första punkten första stycket föreskrivs därför endast, att auktionen skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Beredningen utgår från att kungörelse skall införas i Post- och Inrikes Tidningar. Sådan annonsering kan inte undvaras bl. a. av hänsyn till kreditgivarna. Även i ortstidning måste enligt beredningens mening kungörelse införas. För att sådan annonsering skall bli effektiv torde kungörelsen i regel behöva införas i samtliga de ortstidningar som har spridning av någon betydelse. Beredningen erinrar om att anvisningar om valet av tidning vid s. k. kungörelsedelgivning torde komma att utfärdas. Dessa anvisningar kan bli till ledning även när överexekutor skall bestämma annonsorgan för exekutiva auktioner. Vidare kan annonsering i specialpublikation vara värdefull, t. ex. i den av Sveriges redareförening utgivna Svensk sjöfartstidning. Vid försäljning

av större fartyg kan annonsering i utländsk facktidning vara lämplig. Däremot är kungörande i länskungörelserna knappast behövt. Lokala regler om kungörande torde böra upphävas. Annonsering kan ske tre eller fyra veckor före auktionen. En kortfattad påminnelseannons omedelbart före auktionen kan vara motiverad. Vid annonseringen måste emellertid beaktas, att kostnaderna ej till skada för borgenärerna blir oskäligt höga. Annonserna bör göras så korta som möjligt men få en mera tidsenlig utformning än nu. Om utländskt fartyg skall säljas här i riket, får särskilt övervägas vilka publiceringsåtgärder som bör vidtas i fartygets hemland.

Enligt andra punkten i första stycket skall kungörelsen också innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen. Tiden för detta sammanträde är f. n. i 140 § 1 mom. UL bestämd till fjorton dagar efter auktionen. Förslaget överlåter åt överexekutor att själv bestämma tiden för sammanträdet. Eftersom tiden inte är bestämd i lagen måste den kungöras. Detta bör ske samtidigt med att auktionen kungörs. När överexekutor bestämmer tid för fördelningssammanträde skall beaktas, att inoparen skall betala köpeskillingen senast vid sammanträdet och kan behöva visst rådrum. Att — som beredningen rekommenderat beträffande fast egendom — avvakta fullföljdstidens utgång torde inte alltid vara nödvändigt. Det är från kostnadssynpunkt viktigt, att fartyget kan överlämnas till köparen utan onödigt dröjsmål.

Beträffande fartyg föreslår beredningen också att, i likhet med vad som nu gäller, tillträde får ske så snart hela köpeskillingen betalats. Beredningen förutsätter att särskilt bevakningssammanträde ej skall hållas. Kungörelsen skall följaktligen inte innehålla någon uppgift om sådant sammanträde.

I andra stycket har beredningen tagit upp föreskrift om att innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen i kungörelsen skall uppmanas att anmäla sin rätt senast vid auktionen. Uppmaningen riktar sig till alla borgenärer, således också till inteckningshavare och utmätnings sökanden. Beredningen påpekar att ordalydelsen ej hindrar, att bevakningen sker tidigare. Det är tvärtom av värde, om borgenärernas yrkanden blir klarlagda i förväg.

Remissyttrandena. Några remissinstanser har tagit upp frågan om avgränsningen mellan vad som bör tas upp i lagen och vilka föreskrifter som bör stå i tillämpningskungörelse.

Hovrätten för Västra Sverige hänvisar till att hovrätten i remissyttrande över Utsökningsrätt VIII berört frågan om lämpligheten av att föreskrifter om tidsfrister för kungörande av auktion m. m. tas upp i tillämpningsföreskrifter. Hovrätten har därvid framhållit, att bestämmelser av ifrågavarande art till undvikande av misstag och förbiseenden bör tas in i lagtexten om de ej är så omfattande och detaljerade att de

blir för tyngande där. Något bärande skäl att ej i förevarande bestämmelse ge närmare föreskrift angående kungörandet föreligger inte enligt hovrättens mening. Beredningen har dessutom i annat sammanhang (betänkandet s. 75) anført, att reglerna om utmätning av fartyg och luftfartyg bör vara så lika som möjligt. Hovrätten föreslår därför, att motsvarande regler som gäller i 6 § LfL tas in i 6 § försäljningslagen.

Svea hovrätt anser det visserligen lämpligt, att överexekutor inte blir alltför stramt bunden beträffande sättet för kungörande, men ifrågasätter om inte med hänsyn till borgenärerna vissa minimikrav i fråga om kungörelsen bör anges i lagtexten, exempelvis att kungörelsen skall införas i Post- och Inrikes Tidningar och tidning på försäljningsorten samt såvitt möjligt i tidning på fartygets hemort. Otjänlig annonsering i utländsk press bör enligt hovrätten givetvis undvikas. Hovrätten erinrar om att försäljning av oregistrerat fartyg enligt framgent gällande bestämmelser i 90 § 1 mom. och 91 § 3 mom. UL skall kungöras i tidning på försäljningsorten samt Post- och Inrikes Tidningar.

Också *bankföreningen* anser, att i lagtexten bör föreskrivas att kungörande skall ske genom annons i Post- och Inrikes Tidningar. Bankföreningen tar vidare upp frågan om behovet av särskilt bevakningssammanträde och framhåller, att många komplicerade frågor kan uppkomma i samband med exekutiv försäljning av fartyg. Det står i allmänhet stora ekonomiska värden på spel vid sådan försäljning. Med hänsyn härtill anser bankföreningen att beträffande fartygsexekution bör införas regler om särskilt bevakningssammanträde motsvarande dem som finns i lagen om exekutiv försäljning av fast egendom.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anmärker på att uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen skall tas in i auktionskungörelsen. Enligt länsstyrelsen är först vid auktionen omständigheter kända som kan inverka på bestämmandet av tid för fördelningssammanträde.

Föredraganden. I fråga om sättet för kungörande av auktion m. m. vill jag erinra om att en allmän översyn av reglerna om kungörande pågår på grundval av informationsutredningens betänkande Kungörelseannonsering (SOU 1969: 7). I avvaktan på denna översyn bör bestämmelser om sätt för auktionskungörelse m. m. i förevarande lag utformas efter mönster av motsvarande bestämmelser i FfL. Att avvikelse härifrån skett i LfL beror, som beredningen påpekat, på innehållet i 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg. Jag vill i sammanhanget erinra om reglerna i 5—7 §§ LEK om hur tid och plats för auktion skall fastställas och om kungörelses utformning och publicering. Motsvarigheter till dem bör tas upp i tillämpningsföreskrifter till skeppsförsäljningslagen (se även 18, 20 och 21 §§ FEK).

Vad beträffar behovet av bevakningssammanträde vill jag erinra om att det i samband med den nya lagstiftningen om exekutiv försäljning

av luftfartyg uttalades, att det för luftfartygsförsäljningarnas del knappast fanns någon anledning att frånga att bevakningar som inte redan har gjorts får ske vid auktionens början innan den utmäta egendomen utbjuds till försäljning. Det föreligger enligt min mening inte skäl att för skeppsförsäljning ge regler som i detta avseende avviker från vad som gäller vid försäljning av luftfartyg.

Tiden för fördelningssammanträde är enligt gällande rätt fjortonde dagen efter auktionen. Beredningens förslag innebär att överexekutor får frihet att med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet bestämma lämplig dag för fördelning av köpeskillingen. Av praktiska skäl finner jag det olämpligt att låta överexekutor bestämma tidpunkten så sent som vid auktionen såsom förordats under remissbehandlingen.

7 § Denna paragraf som motsvarar 21 § FfL och 7 § LfL behandlar underrättelser om auktionen.

Nuvarande ordning m. m. I 91 § 3 mom. andra punkten UL ges föreskrifter om personliga kallelser till exekutiv försäljning av fartyg. Såvitt möjligt skall borgenär med fordran på grund av sjöpanträtt eller inteckning underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev. Brevet skall sändas med posten till inländska borgenärer så tidigt att kallelserna kommer dem tillhanda minst 14 dagar före auktionen och till utländska borgenärer så fort som möjligt.

Sjöpanträttskonventionen upptar i art. 10 bestämmelser om underrättelser vid exekutiv försäljning av fartyg. Behörig myndighet skall minst trettio dagar i förväg skriftligen underrätta eller låta underrätta vissa rättsägare om tid och plats för försäljningen. Underrättelse skall sändas till alla innehavare av inskrivna hypotek och "mortgages" som ej är ställda till innehavaren. Med beaktande av det nya panträttssystemet har därför i 291 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget tagits upp en regel av innebörd att, när annan ej är antecknad som innehavare av pantbrev, ägaren själv skall antecknas såsom innehavare. Vidare skall kända innehavare av konventionsreglerad sjöpanträtt underrättas. Slutligen skall enligt konventionen underrättelse sändas till den myndighet som för det register vari fartyget är infört.

Föredraganden. Bestämmelserna om personliga kallelser är i departementsförslaget utformade efter sjöpanträttskonventionen. Enligt förslaget skall underrättelse sändas till — förutom de sakägare som direkt anges i konventionen, nämligen kända borgenärer som har sjöpanträtt enligt art. 4 eller panträtt på grund av inteckning — sökanden, ägaren och känd borgenär med retentionsrätt. Som ägare räknas här i första hand den för vars förvärv inskrivning snast beviljats. Är det för överexekutor känt att annan förvärvat eller gör anspråk på egendomen,

skall även denne underrättas. Tillhör skeppet partrederi, är tillfyllest att huvudredaren underrättas. Om villkorlig överlåtelse av skeppet föreligger, bör såväl överlåtare som förvärvare underrättas. Om ägaren är i konkurs, skall förvaltaren underrättas. Särskild underrättelse behöver inte sändas till innehavare av fordran med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (jfr 71 § sista stycket KL). I enlighet med sjöpanträttskonventionen anges i förslaget, att underrättelse skall sändas minst 30 dagar före auktionen.

Även andra än sakägare som anges i förevarande paragraf kan i det särskilda fallet ha intresse av auktionen, t. ex. innehavare av certeparti inbegripet den som innehar certeparti som pant. Det är lämpligt, att överexekutor sänder underrättelse till sådan intressent, om han är känd.

Det kan hända att borgenär som bort underrättas blir känd för överexekutor först sedan underrättelser expedierats. Enligt 7 § andra punkten skall underrättelse genast sändas till sådan borgenär, när han blir känd. Bestämmelsen torde få sin praktiska betydelse främst för innehavare av fordran med sjöpanträtt.

Enligt 7 § tredje punkten LfL skall vid underrättelse till borgenär användas den adress som inskrivningsboken må innehålla. Föreskrift här om återfinns i art. VII 2 b i 1948 års konvention rörande luftfartyg. Motsvarande detaljreglering saknas i sjöpanträttskonventionen. Med hänsyn till önskemålet att så långt möjligt uppnå överensstämmelse mellan reglerna för luftfartyg och för registrerade skepp har i tredje punkten av 7 § tagits upp föreskrift, att registermyndighetens uppgift om adress skall användas.

I likhet med vad som gäller för luftfartyg föreskrivs i sista punkten av förevarande paragraf, att underrättelse till utrikes ort om möjligt skall sändas med flygpost. Utländska borgenärer bör tillställas underrättelse på något av världsspråken. Jag avser att föreslå tillämpningsföreskrifter som tillförsäkrar utländska borgenärer tillräcklig information och service i övrigt.

Av lagtexten följer, att underrättelse till sakägare skall innehålla besked om tid och plats för försäljningen. Det närmare innehållet bör regleras genom tillämpningsföreskrifter (jfr 22 § FEK och 8 § LEK). Liksom kungörelsen skall också underrättelsen innehålla uppgift om fördelningssammanträde. Av underrättelsen bör framgå, att borgenär bör anmäla sin fordran till överexekutor senast vid auktionen. För att sakägarna skall kunna bestämma sitt handlande bör av underrättelsen framgå vem som begärt försäljning, fordran för vilken försäljningen skall äga rum och med fordringen förenad rätt i fartyget. Finns flera sökande, skall samtliga exekutionsfordringar anges. Om möjligt bör uppges, huruvida anslutningsrätt utövats.

Vid försäljning av fartyg enligt sjöpanträttskonventionen skall underrättelse gå till myndighet som för det register vari fartyget är infört.

Sjöpanträttskonventionen utgår från att behöriga myndigheter skall skriftväxla direkt med varandra (art. 13). Under remissbehandlingen har förordats att underrättelse beträffande försäljning av utländskt fartyg till myndighet som för det register vari fartyget är infört bör inflyta i lagtexten, eftersom uttrycklig föreskrift i ämnet har tagits upp i sjöpanträttskonventionen. Det är emellertid fråga om underrättelse från en myndighet till annan myndighet. Såsom skett i lagstiftningsärendet om exekutiv försäljning av fast egendom bör sådana föreskrifter ges i administrativ ordning.

8 § Bestämmelsen i denna paragraf är ny men har sin motsvarighet beträffande fast egendom i 22 § FfL och beträffande luftfartyg i 8 § LfL.

Föredraganden. Någon exemplifiering på brister i utlysningen av auktion har inte lämnats i lagtexten. Innehållet i de närmare bestämmelser om kungörandet, som jag anser bör meddelas i form av tillämpningsföreskrifter, blir naturligtvis av betydelse. Huruvida utlysandet och de hjälpåtgärder som eventuellt vidtagits i efterhand kan godtas, får avgöras i varje särskilt fall. Överexekutor får undersöka, huruvida vad som gjorts fyllt kungörandets uppgift att locka spekulanter och varsko intressenter. Av hänvisningen till 7 § följer, att underlåtenhet att underrätta sakägare kan föranleda att auktionen skall inställas, om bristen bedöms vara väsentlig. Uppenbart är emellertid att auktion ej behöver inställas om t. ex. sakägare som ej underrättats har inkommit med bevakningsinlägga som visar att han känner till tid och plats för auktionen.

Jag anser det självfallet, att kungörelse- och kallelseförfarandet skall göras om, när auktionen inställts. Någon bestämmelse härom fordras inte. Också andra orsaker än brist i utlysandet kan föranleda, att auktion inställts. Det förekommer t. ex. att förfarandet läggs ned därför att gäldenären betalar utmätningssökandens fordran eller att den senare av annan anledning återkallar sin ansökan. Hur överexekutor då skall förfara, bör bestämmas i tillämpningsföreskrifter (jfr 23 § FEK och 9 § LEK).

9 § Paragrafen reglerar det inledande förfarandet vid auktion. Motsvarigheter finns beträffande fast egendom i 23 § första och andra styckena samt 24 § FfL och beträffande luftfartyg i 9 § LfL.

Nuvarande ordning. I 94 § 1 mom. UL ges vissa föreskrifter om fartygsauktion. Bestämmelserna avser endast sådana fartyg som säljs av överexekutor. Är fartyget infört i fartygsregistret, skall gravationsbevis angående fartyget läsas upp. Vidare skall auktionsförrättaren ange, när köpeskillingen senast skall betalas. Närvarande borgenärer skall upp-

manas att anmäla sina fordringar. Har fordran redan blivit anmäld hos auktionsförrättaren, skall han lämna underrättelse härom. Överexekutor skall enligt 94 § 2 mom. UL, innan auktionen avslutas, lämna upplysning om tid och plats för fördelningssammanträde.

Föredraganden. Enligt *första stycket* första punkten skall auktion inledas med att överexekutor lämnar en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Det torde vara överflödigt att närmare ange vad som avses härmed. Att redogörelse i erforderliga delar skall ges för skeppsregistrets uppgifter om äganderätt och in-teckningar är klart. Vidare bör överexekutor lämna tillgängliga upplysningar om skeppets byggnadsår och utrustning m. m. i den mån de-är av betydelse för spekulanterna. Det är enligt min mening lämpligt, att överexekutor har en skriftlig uppställning över viktigare fakta och en stomme till sakägarförteckning att dela ut till de närvarande.

Efter överexekutors redogörelse skall borgenärer, vilkas fordringar bör iakttas vid auktionen, uppmanas att anmäla dem. Om anmälan skett hos överexekutor före auktionen, gäller den och skall nämnas av överexekutor. Bestämmelser härom har också tagits upp i *första stycket*.

Som *andra stycke* upptas en föreskrift, att närvarande sakägare skall få tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen. Med sistnämnda uttryck avses bl. a. skyddsbeloppet.

Den som underlåter att senast vid auktionens början bevaka sin fordran förlorar sin rätt i förhållande till de borgenärer som tas upp i sakägarförteckningen, om ej annat följer av 12 § *andra stycket*. Däremot har han kvar sin rätt mot gäldenären. Gör borgenären anmälan senast vid fördelningssammanträdet, får han utdelning ur eventuellt överskott som annars skolat tillfalla gäldenären. Detta följer av 23 § *första stycket* jämfört med 143 § 1 mom. tredje punkten UL.

Som *tredje stycke* i paragrafen ges en bestämmelse om att sakägarförteckning skall upprättas när förhandlingen mellan sakägarna avslutats. F n. upprättas ingen förteckning vid fartygsexekution. Införande av täckningsprincipen (jfr 3.6.3) medför, att en förteckning måste göras upp. Härigenom blir det möjligt att bestämma skyddsbeloppet. Jag erinrar om att förfarandet med sakägarförteckning sedan länge är väl känt från fastighetsexekution och även gäller vid exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. Förteckningen måste upprättas genast. Det är därför angeläget, att förteckningen förbereds före sammanträdet (jfr 24 § FEK och 10 § LEK). Hur förteckningen skall upprättas anges närmare i följande paragrafer. Avvikelse är tillåten enligt 17 §.

10 § Paragrafen som anger vilka fordringar som skall tas upp i sakägarförteckningen motsvarar 2 § *andra stycket* och 25 § FfL samt 10 § LfL.

Beredningen framhåller, att det huvudsakliga syftet med sakägarförteckningen är att den skall tjäna till ledning vid fastställandet av skyddsbeloppet. Från denna synpunkt kunde det vara tillräckligt att förteckna de fordringar som har bättre rätt än utmätningssökandens. Det är emellertid i vissa avseenden en fördel om fullständig förteckning upprättas. Särskilt gäller detta för efterföljande borgenärer som har intresse av att veta vilka fordringar som täcks av ett avgivet bud. Om förteckningen görs fullständig, kan också köpeskillingsfördelningen genomföras lättare. Beredningen anser därför, att sakägarförteckningen bör uppta samtliga fordringar som kan få utdelning ur köpeskillingen.

De fordringar som skall tas upp i förteckningen är i första hand fordringar för vilka fartyget svarar på grund av sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt.

I sakägarförteckningen skall tas upp utmätningssökandens fordran, om den inte ingår bland de tidigare nämnda fordringarna. Har mer än en borgenär fått utmätning, skall samtliga sökandes fordringar anges i förteckningen. Sökandens fordran benämns av beredningen exekutionsfordringen.

En post som alltid skall tas upp i förteckningen är kostnad för förarandet. Härmed avses de exekutionskostnader som hänför sig till de exekutiva myndigheternas egna åtgärder. Enligt art. 11 mom. 2 i sjöpanträttskonventionen skall ur köpeskillingen först utgå av "domstolen" fastställda kostnader för kvarstad eller utmätning (saisi, arrest), därav föranledd försäljning och köpeskillingsfördelning. Tillämpat på svenska förhållanden får här med domstol förstås den myndighet hos vilken kostnaden uppkommit. Till efterföljd av konventionen föreslår beredningen på den punkten ett tillägg till 198 § UL. Till kostnad för förarandet skall däremot inte räknas parts processkostnad.

Av fordringar som skall tas upp i sakägarförteckningen nämner beredningen vidare i andra stycket av 10 § sådana fordringar som blir aktuella endast när fartyget ingår i konkursbo. Om i konkursbo finns egendom vari särskild förmånsrätt äger rum, skall enligt 81 § KL kostnaden för egendomens vård och försäljning betalas av dess avkastning och köpeskillning, såvitt det inverkar på de borgenärers rätt som inte har särskild förmånsrätt i egendomen. Under samma förutsättning skall arvode till rättens ombudsman och förvaltare för egendomens vård utgå ur egendomen. Enligt 83 § KL får fastställas särskilt arvode härför. Detta kan ske innan arvodesfrågan i övrigt avgörs (jfr emellertid 85 § första stycket andra punkten KL). Beloppets fastställande kan vara av betydelse för beräkning av skyddsbeloppet. Om arvodesfrågan ännu ej avgjorts, får konkursförvaltaren anmäla de högsta belopp han räknar med.

Kostnader som varit förenade med fartygets förvaltning under kon-

kursen torde som regel kunna slutligt anges vid bevakningssammanträdet. Häre ingår försäkringspremier, hamnavgifter, utlägg för vakthållning och andra nödvändiga utgifter för fartygets vård och underhåll. Beträffande fast egendom har diskuterats, om konkursförvaltaren är skyldig att söka inskrivning av konkursgäldenärens fång och hur lagfartskostnaden i så fall skall bestridas. Vid köp av fartyg på exekutiv auktion blir inskrivning av inroparens förvärv, oavsett för vilken fordran försäljning sker, inte beroende av att gäldenärens fång är inskrivet (jfr 33 § första stycket 4 i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget). Kostnaden för inskrivning av gäldenärens förvärv kan därför knappast anses som nödvändig omkostnad för fartygets förvaltning.

Har utmätning skett av fartyg som ingår i konkursbo och skall verkställigheten fortgå trots konkursen (jfr 24 § första stycket KL) anser beredningen att i sakägarförteckningen också skall tas upp anmälda fordringar som har förmånsrätt enligt 10—12 §§ förmånsrättslagen. Om det behövs får nämligen sådana fordringar tas ut före fordran med förmånsrätt på grund av utmätning. Har borgenär med förmånsrätt enligt 10—12 §§ förmånsrättslagen rätt till betalning ur fartyget, skall fordringen därför beaktas vid bestämmande av skyddsbelopp i nu berörda fall. Sådan borgenär kan också vilja utöva anslutningsrätt.

Om utmätningen skett för fordran på grund av panträtt eller annan fordran med bättre förmånsrätt än 10 § förmånsrättslagen, inverkar fordran med förmånsrätt enligt 10—12 §§ förmånsrättslagen ej på skyddsbeloppet. Beredningen har emellertid ej ansett behövt att skilja mellan olika fall av utmätning. Är fartyget ej utmätt, tas fordran med förmånsrätt enligt 10—12 §§ förmånsrättslagen inte med i förteckningen. Borgenärer med allmän förmånsrätt enligt sistnämnda paragrafer får då ingen utdelning vid det exekutiva förfarandet men får i stället, genom utdelning i konkursen med föreskriven förmånsrätt, betalt ur det eventuella överskott av köpeskillingen som auktionsförrättaren skall redovisa till konkursförvaltaren.

I tredje stycket ger beredningen en bestämmelse som avser att de regler vilka rör fordran som är förenad med panträtt på grund av in-teckning skall bli tillämpliga även på rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

Beredningen framhåller, att i sakägarförteckningen inte skall tas upp andra fordringar än som anges i förevarande paragraf. Rättigheter till fartyg kan inte förbehållas vid exekutiv försäljning och skall därför inte antecknas.

När exekutionen avser utländskt fartyg, skall sjölagsförslagets bestämmelser om tillämplig lag beaktas. Här kan anmärkas, att sjölagsförslaget vid sidan av panträtt nämner "annan sådan rättighet". Därmed avses s. k. mortgage som förekommer i anglosaxisk rätt. Mortgage

utgör närmast ett slags säkerhetsöverlåtelse och brukar inte hänföras till panträtt i vanlig mening. I sjöpanträttskonventionen har föreskrivits, att ej endast hypotek utan även mortgage skall erkännas (art. 1).

Remissyttrandena. *Svea hovrätt* tar upp frågan om innebörden av uttrycket exekutionsfordringen. Hovrätten finner det tydligt att med exekutionsfordringen måste avses den fordran för vilken fartyget skall säljas, även om den inte är den ursprungliga exekutionsfordringen utan tillhör en anslutningsborgenär. Hovrätten anser, att ett klargörande bör införas i lagtexten när uttrycket möter första gången.

Föredraganden. Första och andra styckena har med redaktionell ändring upptagits i enlighet med beredningens förslag. I tredje stycket i beredningens förslag jämföras rätt till betalning på grund av ägarhypotek med fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning. Som jag tidigare (jfr 3.2.3) utvecklat bör utmättningsborgenär, för vars fordran pantbrev har utmätts, efter utmätningen få samma ställning som borgenär som har säkerhet för fordran i form av panträtt i skeppet. När pantbrevet pantförskrivs följer detta direkt av pantförskrivningen. För det fallet att skeppet har tagits i anspråk krävs emellertid en särskild bestämmelse av nyss angiven innebörd. Eftersom utmätning enligt förslaget inte skall avse ägarhypotek bör anges, att vad som sägs om fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning också skall gälla fordran för vilken skeppet tagits i anspråk enligt 91 a § 3 mom. UL-förslaget. Vid sidan härom bör den av beredningen föreslagna föreskriften om ägarhypotek behållas för det fallet att utmätning inte har skett utan skeppsägaren har rätt till tilldelning av medel vid köpeskillingsfördelning.

Med exekutionsfordringen avses den fordran för vilken exekution sker. Termen inkluderar fordran för vilken försäljning skall ske efter utlösning enligt 4 § eller anslutning enligt 5 §. Enligt min mening är det inte behövligt att, såsom förordats under remissbehandlingen, närmare ange betydelsen i lagtext. Så har inte heller skett i FfL eller LfL.

11 § Med denna paragraf inleds de bestämmelser som reglerar hur sakägarförteckningen skall upprättas. Någon motsvarighet till bestämmelserna finns ej f. n. Förevarande paragraf har förebild i 26 § FfL och 11 § LfL.

Beredningen tar som första stycke upp föreskriften, att fordringarna skall tas upp i förteckningen efter det företräde som gäller enligt lag. Härmed åsyftar beredningen främst förmånsrättslagen och vissa regler i sjölagsförslaget. Vid försäljning av fartyg som ingår i konkursbo har man dessutom att beakta 81 § (jfr 125 §) KL. Av KL följer, att arvode och annan kostnad för fartygets vård under konkursen skall utgå

med bästa rätt ur fartyget. Att prioritetsregler i utländsk lagstiftning kan bli tillämpliga följer av sjölagsförslaget.

Enligt 267 § 1 SjöL gäller f. n., att rättsvårdsavgifter som tillkommer staten samt kostnader i fordringsägarnas gemensamma intresse för att få fartyget sålt, för dess bevarande intill försäljningen och för köpeskillingens fördelning är förenade med sjöpanträtt i fartyg och frakt. Enligt sjöpanträttskonventionen skall dessa fordringar ej vara förenade med sjöpanträtt. I stället skall av "domstolen" fastställda kostnader för kvarstaden eller utmätningen, den därav föranledda försäljningen och köpeskillingsfördelningen utgå med bästa rätt ur köpeskillingen för fartyget (art. 11 mom. 2). I första stycket har som andra punkt föreskrivits, att kostnaden för förfarandet skall tas upp närmast före exekutionsfordringen. Beredningens förslag om kostnadernas placering överensstämmer sålunda inte bokstavligt med konventionen. Förslaget överensstämmer i stället med vad beredningen i enlighet med gällande lag föreslagit beträffande försäljning av fast egendom och luftfartyg. Denna ordning tillgodoser syftet med konventionen på förevarande punkt, nämligen att kostnaderna för försäljningen skall täckas av köpeskillingen. Försäljning kommer ej till stånd utan att exekutionskostnaden täcks (jfr 14 §), om inte sökanden medger att inrop ändå godtas och själv svarar för kostnaden (19 § andra stycket andra punkten).

Sjölagsförslaget ger i 10 § bestämmelser om kondemnerat fartyg, dvs. fartyg som lidit sådan skada att det ej kan eller är värt att sättas i stånd. För att kunna överlåta kondemnerat fartyg gravationsfritt har ägaren rätt att låta sälja det exekutivt som om utmätning skett för fordran med bästa rätt. Härav följer, att kostnaden i så fall skall sättas främst i sakägarförteckningen.

I andra stycket har beredningen föreslagit en regel för att vid upprättande av sakägarförteckning bestämma ordningen mellan pantbrevs kapitalbelopp och tillägg. Enligt beredningens förslag skall tillägg tas upp före pantbrevets belopp, om ej borgenären yrkar annat.

I tredje stycket föreskrivs att fordran skall tas upp i sakägarförteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är inteckning sökt men inte beviljad, skall fordran tas upp i förteckningen med det företräde som tillkommer fordringen, om inteckningen beviljas. Beredningen anmärker, att sjölagsförslaget inte medger vilandeinteckning. Däremot kan ett ärende uppskjutas för utredning. Prioritet räknas från ansökningen.

Bestämmelsen i tredje stycket innebär inte, att anmäld fordran under alla omständigheter måste tas upp i sakägarförteckningen. Det åligger överexekutor att pröva, huruvida det finns anledning räkna med fordringen. Uppenbart obefogade anspråk får lämnas utan avseende men i övrigt skall även tvistiga anspråk tas upp i förteckningen. En annan sak är, att överexekutor skall bedöma hur förmånsrättsreglerna och de exe-

kutiva bestämmelserna skall tillämpas på fordringarna. Är sakägare missnöjd med att fordran upptagits eller utelämnats, får han föra talan däremot enligt 213 § 2 mom. UL.

Beredningen har ansett, att försäljningslagen bör innehålla en bestämmelse som visar att innehavare av fordringar som skall tas upp i sakägarförteckningen som regel inte behöver vika på grund av försäljning som begärts av konkursförvaltare. En sådan föreskrift har beredningen tagit upp som fjärde stycke. Den innehåller, att konkursboet i nämnda situation skall upptas såsom sökande utan förmånsrätt. Alla fordringar som tagits upp i sakägarförteckningen skall sålunda falla inom skyddsbeloppet. Att kostnaderna för det exekutiva förfarandet härvid skall sättas sist i förteckningen följer av första stycket andra punkten. Här som eljest skall kostnaderna täckas av skyddsbeloppet.

Från regeln att konkursboet skall anses som sökande görs undantag för det fallet att borgenär utövar anslutningsrätt, då exekutionskostnaderna placeras framför den anslutande borgenärens fordran. Beredningen påpekar, att det av en jämförelse med 5 § första stycket följer, att konkursboet skall räknas som sökande med bästa rätt, när förvaltare begärt försäljning för fordran som avses där.

Föredraganden. Beredningen har föreslagit att tillägg på pantbrevs belopp, dvs. det schablontillägg som avses i 264 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget, skall tas upp före pantbrevets belopp, såvida inte borgenären yrkar annat. Enligt vad jag förordat ovan (3.2.3) skall tillägget få tas i anspråk inte bara för ränta och andra tilläggsförpliktelser utan också för borgenärens kapitalfordran. Däremot skall det aldrig utgöra ägarhypotek. Om nu tillägget skulle upptas i sakägarförteckningen före pantbrevets belopp, kunde detta leda till att så stor del av borgenärens fordran täcks av tillägget att det uppstår ett ägarhypotek inom pantbrevets belopp, trots att detta i och för sig inte räcker till för betalning av hela borgenärens fordran. Eftersom tillägget enligt mitt förslag beräknas på pantbrevets belopp och inte på viss fordran, kan också flera borgenärer komma att konkurrera om ett och samma tillägg. Det är då inte möjligt att låta borgenär bestämma, i vilken ordning tillägget och pantbrevets belopp skall tas upp i sakägarförteckningen. Bestämmelsen härom i beredningens förslag bör utgå.

Av nyssnämnda paragraf i sjölagsförslaget framgår, att borgenären får utnyttja sin företrädesrätt enligt tillägget endast när pantbrevets belopp inte förslår. Om någon bestämmelse inte tas upp i försäljningslagen angående ordningen mellan pantbrevets belopp och tillägget, bör i stället anges ordningen mellan fordringens kapitalbelopp och biförpliktelserna. Jag föreslår därför att i andra stycket föreskrivs, att ränta och annan tilläggsförpliktelse skall upptas i sakägarförteckningen före fordringens kapitalbelopp, om inte borgenären yrkar annat. Med en sådan

utformning när man i praktiken samma resultat som åsyftas med den av beredningen föreslagna bestämmelsen.

I övrigt övrensstämmer departementsförslaget med beredningens förslag.

12 § I paragrafen som motsvarar 27 och 28 §§ FfL samt 12 § LfL anges till vilka belopp fordringar skall beräknas i sakägarförteckningen.

Nuvarande ordning. För försäljning av fartyg upprättas f. n. inte sakägarförteckning. Av intresse är emellertid regleringen i 139 § 2 mom. UL om inteckningshavares rätt att få betalning ur köpeskillingen för utmätningssvis sålt intecknat fartyg. Även om fordran för vilken borgenären har inteckning ej anmälts före auktionen, skall enligt lagrummet den på fordringen enligt förmånsrättsordningen belöpande utdelningen utgå. Borgenären kan alltså vid köpeskillingsfördelningen visa vad han har att fordra. Om fordringsbevis ej företes vid köpeskillingsfördelningen, torde ändå böra beräknas utdelning som enligt förmånsrättsordningen belöper på inteckningen. Intecknad ränta skall beräknas för ett år, om det inte senast vid fördelningssammanträdet styrks att den står inne för annan tid.

Då utdelning beräknas utan att fordringsbeviset företes, skall enligt 152 § UL göras s. k. sekundärfördelning. I 16 § lagen om inteckning i fartyg ges föreskrift om maximering av den inteckningsränta som får uttas med förmånsrätt ur fartyg. Tiden är begränsad till tre år före utmätning eller konkursansökans ingivande. Härtill kommer ränta från denna tidpunkt till och med dagen för köpeskillingsfördelningen.

Beredningen. Borgenärens fordran skall enligt första stycket första punkten tas upp med det belopp vartill den beräknas uppgå den dag då sammanträde för köpeskillingsfördelning skall äga rum. Detta har betydelse främst för ränteberäkningen. Dagen för köpeskillingsfördelningen skall vara bestämd och kungjord på förhand.

I första stycket andra punkten erinrar beredningen om att det beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttas vad som enligt 10 kap. SjöL följer av redaransvarets begränsning. Stadgandet har sin motsvarighet i 150 § 2 mom. UL. (Beträffande ifrågavarande regler i SjöL kan här hänvisas till 249 § andra stycket andra punkten i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget; jfr i det följande under 13 §).

Den nuvarande beräkningen av ränta på inteckningsreverser är oförenlig med sjölagsförslaget. Borgenärs fordran skall beräknas enligt omslagsreversen eller de andra bevis, som borgenären kan åberopa till stöd för sin fordran, och panträtt får ej åtnjutas för mer än pantbrevets kapitalbelopp jämte tillägg. Om fordringen understiger pantbrevets belopp, skall skillnaden tas upp som ägarhypotek. Bestämmelser härom har beredningen tagit upp i tredje och fjärde punkterna av första styc-

ket. Är pantbrevet ej alls belånat, skall pantbrevets belopp i dess helhet tas upp som ägarhypotek. Detta följer av 10 § tredje stycket i förslaget. Beredningen anmärker, att det kan vara tvistigt i vad mån överhypotek föreligger. Detta vållar inte svårighet såvitt angår pantbrevets kapitalbelopp som alltid skall tas upp. Här erinrar beredningen om att pantbrev som innehas av viss borgenär kan vara pantsatt i andra hand till säkerhet för annan borgenärs fordran, vanligen till någon som innehar efterföljande inteckning.

Beredningen utgår från att man vid fartygsexekution får räkna med att pantbrevets belopp inte är angivet i svenskt mynt. Enligt sjölagsförslaget skall inteckning och följaktligen även pantbrevet avse visst belopp i svenskt eller utländskt mynt eller poincaréfrancs. Såvitt angår redares begränsade ansvarighet skall enligt sjölagsförslaget omräkning av sådan franc till svenskt mynt ske efter kursen den dag då betalning sker (eller säkerhet ställs). För att skyddsbelopp skall kunna bestämmas måste omräkning av pantbelopp hos oss ske efter den kurs som beräknas gälla den dag då köpeskillingen skall fördelas.

Även den fordran för vilken pantbrev lagts som säkerhet kan gälla i främmande valuta. Beträffande beräkningen av sådan fordran vid exekution anför beredningen följande.

I 7 § första stycket lagen (1936: 81) om skuldebrev medges gäldenär att beträffande skuldebrev som lyder på mynt som inte är gångbart på betalningsorten betala skulden i ortens mynt efter värdet på betalningsdagen. Denna rätt för gäldenären kan uteslutas genom förbehåll om effektiv betalning i den främmande valutan. Om skuldebrev inte infrias i rätt tid och kursen på det utländska myntslaget nedgått efter förfallodagen, gäller vissa bestämmelser i andra stycket av nämnda 7 §. Borgenären får då i allmänhet kräva betalning i ortens mynt efter kursen vid den tid då betalning bort erläggas. Kan det antas att borgenären ej haft skada av kursfallet, är han dock — liksom vid rättidig betalning — skyldig att ta emot betalning i det utfästa myntslaget eller, om ej annat avtalats, i ortens mynt efter värdet på betalningsdagen. Enligt lagrummets sista punkt gäller detsamma, om dröjsmålet beror av borgenären, liksom i vissa fall av force majeure.

Det anförda bör enligt beredningen vara tillämpligt även utanför området för lagen om skuldebrev. UL saknar — liksom KL — bestämmelser som anger den kurs efter vilken utdelning för fordran i utländskt myntslag bör beräknas eller hur det i övrigt skall förfaras med sådana fordringar. Enligt beredningens mening kan principerna i lagen om skuldebrev tjäna till ledning. I och för sig torde gäldenärens rätt enligt lagen om skuldebrev att välja valuta gälla även vid exekutiv auktion. Fråga är emellertid, huruvida ett av borgenären uppställt förbehåll om effektiv betalning i utländsk valuta måste iakttas av överexekutor. Beredningen anser för sin del, att ett sådant förbehåll inte är bindande

för exekutiv myndighet. De exekutiva myndigheterna skall sålunda inte behöva inköpa utländsk valuta för att tillhandahålla borgenär.

Fordringar i utländskt myntslag bör alltså överlag omräknas i svenskt mynt. Vilken tidpunkt som därvid skall anses som betalningsdag kan vara något tveksamt. Överexekutor kan inte förutse blivande kurs vid den framtida tidpunkt då betalning till borgenären skall ske. Enligt beredningens mening bör omräkning alltid ske efter kursen den dag då sammanträde för köpeskillingsfördelning hålls. Av 155 och 156 §§ UL följer, att borgenären då kan lyfta sin utdelning mot säkerhet och alltså har möjlighet att omvandla beloppet till önskad valuta. Om skulden förfallit till betalning tidigare, kan borgenären ha rätt till ersättning för kursförlust mellan förfallodagen och dagen för köpeskillingsfördelningen (jfr 7 § andra stycket skuldebrevslagen). Sådan ersättning kan enligt beredningen bevakas och vara förenad med förmånsrätt i den mån den omfattas av pantavtalet. När fordringen är förenad med förbehåll om effektiv betalning i utländsk valuta, har borgenären rätt att begära ersättning även för kostnaderna för inköp av den främmande valutan.

Det kan inträffa, att det belopp som tillkommer borgenären är större än man hade anledning räkna med vid auktionen. Under tiden därefter kan den svenska kronan ha nedskrivits eller den utländska penningenheten uppräknats. En borgenär kan skydda sig mot kursfluktuation genom att reservationsvis bevaka högre belopp än som följer av auktionsdagens kurs. Detta kan bl. a. få betydelse för skyddsbeloppet som kommer att höjas med risk att fartyget inte blir sålt. Att belopp får bevakas reservationsvis är inte något enastående för nu berört fall. Det godtas t. ex. allmänt vid fastighetsexekution, att konkurskostnader och löneborgenärers fordringar bevakas reservationsvis med åtföljande höjning av lägsta budet.

Beredningen uttalar, att det genom inteckningsborgenärernas bevakningar och ägarens uppgifter i allmänhet torde kunna tillfredsställande utredas vilka som innehar pantbrev i fartyget och hur stora deras fordringar är. Om pantbrev ligger obelånat hos fartygsägaren, torde denne i allmänhet komma att visa upp pantbrevet. Det är emellertid ej givet, att man alltid får uppgift om vem som innehar ett pantbrev eller om den aktuella belåningen.

Beredningen föreslår att, när ovisshet råder, överexekutor får pröva huruvida det finns skälig anledning att räkna med att pantbrevet är belånat resp. hur stor fordringen med ränta m. m. är. Bestämmelse härom har i beredningens förslag intagits som andra stycke. Om i fartyget gäller pantbrev som inte innehas av ägaren och någon fordran för vilken pantbrev utgör säkerhet inte blivit anmäld, skall enligt förslaget i sakägarförteckningen tas upp pantbrevets belopp och det tillägg enligt sjölagsförslaget som med hänsyn till fartygsägarens uppgifter och andra upplysta omständigheter kan antas böra utgå.

Av sjölagsförslaget (271 § i det till lagrådet remitterade förslaget) framgår, att tillägg inte skall beräknas på ägarhypotek. Detta har beredningen ansett böra bekräftas uttryckligen i tredje stycket.

I fjärde stycket tar beredningen först upp en regel om beräkning av fordran, som ej är förfallen till betalning och inte löper med ränta före förfallodagen. Med hänsyn till att reverser med mycket låg ränta kan förekomma innehåller andra punkten i fjärde stycket stadgande om att diskontering skall ske även när den utfästa räntan är lägre än fem procent.

Remissyttrandena. *Svea hovrätt* anmärker på att första stycket andra punkten hänvisar till 10 kap. SjöL beträffande fordran med sjöpanträtt. Där stadgas nämligen endast att ansvaret är på visst sätt begränsat. Hänvisningen skulle då närmast innebära, att endast det begränsade beloppet får tas upp. Avsikten är emellertid att hänvisa till den regel i nuvarande 271 § SjöL och i 249 § andra stycket andra punkten sjölagsförslaget enligt vilken bevakning får ske för hela det sjöpantsäkrade beloppet, oaktat utdelning ej kan ske utöver begränsningssumman, en regel som aktualiseras där flera sjöpanträtter av lika rang konkurrerar om samma begränsningsbelopp. Hänvisningen bör enligt hovrätten justeras med hänsyn härtill.

Föredraganden. Jag ansluter mig till beredningens uttalanden om tillvägagångssättet, när inteckningsborgenär åberopar inteckning eller fordran i utländsk valuta. Det är självfallet tillämpligt också när annan borgenär, t. ex. den som har sjöpanträtt, har fordran i främmande valuta.

När fordran med sjöpanträtt tas upp i sakägarförteckningen har överexekutor att iaktta bestämmelser i SjöL om bevakning och utdelning. Reglerna om redaransvarets begränsning innebär, att vissa sådana fordringar är underkastade ansvarsbegränsning och att följaktligen full betalning inte alltid utgår. Jag delar Svea hovrätts uppfattning att försäljningslagen bör hänvisa till den bestämmelse i SjöL som rör bevakning och utdelning för sådan fordran vid exekutiv försäljning. I departementsförslaget hänvisas därför till 249 § andra stycket andra punkten sjölagsförslaget.

I andra stycket föreskrivs i beredningens förslag att om i fartyg gäller pantbrev, som ej innehas av ägaren, och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet inte blivit anmäld, i sakägarförteckningen skall tas upp pantbrevets belopp och det tillägg enligt sjölagsförslaget som med hänsyn till ägarens uppgifter och andra omständigheter kan antas böra utgå. Bestämmelsen torde föranleda vissa tillämpningsproblem genom att det, i varje fall när fordran inte blivit anmäld och ägaren ej innehar pantbrevet, måste utredas, hur stort tillägg som bör utgå. Med den konstruktion av tillägget som efter fastighetsrättslig före-

bild tagits upp i 264 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget är det väl förenligt att i den angivna situationen tillägget tas upp enligt en schablonregel på samma sätt som enligt gällande rätt. Jag anser att tillägget i de fall som nu är i fråga lämpligen kan bestämmas till tio procent på pantbrevets belopp. Andra stycket har i departementsförslaget utformats i enlighet med vad jag har anfört nu.

I tredje stycket i beredningens förslag föreskrivs, att ägarhypotek skall tas upp utan tillägg, om det inte är utmätt. Genomförs de regler om utmätning och pantförskrivning av pantbrev hos skeppsägaren som jag förordar i avsnitt 3.2.3 (jfr 91 a § UL), behövs inte något undantag för det fall att ägarhypoteket är utmätt. I enlighet härmed har i departementsförslaget utmönstrats reservationen för det fall att ägarhypoteket är utmätt.

I övrigt har paragrafen i departementsförslaget tagits upp med det innehåll i sak som beredningen förordat.

13 § Paragrafen, som innehåller regler om skyddsbeloppet, saknar motsvarighet i UL. Den har sin förebild i 29 § första stycket FfL samt 13 § första stycket LfL. Exekutiv försäljning av skepp skall vila på den s. k. täckningsprincipen, vilken tillgodoses genom att ett skyddsbelopp skall bestämmas.

Föredraganden. Förslaget innehåller inte någon särskild bestämmelse för det fallet att försäljning begärts av borgenärer med olika rätt. Det är emellertid enligt min mening självklart, att endast fordringar med bättre rätt än den bäst prioriterade sökandens fordran skall åtnjuta det skydd som täckningsprincipen avser att ge. Eljest skulle en exekutionssökande kunna bli sämre ställd genom att även borgenär med sämre rätt inleder exekutivt förfarande mot fartyget. Även borgenär som utövat den befogenhet som anges i 5 § räknas som exekutionssökande i nu förevarande avseende. Jag vill påpeka, att också utlösning enligt 4 § kan påverka skyddsbeloppet, om den utlösande begär att detta skall höjas.

När kondemnerat fartyg skall säljas exekutivt på ägarens begäran, säljs fartyget såsom utmätt för fordran med bästa rätt (jfr 10 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget). Endast kostnaden för förfarandet kommer då att vara skyddad. Det sagda gäller också om borgenär begär exekutiv försäljning med anledning av att in-tecknat skepp på grund av ombyggnad eller annan sådan förändring upphört att vara skepp eller, utan att förändring inträtt, befinns ej utgöra skepp och därför måste avföras ur skeppsregistret (jfr 16, 17 och 266 §§ nyssnämnda sjölagsförslag). Sker försäljning under konkurs efter initiativ av förvaltaren, skall enligt departementsförslaget konkursboet anses som sökande utan för-månsrätt, om ej annat följer av 5 §.

I departementsförslaget används liksom i FfL och LfL termen skyddsbeloppet som beteckning på summan av de fordringar som är skyddade

vid försäljningen och kostnaden för förfarandet. Det minsta belopp som en spekulant enligt 14 § måste bjuda för att skyddsbeloppet skall bli täckt benämns i överensstämmelse med FfL och LfL "lägsta bud". Ett lägre bud än skyddsbeloppet kan vara tillfyllest, om andra medel finns tillgängliga. Exempel härpå är förverkad handpenning men även andra belopp kan finnas tillgängliga.

Jag vill fästa uppmärksamheten vid att sjölagsförslaget (249 § andra stycket andra punkten) innebär, att fordran som är förenad med sjöpanträtt vid exekution får bevakas till fullt belopp utan hinder av reglerna om begränsning av redares ansvarighet men ej ger utdelning utöver begränsningsbeloppet. Detta kan medföra svårighet vid bestämmande av skyddsbeloppet. Om sjöpanträttshavarens fordran har bättre rätt än utmätningssökandens, bör överexekutor vid bestämmande av skyddsbeloppet inte räkna med högre belopp än som kan utgå enligt begränsningsreglerna. Eljest blir skyddsbeloppet för högt, vilket i sin tur kunde leda till att skeppet ej kan säljas. Om fordringen konkurrerar med annan fordran som har samma förmånsrätt, skall emellertid fördelningen dem emellan ske på grundval av fordringarnas fulla belopp. Begränsningsreglerna ger därvid ett tak för vad borgenär får lyfta. Denna ordning kräver naturligtvis särskild uppmärksamhet från borgenärernas och överexekutors sida.

14 § I överensstämmelse med beredningens förslag innehåller förckvarande paragraf bestämmelse att försäljning kan ske så snart skyddsbeloppet täcks av köpeskillingen för skeppet och andra medel som finns att tillgå. Paragrafen motsvarar 32 § FfL och 15 § LfL.

15 § Denna paragraf innehåller bestämmelser om betalningsvillkoren. Den har sin motsvarighet i 16 § LfL, jfr 34 § FfL.

Nuvarande ordning. Såvitt avser fartyg som säljs av överexekutor finns f. n. regler om betalningsvillkoren i 95 § UL. För andra fartyg gäller samma betalningsvillkor som för lös egendom i allmänhet. Enligt 95 § 2 mom. UL skall köpeskillingen betalas senast vid fördelningssammanträdet. Detta skall f. n. hållas fjorton dagar efter auktionen. Visar köparen att inteckningshavare låtit honom ta över intecknad skuld och lämnat anstånd med betalningen, skall överenskommelsen gälla. Vidare får gäldenären/fartygsägaren medge köparen betalningsanstånd beträffande eventuellt överskott. I övrigt får avräkning ej ske.

Föredraganden. I första stycket ges först huvudregeln, att köpeskillingen skall betalas kontant. Detta följer av att skeppet skall överlåtas gravationsfritt. Grundsatsen att panträtt på grund av inteckning skall upphöra vid exekutiv försäljning slås fast i sjöpanträttskonventionen art. 11 mom. 1. Det saknas alltså, som jag tidigare påpekat (3.6.3), motsvarighet till den vid fastighetsexekution tillämpade övertagandepincipen.

Denna ordning sammanhänger med att skepp kan bli föremål för exekution snart sagt var som helst i världen samt att de har relativt begränsad livslängd och är underkastade snabba värdeförändringar.

Sjöpanträttskonventionen gör ett undantag från huvudregeln. Enligt art. 11 mom. 1 skall sålunda hypotek för vilka köparen med innehavarens samtycke övertagit ansvaret inte upphöra att gälla (jfr 276 § första stycket i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget). I anslutning här till föreslås i första stycket av förevarande 15 §, att efter medgivande av borgenär, vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med pant rätt på grund av in-teckning, får vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp inestå i avräkning på köpeskillingen. Detta gäller dock inte fordran som avses i 11 § tredje stycket i förslaget. Kontant betalning blir alltså obligatorisk, om fordringen är beroende av villkor eller om in-teckning sökts men ej beviljats eller om tvist föreligger. Självfallet får tvistigt eller villkorat belopp inte utan vidare betalas ut till borgenären. UL innehåller i 151 § bestämmelser hur det i detta hänseende skall förfaras vid köpeskillingsfördelningen. Som jag utvecklat i avsnitt 3.7 föreslås nu viss komplettering därav genom nya bestämmelser i 151 § 2 och 3 mom. UL.

Enligt sjöpanträttskonventionen skall förutom hypotek också alla övriga panträtter och andra rättigheter upphöra att besvära fartyget efter exekutiv försäljning (art. 11 mom. 1). Mot denna föreskrift svarar förutom nyss åberopade 276 § även 249 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget. I sistnämnda lagrum sägs att, om fartyg säljs exekutivt i Sverige, sjöpanträtt och retentionsrätt i fartyget upphör sedan köpeskillingen erlagts, förutsatt att försäljningen blir bestående. Avräkning för fordran förenad med sjöpanträtt eller retentionsrätt kan därför inte ske med rättigheten bibehållen.

I *andra stycket* tar förslaget upp bestämmelse om att det i sakägarförteckningen skall anmärkas om fordran ej får inestå.

16 § Förevarande paragraf innehåller regler om handpenning och säkerhet för handpenning, befrielse för vissa rättssubjekt att betala handpenning eller ställa säkerhet, tiden för köpeskillingens erläggande och för tillträde samt regler om personlig betalningsskyldighet vid överenskommelse om avräkning. Paragrafen motsvarar beträffande fast egendom 35 §, 45 § tredje stycket första punkten och 46 § första stycket FfL samt beträffande luftfartyg 17 § LfL.

Föredraganden. Jag hänvisar beträffande förevarande paragraf till vad jag anfört i avsnittet 3.6.4. Två remissinstanser har i anslutning till paragrafen aktualiserat frågan om skyldighet för överexekutor att utfärda skriftlig fångeshandling. Den skulle tjäna såsom underlag för en kommande äganderättsinskrivning för inroparen och även i övrigt ha betydelse.

delse från bevissynpunkt. Jag vill därför nämna att frågan skall övervägas i samband med arbetet på tillämpningsföreskrifter till försäljningslagen.

17 § I förevarande paragraf regleras frågan om avsteg från de legala försäljningsvillkoren. Stadgandet har sin motsvarighet i 37 § FfL och 18 § LfL.

Föredraganden. Avsikten är att paragrafen skall medge ändring beträffande bl. a. sakägarnas inbördes företräde till betalning och skyddsbeloppets placering. Härigenom kan emellertid inskrivningsförhållandena ej ändras t. ex. beträffande ordningen mellan pantbrev. Enligt uttrycklig bestämmelse får överenskommelsen inte avse erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av fartyget. Dessa villkor är nämligen av sådan art att de inte bör kunna ändras genom överenskommelse mellan sakägarna.

Skyddsbeloppet bör kunna höjas utan medgivande från de borgenärer vilkas fordringar blir skyddade genom höjningen. Att kräva deras medgivande härtill kan inte anses motiverat och skulle dessutom delvis omintetgöra syftet med utlösningsrätten enligt 4 §. Den som löst ut sökanden bör kunna höja skyddsbeloppet för att skydda det intresse som föranlett att han ingripit. I tydlighetens intresse tar förslaget med tanke på detta fall som en andra punkt upp bestämmelse att skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som inte själv begärt försäljning motsätter sig det.

Fråga om avvikelse från försäljningsvillkoren måste väckas innan den förhandling mellan sakägarna som föregår försäljningen har avslutats. Avvikelser från de legala villkoren skall givetvis beaktas, när förteckningen upprättas.

18 § Med denna paragraf inleds de bestämmelser som gäller förfarandet vid själva auktionen. Bestämmelserna har avfattats i anslutning till 38 § andra stycket FfL och 19 § LfL.

Föredraganden. Det föreskrivs, att överexekutor skall redogöra för innehållet i sakägarförteckningen innan skeppet ropas ut. I motiven till 9 § har rekommenderats, att överexekutor till de närvarande skall dela ut en skriftlig uppställning över viktigare fakta och en stomme till sakägarförteckning. Dessa handlingar bör utnyttjas av överexekutor vid fördragningen.

Vidare skall upplysning lämnas om att skeppet ropas ut under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 § Denna paragraf reglerar förutsättningarna för att bud skall få antas. Den motsvarar 40 § FfL och 20 § LfL.

Föredraganden. Enligt första stycket skall överexekutor, innan inrop godtas, pröva att skyddsbeloppet uppnåts. Med skyddsbeloppet avses sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet. Skyddsbeloppet skall enligt 14 § täckas av köpeskillingen och andra medel som finns att tillgå. Tillsammans ger 14 och 19 §§ uttryck för täckningsprincipen.

I Utsökningsrätt IV (SOU 1966: 7) föreslog beredningen bestämmelser om att auktionsförrättare skulle få avvisa låga bud för att hindra försäljning till underpris. Dåvarande departementschefen ansåg det tveksamt, om något praktiskt behov därav förelåg vid försäljning av fartyg som avses i 94 § UL eller av luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg. Exekutiva försäljningar av sådan egendom var sällsynta och man borde därför tills vidare utesluta dessa specialobjekt från tillämpningsområdet för de nya reglerna (jfr prop. 1967: 16 s. 135). I övrigt genomfördes beredningens förslag 1967. Frågan togs ej upp i samband med lagstiftningen om exekution i luftfartyg (jfr prop. 1971: 20 s. 370) utan fick då anstå i väntan på att lagstiftning om fartygsexekution blev aktuell.

Spörsmålet bör nu tas upp till ny prövning. Sjöpanträttskonventionen reser inte hinder mot att ge auktionsförrättaren möjlighet att avvisa för låga bud. Erfarenheterna av auktionsförrättarnas befogenhet att avvisa för låga bud beträffande egendom i allmänhet är enligt vad som blivit upplyst övervägande goda. En generell reglering förtjänar därför att prövas. Remissbehandlingen av beredningens förslag ger mig anledning att tro att motsvarande befogenhet för överexekutor vid skeppsförsäljning skulle vara särskilt värdefull i fråga om fiskeskepp. Salumarknaden i fråga om fiskeskepp är nämligen begränsad och särskilt märkbar kan begränsningen vara när fiskerinäringen är svag och utbudet av fiskefartyg ökar. En efterbildning av fastighetsexekutionen på denna punkt förtjänar därför prövas.

Vad angår andra skepp än fiskefartyg och i fråga om luftfartyg kan särskilt anföras, att det vid försäljning av dylika specialobjekt finns betydande risk för att någon verklig tävlan ej sker vid auktion. Att täckningsprincipen inte är någon garanti mot försäljning till underpris är tydligt. Visserligen skall fordringar med bättre rätt än sökandens och kostnaderna för förfarandet täckas. Har sökanden god förmånsrätt för sin fordran, blir skyddsbeloppet emellertid lågt. Det är därför rimligt, att överexekutor även beträffande skepp kan pröva huruvida vad som bjuds bör godtas. Jag vill nämna att beredningen förutskickat att beredningen i blivande förslag till utsökningsbalk kommer att föreslå motsvarande regel vid försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg.

I överensstämmelse härmed tar förslaget i första stycket andra punkten upp föreskrift, att inrop, även om skyddsbeloppet är täckt, ej får

godtas om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Vid bedömningen av lämnat bud får överexekutor viss vägledning av det värde som åsatts skeppet i samband med utmätningen. Det får förutsättas, att utmätningsmannen begagnar sig av möjligheten att tillkalla sakkunniga för att biträda vid värdering av skepp (jfr 73 § UL). Överexekutor bör också ta hänsyn till sakägarnas uppfattning i frågan, om inrop skall godtas eller inte. Han bör därför i tveksamma fall överlägga med de sakägare som är närvarande. Bestämmelsen får endast tillämpas, när man kan räkna med att inropssumman vid nytt utrop blir avsevärt högre. Borgenärer vilkas fordringar täcks av det avvisade inropet torde därför knappast löpa någon risk att deras fordringar inte blir täckta vid ett nytt försäljningsförsök. Om inrop avvisas, hindrar det inte, att skeppet bjuds ut på nytt senare samma dag.

Täckningsprincipen skall inte upprätthållas villkorslöst. Principen åsyftar, att borgenär skall vara oberoende av de exekutiva åtgärder som företas på initiativ av borgenär med sämre rätt. Detta bör emellertid inte hindra försäljning, när ett bud inte täcker fordringar med bättre rätt än sökandens fordran men innehavare av sådan bättre prioriterad fordran medger försäljning. Bestämmelse härom har upptagits som första punkt i andra stycket. Inrop får enligt vad som där sägs godtas utan hinder av första stycket, om samtliga berörda sakägare medger det. Medgivande kan möjliggöra försäljning inte blott i det fallet att skyddsbeloppet ej uppnåtts utan även när inropet är lägre än överexekutor annars skulle vilja godta.

När skyddsbeloppet inte uppnåtts, krävs medgivande från alla i sakägarförteckningen före exekutionssökanden upptagna borgenärer som genom inropets godtagande blir utan betalning. Det räcker alltså ej med samtycke från närvarande fordringsägare. Skeppsägaren måste också ge sitt samtycke, även om han ej har ägarhypotek som skulle bli lidande om inropet godtas.

Beträffande sökanden gäller enligt andra punkten i andra stycket, att sökanden kan medge att inrop godtas, fastän kostnaden för förfarandet inte har blivit täckt. Sökanden kan föredra att få kostnaden delvis täckt framför att behöva svara för all kostnad, om auktionen ej leder till försäljning. Om skyddsbeloppet bestämts med hänsyn till att borgenär utövat anslutningsrätt enligt 5 §, skall sökanden stå för kostnaden. Borgenären får då inte på egen hand godta inrop som ej täcker kostnaden. Härför krävs medgivande av sökanden.

När fråga är om att godta inrop fastän överexekutor ansett sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås, berör detta alla i sakägarförteckningen upptagna innehavare av fordringar, som eventuellt skulle uppoffras, samt skeppsägaren. Alla dessa måste därför lämna sitt medgivande.

Ändamålet med det exekutiva förfarandet är att ge sökanden betalning

och det finns därför inte anledning att låta skeppet gå till försäljning, om detta inte överensstämmer med sökandens intresse. Enligt tredje stycket får inrop inte godtas, om exekutionsfordringen inte täcks och sökanden motsätter sig försäljningen. Annan fordran som sökanden har innefattas alltså inte. Sådan fordran kan skyddas genom höjning av skyddsbeloppet. Om den ursprungliga sökanden blivit utlöst av annan sakägare, är det den senare som kan motsätta sig försäljningen. Finns flera sökande, tillkommer befogenheten den borgenär vars fordran har bästa rätt. Motsvarande befogenhet har den som utövat anslutningsrätt enligt 5 § förutsatt att hans fordran har företräde framför sökandens.

20 § Paragrafen reglerar när handpenningen skall betalas och verkan av att handpenningen eller köpeskillingen i övrigt inte betalas i föreskriven ordning (jfr 41 § första och tredje styckena FfL och 21 § LfL).

Nuvarande ordning. F. n. skall vid köp av fartyg som avses i 94 § UL genast betalas handpenning eller ställas säkerhet (95 § 1 mom. UL). Försummas det, skall fartyget genast ropas ut på nytt. Detta torde innebära, att anstånd med lämnande av handpenning i princip inte får medges. Denna regel lär dock möjligen kunna frångås, om det är uppenbart att skada inte kan uppkomma för sakägarna.

Beredningen. Första stycket gäller handpenningen. Vad där sägs är tillämpligt även i fråga om säkerhet för handpenning. Även framdeles bör enligt beredningens mening den handpenning som inroparen har att betala lämnas utan dröjsmål. Viss uppmjukning av det nuvarande kravet på omedelbar betalning — motsvarande den som nyligen införts vid exekutiv försäljning av fast egendom och luftfartyg — förefaller emellertid påkallad. En möjlighet för överexekutor att medge kortare anstånd kan ibland leda till bättre försäljningsresultat. Enligt förslaget får överexekutor på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning. Självfallet måste en sådan möjlighet utnyttjas med försiktighet. Om det är troligt att kretsen av spekulanter kommer att minska under väntetiden, bör överexekutor ej medge något uppehåll. Första stycket har avfattats i enlighet härmed. Om handpenning ej lämnas när det skall ske, är budet förfallet och fartyget skall utropas på nytt. Inroparen står inte i något ansvar för budet. Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund, som enligt förslaget inte behöver lämna handpenning, blir på det sättet bundna av antaget bud att de blir ersättningsskyldiga om köpet ej fullföljs.

I paragrafens andra stycke har beredningen tagit upp föreskrift, att inrop är ogiltigt om inroparen inte fullgör sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket. Att avdrag får ske för belopp som enligt överenskommelse skall avräknas följer av 15 § första stycket i förslaget. Detta överensstämmer med vad som f. n. gäller enligt 95 § UL.

Remissyttrandena. Några remissinstanser önskar ytterligare möjlighet att göra uppehåll i förrättningen. *Advokatsamfundet* och *Sjörättsföreningen i Göteborg* har anmärkt, att uppehåll bör kunna utverkas även för andra legitima ändamål än anskaffande av handpenning. Som exempel nämns anskaffande av export- eller importlicens och ombuds behov att rådgöra med huvudman. *Advokatsamfundet* menar, att det inte finns anledning att i lagtexten precisera uppehållsanledningarna. *Sjörättsföreningen* föreslår, att stadgandet uppmjukas så att förrättningsmannen ges rätt att efter egen prövning medge kort uppehåll i förrättningen, därest särskilda omständigheter motiverar sådant uppehåll. *Bankföreningen* förutsätter för sin del att den föreslagna bestämmelsen ej utesluter att överexekutor under förfarandets gång även i övrigt skall kunna göra kortare uppehåll i handläggningen.

Föredraganden. Anstånd med lämnande av handpenning har tidigare i princip ej ansetts tillåtet. Förutsättning för uppehåll i handläggningen i detta syfte är enligt beredningens förslag att uppehållet inte kan antas medföra beaktansvärd olägenhet. Förslaget har motsvarighet i FfL och LfL. Jag delar beredningens uppfattning att samma möjlighet bör öppnas vid exekutiv försäljning av skepp. Ytterligare uppmjukning av möjligheterna till uppehåll anser jag ej vara motiverad. Enligt min mening bör man inte sträcka sig längre i detta hänseende vid skeppsförsäljning än vid exekution i fast egendom och luftfartyg. Förutom önskvärdheten av så långt möjligt samma reglering för dessa slag av egendom tillkommer, att alltför generösa uppehåll kan äventyra resultatet av auktionen. Paragrafen har i departementsförslaget tagits upp i överensstämmelse med beredningens förslag.

21 § Bestämmelserna i denna paragraf, som har sin motsvarighet i 42 § FfL och 22 § LfL, handlar om ny auktion.

Nuvarande ordning. Eftersom täckningsprincipen inte gäller vid fartygsexekution, bestäms f. n. ej något lägsta bud. Överexekutor har ej heller rätt att avvisa för lågt bud. Det förutsätts, att fartyg som avses i 94 § UL blir sålt vid den exekutiva auktionen. Men givetvis kan det inträffa, att det överhuvudtaget ej ges något bud. Det är tveksamt, om överexekutor då bör utlysa ny auktion. Inrop blir ogiltigt, om inroparen inte i tid betalar ogulden del av den kontanta köpeskillingen. Auktionsförrättaren skall i så fall enligt 95 § 3 mom. första punkten UL genast ånyo utlysa auktion.

Föredraganden. Förslaget innehåller i *första stycket* bestämmelser om när nytt försäljningsförsök skall göras. I första punkten avses det fallet att godtagbart bud ej avgetts eller att handpenning ej lämnats. Enligt min mening måste man räkna med, att godtagbart bud ej alltid

kommer att avges. I förslaget tas därför upp samma regel som beträffande fast egendom, nämligen att nytt försäljningsförsök skall göras om sökanden begär det. Sökanden behöver inte bestämma sig omedelbart vid auktionen utan får en veckas betänketid. Finns det flera exekutionssökande, skall nytt försäljningsförsök göras, om någon av dem yrkar det. Om någon av sökandena underlåter att framställa sådant yrkande, kan det också inverka på vem som skall svara för tillkommande kostnader i anledning av ny auktion. På grund av bestämmelserna i 5 § andra och tredje styckena bör sjöpanträttshavare, som begagnat eller begagnar sin där föreskrivna anslutningsrätt, anses jämställd med sökande i förevarande avseende. Överexekutor bör på lämpligt sätt fästa vederbörandes uppmärksamhet på hans möjlighet att få till stånd ny auktion.

Därefter tas i förslaget upp fallet att inroparen försummat sin skyldighet att betala återstoden av köpeskillingen sedan handpenningen erlagts. Ny auktion bör då hållas. Den försumlige inroparen har lämnat handpenning eller säkerhet som i allt fall täcker dittills upplupna kostnader och det är därför oftast i sökandens intresse att nytt försäljningsförsök sker. Sökanden bör emellertid ha möjlighet att avstå därifrån. Ny auktion bör därför inte kungöras förrän sökanden fått tillfälle meddela överexekutor, om han vill avstå. Finns flera sökande, skall ny auktion hållas, om inte samtliga förklarar sig avstå. Även här bör sjöpanträttshavare som begagnat eller begagnar sin anslutningsrätt jämföras med sökande.

Förslaget innehåller i *andra stycket* — också i överensstämmelse med vad som gäller för fast egendom — en bestämmelse som gör det möjligt att avbryta det exekutiva förfarandet, om gjorda försäljningsförsök ej leder till resultat. Överexekutor får sålunda befogenhet att avvisa begäran om nytt försäljningsförsök, när två auktioner hållits utan att skeppet blivit sålt och det saknas anledning antaga att skeppet kan säljas inom rimlig tid. Som regel torde sökanden i denna situation självmant avstå från vidare försäljningsförsök på grund av de ökade kostnaderna.

I *tredje stycket* regleras förfarandet när ny auktion skall äga rum. Enligt 42 § FfL och 22 § LfL får fordran anmälas till ny auktion även av den som försummat att göra anmälan i en tidigare omgång. Bevakning som skett för en auktion behöver inte upprepas för senare auktion. Motsvarande föreslås skola gälla vid skeppsförsäljning.

I *fjärde stycket* föreslås en föreskrift om att utmätning skall gå åter, när nytt försäljningsförsök inte skall göras. För den händelse särskilda medel influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder skall dock utmätningen inte gå åter i den delen. Härmed åsyftas främst handpenning.

22 § Förevarande paragraf reglerar användningen av handpenning, när inroparen inte fullgjort sin betalningsskyldighet. Den har avfattats i nära anslutning till 43 § FfL och 23 § LfL.

Nuvarande ordning. Nu gällande bestämmelser om försumlig inropares skadeståndsskyldighet finns i 95 § 3 mom. UL. De överensstämmer i sak med de bestämmelser som gällde för fast egendom före 1912 års lagändringar. Fullgör inropare ej sin betalningsskyldighet, skall fartyget säljas på nytt. Den försumlige inroparen svarar för det belopp varmed köpeskillingen vid den nya auktionen understiger den förra köpeskillingen med laga ränta därå och för kostnaden för den nya auktionen. I fråga om ränta torde bestämmelsen innebära, att sådan skall beräknas efter sex procent från likviddagen för den första auktionen t. o. m. samma dag för den nya auktionen. Är pant eller borgen ställd för köpeskillingen, torde överexekutor inte böra göra bruk härav så snart inroparen brister i sin betalningsskyldighet utan först om det visar sig behövt med hänsyn till resultatet av den nya auktionen. Ger den nya auktionen överskott, har den förre inroparen inte rätt härtill. Lagen reglerar ej, huruvida en försumlig inropare blir fri från ansvar och kan återfå sin handpenning när högre bud avges eller när den nya inroparen fullgör vad som åligger honom. Ej heller finns bestämmelse för det fallet att försäljning inte kommer till stånd vid den senare auktionen.

Beredningen. Förslaget behandlar i första stycket det fallet att ny auktion på fartyget skall hållas, sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket. Handpenningen skall då tas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därå från likviddagen t. o. m. den nya likviddagen och kostnaden för den nya auktionen. Denna bestämmelse kompletterar beredningen med en föreskrift, att den angivna regeln skall gälla även om ändrade förhållanden inträtt. Som tredje punkt i första stycket föreskrivs, att vad som inte behöver tas i anspråk skall återlämnas när den nye inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. Om samma person inropar fartyget vid båda auktionerna, måste han alltså på nytt betala handpenning eller ställa säkerhet.

Beredningen har inte ansett det möjligt att i lag reglera det fallet att flera inropare efter varandra försummar att fullgöra sin betalningsskyldighet.

Om fartyget inte blir sålt vid den nya auktionen, är det svårt att exakt bestämma någon viss förlust som inroparen bör ersätta. Beredningen föreslår som sista punkt i första stycket en föreskrift att hela handpenningen är förverkad om fartyget ej blir sålt vid den nya auktionen.

Vidare har beredningen uppmärksammat, att ny auktion ej hålls. Skilda anledningar härtill kan föreligga. Gäldenären kan ha betalt sin skuld. Exekutionssökanden kan återkalla sin begäran eller jämlikt 21 § första stycket andra punkten avstå från nytt försäljningsförsök. För det faller att någon ny auktion inte hålls föreslår beredningen i andra stycket, att handpenning skall användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Härmed avses främst kostnaderna för den hållna auktionen. Återstoden av handpenningen skall återlämnas till den som inropade fartyget.

Vad som sagts om handpenning skall ha motsvarande tillämpning på säkerhet som ställts för handpenning.

Remissyttrandena. *Hovrätten för Västra Sverige* anmärker, att varken lagtext eller motiv ger ledning vid bedömandet av den mycket allmänt hållna regeln i första stycket andra punkten att reglerna om ianspråktagande av handpenning också gäller om ändrade förhållanden inträtt.

Advokatsamfundet tar upp bestämmelsen i första stycket sista punkten om förverkande av handpenning när fartyget ej blir sålt vid ny auktion. Eftersom annars förverkande normalt sker till kronan, anser advokatsamfundet det lämpligt att det anges, att handpenningen förverkas till borgenärerna eller att förverkad handpenning skall fördelas såsom influten köpeskilling.

Föredraganden. Jag biträder de av beredningen föreslagna reglerna om ianspråktagande av handpenning när ny auktion hålls därför att den förste inroparen ej fullgör sin betalningsskyldighet.

Reglerna skall tillämpas också om ändrade förhållanden har inträtt vid senare auktion. Det har anmärkts, att innebörden härav ej är klar. Förslaget syftar t. ex. på att skepp sjunkit i värde på grund av förhållandena på fraktmarknaden. Vidare kan långivare, som vid den första auktionen var villig till avräkning, påfordra kontant betalning. Det är enligt min mening inte praktiskt möjligt att ta hänsyn till sådana nya omständigheter vid bestämmandet av hur mycket av den tidigare lämnade handpenningen som bör tas i anspråk. Bestämmelsen bör därför gälla också i dessa situationer.

Blir skeppet inte sålt vid ny auktion, bör hela handpenningen förverkas. Det har förordats att lagtexten kompletteras så att därav framgår till vem förverkande sker. Jag vill anmärka, att det här självfallet inte är fråga om förverkande på grund av brott. Bestämmelsen har också i beredningens förslag fått samma utformning som motsvarande bestämmelser i FfL och LfL. Enligt min mening kan tvekan inte råda om att försumlig inropares handpenning ingår bland de medel som skall fördelas enligt 143 § UL, vare sig den tages i anspråk helt eller delvis, och att den alltså tillfaller sakägarna.

23 § Paragrafen rör köpeskillingsfördelning och fullföljd av talan. Den motsvarar 24 § första stycket första punkten och andra stycket LfL.

Föredraganden. Köpeskillingsfördelning och vad som har samband därmed regleras i 6 kap. UL. Vissa stadganden är givna särskilt för fartyg (se bl. a. 140 a § UL). Eljest tillämpas vad som gäller för lös egendom. I förslaget hänvisas i *första stycket* till vad som enligt 143—166 §§ UL gäller beträffande fast egendom. I sak innebär detta inte någon större avvikelse från gällande rätt. Jag återkommer här till i motiveringen till UL-förslaget.

I *andra stycket* föreslås en bestämmelse om klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning av köpeskillning och andra tillgängliga medel. Här om skall enligt förslaget gälla vad som i UL föreskrivs för motsvarande mål som rör fast egendom.

24 § Paragrafen som motsvarar 48 § FfL och 25 § LfL reglerar köparens betalningsskyldighet och rätt att ta skeppet i besittning när auktionen överklagats. Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande lag.

Nuvarande ordning. Köpeskillning för fartyg som överexekutor sålt skall betalas senast vid fördelningssammanträdet. Sammanträdet skall hållas fjorton dagar efter auktionen (95 § 2 mom. första punkten och 140 § 1 mom. UL). Exekutiv auktion på fartyg kan enligt 213 § 2 mom. första punkten UL överklagas genom besvär till hovrätten. Hovrätten kan med anledning av besvären meddela beslut om inhibition (218 § 3 mom. UL).

Beredningen. Som *första stycke* har beredningen tagit upp en föreskrift, att köparen, även om auktionen överklagas, skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket.

I *andra stycket* anges först, att köparen också äger komma i besittning av fartyget, om ej, innan han blivit berättigad därtill, förordnande meddelats enligt 218 § 3 mom. UL. Köparen blir enligt 16 § femte stycket berättigad att komma i besittning av fartyget, när köpeskillingen betalats till fullo. Ett därefter meddelat interimistiskt förordnande kan inte medföra skyldighet för köparen att avträda fartyget eller hindra honom från att avsegla därmed, oavsett om han faktiskt tagit fartyget i besittning eller ej.

Beredningen påpekar, att det kan vara förenat med olägenheter för inroparen att vara bunden av köpet i avvaktan på att besvär över auktionen blir slutligt prövade. Eftersom inroparen då inte kan få äganderätten till fartyget inskriven, har han i praktiken inte möjlighet att använda fartyget som kreditobjekt. Har inhibition meddelats, kan inroparen inte utnyttja fartyget utan får tvärtom räkna med kostnader

för hamnavgifter m. m. För att minska olägenheterna för inroparen av ett överklagande anser beredningen, att inroparen under vissa förutsättningar skall få frånträda köpet. I andra punkten i andra stycket föreslås, att sådan rätt skall inträda om hovrätten enligt 218 § 3 mom. UL meddelat interimistiskt förordnande, enligt vilket inroparen ej får komma i besittning av fartyget, och detta hinder ej är hävt inom tre månader från dagen för köpeskillings fördelning. Under denna tid kan hovrätten antas ha hunnit slutligt pröva målet. Efter utgången av den angivna fristen skall inroparen, medan hindret alltjämt består, äga göra anmälan hos överexekutor om att han frånträder köpet. När inroparen är berättigad att frånträda köpet, skall han få tillbaka vad han betalt jämte upplupen ränta.

Remissyttrandena. *Advokatsamfundet* tar upp till diskussion läget då inroparen inte får överta fartyget till följd av inhibition men likväl är bunden i tre månader innan han får frånträda köpet. Med hänsyn till ingångna befraktningar, anställd besättning etc. kan detta innebära ytterst kännbara påfrestningar för inroparen, trots att dröjsmålet har sin orsak i förhållanden som i princip avser formerna för realisation av gäldenärens tillgångar och såsom sådana är inroparen ovidkommande. Dessa kostnader kan inkludera så tunga poster som hamnriskförsäkring, vakthållning, kajavgifter, uppvärmning och belysning. Samfundet finner det inte rimligt att dessa övervältras på inroparen. I förhållande till honom bör kostnader, som belöper på inhibitionstiden, tas ut ur köpeskillingen och sålunda belasta borgenärskollektivet.

Föredraganden. Beredningens förslag syftar till att förbättra inroparens ställning, om han till följd av inhibitionsbeslut inte får komma i besittning av skeppet. Möjlighet ges nämligen åt inroparen att efter viss tid frånträda köpet. I sak motsvarande föreskrifter finns numera också beträffande fast egendom och luftfartyg. Jag är inte beredd att gå längre och, som förordats under remissbehandlingen, låta inroparens kostnader för skeppet under inhibitionstiden tas ur köpeskillingen. En sådan ordning är för övrigt inte genomförbar om någon försäljning inte sker. Departementsförslaget har därför samma sakliga innehåll som beredningens förslag.

Övergångsbestämmelser

Punkt 1. Det är nödvändigt, att skeppsförsäljningslagen träder i kraft samtidigt med ändringarna i SjöL. Övergångsbestämmelserna har utarbetats från denna utgångspunkt. När ikraftträdandet skall ske, är beroende bl. a. av Sveriges tillträde till sjöpanträttskonventionen.

Punkt 2. Den nya lagen bör tillämpas när utmätning visserligen skett före ikraftträdandet men den utmätta egendomen inte hunnit säl-

jas dessförinnan. På motsvarande sätt bör nya lagen tillämpas även vid exekutiv försäljning under konkurs, oavsett om konkursen börjat före eller efter lagens ikraftträdande.

Den grundläggande principen i övergångshänsecnde blir sålunda, att skeppsförsäljningslagen skall tillämpas, om auktion skall äga rum efter ikraftträdandet. Detta påkallar uppmärksamhet från överexekutors sida, när auktion i ett vid ikraftträdandet anhängigt mål skall hållas först efter ikraftträdandet. Det förberedande förfarandet bör i sådant fall ske i den ordning som skeppsförsäljningslagen föreskriver. I förslaget har föreskrift härom tagits upp under 2 i övergångsbestämmelserna (jfr punkt 1 i övergångsbestämmelserna till FfL och punkt 2 i övergångsbestämmelserna till LfL).

Punkt 3. I övergångsbestämmelserna till det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget upptas under 14 såsom ett första stycke en föreskrift, att den i 264 § första stycket sjölagsförslaget angivna ordningen med visst tillägg till pantbrevs belopp för ränta och andra tilläggsförpliktelser inte alltid skall tillämpas beträffande inteckning som har beviljats enligt äldre lag. I mål som aktualiseras inom viss övergångstid skall sålunda på yrkande av sakägare äldre lag tillämpas vid medelsfördelning. Under 15 i nämnda övergångsbestämmelser meddelas en kompletterande föreskrift beträffande inteckning som beviljats enligt äldre lag. Övergångsvis kan alltså i vissa fall ränta komma att beräknas på äldre inteckning i stället för tillägg. Skeppsförsäljningslagens regler om tillägg bör vara tillämpliga på ett sådant räntebelopp. En bestämmelse av denna innebörd tas upp under förevarande punkt (jfr punkt 3 i övergångsbestämmelserna till FfL).

Punkt 4. Under denna punkt föreslås att äldre lag blir tillämplig på inroparens förpliktelser samt köpeskillings fördelning och vad som har samband därmed, när auktion hållits före nya lagens ikraftträdande (jfr punkt 7 i övergångsbestämmelserna till lagen, 1971: 495, om ändring i UL samt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till LfL).

Punkt 5. Som jag tidigare framhållit bör bestämmelserna om tidsfrister för exekutiv försäljning av skepp och om anstånd med försäljning inte gälla vid indrivning av böter m. m. I enlighet härmed föreslår jag som punkt 5, att bestämmelserna i 3 § nya lagen inte skall ha tillämpning vid uttagande av böter, viten, annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, eller vid indrivning av vissa kostnader som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång har utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas. Formuleringen är hämtad från punkt 9 i övergångsbestämmelserna till FfL och punkt 5 i övergångsbestämmelserna till LfL (jfr också punkt 13 i övergångsbestämmelserna till lagen, 1971: 495, om ändring i utsökningslagen, 1877: 31 s. 1). Regeln att tidsfristerna för försäljning inte behöver iakttagas kan, lika väl som förebilderna

till regeln, tillämpas även vid indrivning av belopp som skall utges på grund av förverkande eller annan av brott föranledd särskild rättsverkan (jfr 1 kap. 3 och 8 §§ BrB).

Punkt 6. Övergångsvis måste en speciell grupp fartyg uppmärksammas nämligen de som är intecknade enligt nuvarande ordning men som inte uppfyller minimimått för skepp. Dessa båtar bör exekutivt jämföras med registrerade skepp. Som punkt 6 i övergångsbestämmelserna föreskrivs att nya lagen skall gälla beträffande sådana båtar. Härmed avses att göra också övergångsbestämmelserna till försäljningslagen tillämpliga, t. ex. punkt 5.

Punkt 7. Under denna punkt har jag tagit upp en övergångsbestämmelse som på vanligt sätt anger hur hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i ny lag skall tillämpas.

4.2 Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Departementsförslaget har i fråga om paragrafindelningen i huvudsak samma utformning som beredningsförslaget. Några avvikelser föreligger emellertid. Sålunda gäller att 140 § kvarstår i beredningsförslaget men upphävs i departementsförslaget (se härom nedan). Vidare gäller att departementsförslaget inte har några motsvarigheter till beredningsförslagets ändringar i 212 och 219 §§. Härmed sammanhänger att den av beredningen i 73 § 3 mom. föreslagna befogenheten för överexekutor att beordra hem utmätt skepp inte har godtagits (jfr 3.3 och beredningens betänkande s. 100 och 106).

56 § Paragrafen innehåller bestämmelser om utmätningsmans behörighet.

Nuvarande ordning. Gälldenärens hemvist är enligt 56 § 1 mom. UL generellt kompetensgrundande faktum. Utmätningsmannen i den orten är behörig att verkställa utmätning såväl av egendom som finns i hans distrikt som av egendom utom distriktet (jfr 66 § utsökningskungörelsen, 1971: 1098; USK). Platsen där viss egendom finns är enligt 56 § 2 mom. första punkten UL alternativt kompetensgrundande faktum som får åberopas beträffande den egendomen. Andra punkten i 2 mom. innehåller en särskild alternativ kompetensregel beträffande utmätning av penningfordran, som gälldenären har mot tredje man, s. k. sekundogälldenär. I det fallet kan utmätning verkställas av utmätningsman i det distrikt där sekundogälldenären är. Söks utmätning hos en icke behörig utmätningsman, får denne enligt 56 § 3 mom. UL i brådskande fall föranstalta om interimistisk åtgärd enligt 60 a §, t. ex. säkerställa utmätning av lös egendom genom att ta hand om den. Målet överlämnas därefter till behörig utmätningsman. Enligt 56 § 4 mom. UL får Kungl. Maj:t ge utmätningsman befogenhet att, när fråga är om utmätning av fast egendom belägen på annan ort än gälldenärens hemvist, eller i andra sär-

skilda fall överlämna mål om utmätning, till annan behörig utmätningsman (jfr 68 § USK). Detta avser överlämnande av mål innan egendom utmätts (jfr prop. 1963: 52 s. 84 och 69 § fjärde punkten USK).

I 56 a § regleras överlämnande av mål sedan utmätning skett. I avslutning till den nyligen beslutade lagstiftningen om fastighetsexekution (se prop. 1971: 20 s. 294) upphävdes en bestämmelse som innehöll att, om utmätningsmannen i gäldenärens hemvist tar fast egendom på annan ort i mät, målet alltid skall överlämnas till utmätningsmannen i den orten för vidare handläggning. För lös egendom finns ej motsvarande bestämmelse.

Beredningen anför, att beträffande utmätning av fartyg gäller att såväl utmätningsmannen i gäldenärens hemvist som utmätningsmannen där fartyget finns är behörig. I fråga om fartyg bör emellertid observeras, att fartygets hemort ej behöver sammanfalla med gäldenärens hemvist. Vidare uppmärksammar beredningen det fallet att fartyget är på resa utrikes eller mellan hamnar här i riket. Det synes beredningen naturligt, att utmätningsmannen där fartyget har sin hemort blir behörig att utmäta det. Om ett fartyg är till sjöss, bör också utmätningsmannen där fartyget väntas vara behörig oavsett om fartyget i stället skulle föras till annan hamn. Beredningen anmärker, att den som är behörig att utmäta fartyg också bör kunna ta ägarhypotek i fartyget i mät. Detta kan ha betydelse, när man önskar att samtidigt mäta ut fartyget och ägarhypotek i detta. Ägarhypotek kan också tas i mät av utmätningsmannen i den ort där pantbrevet finns.

Beredningen påpekar att, när fartyg som ej är tillgängligt har utmätts, det kan inträffa att fartyget anländer till hamn som ligger utanför utmätningsmannens distrikt. Bestämmelsen i 56 a § om överflyttning av mål angående utmätning av fast egendom har numera upphävts. En dylik bestämmelse kunde vara mera motiverad beträffande fartyg men beredningen har inte ansett sig f. n. ha anledning att väcka förslag där-om. I den angivna situationen får i stället den utmätningsman som fattat beslutet om utmätning anlita utmätningsman där egendomen finns för att verkställa följdåtgärder. Försäljningen skall ombesörjas av över-exekutor, under vilken den utmätningsman som beslutat om utmätningen lyder.

Beredningen anför slutligen, att i fråga om luftfartyg samma synpunkter gör sig gällande som beträffande fartyg. Ändringen av 56 § omfattar därför även luftfartyg.

Remissyttrandena. *Göteborgs tingsrätt* biträder beredningens förslag om utvidgning av behörighetsreglerna i vad avser utmätningsman, där fartyget har sin hemort, men ifrågasätter lämpligheten av bestämmelsen att utmätning får sökas på ort, dit fartyget väntas. Tingsrätten vänder sig mot att utmätningen och försäljningen kan komma att genomföras

av utmätningsman och överexekutor, som saknar varje anknytning till gäldenärens hemvist, fartygets hemort eller ort där fartyget finns.

Hovrätten för Västra Sverige delar tingsrättens betänkligheter i fråga om behörighet att utmäta fartyget för utmätningsman i den ort dit fartyget väntas. Skulle sådant forum likväl tillskapas, bör enligt hovrätten möjlighet öppnas att vid behov överlämna målet till annan behörig utmätningsman. Med anledning av att förslaget omfattar även luftfartyg pekar hovrätten på att gällande bestämmelser, såvitt hovrätten kunnat finna, inte reglerar luftfartygs hemort.

Föredraganden. Mitt ställningstagande till den principiella frågan om distansutmätning har jag redovisat i det föregående (jfr 3.3). Här är det nu fråga om den närmare regleringen av utmätningsmans behörighet.

Beredningens förslag har inte mött annan erinran i denna del än att det ifrågasatts om utmätningsman i ort dit fartyget eller luftfartyget väntas lämpligen bör ha rätt att göra utmätning. Enligt min mening är det en naturlig följd av godtagandet av distansutmätning att utmätningsmannen i den ort till vilken man har anledning anta att fartyget eller luftfartyget skall anlända blir behörig att besluta om utmätning. Jag delar också beredningens uppfattning att utmätningsmannen i fartygets hemort bör tilläggas utmätningsbehörighet. Motsvarande bestämmelse kan däremot, i vart fall inte för närvarande ges beträffande luftfartyg, eftersom de inte har hemort i rättslig mening. Frågan får övervägas på nytt om luftfartyg underkastas bestämmelser om hemort vid en framtida översyn av luftfartygslagstiftningen.

Jag erinrar om att endast registrerat svenskt skepp eller svenskt luftfartyg skall kunna bli föremål för distansutmätning (jfr 3.3). Endast i fråga om sådan egendom skall redan beslutet om utmätning ge förmånsrätt (77 § 2 mom. UL-förslaget). I fråga om utländsk egendom eller fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, blir distansutmätning inte tillåten. För utmätning av sådan egendom förutsätts att egendomen är tillgänglig. Utvidgningen av utmätningsmannens behörighet får alltså ingen betydelse för den egendomen.

Om distansutmätt skepp eller luftfartyg kommer till annan ort än den där utmätning beslutats, finns det i och för sig skäl att överlämna målet till utmätningsmannen i den orten. Men UL tillhandahåller inte någon regel om det och jag är inte beredd att nu ta upp detta spörsmål. Någon större olägenhet av att målet kommer att ligga kvar hos den som gjort utmätningen kan knappast uppstå (jfr 71 § USK). Jag utgår emellertid från att, som beredningen antytt, frågan kommer att prövas under beredningens arbete på en utskottsbalk.

62 § Denna paragraf behandlar den s. k. utmätningsordningen. Departementsförslaget är helt likalydande med beredningsförslaget.

Föredraganden. Om utmätning skall äga rum för fordran med särskild förmånsrätt — t. ex. på grund av panträtt — i fast egendom, luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg skall enligt första punkten i 2 mom. den egendomen utmätas om inte borgenären hellre vill ta betalt ur annan egendom. Panthavaren är sålunda inte hänvisad till att i första hand låta panten utmätas. Det står honom fritt att i stället begära utmätning av annan egendom. Bestämmelsen får också ses mot bakgrund av att utmätningssökanden själv får betala kostnaderna för den händelse egendom av ifrågavarande slag utmäts men försäljning ej kommer till stånd därför att lägsta budet ej uppnås. Enligt andra punkten i 2 mom. gäller att, om utmätning skall ske på en gång för fleras fordringar och viss egendom häftar för borgenärs fordran på sätt nyss nämnts, borgenären ej för vad som kan utgå ur den egendomen får ta betalt ur övriga tillgångar till förfång för annan borgenär.

Förslaget gör 2 mom. tillämpligt också på fartyg. Ingen skillnad görs mellan skepp och båtar, ej heller mellan registrerade och oregistrerade fartyg. Fordran med särskild förmånsrätt kan gälla alla fartyg, som ej åtnjuter immunitet såsom statsfartyg.

Enligt 3 mom. gäller, att fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg ej utan borgenärs begäran får tas i mät för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen. Egendomen kan på grund av täckningsprincipen förbli osåld, varvid sökanden får svara för kostnaderna. Med hänsyn härtill bör borgenär, som ej har fordran förenad med särskild förmånsrätt i egendomen, själv få avgöra, om exekutionsförfarande skall inledas mot egendomen. Förslaget vidgar bestämmelsen så att den också omfattar registrerade skepp.

I ett nytt 4 mom. tar förslaget upp föreskrift om att skeppsbygge i UL skall likställas med skepp. UL-förslagets bestämmelser om registrerade skepp blir följaktligen tillämpliga på registrerade skeppsbyggen.

71 § Paragrafen innehåller bestämmelser om utmätning i konkurrens med handpanträtt och retentionsrätt. Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. Frågan om exekution i egendom som är föremål för panträtt eller retentionsrätt har behandlats utförligt i det föregående (2.4 och 3.4). Förslaget tar i 1 mom. — i överensstämmelse med gällande lag — först upp en bestämmelse att handpanträtt eller retentionsrätt inte hindrar utmätning av egendomen för annan borgenärs fordran. Likaledes i enlighet med gällande rätt skall utmätningen medföra, att den som innehar egendomen är skyldig att ta emot betalning i förtid. Sådan betalning skall ske i den ordning som anges i 6 kap. UL. Härmed avses närmast 137 § UL samt 138 § UL-förslaget. Där ges reg-

ler om utdelning av medel efter försäljning av utmätt lös egendom. Om utmätningen avser registrerat skepp eller skeppsbygge, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg blir bestämmelserna i försäljningslagen och LfL samt 143—166 §§ i UL och UL-förslaget tillämpliga.

Samma exekutionsrättsliga regler bör i möjligaste mån tillämpas för panträtt i fast egendom och panträtt i skepp. Jag föreslår, att 91 a § UL skall innehålla regler om utmätning av pantbrev som gäller båda slagen av egendom. Hänvisningen till 91 a § i 3 mom. av förevarande paragraf skall därför omfatta även utmätning av pantbrev i skepp.

73 § Paragrafen reglerar tillsammans med 74—76 §§ UL tillvägagångssättet vid utmätning av lös egendom.

Nuvarande ordning. I 73 § 1 mom. UL anges att lös egendom som utmäts skall upptecknas och värderas. Särskilda bestämmelser meddelas för utmätning av fordran eller rättighet. I 2 mom. ges regler om hur utmätningsmannen skall förfara vid utmätning av helt fartyg eller gods i fartyg. Enligt 3 mom. samma paragraf skall dessa bestämmelser i tillämpliga delar gälla även vid utmätning av luftfartyg eller gods i sådant fartyg.

När helt fartyg eller gods i fartyg utmäts, skall utmätningsmannen enligt första punkten i 2 mom. avfordra befälhavaren de handlingar som tjänar till upplysning angående äganderätten till fartyget eller godset. Härmed avses vissa skeppshandlingar, närmast nationalitets- och registreringscertifikat, mätbrev samt certepartihandling, konossement och inlastningskvitto. Vidare skall utmätningsmannen av befälhavaren begära uppgift om de fordringar, för vilka fartyget eller godset häftar enligt 11 kap. SjöL, dvs. fordringar som är förenade med sjöpanträtt. Att uppgifter avfordras vederbörande är emellertid inte något villkor för att utmätningen skall vara fullbordad.

Vissa fordringar hör så nära samman med fartyget eller gods i fartyget att de ansetts böra träffas av utmätningen, om borgenären framställer sådant yrkande. Härom ges regler i 2 mom. andra och tredje punkterna. Bestämmelserna gäller utestående ogulden frakt och fraktselopp, som innehas av befälhavaren eller redarens agent. I dessa belopp kan sjöpanträtt göras gällande enligt 272 § första stycket SjöL. Vidare omfattas vissa ersättningsbelopp, som enligt 268 § eller 278 § SjöL tillkommer redaren eller godsets ägare. Enligt 268 § SjöL omfattar sjöpanträtt bl. a. vissa redarens fordringar på ersättning eller haveribidrag i anledning av skador och på ersättning för bärgning. Är lastägare berättigad till ersättning för gods som gått förlorat eller skadats eller har gods under resa blivit sålt för fartygets behov eller för annan lastägares räkning, har borgenär med sjöpanträtt i det inlastade godset motsvarande rätt till den lastägaren tillkommande ersättningen.

Om utmätningssökanden framställer yrkande därom, skall ersättning av angivna slag uppbäras av utmätningsman eller av syssloman som av utmätningsman förordnas därtill. Utmätningsman skall utan dröjsmål meddela förbud för den som har att betala eller redovisa beloppet att utge något till annan än utmätningssmannen eller sysslomannen.

Vid utmätning av fartyg torde utmätningssmannen i allmänhet låta försegla fartygets roder och sätta utmätningssigill på lämpliga ställen (jfr 74 § UL). I vissa fall behövs mer ingripande åtgärder för att säkerställa utmätningen. Härvid kan en viktig maskindöl avlägsnas, fartyget låsas fast med kätting eller vakthållning ordnas. Kostnaderna härför skall förskjutas av sökanden, om överexekutor eller utmätningsman påkallar det. Vidare brukar tull- och hamnmyndigheterna underrättas. Det förekommer, att utmätningssmannen delger tullmyndighet förbud att låta fartyg avgå sedan exekutiv åtgärd vidtagits. Detsamma gäller kvarstad. Några särskilda bestämmelser om samverkan mellan de exekutiva myndigheterna och tull- och hamnmyndighet finns emellertid inte.

Beredningen erinrar om att frakt inte längre skall bli föremål för sjöpanträtt. Vidare skall sjöpanträtt inte gälla i fordran på grund av skada på fartyg, last eller resgods eller i s. k. befälhavareförbindelser. De nuvarande andra och tredje punkterna i 73 § 2 mom. skall därför utgå. Sådana ersättningar får framdeles utmätas som vanliga fordringar. Dessa båda punkter gäller endast fartyg. Enligt beredningen bör då 2 mom. göras direkt tillämplig på luftfartyg och gods i luftfartyg.

Beredningen erinrar om att i 73 § 2 mom. UL f. n. talas om utmätning av "helt fartyg". Det synes enligt beredningen ej behövt att särskilt ange att det är hela fartyget som utmäts. Vid utmätning av andel i fartyg skall tillämpas vad som gäller om utmätning av rättighet.

I beredningens förslag föreskrivs i 2 mom. som första punkt beträffande utmätning av fartyg eller luftfartyg eller gods i sådan egendom, att befälhavaren eller ägaren på anmodan skall tillhandahålla vissa handlingar. De handlingar som skall överlämnas till utmätningssmannen är sådana som visar äganderätten eller eljest rör den utmätta egendomen. Vidare åligger det befälhavaren eller ägaren att uppge vilka som har fordran som bör iakttas vid den utmätta egendomens försäljning. Föreskriften har sin förebild i 4 § FfL. Utöver vad som nu gäller skall alltså bl. a. uppgift lämnas om fartygets belåning. Förslaget ålägger både ägaren och befälhavaren uppgiftsplikt och omfattar således även fall då fartyget är i ägarens omedelbara besittning.

Beredningen påpekar, att befälhavaren ofta inte känner till in-teckningsbelastningen. Omhändertagande av handlingar skall emellertid inte utgöra villkor för att utmätningen skall medföra förmånsrätt (jfr

77 § 2 mom. i förslaget). Vägran att utlämna handlingarna är ej att anse som överträdelse av myndighets bud som avses i 17 kap. 13 § brottsbalken. Ej heller kan vite användas, vilket beredningen anser ofta skulle vara ett otjänligt påtryckningsmedel här. Däremot får utmättningsman använda fysiskt våld (t. ex. med hjälp av låssmed), om ägaren eller befälhavaren vägrar att lämna ut handlingar.

Som andra och tredje punkter i 2 mom. föreslår beredningen bestämmelser om att på anmodan ägaren eller befälhavaren skall överlämna pantbrev eller annan in-teckningshandling som han innehar och att handlingen därefter inte får pantförskrivas utan överexekutors tillstånd. Beträffande in-teckning i fartyg torde, fastän uttrycklig bestämmelse saknas, ägaren f. n. inte vara berättigad att till skada för utmättningsborgenären pantsätta in-teckning, som han har in-neliggande vid utmätningen. Om ägarhypotek införs beträffande fartyg, berörs utmättnings-sökanden knappast av pantsättning efter utmätning. Beträffande fast egendom finns i 4 § andra stycket FfL regler av samma innehåll som här tagits upp i andra och tredje punkterna i 2 mom. Det är ur ordningssynpunkt av vikt, att obelånade pantbrev kan omhändertas. Härtill kommer, att pantsättning strax före försäljning lätt medför praktiska olägenheter.

Beredningen har i sitt förslag som 3 mom. tagit upp bestämmelse om rätt för överexekutor att ålägga ägaren att låta föra fartyg eller luftfartyg till plats som överexekutor bestämmer. Bestämmelsen avser närmast fartyg eller luftfartyg som blivit föremål för distansutmätning (jfr 2.3).

Remissyttrandena. *Svea hovrätt* framhåller, att 2 mom. tydligen närmast avser registrerat fartyg, vilket bör framgå av lagtexten.

General tullstyrelsen vitsordar, att det förekommer, att utmättningsman delger tullmyndighet förbud att låta fartyg avgå sedan exekutiv åtgärd vidtagits. Några uttryckliga föreskrifter om samverkan mellan de exekutiva myndigheterna och tullmyndighet i sådana fall finns emellertid inte. Såvitt styrelsen har sig bekant har det aldrig förekommit att utklarerings begärts hos tullmyndighet för fartyg så länge det varit föremål för exekutiva åtgärder. Tullmyndigheterna har sålunda inte ställts inför situationen att behöva vägra utklarerings av sådana fartyg. Det kan emellertid enligt styrelsen tänkas uppkomma fall då redare vill undandra sig exekutiva åtgärder beträffande ett fartyg. I sådana fall antar styrelsen, att inställande av tullklareringsförrättningar avseende fartyget skulle utgöra ett tämligen effektivt medel för fartygets kvarhållande. En sådan åtgärd synes emellertid styrelsen vara så ingripande, att den ej lämpligen bör komma ifråga utan uttryckligt stöd i lagbestämmelse. Anses det att samverkan i nämnda hänscende bör äga rum mellan tullmyndigheterna och de exekutiva myndigheterna, bör detta

därför enligt styrelsens mening tydligt anges genom särskild bestämmelse i exempelvis UL.

Föredraganden. I 73 § 2 mom. ger beredningen föreskrifter för utmättningsman vid utmätning av fartyg, luftfartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg. Bestämmelserna som i allt väsentligt lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och huvudsakligen överensstämmer med vad som nu gäller har tagits upp i enlighet med beredningens förslag. Jag vill anmärka att bestämmelserna är tillämpliga inte bara på skepp utan också på andra fartyg, låt vara att alla föreskrifter då ej kan tillämpas. Sålunda blir bestämmelser om omhändertagande av pantbrev och om förbud mot pantförskrivning aktuella endast vid utmätning av registrerat skepp. Likaså måste frågan vilka äganderättshandlingar o. dyl. som bör tillhandahållas utmätningssmannen avgöras från fall till fall. Beredningens exemplifiering kan härvid tjäna till ledning för de exekutiva myndigheterna.

Generaltullstyrelsen har dragit upp spörsmålet om samverkan mellan utmättningsman och tullmyndighet för att hindra utmätt fartyg att avsegla och ifrågasatt om inte bestämmelser härom bör föras in i UL. Enligt vad som vitsordas har samverkan mellan de båda myndigheterna löpt utan svårigheter trots avsaknaden av bestämmelser. En sådan ordning är emellertid enligt min mening inte helt tillfredsställande. Jag avser därför att i tillämpningsföreskrifter föreslå bestämmelser som reglerar samverkan mellan berörda myndigheter.

Departementsförslaget saknar motsvarighet till beredningens som 3 mom. upptagna bestämmelse om befogenhet för överexekutor att beordra hem utomlands utmätt svenskt skepp eller svenskt luftfartyg. Jag har inte biträtt beredningens förslag i den delen. Jag hänvisar till avsnitt 3.3.

77 §

Föredraganden. Denna paragraf motsvarar delvis 77 § i beredningens förslag. I enlighet med vad jag anförte under avsnitt 3.3 tar departementsförslaget här upp bestämmelser om distansutmätning. Utmätning av registrerat svenskt skepp, svenskt luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg skall således medföra förmånsrätt redan när beslutet om utmätning meddelas. Den rätt som vunnits genom utmätningen gäller som panträtt, om egendomen utmäts utomlands innan den tagits om hand. Till skillnad från beredningens förslag tar departementsförslaget emellertid ej upp bestämmelse om att preskription av sjöpant-rätt avbryts först av att distansutmätningen blivit säkerställd. Sådan bestämmelse har meddelats i 248 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget.

I paragrafens sista mom. (3 mom. gällande lag och 4 mom. förslaget) föreslås en redaktionell ändring.

88 c § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. I 88 c § 2 och 3 mom. UL ges föreskrifter om tidsfrister och anstånd vid försäljning av utmätt lös egendom. För fartyg som skall säljas av överexekutor föreskrivs där särskilda tider. Beträffande åter tid för försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom hänvisas i 4 mom. till särskilda bestämmelser (se 3 § LfL och 11 § FfL). I fråga om registrerat skepp har jag föreslagit bestämmelser i ämnet i 3 § förslaget till skeppsförsäljningslag. De nuvarande specialbestämmelserna för fartyg i 88 c § 2 och 3 mom. skall därför utgå och 4 mom. kompletteras med erinran om att det finns särskilda bestämmelser även beträffande tiden för försäljning av registrerat skepp. I fråga om skepp, som ej är registrerat, och om båtar skall tillämpas vad som gäller om utmätt lös egendom i allmänhet. Vad som sägs om skepp gäller här liksom eljest också skeppsbygge (62 § 4 mom. UL-förslaget).

88 d § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. Det föreskrivs f. n. i 1 mom., att frågan om utmätt egendoms försäljning förfaller, om utmätningssökandens fordran och den kostnad för vilken sökanden svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts. I denna regel har nu gjorts reservation för fall då sjöpanträttshavare utan att vara exekutionssökande begärt att den exekutiva försäljningen skall ske för hans fordran. Regler om att sjöpanträttshavare kan framställa sådan begäran har tagits upp i 91 c § UL-förslaget och 5 § förslaget till skeppsförsäljningslag.

89 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. I 2 mom. har första punkten, som nu beträffande försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg hänvisar till särskild lag (LfL), kompletterats beträffande försäljning av registrerat skepp med hänvisning till den föreslagna skeppsförsäljningslagen. I 2 mom. andra och tredje punkterna innehåller förslaget bestämmelser om att överexekutor skall sälja andel i registrerat skepp, luftfartyg och reservdelar liksom villkorlig äganderätt till sådan egendom eller till andel däri. Försäljningen skall ske i den ordning som gäller för försäljning av rättighet (jfr avsnittet 3.2.2).

90 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. Enligt 90 § 3 mom. första punkten UL skall auktion på fartyg som avses i 94 § förrättas av överexekutor. I andra punkten sägs, att auktionen skall kungöras så som i UL föreskrivs för annan lös egendom.

Registrerat skepp skall enligt 1 § första stycket förslaget till skepps-försäljningslag säljas av överexekutor på offentlig auktion. Bestämmelser om kungörande av auktion på sådant fartyg har tagits upp i 6 § nämnda lagförslag. Enligt förslaget upphävs därför 90 § 3 mom. UL.

91 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Nuvarande ordning. Paragrafen innehåller i 3 mom. föreskrifter om kungörelse angående exekutiv försäljning av fartyg eller gods i fartyg. I 4 mom. ges i huvudsak motsvarande föreskrifter beträffande försäljning av gods i luftfartyg. Enligt 6 mom. skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis, när fråga är om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret eller av egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning.

Föredraganden. I förslaget upphävs 91 § 3 mom. UL. Beträffande registrerat skepp skall i stället gälla 6 och 7 §§ av den föreslagna skepps-försäljningslagen. I fråga om fartyg, som ej är införda i skeppsregistret, och gods i fartyg skall enligt förslaget i stället tillämpas de nuvarande bestämmelserna i 4 mom. (3 mom. i förslaget).

Bestämmelserna i 6 mom. (5 mom. i förslaget) om skyldighet för auktionsförrättaren att skaffa gravationsbevis vid försäljning av registrerat fartyg utgår också ur UL enligt förslaget. Behövlig föreskrift därom avser jag att i stället ta upp i tillämpningsföreskrifter till skepps-försäljningslagen.

91 a § I denna paragraf upptas de bestämmelser rörande utmätning av pantbrev i skepp (och skeppsbyggen) som behandlats i det föregående (jfr avsnitt 3.2.3). Bestämmelserna följer i huvudsak motsvarande bestämmelser om utmätning av pantbrev i fast egendom.

91 b § Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet, när utmätningsman skall pantförskriva pantbrev i fast egendom. Bestämmelserna ändras genom förslaget så att de blir tillämpliga även vid pantförskrivning av pantbrev i skepp.

91 c § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. Som utvecklats tidigare (3.6.2) har jag velat underlätta för sjöpanträttshavare att komma till sin rätt, när konkursförvaltare eller borgenär inlett exekutivt förfarande mot skepp som svarar för sjö-

panträtt. Om sjöpanträttshavarens fordran är ostridig eller styrks, får han begära, att skeppet skall säljas för hans fordran. Även om frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller, skall det exekutiva förfarandet fortgå. Bestämmelserna i detta ämne i 5 § förslaget till skeppsförsäljningslag avser endast registrerade skepp. Också andra fartyg kan emellertid ådra sig sjöpanträtt. Sådan panträtt kan vidare gälla i gods i fartyg. Förslaget tar därför i 91 c § upp motsvarighet till nämnda bestämmelser i skeppsförsäljningslagen. Paragrafen gäller till förmån för den som har fordran förenad med sjöpanträtt i annan egendom än registrerat skepp.

92 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. I denna paragraf ges bestämmelse om försäljning av utmätt lös egendom som är besvärad av handpant- eller retentionsrätt. Jag har behandlat spörsmålet under avsnittet 3.4. De bestämmelser om försäljning av andel i fartyg och luftfartyg som nu är upptagna i 92 § 2 mom. UL kan utgå. I den del lagrummet innehåller föreskrifter om upplysningar som skall lämnas vid auktionen är det min avsikt att stadgande härom skall ges i administrativ ordning.

93 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. I 93 § 2 mom. regleras utmätningssmannas skyldighet att avvisa för lågt bud. Beträffande försäljning av lös egendom gäller som regel, att inrop inte får godtas om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås. Fartyg som avses i 94 § 1 mom. UL — sådana som har minst 20 registertons dräktighet eller eljest är registrerade — är emellertid undantagna. Försäljning av registrerat skepp — som på det hela taget motsvarar vad som åsyftas med den nuvarande hänvisningen till 94 § 1 mom. UL — regleras i skeppsförsäljningslagen. Det framgår av 89 § 2 mom. UL-förslaget. I 19 § första stycket andra punkten skeppsförsäljningslagen ges en bestämmelse för att hindra att registrerat skepp säljs till underpris. I 93 § görs nu inget undantag för fartyg.

94 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. I 1 och 2 mom. finns bestämmelser om auktionsförrättarens åligganden vid försäljning av fartyg med en dräktighet av minst 20 registerton eller av annat fartyg som är infört i fartygsregistret. Auktionsförrättaren skall enligt 1 mom. läsa upp anskaffat gravationsbevis, ange när köpeskillningen sist skall betalas, anmana närvarande borgenärer att anmäla fordringar samt upplysa om anmälda fordringar.

Enligt 2 mom. skall han innan auktionen avslutas meddela tid och plats för fördelningssammanträde. I 3 mom. sägs, att 1 mom. har motsvarande tillämpning vid försäljning av egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning.

Bestämmelserna 1 och 2 mom. motsvaras närmast av 9 § första och andra styckena samt 15 och 16 §§ skeppsförsäljningslagen. Här har därför utan ändring i sak endast behållits föreskrift om vad auktionsförrättaren skall iakta vid försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning.

95 §

Föredraganden. Paragrafen rör f. n. försäljning av sådana fartyg som avses i 94 §. Den reglerar handpenning och betalning, påföljden om köparen ej fullgör sina förpliktelser, och rätten för köparen att komma i besittning av fartyget. Paragrafen ersätts av bestämmelser i skeppsförsäljningslagen (se 15 och 16 §§, 20 § andra stycket och 22 §) och upphävs därför i överensstämmelse med beredningens förslag.

96 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget.

Föredraganden. Här regleras f. n. tidpunkten för betalning av utmätt lös egendom utom för fartyg som avses i 94 §. Som en följd av att registrerat skepp förts under skeppsförsäljningslagen skall undantaget för sådana fartyg utgå ur bestämmelsen. Denna skall i stället gälla all lös egendom som förevarande kapitel i UL omfattar (jfr 89 § 2 mom.).

96 a § Departementsförslaget överensstämmer med beredningens förslag.

Föredraganden. Förevarande paragraf innehåller i 1 mom. bestämmelser om underhandsförsäljning. I enlighet med vad som utvecklats i avsnittet 3.6.1 avser bestämmelserna bl. a. fartyg, som ej är införda i skeppsregistret — dvs. oregistrerade skepp och skeppsbyggen och båtar — samt gods i fartyg eller luftfartyg. Som anförts tidigare förutsätts för underhandsförsäljning av ifrågavarande egendom att denna inte kan antas vara föremål för okänd sjö- eller luftpanträtt.

I paragrafens 3 mom. har vidtagits en redaktionell jämkning.

138 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningens förslag.

Nuvarande ordning. Den som har med besittning förenad panträtt i lös egendom kan enligt 71 § UL förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen. Han får då enligt 138 § betalning ur köpeskillingen inom

den tid som enligt 137 § gäller för utmätningssökanden. Panthavaren har därvid företrädde framför vanlig utmätningssorgenär. Detsamma gäller sådan panthavare som enligt 71 § UL alltid är skyldig att hålla sig till köpeskillingen, dvs. den som har panträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg. I dessa fall gäller dock att, om annan Sorgenär yrkar betalning för fordran som skall utgå med förmånsrätt framför panthavarens, panthavaren får betalning i den ordning som anges i 140 eller 141 § UL, dvs. efter fördelningssammanträde.

Föredraganden. Förevarande paragraf har samband med 71 och 92 §§. Enligt 71 § i förslaget är den som innehar gäldenärs lösa egendom såsom handpant eller med retentionsrätt skyldig att ta betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. Som jag nyss anført skall enligt 92 § i förslaget försäljning ske med förbehåll att köpeskillingen förslår till betalning av panthavarens eller retinentens fordran. Leder förfarandet till försäljning, skall enligt första punkten i förevarande paragraf betalning ske i den ordning som anges i 137 §. Handpanthavare och retinent skall alltså regelmässigt få betalt senast inom två veckor efter försäljningen. Fördelningssammanträde behöver inte hållas. Finns fordran som är förenad med sjö- eller luftpanträtt, skall dock enligt andra punkten i förevarande paragraf gälla vad som föreskrivs i 141 § 2 mom. i förslaget. Liksom f. n. skall alltså särskilt sammanträde sättas ut för fördelning av köpeskillingen och i övrigt iakttas vad som föreskrivs i sistnämnda lagrum.

Den nuvarande hänvisningen till 140 § UL skall utgå. De särskilda reglerna i UL om fördelning av köpeskillning för fartyg som sålts av överexekutor skall nämligen upphävas enligt förslaget. I stället är avsikten att motsvarande bestämmelser i fråga om fast egendom skall tillämpas (jfr 23 § första stycket skeppsförsäljningslagen).

139 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningens förslag.

Nuvarande ordning. Första punkten i 1 mom. av denna paragraf reglerar rätten till betalning om Sorgenär har annan panträtt än handpanträtt eller retentionsrätt och utmätning av lös egendom skett för annan Sorgenärs fordran. Därvid hänvisas till vad som anges "nedan", dvs. i efterföljande paragrafer. Förutsättning för ifrågavarande panthavarens eller retinents rätt till betalning är, att han framställt yrkande om betalning före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Andra t. o. m. fjärde punkterna i 1 mom. behandlar inteckningshavarens rätt till betalning, när utmätt egendom svarar för företagsinteckning. Femte punkten i 1 mom. behandlar den situationen att fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg skall säljas exekutivt under konkurs. Härvid skall Sorgenär, som för sin fordran

har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen, få betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen. I 2 mom. regleras f. n. hur ej anmäld fordran på grund av inteckning i fartyg skall beräknas.

Föredraganden. Till följd av den föreslagna ändringen i 138 § måste tillämpningsområdet för 139 § 1 mom. första punkten inskränkas till att avse borgenär som har sjöpanträtt i fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, eller i gods i fartyg samt borgenär som har luftpanträtt i gods i luftfartyg. Någon annan form av panträtt utan besittning torde ej förekomma. Bestämmelsen har ändrats i enlighet härmed.

Med hänsyn till det snäva tillämpningsområdet som den nuvarande första punkten i 1 mom. föreslås få har bestämmelserna i andra t. o. m. fjärde punkterna tagits upp som ett särskilt mom., 2 mom.

Den speciella situationen vid exekutiv försäljning under konkurs som avses i nuvarande 1 mom. femte punkten föreslås reglerad i 3 mom. Sistnämnda bestämmelser omfattar nu alla fartyg men måste inskränkas till fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, samt gods i fartyg eller i luftfartyg. Såvitt avser registrerat skepp finns bestämmelser i 10 § andra stycket andra punkten skeppsförsäljningslagen. Om sådant skepp skall säljas exekutivt under konkurs och skeppet tillika är utmätt, skall i sakägarförteckningen tas upp fordringar med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen.

Även i förevarande sammanhang bör borgenär, vars fordran är för-enad med sådan förmånsrätt, ha rätt till betalning. I förslaget har tagits upp motsvarande hänvisning till 10—12 §§ förmånsrättslagen.

Förslaget att fartyg, som faller utanför skeppsförsäljningslagens tillämpningsområde, och gods i fartyg eller i luftfartyg skall kunna säljas under hand (se 96 a § 1 mom. ovan) måste uppmärksammas här. Den tidpunkt då yrkande om betalning sist måste framställas har av den anledningen angetts genom hänvisning till vad som enligt 1 mom. i förevarande paragraf skall gälla för den som har sjö- eller luftpanträtt.

Nuvarande 2 mom. föreslås få sin motsvarighet i 12 § andra stycket skeppsförsäljningslagen.

140 §

Föredraganden. Paragrafen innehåller nu bestämmelser om sammanträde för köpeskillingens fördelning efter försäljning av fartyg genom överexekutors försorg.

Enligt 23 § första stycket förslaget till skeppsförsäljningslag skall vad som i 143—166 §§ UL föreskrivs om fördelning av köpeskillning m. m. beträffande fast egendom ha motsvarande tillämpning i fråga om egendom, som sålts enligt skeppsförsäljningslagen (jfr 24 § första stycket LfL). Förevarande paragraf bör därför kunna upphävas.

140 a §

Föredraganden. I paragrafen meddelas en föreskrift om fördelning av ersättningsbelopp som försumlig inropare av fartyg, vilket sålts av överexekutor, är skyldig att utge. Detta regleras i fortsättningen i 22 § skeppsförsäljningslagen samt 23 § samma lag, såvitt sistnämnda lagrum hänvisar till 143 § UL. Följaktligen kan 140 a § UL i överensstämmelse med beredningens förslag upphävas.

141 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningens förslag.

Föredraganden. När lös egendom sålts på auktion, skall enligt 2 mom. i 141 § UL sammanträde för köpeskillings fördelning sättas ut, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera är sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Bestämmelsen gäller ej egendom som avses i 140 § UL, dvs. fartyg som säljs av överexekutor.

Av 6 och 23 §§ skeppsförsäljningslagen följer, att fördelningssammanträde blir obligatoriskt efter försäljning av registrerat skepp. Bestämmelserna i 141 § 2 mom. skall i enlighet härmed begränsas till att gälla endast lös egendom som sålts på auktion enligt reglerna i UL. Förslaget anger detta genom hänvisning till 5 kap. UL.

151 §

Föredraganden. I denna paragraf ges föreskrifter om förfarandet vid fördelning av köpeskillning m. m., när fråga är om giltighet av fordran eller inteckning. Dessa frågor har jag förut behandlat i avsnitt 3.7. Som jag där utvecklat bör överexekutor vara skyldig att i vissa fall själv avgöra tvister i samband med köpeskillingsfördelningen. Bestämmelser härom har tagits upp i ett nytt 3 mom. Föreskrifter om förfarandet finns i andra t. o. m. fjärde punkterna i 3 mom.

Som andra punkt har tagits upp föreskrift, att talan anses väckt när part framställde sitt yrkande. Härmed avses yrkande om betalning ur den utmäta egendomen. Sådant yrkande har som regel framställts genom ordinär bevakning i målet på ett tidigare stadium men kan undantagsvis komma att framställas först i samband med köpeskillings fördelning. Av bestämmelsen framgår, att stämning eller annan formalitet inte krävs.

Om bevisning skall enligt tredje punkten gälla vad som enligt RB föreskrivs för tvistemål. Överexekutor skall sålunda bl. a. få höra vittnen på ed.

Med hänsyn till den säregna partställning som kan förekomma har jag inte ansett lämpligt att föreskriva tillämpning av RB:s bestämmelser om parts utevaro. Förfarandet företer flera likheter med anmärknings-

processen i konkurs och efter mönster av 211 § tredje stycket KL införas i förslaget som fjärde punkt i 3 mom. en bestämmelse om att parts utevaro från förhandling inte skall utgöra hinder för handläggning och avgörande av tvisten.

Förslaget har alltså endast ett fåtal processuella bestämmelser om förfarandet. Jag har emellertid — i likhet med beredningen — ansett de regler jag nu redogjort för vara tillräckliga. Jag har nämligen den uppfattningen, att detaljerade bestämmelser för handläggningen skulle motverka syftet att få ett i egentlig mening förenklat förfarande.

Slutligen vill jag anmärka att nuvarande 3 mom. med en redaktionell jämkning tagits upp som 4 mom.

198 § Paragrafen rör verkställighetskostnader vid utmätning, medan efterföljande 199 § gäller kostnaderna för annan verkställighet än den som sker genom utmätning.

Nuvarande ordning. Enligt 198 § 1 mom. första punkten skall exekutionskostnaden för utmätning och det fortsatta förfarandet utgå ur köpeskillingen för den utmätta egendomen, behållen avkastning eller andra tillgängliga medel. Kan kostnaden inte tas ut på det sättet, skall den betalas av utmätningssökanden eller, om den avser åtgärd som annan begärt, av denne och får omedelbart utmätas. Enligt 198 § 3 mom. är den som begär utmätning skyldig att förskjuta kostnaden för åtgärden. Kostnaden för annan åtgärd i målet skall förskjutas av den som begär åtgärden, om utmätningssmannen eller överexekutor påkallar det. Verkställighetskostnad för kvarstad torde f. n. inte omfattas av regleringen. Inte heller enligt 199 § UL torde sökanden få ersättning för kostnaden för verkställighet av kvarstad.

Föredraganden. Bestämmelserna om kostnad i utskökningsmål reformerades i samband med översynen av fastighetsexekutionsreglerna förra året. Därvid infördes föreskriften i 198 § 3 mom. att utmätningssökanden alltid skall förskjuta kostnaden för utmätning. Ifrågavarande föreskrift har nu kritiserats såsom alltför rigorös. EON har i skrivelse till justitiedepartementet hemställt att föreskriften måtte mjukas upp. EON har föreslagit att den ändras så att utmätningsskostnaden liksom kostnaden för annan åtgärd skall förskjutas, om det begärs av utmätningssmannen. Om lagrummet ändras i enlighet härmed avser nämnden att med stöd av 8 § exekutionsavgiftskungörelsen (1971: 1027) utfärda erforderliga föreskrifter om förskottsbetalning. EON har bifogat till nämnden inkomna skrivelser från kronofogdeföreningen och vissa inkassobyråer. Av dessa framgår att ett utbrett önskemål är att bankgaranti skall få ställas som säkerhet för utmätningsskostnaden.

Föreskriften om obligatorisk förskottsbetalning av kostnaden för utmätning har enligt vad de inkomna handlingarna utvisar medfört ett

betydande merarbete i form av framför allt ökade kassarutiner hos kronofogdemyndigheterna. En uppmjukning av föreskriften är därför motiverad. Flera möjligheter till uppmjukning är tänkbara. Jag anser mig emellertid kunna godta EON:s förslag och har följaktligen ändrat 198 § 3 mom. i enlighet härmed.

Enligt art. 11 mom. 2 i sjöpanträttskonventionen skall ur köpeskillingen för fartyg utgå bl. a. av domstolen fastställda kostnader för kvarstad. Tillämpat på svenska förhållanden bör här med domstol förstås den myndighet hos vilken kvarstadskostnaden uppkommit. Det är vanligt att utmätning av fartyg föregås av kvarstadsbeslut meddelat av rätten eller överexekutor. Till efterföljd av konventionen fogas därför i departementsförslaget liksom i beredningens förslag till 198 § ett nytt 5 mom. vari beaktas att kvarstad föregått. Bestämmelsen har innehållet att i fråga om egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, även kostnad för kvarstaden skall räknas som kostnad för utmätningen. Eventuell kostnad för vårdåtgärd som avses i 60 a § UL skall räknas som kostnad för utmätning, om den uppkommit i utmätningens målet. Bestämmelsen syftar endast på kostnaden för verkställighet av myndighets åtgärder och ej på parts kostnad för att utföra talan. Det förutsätts, att kvarstaden övergår direkt i utmätning. I sådant fall behöver som regel ej några nya säkerhetsåtgärder vidtas. Om däremot kvarstaden hävs innan utmätning sker, måste naturligtvis nya säkerhetsåtgärder vidtas. Det fallet hör emellertid ej under den föreslagna bestämmelsen.

201 §

Föredraganden. Paragrafen innehåller bestämmelser om klagan över utmätning. Klagan över utmätningensmans förfarande skall enligt 200 § ske skriftligen hos överexekutor. Någon bestämd klagotid gäller i allmänhet inte. Undantag härifrån ges i 201 § 1 och 2 mom., där klagotiden är begränsad i vissa praktiskt viktiga fall. I 1 mom. föreskrivs att, om gäldenär eller borgenär vill klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, han skall göra det inom tre veckor från den dag då han erhöll del av beslutet.

Utmätning av pantbrev skall enligt 91 a § UL kunna följas av beslut av utmätningensmannen att fastigheten skall tas i anspråk. Sådant beslut innebär, att egendomen anses utmätt. Enligt 1 mom. i förevarande paragraf skall vad som gäller för gäldenär och borgenär vid klagan över beslut om utmätning också gälla, när fastighet tas i anspråk enligt 91 a §. Förslaget utvidgar, liksom beredningens förslag, detta till att gälla även beslut om att skepp tas i anspråk enligt 91 a §.

UL-förslagets 77 § föranleder en redaktionell följdändring i 201 § 2 mom.

Besvärstiden för tredje man är inte begränsad. Detta är av mindre

betydelse såvitt angår lös egendom som kan bli föremål för godtrosförvärv. Den som köpt sådan egendom i god tro är nämligen skyddad mot rätta ägaren även om denne alltjämt har möjlighet att överklaga utmätningen. Ett överklagande leder efter försäljning endast till att rätta ägaren kan få del i influtna medel, om redovisning ej skett, eller ett ersättningsanspråk mot utmätningsgäldenären.

Enligt 201 § 4 mom. skall den som förvärvat fastighet från utmätningsgäldenären kunna klaga över utmätning av fastigheten intill dess denna sålts men därefter kunna angripa utmätningen endast i samband med klagan över försäljningen. För sådan talan gäller enligt 213 § bestämd klagotid. Försummar han att klaga i nu angiven ordning, kan alltså den som åberopar fång från utmätningsgäldenären inte sedermera frånvinna köparen fastigheten.

Bestämmelser om skydd för den som förvärvat skepp på exekutiv auktion har tagits upp i en ny 213 a §. Där har även tagits upp bestämmelse om den rättsverkan som skall inträda såsom följd av underlåtenhet att överklaga försäljning av fast egendom. I 4 mom. av förevarande paragraf föreslås en gemensam föreskrift om möjligheten att överklaga utmätning av registrerat skepp eller andel i sådant skepp, av villkorlig äganderätt till registrerat skepp eller till andel i sådant skepp eller av fast egendom. Termen fast egendom inbegriper även andel i fastighet liksom villkorlig äganderätt till fastighet eller till andel därav. Förslaget går ut på att, sedan egendomen sålts, utmätningen ej får överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.

I 201 § 4 mom. UL föreskrivs f. n., att vederbörande är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över försäljningen ”i den ordning som anges i 213 §”. Denna lydelse utesluter ej extraordinära rättsmedel, i den mån sådana kan användas i utsökningsmål. Förslaget nämner inte 213 § UL men är ej avsett att medföra saklig ändring i fråga om möjligheten att använda extraordinära rättsmedel.

Förslaget omfattar inte försäljning av luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg eller andel i sådan egendom, ehuru exekutiv försäljning av densamma skall förrättas av överexekutor (jfr 89 § 2 mom. i förslaget). Bestämmelsen i 201 § bör nämligen korrespondera med 213 a § i förslaget, som har samma begränsning.

209 § Departementsförslaget överensstämmer med beredningens förslag.

Föredraganden. Enligt 213 § 1 mom. UL skall den som vill klaga över överexekutors beslut i mål som anges i 209 § inkomma till överexekutor med besvärslinaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades. För att parterna skall få kännedom om att ett slutligt avgörande ägt rum hos överexekutor och att besvärstid börjar löpa före-

skrivs i 209 §, att överexekutors utslag i där angivna mål skall sändas till parterna samma dag som det meddelas. De mål som avses i 209 § är bl. a. mål om klagan över fastighets tagande i anspråk enligt 91 a §. Enligt förslaget skall 209 § även omfatta klagan över beslut att skepp tagits i anspråk enligt 91 a §, dvs. via utmätning av pantbrev.

213 §

Föredraganden. I 213 § 3 mom. UL meddelas bestämmelse om klagan mot överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel för egendom som sålts av överexekutor. Klagotiden är tre veckor från den dag då utslaget meddelades. Hänvisningarna till 140 och 140 a §§ UL som avser fördelning efter fartygsförsäljning utgår enligt förslaget (se 23 § skepps-försäljningslagen).

213 a §

Föredraganden. I denna paragraf tas upp nya regler om verkan av exekutiv försäljning. Reglerna avser att skydda den som i exekutiv ordning förvärvat fastighet och skepp samt andel i eller villkorlig äganderätt till sådan egendom (se avsnittet 3.8). Paragrafen har avfattats så att det framgår att bestämmelserna är tillämpliga inte bara vid exekutiv försäljning efter utmätning utan också vid exekutiv försäljning i konkurs av ifrågavarande egendom.

I förslaget behandlas tvesalufallet i 1 mom. Därvid avses främst konkurrens mellan exekutivköparen och den som eljest åberopar rättsenligt fång från gäldenären men även konkurrens mellan exekutivköparen och den som åberopar rättsenligt fång från någon gäldenärens företrädare i äganderätten (jfr angående äldre dubbelöverlåtelse SOU 1960: 25 s. 548 f). Sistnämnda konkurrensfall har tillagts i departementsförslaget. I 2 mom. behandlas de fall då gäldenärens eller någon hans företrädarens fång enligt eljest tillämpliga regler skulle kunna angripas som ogiltigt eller därför att det av annat skäl ej gällde mot rätta ägaren. För att exekutivköparen härvid skall vara skyddad förutsätts att vid den exekutiva försäljningen gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart var beviljad för honom. Slutligen innehåller 3 mom. regler om ersättning när tredje mans rätt gått förlorad enligt 2 mom.

Övergångsbestämmelser

Punkt 1. Enligt denna punkt skall lagen om ändring i UL med ett undantag träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer (jfr skeppsförsäljningslagen). Undantaget avser ändringen i 198 § 3 mom. UL varigenom utmätningssökanden skall förskjuta kostnaden för utmätning — inte obligatoriskt som nu — utan när utmätningsmannen begär det.

Ifrågavarande ändring föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1973. Den nya regeln bör kunna tillämpas även i mål som inkommit före nämnda tidpunkt (jfr SOU 1968: 64 s. 245).

Punkt 2. De regler som vid försäljning av gods i luftfartyg f. n. gäller för kungörande av auktion och underrättelse om auktion skall enligt 91 § 3 mom. UL-förslaget tillämpas även vid försäljning av fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, eller gods i fartyg. Detta innebär att den tid före auktionen, då kungörelse senast skall ske, blir förlängd med en vecka. När auktion hålls så kort tid efter lagens ikraftträdande att förberedande åtgärder måste vidtas dessförinnan bör, som beredningen föreslagit, nya lagens bestämmelser i ämnet tillämpas. Under remissbehandlingen har ifrågasatts om inte den lag som gällde vid tiden för det exekutiva förfarandets inledande borde tillämpas vid auktionen. Det är emellertid en vedertagen princip att regler av processuell natur bör träda i kraft snarast möjligt. Man undviker därigenom att skilda förfaranden samtidigt tillämpas. Förevarande punkt i övergångsbestämmelserna har utformats i enlighet med vad jag nu anfört (jfr punkt 2 i övergångsbestämmelserna till skeppsförsäljningslagen).

Punkt 3. Förslaget innehåller nya regler om utmätning, försäljning och köpeskillingsfördelning, när det gäller lös egendom som någon innehar som handpant eller med retentionsrätt. De innebär materiella ändringar. Enligt principen att sådana ej bör få tillbakaverkande kraft föreslås i förevarande punkt, att äldre lydelse av 71, 92, 138 och 139 §§ skall tillämpas, om egendom som besväras av handpant- eller retentionsrätt blivit utmätt före de nya bestämmelsernas ikraftträdande. Vidare föreslås att 73 § i sin äldre lydelse skall tillämpas om fartyg utmätts före nya lagens ikraftträdande.

Punkt 4. Enligt vad som sägs inledningsvis under punkterna 11—19 i övergångsbestämmelserna till det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget skall panträttsbestämmelserna där i princip ha tillämpning även på fordringsinteckning i fartyg som har beviljats eller sökts före samma förslags ikraftträdande. I punkt 17 i nämnda övergångsbestämmelser föreskrivs, att borgenären likväl kan göra gällande personligt betalningsansvar på grund av inteckningshandlingen.

Om skuldebrev, som är intecknat i fartyg, pantförskrivs av utmättingsman enligt 91 b § UL-förslaget, bör eventuellt personligt betalningsansvar upphöra. Punkt 4 innehåller föreskrift om detta (jfr punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen, 1971: 495, om ändring i UL). I tillämpningsföreskrifter bör bestämmas, att skuldebrevet skall förses med anteckning om att det personliga betalningsansvaret inte består efter sådan pantförskrivning (jfr tredje stycket i övergångsbestämmelserna till USK).

Punkt 5. I fråga om de ändrade fullföljdsreglerna i 201 § 4 mom. i förslaget bör äldre bestämmelser bli tillämpliga, om egendomen sålts

före nya lagens ikraftträdande. Vad angår 213 och 213 a §§ bör äldre lag tillämpas, om överexekutor verkställt försäljning före nya lagens ikraftträdande (jfr beträffande 213 § punkt 4 i övergångsbestämmelserna till skeppsförsäljningslagen).

Punkt 6. I denna punkt har tagits upp en övergångsbestämmelse som på sedvanligt sätt anger hur hänvisningar till ersatta lagrum i UL skall tillämpas.

4.3 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget, förslaget till skeppsförsäljningslag och förslaget om ändring i UL påkallar vissa ändringar i konkurslagen, 1921: 225 (KL). Departementsförslaget överensstämmer med beredningsförslaget och har därutöver tillägg i form av ändringar i 21, 26 och 198 §§.

21 § Ändringen av förevarande paragraf har tillkommit under departementsbehandlingen.

Nuvarande ordning. I 21 § KL föreskrivs, att underrättelse om beslutad konkurs skall sändas till myndigheter m. fl. och anteckning om konkurs göras i vissa register. *Fjärde stycket* avser fall då till konkursboet hör fartyg eller andel i fartyg. Finns i boet fartyg som blivit infört i fartygsregistret, skall anmälan om konkursen ofördröjligen göras till den myndighet som handlägger ärenden angående inteckning i fartyg, dvs. Stockholms tingsrätt. I anmälan skall fartygets registreringsnummer anges. På första inskrivningsdag skall anteckning om konkursen göras i inteckningsboken för fartyg. Dessa bestämmelser är upptagna i första punkten. Andra punkten avser andel i fartyg, oavsett om fartyget är infört i fartygsregistret eller ej. Hör fartygslott till boet, skall anmälan sändas till den myndighet som för fartygsregistret, dvs. till sjöfartsverket. Sådan anmälan skall innehålla uppgifter erforderliga för fartygets säkra identifiering. Skälet till att innehav av andel alltid skall anmälas torde vara att det f. n. stundom kan vara omöjligt att veta hur det förhåller sig med registreringen.

Föredraganden. Det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget förutsätter att besked utan svårighet skall kunna erhållas om ett skepp är registrerat eller ej. Endast beträffande registrerat skepp eller andel i sådant skepp behöver därför meddelande sändas. I dessa fall är emellertid anmälan nödvändig också framdeles. Jag erinrar om att ägarens konkurs är inteckningshinder och därför skall antecknas i skeppsregistret. Anmälan skall av konkursdomaren sändas till registreringsmyndigheten. Bestämmelsen i fjärde stycket har utformats i enlighet med vad jag nu anför. Vad skeppsbyggen beträffar — vilka ju framdeles skall bli registrerings- och inteckningsbara — återkommer jag till dem vid 195 a §.

26 § I paragrafens andra stycke meddelas föreskrifter beträffande anmälan och anteckning om konkurs i vissa fall, när konkursbeslut upphävt av högre rätt. Bestämmelserna korresponderar delvis med reglerna i 21 §. Såvitt de avser fartyg och fartygsandel har de anpassats till den föreslagna lydelsen av 21 §. Ändringen har tillkommit under departementsbehandlingen.

71 §

Nuvarande ordning. Paragrafen innehåller bestämmelser om försäljning av lös egendom genom konkursförvaltares försorg. Som huvudregel gäller, att lös egendom skall säljas på auktion om försäljningen inte sker genom att gäldenärens rörelse fortsätts. För försäljning i annan ordning gäller vissa krav på samtycke.

Fjärde och femte styckena rör försäljning av vissa specialobjekt. Fjärde stycket gäller fartyg och gods i fartyg, medan femte stycket behandlar luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg samt gods i luftfartyg. Skall fartyg eller gods i fartyg säljas, får förvaltaren begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom, om fartyget finns inom riket. Förutsättning för att intecknat fartyg skall få säljas på annat sätt än exekutivt är att inteckningshavare, som ej får full betalning, samtyckt därtill. Dessutom krävs det, att inteckningshavaren lämnar inteckningshandlingen för dödning till den som utses av honom och köparen.

Vid försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg har bestämmelserna om försäljning av fast egendom i 70 § första och andra styckena motsvarande tillämpning. Detta innebär, att försäljning kan ske antingen exekutivt eller, om förvaltaren finner det fördelaktigare för boet, i annan ordning med rättens ombudsmans eller i förekommande fall borgenärernas samtycke. Har exekutiv auktion hållits utan att försäljning kommit till stånd, behöver förvaltaren inte vidta ytterligare försäljningsåtgärd. För att förvaltaren skall få underlåta försäljning när exekutiv auktion inte hållits fordras rättens ombudsmans och åtskilliga borgenärers samtycke. Sådant samtycke skall i fråga om luftfartyg ges av de borgenärer som i konkursen bevakat fordran på grund av inteckning, luftpanträtt, retentionsrätt eller fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen. Dessa borgenärer har enligt 5 § första stycket LfL anslutningsrätt vid exekutiv försäljning. Sådan rätt har också borgenär som i konkursen bevakat fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen. Att sistnämnda lagrum inte omnämns i 71 § femte stycket KL torde bero på ett förbiseende i samband med tillkomsten av förmånsrätten för fordran på framtida pension (tidigare 17 kap. 6 a § handelsbalken, numera 12 § förmånsrättslagen). Beträffande slutligen gods i luftfartyg gäller, att det skall säljas i samma ordning som gods i fartyg.

Beredningen. Reglerna om försäljning av registrerat skepp i konkurs bör utformas på samma sätt som motsvarande i fråga om luftfartyg. Beredningsförslaget innebär, att 71 § fjärde och femte styckena ändras i överensstämmelse härmed. Fjärde stycket skall gälla fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, samt gods i fartyg och gods i luftfartyg. Sista punkten i nuvarande femte stycket, som beträffande gods i luftfartyg hänvisar till fjärde stycket, kan då utgå. Beträffande egendom som avses i fjärde stycket får förvaltaren, om egendomen finns inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Det är lämpligt, att förvaltaren använder denna möjlighet, om egendomen kan antas vara besvärad av sjö- eller luftpanträtt. Sådan panträtt upphör nämligen inte genom frivillig försäljning. Det står emellertid förvaltaren fritt att själv sälja egendomen antingen under hand eller också på auktion med iakttagande av bestämmelserna i första och andra styckena av förevarande paragraf. Finns egendomen ej i Sverige, kan försäljning här över huvud inte ske i exekutiv ordning utan förvaltaren är hänvisad till annan försäljningsform. Jag vill anmärka att, om den som har panträtt i egendomen fått utmätning, försäljning skall ske i exekutiv ordning.

I enlighet med terminologin i UL-förslaget avses i den föreslagna bestämmelsen med "fartyg" endast helt fartyg och ej andel i fartyg eller villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri.

Registrerat skepp skall säljas med tillämpning av samma regler som f. n. gäller för luftfartyg. I förslaget ändras första punkten i femte stycket i enlighet därmed.

Någon motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen i 71 § fjärde stycket andra punkten om dödning av inteckning behövs ej. Inteckningshavarens rätt berörs nämligen ej av annan försäljning än sådan som sker i exekutiv ordning (jfr bl. a. 276 § i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget). Detsamma gäller fast egendom och luftfartyg. Härav följer, att konkursförvaltningen ej kan genomföra försäljning under hand annat än om köpeskillingen täcker fordringar med panträtt eller om uppgörelse kan träffas med berörda pantborgenärer. För registrerat skepp gäller, liksom beträffande luftfartyg, att exekutiv försäljning genom överexekutor får ske endast om egendomen finns i Sverige. Är fartyget utomlands, måste det föras hit, om man önskar exekutiv försäljning här. Konkursboet är att anse som redare och befälhavaren är skyldig följa konkursförvaltningens anvisningar.

Konkursförvaltaren måste få medgivande från en vid krets av borgenärer för att underlåta försäljning av luftfartyg, om exekutiv auktion inte hållits. Skälen för kravet på vissa borgenärers samtycke är desamma som motiverat anslutningsrätt för dessa borgenärer (jfr 5 § LfL). Endast genom exekutiv auktion kan avgöras om luftfartyget förslår till betalning av dessa borgenärers fordringar. Bl. a. skall samtycke lämnas

av borgenär vilken i konkursen bevakat fordran som är förenad med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen. Det har satts i fråga huruvida samtycke från sådan borgenär verkligen är behövt (jfr prop. 1955: 13 s. 140, 144 och 348 f). Frågan bör nu tas upp till förnyat övervägande. Borgenär med sådan förmånsrätt kan med utnyttjande av sin anslutningsrätt ej åstadkomma, att skyddsbeloppet minskas annat än i fråga om egendom som före konkursen utmätts för fordran utan förmånsrätt (jfr 10 § andra stycket LfL). Har utmätning skett, torde man kunna utgå från att exekutiv försäljning också äger rum. I andra fall kan borgenärer som har allmän förmånsrätt enligt förmånsrättslagen ej påverka villkoren för exekutiv försäljning. Beredningen föreslår därför, att försäljning i dessa fall får underlåtas utan att samtycke inhämtats från borgenär med förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen. Självfallet måste konkursförvaltningen ändå beakta konkursborgenärernas intresse, när beslut fattas att ej avyttra egendom.

Föredraganden. Paragrafen är med två undantag utformad i departementsförslaget i enlighet med vad beredningen har föreslagit. Ett undantag avser bestämmelsen i femte stycket andra punkten i beredningsförslaget angående vilka borgenärer som skall samtycka till att försäljning underlåts när exekutiv auktion inte hållits. Jag delar beredningens uppfattning att man här kan nöja sig med samtycke från de i beredningsförslaget uppräknade borgenärerna. Någon uppräkning är emellertid inte nödvändig eftersom alla är utrustade med särskild förmånsrätt (jfr 70 § andra stycket KL). Bestämmelsen har därför fått utgå. Det andra undantaget utgörs av en redaktionell jämkning i paragrafens sista stycke.

73 §

Föredraganden. Förevarande paragraf innehåller vissa bestämmelser om rätt för borgenär att under konkurs sälja lös egendom vari han har panträtt. Enligt första stycket tredje punkten får sådan borgenär realisera fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg samt intecknade reservdelar till luftfartyg i den ordning som gäller när sådan egendom blivit utmätt. Paragrafen gäller ej försäljning av luftfartyg. Enligt förslaget skall tredje punkten endast gälla fartyg, som ej är infört i skeppsregistret. Att registrerat skepp liksom luftfartyg kan under konkurs säljas exekutivt på begäran av borgenär som har panträtt i egendomen följer av 23 och 24 §§ KL.

76 §

Nuvarande ordning. Om konkursbos egendom säljs på auktion genom förvaltarens försorg, skall denna enligt 74 § KL kungöras på sam-

ma sätt som exekutiv auktion. Kungörelse behöver dock inte föras in i allmänna tidningarna eller länskungörelserna. Finner förvaltaren att det föreskrivna kungörelsesättet ej är ägnat att bereda kungörelsen tillräcklig offentlighet, skall han enligt 76 § första punkten vidta de ytterligare åtgärder som kan anses behövliga. Å andra sidan får förvaltaren enligt andra punkten i samma paragraf med samtycke av rättens ombudsman besluta, att auktion skall kungöras på mindre omständligt sätt, om han finner det till fyllest. För sådan inskränkning fordras — om det gäller fast egendom, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg — enligt tredje punkten samtycke också av gäldenären. Kungörandet får ej inskränkas beträffande annan lös egendom än den nämnda utan samtycke av borgenär som i egendomen har panträtt eller annan särskild förmånsrätt. Att motsvarande samtycke inte behövs vid försäljning av luftfartyg eller intecknade reservdelar torde bero på att borgenär med särskild förmånsrätt i sådan egendom inte ansetts bli nödlidande annat än vid exekutiv auktion.

Föredraganden. Enligt sjölagsförslaget kan endast exekutiv försäljning medföra att sjöpanträtt upphör eller inteckning i fartyg blir utan verkan (249 § första stycket och bl. a. 276 § första stycket i det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget). Därför bör även 76 § ändras så att samma regler får gälla för registrerat skepp som för luftfartyg. Samtycke till inskränkning i kungörandet behöver då ej föreligga från inteckningshavare eller den som har sjöpanträtt i registrerat skepp. Ej heller kommer beträffande sådant skepp samtycke att fordras från retinent (jfr ånyo nyssnämnda 249 § första stycket).

195 a §

Föredraganden. Denna paragraf är ny. Den innebär att skeppsbygge i KL i överensstämmelse med beredningens förslag skall jämsättas med skepp och dessutom att därvid bestämmelse som avser skeppsregistret i stället skall gälla skeppsbyggnadregistret (se 21 § fjärde stycket i KL-förslaget). Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 § andra stycket förslaget till skeppsförsäljningslag och 62 § 4 mom. UL-förslaget.

198 § I paragrafen meddelas vissa föreskrifter som har samband med bestämmelserna i 21 § rörande anmälan och anteckning om konkurs. Om konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller registrerat fartyg eller luftfartyg m. m. gått till försäljning, ankommer det sålunda på ägaren att anmäla det till den myndighet hos vilken anmälan och anteckning skett enligt 21 §. När förhållandet styrks, skall anteckning göras därom.

I departementsförslaget som saknar motsvarighet i beredningens förslag har paragrafen såvitt avser registrerat skepp och andel i sådant

skepp utformats i anslutning till förslaget om ändring i 21 §. Samtidigt har terminologin i fråga om fast egendom anpassats till JB. Att motsvarande anpassning inte skett i 21 § har samband med att bestämmelserna i nämnda lagrum f. n. ses över i ett annat aktuellt lagstiftningsärende (se SOU 1970: 75).

Övergångsbestämmelser

Liksom i fråga om de övriga författningsförslagen föreslås som *punkt 1*, att lagen om ändring i KL skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

Bestämmelserna i 21, 26 och 198 §§ om anmälan och anteckning i konkurs skall gälla registrerat skepp och andel i sådant skepp. Övergångsvis skall enligt *punkt 2* bestämmelserna tillämpas också på båt, som avses i första stycket under 5 i övergångsbestämmelserna till det till lagrådet remitterade sjölagsförslaget, eftersom sådan båt bör jämföras med registrerat skepp i dessa sammanhang.

De ändringar som föreslås i 71, 73 och 76 §§ bör tillämpas så snart skeppsförsäljningslagen skall tillämpas vid exekutiv försäljning under konkurs. Enligt övergångsbestämmelserna till skeppsförsäljningslagen skall denna tillämpas på försäljning som sker efter ikraftträdandet. I överensstämmelse härmed har i *punkt 3* föreskrivits att de nya bestämmelserna i 71, 73 och 76 §§ KL skall tillämpas på försäljning som sker efter ikraftträdandet.

4.4 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

I 213 a § i UL-förslaget har tagits upp nya regler som bl. a. innebär att den som förvärvar fast egendom vid exekutiv försäljning i princip är skyddad i sitt förvärv när försäljningen har vunnit laga kraft och köpeskillingen har erlagts. Beredningen har för sin del inte tagit ställning till frågan huruvida de nya reglerna kan tillämpas utan ändring av JB (jfr bet. s. 103 not 5). Själv är jag emellertid av uppfattningen att vissa jämkningar bör vidtas i JB så att missförstånd inte uppkommer i fråga om verkningarna av exekutiv försäljning av fast egendom. Jämkningar föreslås i 17 kap. 10 §, 18 kap. 1 § och 20 kap. 6 §.

17 kap. 10 §

Föredraganden. I 17 kap. JB meddelas bestämmelser om företräde på grund av inskrivning. Enligt den nu aktuella paragrafens första stycke äger kapitlet emellertid inte tillämpning beträffande två typer av konkurrensfall. Den ena typen avser konkurrens mellan förvärv av fast egendom, som skett vid exekutiv försäljning, och upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft. Denna konkurrenstyp är i förevarande sammanhang utan intresse. Den andra typen avser konkurrens mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan över-

låtelse. I fråga om denna konkurrenstyp innehåller lagstiftningen inte några uttryckliga regler. Vid tillkomsten av JB utgick man från att äldre rätt alltså skulle gälla (jfr prop. 1970: 20 B 1 s. 453 och 455). Detta innebär att företrädesfrågan är betingad av om den exekutiva försäljningen skett till betalning av fordran för vilken egendomen svarar till följd av utmätning eller på annan grund. Har fastigheten exempelvis sålts på begäran av borgenär som haft panträtt på grund av inteckning, anses den exekutiva förvärvarens rätt vara oberoende av föregående ägares. Det exekutiva förvärvet har i överensstämmelse härmed företrädesfrågan framför en konkurrerande frivillig överlåtelse (se närmare SOU 1960: 25 s. 524). Har den exekutiva försäljningen däremot förrättats under konkurs efter framställning enligt 70 § KL och utan att anslutningsrätt har utövats (13 § FfL) gäller allmänna prioritetsregler. I JB har företrädesreglerna i 17 kap. uttryckligen fått omfatta konkursfallet. Detta har uttryckts på det sättet att kapitlet inte äger tillämpning vid konkurrens mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan överlåtelse "utom när egendomen sålts för annat ändamål än till betalning av fordran, för vilken egendomen svarar till följd av utmätning eller på annan grund".

De nya bestämmelserna om verkan av exekutiv försäljning av fast egendom i 213 a § 1 mom. UL omfattar även vad som här har benämnts konkursfall. Detta innebär att företrädesbestämmelserna i 17 kap. JB inte skall vara tillämpliga ens i konkursfallet. Jag har följaktligen ändrat 17 kap. 10 § första stycket JB i enlighet härmed.

18 kap. 1 §

Föredraganden. Genom JB infördes i vår lagstiftning helt nya regler om godtroshänsförvärv till fast egendom. Reglerna är meddelade i 18 kap. De syftar till att avhjälpa sådan materiell brist i ett rättsförvärv som grundar sig därpå att överlåtaren eller något hans företrädares förvärv är ogiltigt eller eljest ej kan göras gällande av förvärvaren. Härigenom skiljer de sig från reglerna i 17 kap. som behandlar företrädet mellan rättsförvärv som vart för sig är rättsenliga.

Huvudregeln om äganderättsförvärv i god tro finns i 18 kap. 1 § första stycket. Där stadgas att, när äganderättsförvärv blivit föremål för lagfart, invändning om att förvärvet var ogiltigt eller eljest inte får göras gällande, inte får åberopas mot den som därefter genom överlåtelse i god tro förvärvat äganderätt till fastigheten. I överlåtelse innefattas inte bara frivillig överlåtelse utan också exekutiv försäljning (jfr prop. 1970: 20 B 1 s. 464).

Frågan om god tro vid exekutivt förvärv av fast egendom blir framdeles utan betydelse. Har försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, skall förvärvet — som jag redan har anført (3.8) — enligt 213 a § 2 mom. UL stå sig även om förvärvaren kände till att gäl-

denärens eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl inte gällde mot rätta ägaren. Därvid är ogiltighetsgrunden utan betydelse (jfr 18 kap. 3 § JB). Det förutsätts dock att lagfart var beviljad för gäldenären vid den exekutiva försäljningen.

Huvudregeln i 18 kap. 1 § första stycket om godtrosförvärv ersätts alltså i fortsättningen, såvitt avser förvärv vid exekutiv försäljning, av 213 a § 2 mom. UL. Frågan om den omfattning i vilken förvärv genom exekutiv försäljning skall stå sig skall regleras uteslutande av nämnda lagrum. Jag har i överensstämmelse härmed i 18 kap. 1 § första stycket uttryckligen utelämnat förvärv som skett vid exekutiv försäljning. Att tillämpningsområdet för paragrafens andra stycke reduceras genom förslaget i 213 a § UL-förslaget är uppenbart. Alltjämt kan andra stycket emellertid få självständig betydelse beträffande upplåtelser som gjorts av den som förvärvat fastigheten exekutivt, nämligen om fastigheten inte var lagfaren för gäldenären vid försäljningen. Jag vill tillägga att överexekutor inte torde vara skyldig att före exekutiv försäljning av fastighet som inte är lagfaren för gäldenären söka lagfart på gäldenärens fång (en konkursförvaltare har däremot i motsvarande situation sådan skyldighet, se NJA 1913 s. 380 och SOU 1968: 64 s. 132). Enligt min mening är det inte heller lämpligt att ålägga överexekutor skyldighet att söka lagfart.

20 kap. 6 §

Föredraganden. I 20 kap. 6 § JB är punktvis angivet vissa fall när lagfartsansökan skall avslås. Enligt punkt 7 skall ansökan avslås om fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt lag äger företräde framför dennes förvärv. Den exekutiva försäljningen skall ha vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts för att bestämmelsen skall vara tillämplig (prop. 1970: 20 B 2 s. 577). Vid konkurrens mellan exekutiv försäljning och frivillig överlåtelse har försäljningen enligt gällande rätt företräde i de allra flesta fall. Sålunda gäller till en början att, om den exekutiva försäljningen skett till betalning av panträttsfordran eller liknande, försäljningen alltid har företräde framför frivillig överlåtelse (SOU 1960: 25 s. 727 och prop. 1970: 20 B 2 s. 576). Även när till grund för den exekutiva försäljningen ligger en utmätning för en oprioriterad fordran, har den exekutiva försäljningen alltid företräde framför en frivillig överlåtelse från gäldenären (jfr 201 § 4 mom. UL och prop. 1971: 20 s. 332). Om konkurrensen emellertid avser exekutiv försäljning efter framställning enligt 70 § KL och utan att anslutningsrätt utövats, å ena sidan, och frivillig överlåtelse, å den andra, avgörs företrädet i enlighet med bestämmelserna i 17 kap. JB.

Exekutiv försäljning kommer enligt 213 a § 1 mom. UL-förslaget alltid att ha företräde framför frivillig överlåtelse. Med hänsyn härtill kan det synas som om orden i punkt 7 av förevarande lagrum "och försäljningen enligt lag äger företräde framför dennes förvärv" (jfr

33 § 4 d i det remitterade sjölagsförslaget) skulle kunna utmönstras. Emellertid skulle en utmönstring komma att innebära att punkten även omfattade lagfartsansökan av den som förvärvat egendomen från exekutivköparen utan att denne begärt eller erhållit lagfart. En sådan lagfartsansökan skall inte avslås utan förklaras vilande (jfr 20 kap. 7 § punkt 2). Jag har på grund härav nöjt mig med att i förtydligande syfte vidta den ändringen att förevarande punkt direkt får hänvisa till det företräde som är reglerat i 213 a § 1 mom. UL.

Övergångsbestämmelser

Lagändringarna i JB skall liksom övriga lagändringar träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer. I överensstämmelse med vad som föreskrivits under 5 i övergångsbestämmelserna till UL-förslaget har vidare stadgats, att nya lagen inte skall tillämpas i fråga om egendom som sålts exekutivt före ikraftträdandet.

4.5 Förslaget till lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)

Enligt 60 § 3 mom. uppbördsförordningen äger bestämmelserna i 88 c § UL om tidsfrister för utmätning och försäljning av utmätt egendom och om anstånd med sådana åtgärder inte tillämpning vid utmätning för skatt. Detsamma gäller de särskilda bestämmelserna om frister vid försäljning av fast egendom eller av luftfartyg och reservdelar till luftfartyg (11 § FfL och 3 § LfL). Undantaget i uppbördsförordningen bör framdeles avse också föreskriften i 3 § förslaget till skeppsförsäljningslag om tidsfrist vid försäljning av registrerat skepp.

Övergångsbestämmelser

Här torde endast fordras bestämmelse om när ändringen skall träda i kraft. Detta bör självfallet ske samtidigt som övriga lagförslag.

5 Hemställan

I enlighet med det anförda föreligger förslag till

1. lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.,
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
4. lag om ändring i jordabalken samt
5. lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272).

Jag hemställer, att lagrådets yttrande över lagförslagen under 1—4 inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

Bilaga 1
(Lagberedningens lagförslag)

Förslag till**Lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Utmätt fartyg, som är infört i skeppsregistret, säljes av överexekutor. Försäljningen skall ske på offentlig auktion.

Med fartyg likställes i denna lag skeppsbygge. Härvid skall vad som sägs om skeppsregistret i stället avse skeppsbyggnadsregistret.

Bestämmelserna i denna lag är även tillämpliga i fråga om fartyg som är registrerat utom riket, om ej annat följer av vad som är särskilt föreskrivet.

2 §

Vad i denna lag sägs om utmätt fartyg gäller i tillämpliga delar även när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs.

Fartyget räknas härvid som utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartyget tagits ur drift.

Detsamma gäller, när fartyg enligt 10 § andra stycket sjölagen (1891: 35 s. 1) skall säljas exekutivt på begäran av ägaren.

3 §

Utmätt fartyg bör säljas inom fyra månader från utmätningen, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt andra stycket.

Anstånd med försäljningen får beviljas på begäran av utmätningssökanden eller ägaren. På begäran av ägaren får anstånd beviljas endast om sökanden medger det eller särskilda skäl till anstånd föreligger.

4 §

Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av det utmätta fartygets försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan fartyget sålts, till överexekutor betala sökandens fordran och kostnad för vilken denne svarar.

5 §

Hör fartyget till konkursbo, kan förvaltaren, om arvode eller annan kostnad för fartygets förvaltning under konkursen skall utgå ur fartyget, begära att fartyget säljes för den fordringen.

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt eller panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979), kan begära att fartyget säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fartyget är ostridig eller styrkes. Om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, fram-

ställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning förfaller.

Borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt har i fråga om utmätt fartyg, som ej hör till konkursbo, samma befogenhet som enligt andra stycket. Begagnar han sig därav, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa konkursbo eller borgenär som begärt att fartyget säljes för fordran som anges ovan.

6 §

Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till överexekutor senast vid auktionen.

7 §

Minst trettio dagar före auktionen skall underrättelser om försäljningen sändas till sökanden och ägaren samt till kända borgenärer som har sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt. Blir sådan borgenär känd senare, skall underrättelse genast sändas till honom. Innehåller skeppsregistret uppgift om adress, skall den användas. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

8 §

Har auktionen ej blivit utlyst så som angivits i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid utsättas, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

9 §

Vid början av auktionen skall lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran anmälts hos överexekutor före auktionen, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

När förhandlingen avslutats, upprättas sakägarförteckning.

10 §

I sakägarförteckningen upptages, förutom exekutionsfordringen, fordran för vilken fartyget svarar på grund av sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt samt kostnaden för förfarandet.

Om fartyget hör till konkursbo, upptages även arvode och annan kostnad för fartygets förvaltning under konkursen. Är fartyget därjämte utmätt, upptages fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979).

Med fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning avses även rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

11 §

Fordringarna upptages efter det företräde som gäller enligt lag. Kostnaden för förfarandet upptages närmast före exekutionsfordringen.

Tillägg som avses i 264 § sjölagen (1891: 35 s. 1) upptages före pantbrevets belopp, om ej borgenären yrkar annat.

Fordran upptages i förteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas, upptages fordringen med det företräde som tillkommer den, om inteckningen beviljas.

När försäljning begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 §.

12 §

Fordran upptages med det belopp till vilket den beräknas uppgå den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttagas vad som enligt 10 kap. sjölagen (1891: 35 s. 1) följer av redaransvarets begränsning. Panträtt på grund av inteckning får ej åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 264 § sjölagen. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptages återstoden som ägarhypotek.

Om i fartyget gäller pantbrev som ej innehaves av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej blivit anmäld, upptages pantbrevets belopp och det tillägg enligt 264 § sjölagen som med hänsyn till ägarens uppgifter och andra omständigheter kan antagas böra utgå.

Ägarhypotek upptages utan tillägg, om det ej är utmätt.

Fordran, som ej är förfallen till betalning och icke löper med ränta före förfallodagen, upptages med det belopp som efter fem procents årlig ränta utgör fordringens värde den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Motsvarande gäller, om utfäst ränta är lägre än fem procent.

13 §

I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,

2. det lägsta bud som måste avgas för att fartyget enligt 14 § skall få säljas,

3. betalningsvillkoren.

14 §

Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för fartyget och andra medel som finns att tillgå.

15 §

Köpeskillingen skall betalas kontant. Efter medgivande av borgenär vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med panträtt på grund av inteckning får dock vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp inestå i avräkning på köpeskillingen, om det ej är fråga om sådan fordran som avses i 11 § tredje stycket.

I sakägarförteckningen skall anmärkas, om fordran ej får inestå.

16 §

Den som ropar in fartyget är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en sjättedel av köpeskillingen, dock ej mindre än den kostnad för förfarandet som skall utgå ur fartyget.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förknädd med panträtt på grund av inteckning i fartyget, om den täckes av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning eller ställa säkerhet men blir i fall som avses i 22 § ersättningsskyldiga intill motsvarande belopp.

Ogulden del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 6 § kungjorts för köpeskillingens fördelning.

När köpeskillingen till fullo betalats, får köparen komma i besittning av fartyget.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför.

17 §

På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av fartyget, ske på andra villkor än som anges i denna lag. Skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som ej själv begärt försäljning motsätter sig det.

18 §

Innan fartyget ropas ut, skall redogörelse lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Upplysning skall lämnas, att fartyget ropas ut under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 §

Innan inrop godtages, skall överexekutor pröva om det i 14 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utan hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge, att inrop godtages fastän kostnaden för förfarandet ej blivit täckt.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfordringen ej täckes.

20 §

Sedan inrop godtagits, skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Överexekutor kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall fartyget ropas ut på nytt.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

21 §

Sker ej inrop, som godtages och fullföljes genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att fartyget blivit sålt och saknas anledning till antagande att fartyget kan säljas inom rimlig tid, får överexekutor avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, äger 6—20 §§ motsvarande tillämpning. Anmälan som skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, går utmätningen åter. Detta gäller dock ej medel som influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

22 §

När ny auktion hålles sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därå från utsatt dag för köpeskillings fördelning till och med den nya dagen för sådan fördelning och för att även kostnaden för den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om ändrade förhållanden inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas, när den nye inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir fartyget ej sålt vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålles ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk återlämnas.

23 §

I fråga om fördelning av köpeskillning och andra tillgängliga medel äger vad som enligt 143—166 §§ utskökningslagen (1877: 31 s. 1) gäller beträffande fast egendom motsvarande tillämpning.

Angående klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning som avses i första stycket gäller vad som i utskökningslagen föreskrives för motsvarande ärenden som rör fast egendom.

24 §

Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagats får köparen komma i besittning av fartyget, om ej förordnande enligt 218 § 3 mom. utskökningslagen (1877: 31 s. 1) meddelats innan han blivit berättigad därtill. Får han på grund av sådant förordnande ej komma i besittning av fartyget och är hindret ej hävt inom tre månader från utsatt dag för köpeskillings fördelning, får han frånträda köpet och återfå vad han betalat jämte därå upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos överexekutor medan hindret alltjämt består.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.
2. Nya lagens bestämmelser om kungörande av och underrättelse

om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Nya lagens bestämmelser om tillägg enligt 264 § sjölagen (1891: 35 s. 1) tillämpas beträffande ränta, som enligt första stycket under 13 eller enligt 14 i övergångsbestämmelserna till lag () om ändring i sjölagen skall i stället för sådant tillägg beräknas på kapitalbeloppet av in-teckning enligt äldre lag.

4. Har auktion hållits före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om inropares förpliktelser samt köpeskillingens fördelning och vad som har samband därmed.

5. Bestämmelserna i 3 § nya lagen äger icke tillämpning i fråga om uttagande av böter, viten eller annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, och icke heller vid indrivning av vad som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Häri-genom förordnas i fråga om utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
dels att 95 och 140 a §§¹ skall upphöra att gälla,
dels att 56, 62, 71, 73, 77, 88 c, 88 d, 89—94, 96, 96 a, 138—140, 141, 151, 198, 201, 209, 212, 213 och 219 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 91 c och 213 a §§, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

56 §.²

Utmätning sökes — — — — — som hemvist.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är. Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är *eller, i fråga om fartyg eller luftfartyg, där det har sin hemort eller väntas*. Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Ändå att — — — — — i 60 a §.

Om befogenhet — — — — — förordnar Konungen.

62 §.³

Vid utmätning — — — — — ej skiljas.

¹ Betr. lydelsen av 95 och 140 a §§ se prop. 1971: 20.

² Senaste lydelse 1963: 255.

³ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmånsrätt i gäldenärens fasta egendom, luftfartyg eller reservdelar till *sådant fartyg*, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till *sådant fartyg* ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

(Föreslagen lydelse)

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmånsrätt i gäldenärens fasta egendom, *fartyg*, luftfartyg eller reservdelar till *luftfartyg*, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom, *registrerat fartyg*, luftfartyg eller intecknade reservdelar till *luftfartyg* ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Med fartyg likställes i denna lag skeppsbygge.

71 §.⁴

Har någon panträtt i gäldenärs lösa gods eller rätt att sådant gods till säkerhet för sin fordran kvarhålla, må hinder därav ej möta för godsets utmätande och försäljande för annan gäldenärens skuld; och njute sådan borgenär rätt till betalning ur köpeskillingen, såsom i 6 kap. sägs. Den, som har lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, vare dock, där egendomen icke utgöres av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg, ej pliktig att lämna panten från sig, med mindre full lösen därför gives, eller panthavaren nöjes med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen; ej äge panthavaren vägra att taga lösen, då den, i fall som nu är sagt, honom bjudes, ändå att hans fordran ej är till betalning förfallen.

Har inteckning — — — — — 74 § stadgar.

Om utmätning av ägarhypotek

Har någon gäldenärs lösa egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran, hindrar detta ej, att egendomen utmätas för annan fordran. Den som innehar egendomen är skyldig att taga betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. men är icke pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, om ej försäljning skall ske för fordran med lika eller bättre rätt.

Om utmätning av ägarhypotek

⁴ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

Om åtgärd enligt 2 mom. skall utmätningsmannen genast underätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

(Föreslagen lydelse)

Om åtgärd enligt 3 mom. skall utmätningsmannen genast underätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

88 c §.⁷

Utmättningsförrättning skall — — — ansökningen förfallen.

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd. *Be-
träffande fartyg som avses i 94 §
skall dock gälla en tid av fyra må-
nader från utmätningen.*

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej beviljas utöver sex månader *eller, beträffande fartyg som avses i 94 §, ett år från utmätningen.*

I fråga om tid för försäljning av luftfartyg och in-tecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd.

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej beviljas utöver sex månader från utmätningen.

I fråga om tid för försäljning av *registrerat fartyg*, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

88 d §.⁷

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning.

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning, *om annat ej följer av 91 c § eller av 5 § lagen () om exekutiv försäljning av fartyg m. m.*

Medel som — — — till utmätningsmannen.

89 §.⁷

Försäljning av — — — — — i 96 a §.

Om försäljning av *utmätt* luftfartyg och av *utmätta*, in-tecknade reservdelar till *sådant fartyg* meddelas bestämmelser i *särskild lag*.

Om försäljning av *registrerat fartyg*, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till *luftfartyg* meddelas bestämmelser i *särskilda lagar*.

⁷ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Andel i sådan egendom säljes av överexekutor i den ordning som enligt vad som sägs nedan gäller i fråga om försäljning av rättighet. Detsamma gäller villkorlig äganderätt till egendomen eller andel däri.

Om försäljning — — — — — särskild lag.

90 §.⁸

Skall lös — — — — — till efterrättelse.

Är egendom — — — — — lämpligt finnes.

Auktion å fartyg som sägs i 94 § skall förrättas av överexekutor. Auktionen skall kungöras så som ovan om annan lös egendom är sagt.

91 §.⁹

Kungörelse om — — — — — är sagd.

Har gäldenären — — — — — från ansvarighet.

Skall fartyg eller gods i fartyg säljas, varde kungörelsen om försäljningen jämväl införd i allmänna tidningarna minst fjorton dagar före auktionen; och skall kungörelsen tillika innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning eller i utmätt fartyg hava in-teckning, äga rätt till betalning ur det utmäta, hava att sådant, på sätt i 139 § sägs, före auktionen hos auktionsförrättaren anmäla. De borgenärer, vilka jämlikt 11 kap. sjölagen äga rätt till betalning ur det utmäta eller i utmätt fartyg hava in-teckning, skola därjämte, såvitt ske kan, underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev, vilka auktionsförrättaren skall med posten av-sända till inländska borgenärer så tidigt, att kallelserna må komma dem till handa minst fjorton dagar före auktionen, och till utländska borgenärer så fort ske kan.

Vid försäljning av gods i luftfartyg skall kungörelse ske minst tre veckor före auktionen och inom

Vid försäljning av fartyg, som ej är registrerat, eller av gods i fartyg eller i luftfartyg skall kungö-

⁸ Senaste lydelse 1967: 140.

⁹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *godset*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *godset* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger luftpanträtt i *detta*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

(Föreslagen lydelse)

relse ske minst tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *egendomen*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *egendomen* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger *sjö- eller* luftpanträtt i *denna*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Om egendom — — — — — genast sändas.

Är fråga om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis rörande fartyget. Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

91 a §.¹⁰

Vid utmätning av ägarhypotek i fast egendom skall pantbrevet tagas i förvar eller, om annan än den intecknade *fastighetens* ägare innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningssmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Den *fasta* egendom vari ägarhypoteket gäller skall tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från det att beslut meddelades om utmätning av ägar-

Vid utmätning av ägarhypotek i fast egendom *eller i fartyg* skall pantbrevet tagas i förvar eller, om annan än den intecknade *egendomens* ägare innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningssmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Den *intecknade* egendomen vari ägarhypoteket gäller skall tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från det att beslut meddelades om utmätning av ägar-

¹⁰ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

hypoteket. När utmätningsmannen meddelat beslut om att den *fasta* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *fasta* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall det utmätta ägarhypoteket pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida ägarhypotek för gäldenären föreligger, skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom *vid domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken väcka talan mot gäldenären och den som bestrider dennes rätt*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *fastighetens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av ägarhypoteket ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

Efterkommer ej — — — — — utmätningen åter.

(Föreslagen lydelse)

hypoteket. När utmätningsmannen meddelat beslut om att den *intecknade* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *intecknade* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall det utmätta ägarhypoteket pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida ägarhypotek för gäldenären föreligger, skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att, inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom, *mot gäldenären och den som bestrider dennes rätt väcka talan, beträffande ägarhypotek i fast egendom vid den domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och i fråga om ägarhypotek i fartyg vid den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *den intecknade egendomens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av ägarhypoteket ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

91 b §.¹¹

Pantförskrivning av ägarhypotek sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *fastighetens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Ägarhypotek som tillkommer ägare av andel i *fastighet* får ej pantförskrivas för sig.

Pantförskrivning av ägarhypotek sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *den intecknade egendomens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Ägarhypotek som tillkommer ägare av andel i *intecknad egendom* får ej pantförskrivas för sig.

¹¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

91 c §.

*Borgenär, vars fordran är för-
enad med sjöpanträtt i utmätt
egendom och är ostridig eller styr-
kes, kan begära att egendomen
säljes för hans fordran. Om han
framställt sådan begäran, får för-
farandet ej nedläggas därför att
frågan om försäljning för utmät-
ningsökandens fordran förfaller.*

92 §.¹²

*Skall egendom säljas, den nå-
gon har såsom lös pant eller eljest
under panträtt i handom, varde,
där ej panthavaren är pliktig att
för sin fordran taga betalning ur
köpeskillingen eller på sätt i 71 §
sägs förklarat sig därmed nöjas,
före utropet underrättelse medde-
lad, att försäljningen sker med bi-
behållande av panthavarens rätt.*

*Vid försäljning av lott i fartyg
eller luftfartyg tillkännagive ut-
mättningsmannen, att försäljningen
ej medför rubbning i panträtt, som
i hela fartyget eller luftfartyget
gäller; meddele ock före utropet
underrättelse om de fordringar,
för vilka fartyget eller luftfarty-
get vederligen utgör pant.*

*Om någon innehar utmätt lös
egendom som handpant eller med
rätt att kvarhålla den till säker-
het för fordran och han icke en-
ligt 71 § är pliktig att avstå från sin
pant- eller retentionsrätt utan att
hans fordran blir betald, får egen-
domen säljas endast om köpeskil-
lingen förslår till betalning av
fordringen.*

93 §.¹³

Utmätt lös — — — — — upphöre försäljningen.

*Vid försäljning av annan lös
egendom än sådan som avses i
94 § 1 mom. får inrop ej godta-
gas, om det är sannolikt att avse-
värt högre köpeskillning än den
bjudna kan uppnås.*

*Inrop får ej godtagas, om det är
sannolikt att avsevärt högre köpe-
skillning än den budna kan upp-
nås.*

Om inrop — — — — — enligt 96 a §.

94 §.¹³

*Skall försäljning ske av fartyg,
som enligt mätbrev eller å fartyget
anbragt tontalsmärke har en dräk-
tighet av tjugu registerton eller
därutöver, eller av annat fartyg,
som blivit i fartygsregistret infört,*

*Vid försäljning av egendom vil-
ken hör till sådan näringsverksam-
het som kan omfattas av företags-
inteckning skall auktionsförrätta-
ren läsa upp gravationsbevis, an-
mana sakägare att anmäla sina*

¹² Senaste lydelse 1955: 234.¹³ Senaste lydelse 1967: 140.

(Nuvarande lydelse)

uppläse auktionsförrättaren före utropet gravationsbevis, där enligt 91 § sådant skall vara anskaffat, och ge till känna, å vad tid köpeskillingen sist skall inbetalas; anmäna ock dem, vilka äro tillstådes och hava fordran, som skall vid auktionen bevakas, att sådant anmäla. Varder fordran anmäld hos auktionsförrättaren, meddele han före utropet därom underrättelse.

Innan auktionen avslutas, meddele auktionsförrättaren underrättelse om tiden, då efter 140 § sammanträde för fördelning av köpeskillingen hållas skall, så ock om stället för sammanträdet.

I fråga om försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning äger 1 mom. motsvarande tillämpning.

(Föreslagen lydelse)

fordringar samt meddela underrättelse om förut anmälda fordringar.

96 §.¹⁴

Annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. skall betalas genast efter inropet. Utmättningsmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillingen utom till viss del vilken skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Sker ej — — — — — nytt utrop.

Har anstånd — — — — — skall återbetalas.

Lös egendom som avses i detta kap. skall betalas genast efter inropet. Utmättningsmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillingen utom till viss del vilken skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

96 a §.¹⁴

Annan lös egendom än fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg äger utmättningsmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmättningsmannen, om möj-

Lös egendom, som avses i detta kap. och ej kan antagas vara föremål för okänd sjö- eller luftpant rätt, äger utmättningsmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd

¹⁴ Senaste lydelse 1967: 140.

(Nuvarande lydelse)

ligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Innan egendom — — — — —

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 mom. och 6 mom. sista punkten samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

(Föreslagen lydelse)

för utmätningsmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

auktion utsätts.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 och 5 mom. samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

138 §.¹⁵

Har, då någon vunnit utmätning å lös egendom, som annan hade under panträtt i handom, panthavaren, såsom i 71 § sägs, förklarat sig nöjas med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen, njute han sin rätt till godo inom den tid, som i 137 § stadgas; dock att, där i fråga om utmätningssålt fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg annan borgenär påstår betalning för fordran, som skall utgå med förmånsrätt framför panthavarens, denne ej äger njuta betalning i annan ordning, än i 140 eller 141 § sägs.

Borgenär, vilken innehade lös egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för sin fordran, har rätt att få betalning i den ordning som anges i 137 §, om egendomen, efter utmätning för annan borgenärs fordran, sålts enligt vad som sägs i 92 §. Finnes fordran med sjö- eller luftpanträtt, gäller dock vad som föreskrives i 141 § 2 mom.

139 §.¹⁶

Borgenär som, när lös egendom utmättes för annans fordran, hade panträtt i egendomen utan att ha den under panträtt i handom eller som ägde rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för sin fordran, är berättigad att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavares rätt. Vid

När fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luftfartyg sålts, har borgenär, som hade sjö- eller luftpanträtt i egendomen, rätt att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen.

Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavares rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som

¹⁵ Senaste lydelse 1955: 234.¹⁶ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

prövning härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran. Skall under konkurs fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen.

Har fartyg, som är för fordran intecknat, blivit utmättningsvis sålt, skall den å inteckningshavarens fordran enligt förmånsrättsordningen belöpande utdelning utgå, ändå att fordringen ej blivit anmäld. Skall ränta utgå, varde den beräknad för ett år, där ej sist å sammanträde, som i 140 § avses, visat varder, att den för annan tid innestår.

(Föreslagen lydelse)

gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran.

Skall under konkurs fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom enligt vad som ovan sägs om borgenär med sjö- eller luftpanträtt.

140 §.¹⁷

Då fartyg, varom i 94 § sägs, blivit utmättningsvis sålt, äge de, vilka anse sig hava rätt till betalning ur köpeskillingen, så ock gäldenären att å fjortonde dagen efter auktionen å utsatt ort och timme införa auktionsförrättaren sammanträda för att höras angående köpeskillingens fördelning.

Har, på klagan över utmätningen eller auktionen, högre myndighet förordnat om inställande av vidare åtgärd i målet, och kan fartyg sammanträde ej hållas å den därför bestämda tid, varde det, såvitt ske kan, kungjort i tidning inom orten; upphör hindret, utsatte auktionsförrättaren ofördröjligen ny tid för sammanträdet och låte kungörelse därom minst tio dagar före sammanträdet införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten, där ej alla rättsägare

I fråga om fördelningen av köpeskillingen för registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg ha i 23 § lagen () om exekutiv försäljning av fartyg m. m. och 24 § lagen () om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. meddelats bestämmelser angående tillämpning av vad som nedan i 143 —166 §§ föreskrives om fast egen- dom.

¹⁷ Senaste lydelse 1944: 68.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

annorledes så tidigt underrättas om sammanträdet, att de själva eller genom ombud kunna sig där infinna.

141 §.¹⁸

När utmätt — — — — — lämpligt sätt.

Har annan lös egendom än som avses i 140 § sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillingens fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmätningssmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Sammanträde som — — — — — i 137 §.

Har lös egendom enligt 5 kap. sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillingens fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmätningssmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

151 §.¹⁹

Är fråga — — — — — slutligt avgjord.

Finnes eljest fordran tvistig, varde borgenären hänvisad att vid domstol väcka talan och vad å fordringen belöper avsatt, såsom nyss är stadgat. Vill annan, vars rätt är av frågan beroende, själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Finnes eljest fordran tvistig, skall borgenären, om annat ej följer av 3 mom., föreläggas att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom väcka talan mot sakägare, som medlen skola tillfalla om borgenärens anspråk bortfaller, vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, domstolen i den ort där överexekutor är. Medlen skola avsättas i avvaktan på att nyssnämnda tid går till ända eller, om talan väckes, tvisten blir slutligt avgjord. Efterkommer ej borgenären föreläggandet och är ej talan i saken väckt av motparten, har han förlorat sin rätt till medlen.

Om saken handlägges av överexekutor och tvisten rör fler än två borgenärer samt medlens fördelning ej kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts, äger överexe-

¹⁸ Senaste lydelse 1967: 140.

¹⁹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

Är fordran beroende av villkor, skall *efter ty nu sagts* avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

(Föreslagen lydelse)

kutor själv upptaga tvisten, om det finnes ändamålsenligt, och efter muntlig förhandling pröva den i utslaget om medlens fördelning. Talan anses väckt, när part framställde sitt yrkande. Om bevisning gäller vad som i rättegångsbalken föreskrives för tvistemål. Uteblir part från förhandling, utgör det ej hinder för handläggning och avgörande av tvisten.

Är fordran beroende av villkor, skall avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

198 §.²⁰

Kostnaden för — — — — — begärt indragningen.

Sökes utmätning — — — — — underrätta utmätningssmannen.

Den som — — — — — påkallar det.

Betalas ej — — — — — gå åter.

I fråga om egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, räknas även kostnad för kvarstaden som kostnad för utmätningen.

201 §.²⁰

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Dessamma gäller beslut om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 2 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

När utmätning — — — — — viss tid.

Den som före utmätning av fast egendom förvärvat egendomen från gäldenären får ej klaga hos överexekutor över utmätningen sedan egendomen sålts men är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Dessamma gäller beslut om att fastighet *eller fartyg* tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 3 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

Sedan utmätt fast egendom eller registrerat fartyg, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant fartyg eller andel däri sålts, får utmätningen ej överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.

²⁰ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

försäljningen i den ordning som anges i 213 §.

209 §.²¹

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet eller fartyg tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

212 §.²²

Har överexekutor genom särskilt beslut utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må ej besvär anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken. Ej vare part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom överexekutor före målets slutliga avgörande utlåtit sig i fråga, som avses i 195 § 1 mom., eller meddelat förordnande enligt 208 §. Tilltror part sig visa, att utsökningsmål av överexekutor onödigt uppehålles; äge då att däröver klaga.

Har överexekutor genom särskilt beslut utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må ej besvär anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken. Ej vare part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom överexekutor före målets slutliga avgörande utlåtit sig *angående förbud eller annat föreläggande eller utdömt vite eller utlåtit sig* i fråga, som avses i 195 § 1 mom., eller meddelat förordnande enligt 208 §. Tilltror part sig visa, att utsökningsmål av överexekutor onödigt uppehålles; äge då att däröver klaga.

213 §.²¹

Vill någon — — — — — utslaget meddelades.

Den som — — — — — enligt 3 mom.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 140, 140 a eller 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

213 a §.

När försäljning av egendom som avses i 201 § 4 mom. vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, har den som på annat sätt förvärvat egendomen från gäldenären förlorat sin rätt mot köparen.

²¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

²² Senaste lydelse 1946: 814.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Även den som åberopar att gäldenärens eller någon företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om vid försäljningen gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart beviljad för honom.

Tredje man, vars rätt gått förlorad enligt 2 mom., är berättigad till ersättning av staten enligt samma bestämmelser som när sådan ersättning skall utgå med anledning av att ägarens rätt gått förlorad genom frivillig försäljning.

219 §.²³

Talan mot — — — — — högsta domstolen.

Har i — — — — — motsvarande tillämpning.

Över beslut, varigenom hovrätten, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordnat, att överexekutors utslag icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas, eller utlåtits sig i fråga, som i 195 § 1 mom. sägs, må särskild talan föras. Har hovrätten i annat fall än nu sagts genom särskilt beslut utlåtits sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må besvär ej anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken.

Över beslut, varigenom hovrätten, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordnat, att överexekutors utslag icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas, eller utlåtits sig *angående förbud eller annat föreläggande eller utdömt vite eller utlåtits sig i fråga*, som i 195 § 1 mom. sägs, må särskild talan föras. Har hovrätten i annat fall än nu sagts genom särskilt beslut utlåtits sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må besvär ej anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken.

Ej må — — — — — enligt 208 §.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

2. De nya bestämmelserna om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Har lös egendom, som någon innehar som handpant eller med retentionrätt, utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 71, 92, 138 och 139 §§ i sin äldre lydelse såvitt angår hans rätt. Om fartyg utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 73 § i sin äldre lydelse.

4. Pantförskrivs enligt 91 b § skuldebrev som enligt äldre bestämmelse

²³ Senaste lydelse 1946: 814.

melser är intecknat i fartyg, upphör personligt betalningsansvar på grund av skuldebrevet.

5. Bestämmelserna i 201 § 4 mom. och 213 § i deras nya lydelse samt 213 a § tillämpas ej, om egendomen sålts före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 212 § i dess nya lydelse tillämpas ej, om över-exekutors beslut meddelats före ikraftträdandet. 219 § i dess nya lydelse tillämpas ej, om hovrättens beslut meddelats före ikraftträdandet.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Förslag till

Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Härigenom förordnas i fråga om konkurslagen (1921: 225),
dels att 71, 73 och 76 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 195 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

71 §.¹

Vill förvaltaren — — — — — kan ske.

Lös egendom — — — — — försäljningen beroende.

Samtycke som — — — — — gäldenärens rörelse.

Skall helt fartyg eller gods i fartyg säljas, äge förvaltaren, där fartyget finnes å ort inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Är fartyg, som skall säljas, intecknat för gäld, må det ej säljas annorledes än utmättningsvis, med mindre inteckningshavare, vilkens fordran ej kan till fullo gäldas, likväl samtycker till försäljningen samt, om fartyget inköpts av annan, för inteckningens dödande avlämnar inteckningshandlingen till den, som utses av honom och köparen.

Är fråga om försäljning av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till sådant fartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Skall oregistrerat fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat fartyg, av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsva-

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på grund av inteckning häftar eller med vilken är förenad luftpanträtt i egendomen eller varmed följer rätt att såsom säkerhet kvarhålla egendomen *eller förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979). Gods i luftfartyg skall säljas i samma ordning som gods i sjögående fartyg.*

Skall gäldenären — — — — — från ansvarighet.

Bestämmelserna i — — — — — 12 § förmånsrättslagen.

(Föreslagen lydelse)

rande tillämpning. Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på grund av inteckning häftar eller med vilken är förenad *sjö- eller* luftpanträtt i egendomen eller varmed följer rätt att såsom säkerhet kvarhålla egendomen.

73 §.²

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning; åliggande det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försälj-

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning; åliggande det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av *oregistrerat* fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om

* Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

(Nuvarande lydelse)

ning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

Vill ej — — — — — tillkomma gäldenären.

(Föreslagen lydelse)

sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

76 §.³

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom eller luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådant fartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har pant-rätt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

195 a §.

Med fartyg likställas i denna lag skeppsbygge.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Vad som föreskrives i 71, 73 och 76 §§ i deras nya lydelse tillämpas, om försäljning skall äga rum efter ikraftträdandet.

* Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Förslag till

Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)

Härigenom förordnas, att 60 § 3 mom. uppbördsförordningen (1953: 272) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

60 §.

3 mom.¹ Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utsökningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utsökningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom, 3 § lagen om exekutiv försäljning av fartyg m. m. samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Bilaga 2
(Justitiedepartementets lagförslag)

1 Förslag till

Lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 § Utmätt skepp, som är infört i skeppsregistret, säljes av över-exekutor. Försäljningen skall ske på offentlig auktion.

Med skepp likställes i denna lag skeppsbygg, som är infört i skepps-byggnadsregistret.

Bestämmelserna i denna lag är även tillämpliga på egendom som utom riket är införd i register som motsvarar skepps- eller skeppsbygg-nadsregistret, om ej annat följer av vad som är särskilt föreskrivet.

2 § Vad i denna lag sägs om utmätt skepp gäller i tillämpliga delar även när skepp skall säljas exekutivt under konkurs eller när skepp enligt 10 § andra stycket sjölagen (1891: 35 s. 1) skall säljas exekutivt på begäran av ägaren. Skeppet räknas härvid som utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och skeppet tagits ur drift.

3 § Utmätt skepp bör säljas inom fyra månader från utmätningen, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt andra stycket.

Anstånd med försäljningen får beviljas på begäran av utmätningssökanden eller ägaren. På begäran av ägaren får anstånd beviljas endast om sökanden medger det eller särskilda skäl till anstånd föreligger.

4 § Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av det utmätta skeppets försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan skeppet sålts, till över-exekutor betala sökandens fordran och kostnad för vilken denne svarar.

5 § Hör skeppet till konkursbo, kan förvaltaren, om arvode eller annan kostnad för skeppets förvaltning under konkursen skall utgå ur skeppet, begära att skeppet säljes för den fordringen.

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt eller panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979), kan begära att skepp som hör till konkursbo säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur skeppet är ostridig eller styrkes. Om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, framställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning förfaller.

Borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt har i fråga om utmätt skepp som ej hör till konkursbo samma befogenhet som enligt andra stycket. Begagnar han sig därav, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa konkursbo eller borgenär som begärt att skeppet säljes för fordran som anges ovan.

6 § Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till överexekutor senast vid auktionen.

7 § Minst trettio dagar före auktionen skall underrättelser om försäljningen sändas till sökanden och ägaren samt till kända borgenärer som har sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt. Blir sådan borgenär känd senare, skall underrättelse genast sändas till honom. Har registermyndigheten uppgift om adress, skall den användas. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

8 § Har auktionen ej blivit utlyst så som angivits i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid utsättas, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

9 § Vid början av auktionen skall lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran anmälts hos överexekutor före auktionen, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmällda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

När förhandlingen avslutats, upprättas sakägarförteckning.

10 § I sakägarförteckningen upptages, förutom exekutionsfordringen, fordran för vilken skeppet svarar på grund av sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt samt kostnaden för förfarandet.

Om skeppet hör till konkursbo, upptages även arvode och annan kostnad för skeppets förvaltning under konkursen. Är skeppet därjämte utmätt, upptages fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979).

Med fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning avses även fordran för vilken skepp tagits i anspråk enligt 91 a § 3 mom. utskökningslagen (1877: 31 s. 1) samt rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

11 § Fordringarna upptages efter det företräde som gäller enligt lag. Kostnaden för förfarandet upptages närmast före exekutionsfordringen.

Ränta och annan biförpliktelse upptages före fordringens kapitalbelopp, om ej borgenären yrkar annat.

Fordran upptages i förteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas, upptages fordringen med det företräde som tillkommer den, om inteckningen beviljas.

När försäljning begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 §.

12 § Fordran upptages med det belopp till vilket den beräknas uppgå den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttas vad som föreskrives i 249 § andra stycket andra punkten sjölagen (1891: 35 s. 1). Panträtt på grund av inteckning får ej åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 264 § sjölagen. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptages återstoden som ägarhypotek.

Om i skeppet gäller pantbrev som ej innehaves av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej blivit anmäld, upptages pantbrevets belopp och ett till tio procent av detta belopp beräknat tillägg.

Ägarhypotek upptages utan tillägg enligt 264 § sjölagen.

Fordran, som ej är förfallen till betalning och icke löper med ränta före förfallodagen, upptages med det belopp som efter fem procents årlig ränta utgör fordringens värde den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Motsvarande gäller, om utfäst ränta är lägre än fem procent.

13 § I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,
2. det lägsta bud som måste avges för att skeppet enligt 14 § skall få säljas,
3. betalningsvillkoren.

14 § Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för skeppet och andra medel som finns att tillgå.

15 § Köpeskillingen skall betalas kontant. Efter medgivande av borgenär vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med panträtt på grund av inteckning får dock vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp innestå i avräkning på köpeskillingen, om det ej är fråga om sådan fordran som avses i 11 § tredje stycket.

I sakägarförteckningen skall anmärkas, om fordran ej får innestå.

16 § Den som ropar in skeppet är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en sjättedel av köpeskillingen, dock ej mindre än den kostnad för förfarandet som skall utgå ur skeppet.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning i skeppet, om den täckes av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning eller ställa säkerhet men blir i fall som avses i 22 § ersättningsskyldiga intill motsvarande belopp.

Ogulden del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 6 § kungjorts för köpeskillingens fördelning.

När köpeskillingen till fullo betalats, får köparen komma i besittning av skeppet.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför.

17 § På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av skeppet, ske på andra villkor än som anges i denna lag. Skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som ej själv begärt försäljning motsätter sig det.

18 § Innan skeppet ropas ut, skall redogörelse lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Upplysning skall lämnas, att skeppet ropas ut under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 § Innan inrop godtages, skall överexekutor pröva om det i 14 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utan hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge, att inrop godtages fastän kostnaden för förfarandet ej blivit täckt.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfordringen ej täckes.

20 § Sedan inrop godtagits, skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Överexekutor kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall skeppet ropas ut på nytt.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

21 § Sker ej inrop, som godtages och fullföljes genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att skeppet blivit sålt och saknas anledning till antagande att skeppet kan säljas inom rimlig tid, får överexekutor avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, äger 6—20 §§ motsvarande tillämpning. Anmälan som skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, går utmätningen åter. Detta gäller dock ej medel som inflyter eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

22 § När ny auktion hålles sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därpå från utsatt dag för köpeskillingens fördelning till och med den nya dagen för sådan fördelning och för att även kostnaden för den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om ändrade förhållanden inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas, när den nye inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir skeppet ej sålt vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålles ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk återlämnas.

23 § I fråga om fördelning av köpeskilling och andra tillgängliga medel äger vad som enligt 143—166 §§ utsökningslagen (1877: 31 s. 1) gäller beträffande fast egendom motsvarande tillämpning.

Angående klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning som avses i första stycket gäller vad som i utsökningslagen föreskrives för motsvarande fall beträffande fast egendom.

24 § Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagats får köparen komma i besittning av skeppet, om ej förordnande enligt 218 § 3 mom. utsökningslagen (1877: 31 s. 1) meddelats innan han blivit berättigad därtill. Får han på grund av sådant förordnande ej komma i besittning av skeppet och är hindret ej hävt inom tre månader från utsatt dag för köpeskillingens fördelning, får han frånträda köpet och återfå vad han betalat jämte därå upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos överexekutor medan hindret alltjämt består.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.
2. Nya lagens bestämmelser om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.
3. Nya lagens bestämmelser om tillägg enligt 264 § sjölagen (1891: 35 s. 1) tillämpas beträffande ränta, som enligt 14 eller 15 övergångsbestämmelserna till lagen (1972: 000) om ändring i sjölagen i stället för sådant tillägg skall beräknas på kapitalbeloppet av inteckning enligt äldre lag.
4. Har auktion hållits före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om inropares förpliktelser samt köpeskillingens fördelning och vad som har samband därmed.
5. Bestämmelserna i 3 § nya lagen har icke tillämpning i fråga om uttagande av böter, viten eller annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, och icke heller vid indrivning av vad som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas.
6. Bestämmelserna i nya lagen skall gälla i fråga om båt, som avses i första stycket under 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (1972: 000) om ändring i sjölagen.
7. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom förordnas i fråga om utsökningslagen (1877: 31 s. 1)¹,
dels att 95, 140 och 140 a §§ skall upphöra att gälla,
dels att 56, 62, 71, 73, 77, 88 c, 88 d, 89—94, 96, 96 a, 138, 139,
 141, 151, 198, 201, 209 och 213 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 91 c och 213 a §§,
 av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

56 §²

Utmätning sökes, där gäldenären har sitt hemvist. Som hemvist anses den ort där gäldenären är bosatt samt, i fråga om dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, i fråga om bolag eller annan som avses i 10 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, den ort som enligt nämnda lagrum gäller som hemvist.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är. Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas där egendomen är *eller, i fråga om fartyg eller luftfartyg, på den ort dit det väntas. Utmätning av fartyg må även sökas på fartygets hemort.* Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.

Ändå att utmättningsman, hos vilken utmätning är sökt, ej är behörig enligt vad i 1 eller 2 mom. sägs, må han i brådskande fall, med överlämnande av målet till behörig utmättningsman, föranstalta om åtgärd som stadgas i 60 a §.

Om befogenhet för utmättningsman att, när fråga är om utmätning av fast egendom på annan ort, eller i andra särskilda fall överlämna mål om utmätning till annan behörig utmättningsman förordnar Konungen.

62 §³

Vid utmätning bör av utmättningsbara tillgångar i första hand tagas i anspråk egendom som kan användas till borgenärens förnöjande med minsta kostnad, förlust och annan olägenhet för gäldenären. Tillgångar som höra samman skola om möjligt ej skiljas.

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmanrätt i gäldenärens fasta egendom, luftfartyg eller reservdelar

Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmanrätt i gäldenärens fasta egendom, *fartyg, luftfartyg eller re-*

¹ Senaste lydelse av 95 § 1971: 495, 140 § 1944: 68, 140 a § 1971: 495.

² Senaste lydelse 1963: 255.

³ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

till sådant fartyg, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom eller luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådant fartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild för-månsrätt i egendomen.

Föreslagen lydelse

servdelar till luftfartyg, skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild för-månsrätt i egendomen.

Med skepp likställes i denna lag skeppsbygge.

71 §⁴

Har någon panträtt i gäldenärs lösa gods eller rätt att sådant gods till säkerhet för sin fordran kvarhålla, må hinder därav ej möta för godsets utmätande och försäljande för annan gäldenärens skuld; och njute sådan borgenär rätt till betalning ur köpeskillingen, såsom i 6 kap. sägs. Den, som har lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, vare dock, där egendomen icke utgöres av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg, ej pliktig att lämna panten från sig, med mindre full lösen därför gives, eller panthavaren nöjes med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen; ej äge panthavaren vägra att taga lösen, då den, i fall som nu är sagt, honom bjudes, ändå att hans fordran ej är till betalning förfallen.

Har någon gäldenärs lösa egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran, hindrar detta ej, att egendomen utmätes för annan fordran. Den som innehar egendomen är skyldig att taga betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. Han är dock icke pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, om ej försäljning skall ske för fordran med lika eller bättre rätt.

Har in-teckning i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg blivit av ägaren till den in-tecknade egendomen lämnad såsom pant, skall in-teckningen icke utmätas utan i stället den rätt till andel i in-teckningen, som efter ty särskilt är stadgat, må tillkomma gäldenären, tagas i mät i den ordning som 74 § stadgar.

⁴ Senaste lydelse 1971: 1211.

Nuvarande lydelse

Om utmätning av pantbrev i fast egendom i den mån *det* ej utgör pant för fordran finnas bestämmelser i 91 a §.

Föreslagen lydelse

Om utmätning av pantbrev i fast egendom *eller i skepp* i den mån *pantbrevet* ej utgör pant för fordran finnas bestämmelser i 91 a §.

73 §⁵

Lös egendom, som utmätes, skall av utmätningsmannen upptecknas och värderas; och äge han, där så finnes nödigt, tillkalla sakkunnige män att vid värderingen biträda. Utmätas av inteckning besvärade reservdelar till luftfartyg, skola sakkunniga städse anlitas vid värderingen. Är fråga om utmätning av fordran eller rättighet, vare den från vilken fordringen eller rättigheten skall utgå pliktig att, efter anmaning, lämna utmätningsmannen erforderliga upplysningar angående dess innehåll; efterkommes ej anmaningen, äge överexekutor efter anmälan av utmätningsmannen förelägga den tredskande vite samt fälla honom därtill.

Utmätes *helt* fartyg eller gods i fartyg, *avfordre utmätningsmannen befälhavaren de handlingar, som tjäna till upplysning angående äganderätten till fartyget eller godset, så ock uppgift å de fordringar, för vilka fartyget eller godset jämlikt 11 kap. sjölagen må häfta. Utestår frakt ogulden eller innehaves fraktbeloppet av befälhavaren eller redarens agent eller är redaren eller godsets ägare berättigad till sådan ersättning, som i 268 eller 278 § sjölagen omförmäles, skall sådan ersättning, där borgenären det yrkar, uppböras av utmätningsmannen eller av syssloman, som av honom därtill förordnas. Utmätningsmannen kungöre utan dröjsmål den, som det åligger att gälda eller redovisa sådant belopp, förbud att utgiva något till annan än utmätningsmannen eller sysslomanen.*

Vid utmätning av luftfartyg eller gods i sådant fartyg skall vad i 2 mom. stadgas i tillämpliga delar gälla.

Utmätes fartyg, luftfartyg eller gods i fartyg *eller i luftfartyg, skall ägaren eller befälhavaren på anmodan tillhandahålla de handlingar som visar äganderätten eller eljest rör den utmäta egendomen och uppge vilka som har fordran som bör iakttagas vid egendomens försäljning. Han skall på anmodan även överlämna pantbrev eller annan inteckningshandling som han innehar. Därefter får handlingen ej pantförskrivas utan överexekutors tillstånd.*

77 §⁶

Då utmätning av lös egendom är fullbordad så som sägs i 67 c § 1 mom. eller 73—76 §§, njuter borgenären förmånsrätt i det utmäta efter vad som stadgas i förmånsrättslagen (1970: 979).

⁵ Senaste lydelse 1955: 234.

⁶ Senaste lydelse 1971: 495.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Utmätning av registrerat svenskt skepp, svenskt luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådant luftfartyg medför dock förmåns-rätt, när beslutet om utmätning meddelas. Blir egendomen, innan den omhändertagits, utmätt i främ-mande stat, gäller den rätt som vunnits genom den förra utmät-ningen såsom panträtt.

Finner utmätningsmannen på grund av anspråk som i 69 § sägs eller eljest, att egendomen eller del därav ej bort utmätas, äger han föranstalta om rättelse, sedan borgenären, där så kan ske, beretts till-fälle att yttra sig; dock må sådan rättelse ej vidtagas senare än två vec-kor från det förrättningen ägde rum.

Om åtgärd enligt 2 mom. skall utmätningsmannen genast under-rätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

Om åtgärd enligt 3 mom. skall utmätningsmannen genast under-rätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest kla-gan förts över utmätningen.

88 c §⁷

Utmättningsförrättning skall om möjligt hållas inom fyra veckor från det att utmätningsmannen mottog de handlingar som anges i 54, 54 a eller 55 §. Lämnar borgenären anstånd med utmätningen och fortfar anståndet över sex månader från mottagandet av handlingarna, är ansökningen förfallen.

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätning-en, om ej hinder möter eller ut-mättningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd. *Be-träffande fartyg som avses i 94 § skall dock gälla en tid av fyra må-nader från utmätningen.*

Anstånd med försäljning får be-viljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det el-ler särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej be-viljas utöver sex månader *eller, be-träffande fartyg som avses i 94 §, ett år från utmätningen.*

I fråga om tid för försäljning av luftfartyg och in-tecknade re-servdelar till luftfartyg eller av fast

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätning-en, om ej hinder möter eller ut-mättningsmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd.

Anstånd med försäljning får be-viljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl får anstånd ej be-viljas utöver sex månader från ut-mätningen.

I fråga om tid för försäljning av registrerat skepp, luftfartyg el-ler in-tecknade reservdelar till luft-

⁷ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

egendom finnas särskilda bestämmelser.

Föreslagen lydelse

fartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

88 d §⁸

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning.

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning, *om annat ej följer av 91 c § eller av 5 § lagen () om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.*

Medel som gäldenären i målet betalar till utmätningsmannen anses utmätta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider här emot. Om målet är anhängigt hos överexekutor, gäller detsamma i fråga om medel som betalas till denne eller till utmätningsmannen.

89 §⁸

Försäljning av utmätt lös egendom skall ske på offentlig auktion utom i fall som avses i 96 a §.

Om försäljning av *utmätt* luftfartyg *och* av *utmätta*, intecknade reservdelar till *sådant* fartyg meddelas bestämmelser i *särskild lag*.

Om försäljning av *registrerat skepp*, luftfartyg eller intecknade reservdelar till *luftfartyg* meddelas bestämmelser i *särskilda lagar*. *Andel i sådan egendom säljes av överexekutor i den ordning som enligt vad som sägs nedan gäller i fråga om försäljning av rättighet. Detsamma gäller villkorlig äganderätt till egendomen eller andel däri.*

Om försäljning av utmätt fast egendom meddelas likaledes bestämmelser i särskild lag.

90 §⁹

Skall lös egendom säljas på auktion, skall utmätningsmannen kungöra tid och ställe för auktionen i tidning inom orten och på sätt som i övrigt finnes lämpligt. Finnes för viss ort förordnat, att auktion skall kungöras på särskilt sätt, skall det också lända till efterrättelse.

Är egendom, som säljas skall, av beskaffenhet att den ej, utan att förstöras eller väsentligen försämrats, kan förvaras under den tid, som för auktionens kungörande i ovan stadgad ordning erfordras, äge utmätningsmannen låta kungöra försäljningen på annat sätt, som lämpligt finnes.

Auktion å fartyg som sägs i 94 § skall förrättas av överexekutor. Auktionen skall kungöras så som

- * Senaste lydelse 1971: 495.
- * Senaste lydelse 1967: 140.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ovan om annan lös egendom är
sagt.

91 §¹⁰

Kungörelse om auktion å lösören skall ske minst åtta dagar innan auktionen hålles, där ej i fall som i 90 § 2 mom. sägs kortare tid för kungörandet finnes nödig. Auktion å fordran eller rättighet skall kungöras minst fjorton dagar förut; och varde tillika, där så kan ske, inom samma tid särskilda underrättelser om auktionen med posten avsända till borgenären och gäldenären. Skall i stad auktion å lös egendom kungöras mera än en gång, vare det gillt, om första kungörandet skett inom tid som nu är sagd.

Har gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning i hans luftfartyg eller därtill hörande reservdelar blivit utmätt, låte utmätningssmannen anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter; skall sådan handling anskaffas, må ej förr än det skett kungörelse om auktionen utfärdas. Skall försäljning ske av inteckningshandling, vilken tagits i mät hos någon, som enligt handlingen är personligen ansvarig för det däri förskrivna beloppet, åligger det utmätningssmannen, där ej med gäldenärens samtycke handlingen säljes med bibehållande av hans ansvarighet, att, innan handlingen utlämnas till köparen, förse densamma med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Skall fartyg eller gods i fartyg säljas, varde kungörelsen om försäljningen jämväl införd i allmänna tidningarna minst fjorton dagar före auktionen; och skall kungörelsen tillika innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning eller i utmätt fartyg hava inteckning, äga rätt till betalning ur det utmätta, hava att sådant, på sätt i 139 § sägs, före auktionen hos auktionsförrättaren anmäla. De borgenärer, vilka jämlikt 11 kap. sjölagen äga rätt till betalning ur det utmätta eller i utmätt fartyg hava inteckning, skola därjämte, såvitt ske kan, underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev, vilka auktionsförrättaren skall med posten avsända till inländska borgenärer så tidigt, att kallelserna må komma dem till handa minst fjorton dagar före auktionen, och till utländska borgenärer så fort ske kan.

Vid försäljning av gods i luftfartyg skall kungörelse ske minst

Vid försäljning av fartyg, som ej är införd i skeppsregistret, eller

¹⁰ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *godset*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *godset* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger luftpanträtt i *detta*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Föreslagen lydelse

av gods i *fartyg* eller i luftfartyg skall kungörelse ske minst tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *egendomen*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *egendomen* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger *sjö- eller* luftpanträtt i *denna*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Om egendom som skall säljas svarar för företagsinteckning, skall auktionsförrättaren om möjligt underrätta inteckningshavaren om auktionen genom särskilt kallelsebrev, som skall sändas med posten minst två veckor före auktionen. Upplyses senare att företagsinteckning gäller i egendomen, skall underrättelse genast sändas.

Är fråga om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis rörande fartyget. Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

91 a §¹¹

I den mån pantbrev i fast egendom ej utgör pant för fordran får *det* tagas i anspråk genom utmätning hos *fastighetens ägare*.

I den mån pantbrev i fast egendom *eller i skepp* ej utgör pant för fordran får *pantbrevet* tagas i anspråk genom utmätning hos *ägaren*.

Vid sådan utmätning skall pantbrevet tagas i förvar eller, om annan än *den intecknade fastighe-*

Vid sådan utmätning skall pantbrevet tagas i förvar eller om annan än *ägaren* innehar pantbrevet

¹¹ Senaste lydelse 1971: 1211

Nuvarande lydelse

tens ägare innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningssmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Har utmätning skett enligt 1 mom., skall den *fasta* egendomen tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från utmättningsbeslutet. När utmätningssmannen meddelat beslut om att den *fasta* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *fasta* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall pantbrevet pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida något finns att utmäta enligt 1 mom., skall utmätningssmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom *vid domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken väcka talan mot gäldenären och den som bestrider att något finns att utmäta*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om fastighetens tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av pantbrevet ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

Efterkommer ej utmätningssökanden föreläggande enligt 3 mom. och är ej talan i saken väckt av annan part, går utmätningen åter.

Föreslagen lydelse

förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningssmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Har utmätning skett enligt 1 mom., skall den *intecknade* egendomen tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från utmättningsbeslutet. När utmätningssmannen meddelat beslut om att den *intecknade* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *intecknade* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall pantbrevet pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida något finns att utmäta enligt 1 mom., skall utmätningssmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att, inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom, *väcka talan mot gäldenären och den som bestrider att något finns att utmäta, beträffande pantbrev i fast egendom vid den domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och i fråga om pantbrev i skepp vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *den intecknade egendomens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av pantbrevet ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

91 b §¹²

Pantförskrivning av pantbrev sker genom att utmätningssmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för den-

Pantförskrivning av pantbrev sker genom att utmätningssmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes

¹² Senaste lydelse 1971: 1211.

Nuvarande lydelse

nes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *fastighetens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Andel i pantbrev som tillkommer delägare i *fastigheten* får ej pantförskrivas för sig.

Föreslagen lydelse

fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *den intecknade egendomens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Andel i pantbrev som tillkommer delägare i *den intecknade egendomen* får ej pantförskrivas för sig.

91 c §

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt i utmätt egendom och är ostridig eller styrkes, kan begära att egendomen säljes för hans fordran. Om han framställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

92 §¹³

Skall egendom säljas, den någon har såsom lös pant eller eljest under panträtt i handom, varde, där ej panthavaren är pliktig att för sin fordran taga betalning ur köpeskillingen eller på sätt i 71 § sägs förklarat sig därmed nöjas, före utropet underrättelse meddelad, att försäljningen sker med bibehållande av panthavarens rätt.

Vid försäljning av lott i fartyg eller luftfartyg tillkännagive utmätningssmannen, att försäljningen ej medför rubbning i panträtt, som i hela fartyget eller luftfartyget gäller; meddele ock före utropet underrättelse om de fordringar, för vilka fartyget eller luftfartyget veterligen utgör pant.

Om någon innehar utmätt lös egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran och han icke enligt 71 § är pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, får egendomen säljas endast om köpeskillingen förslår till betalning av fordringen.

93 §¹⁴

Utmätt lös egendom skall i uppslag säljas. De yppersta varor skola så länge sparas, att mesta folket är samlat. Då så mycket av det utmätta godset blivit sålt, att gälden, varför utmätning skett, så ock kostnad,

¹³ Senaste lydelse 1955: 234.

¹⁴ Senaste lydelse 1967: 140.

Nuvarande lydelse

som skall ur egendomen utgå, kan av det sålda fullt gottgöras, upphøre försäljningen.

Vid försäljning av annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. får inrop ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås.

Om inrop ej godtages och egendomen ej säljes vid nytt utrop, skall ny auktion utsättas eller egendomen säljas under hand enligt 96 a §.

Föreslagen lydelse

Inrop får ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås.

94 §¹⁵

Skall försäljning ske av fartyg, som enligt mätbrev eller å fartyget anbragt tontalsmärke har en dräktighet av tjugu registerton eller därutöver, eller av annat fartyg, som blivit i fartygsregistret infört, uppläse auktionsförrättaren före utropet gravationsbevis, där enligt 91 § sådant skall vara anskaffat, och give till känna, å vad tid köpeskillningen sist skall inbetalas; anmäl ock dem, vilka äro tillstüdes och hava fordran, som skall vid auktionen bevakas, att sådant anmäla. Varder fordran anmäld hos auktionsförrättaren, meddele han före utropet därom underrättelse.

Innan auktionen avslutas, meddele auktionsförrättaren underrättelse om tiden, då efter 140 § sammanträde för fördelning av köpeskillningen hållas skall, så ock om stället för sammanträdet.

I fråga om försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning äger 1 mom. motsvarande tillämpning.

Vid försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning skall auktionsförrättaren läsa upp gravationsbevis, anmana sakägare att anmäla sina fordringar samt meddela under rättelse om förut anmälda fordringar.

96 §¹⁵

Annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. skall betalas genast efter inropet. Utmätningssmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillningen utom till viss del vilken

Lös egendom som avses i detta kap. skall betalas genast efter inropet. Utmätningssmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillningen utom till viss del vilken skall erläggas som

¹⁵ Senaste lydelse 1967: 140.

Nuvarande lydelse

skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Föreslagen lydelse

handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Sker ej betalning genast efter inropet och lämnas ej heller anstånd, skall egendomen gå under nytt utrop.

Har anstånd lämnats och erlägges ej full betalning inom fastställd tid, är köpet ogiltigt. Utmätningssmannen skall i sådant fall ombesörja ny försäljning av egendomen. Kostnaderna för den första försäljningen samt för vård och förvaltning av egendomen under tiden mellan försäljningarna skola gäldas ur den handpenning som erlagts enligt 1 mom. Om köpeskillingen vid den nya försäljningen understiger det bud som antagits vid den första, skall återstoden av handpenningen användas för att, så långt den förslår, täcka skillnaden. Vad som icke behöver tagas i anspråk här till skall återbetalas.

96 a §¹⁶

Annan lös egendom än fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg äger utmätningssmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmätningssmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Lös egendom, som avses i detta kap. och ej kan antagas vara föremål för okünd sjö- eller luftpant rätt, äger utmätningssmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmätningssmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Innan egendom säljes under hand, skall utmätningssmannen infordra anbud genom kungörelse, som införes i en eller flera tidningar inom orten, eller på annat lämpligt sätt. Avges ej anbud som utmätningssmannen anser sig böra godtaga, skall auktion utsättas.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 mom. och 6 mom. sista punkten samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 och 5 mom. samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

138 §¹⁷

Har, då någon vunnit utmätning å lös egendom, som annan hade under pant rätt i handom, panthavaren, såsom i 71 § sägs, förklarat sig nöjas med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen, njute han sin rätt till godo

Borgenär, vilken innehade lös egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för sin fordran, har rätt att få betalning enligt 137 §, om egendomen, efter utmätning för annan borgenärs fordran, sålts enligt 92 §.

¹⁶ Senaste lydelse 1967: 140.

¹⁷ Senaste lydelse 1955: 234.

Nuvarande lydelse

inom den tid, som i 137 § stadgas; dock att, där i fråga om utmättningsvis sålt fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg annan borgenär påstår betalning för fordran, som skall utgå med förmånsrätt framför panthavarens, denne ej äger njuta betalning i annan ordning, än i 140 eller 141 § sägs.

Föreslagen lydelse

Finnes fordran med sjö- eller luftpanträtt, gäller dock vad som föreskrives i 141 § 2 mom.

139 §¹⁸

Borgenär som, när lös egendom utmättes för annans fordran, hade pantträtt i egendomen utan att ha den under pantträtt i handom eller som ägde rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för sin fordran, är berättigad att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavarens rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran. Skall under konkurs fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen.

När fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, eller gods i fartyg eller i luftfartyg sålts, har borgenär, som hade sjö- eller luftpantträtt i egendomen, rätt att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen.

Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad nu sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehövlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavarens rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för inteckningshavarens fordran.

Skall under konkurs fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom enligt vad som ovan

¹⁸ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

Har fartyg, som är för fordran intecknat, blivit utmättningsvis sålt, skall den å inteckningshavarens fordran enligt förmånsrättsordningen belöpande utdelning utgå, ändå att fordringen ej blivit anmäld. Skall ränta utgå, varde den beräknad för ett år, där ej sist å sammanträde, som i 140 § avses, visat varder, att den för annan tid inestår.

Föreslagen lydelse

sägs om borgenär med sjö- eller luftpanträtt.

141 §¹⁹

När utmätt lös egendom sålts under hand, skall utmättningsmannen, om det ej är uppenbart obehövt, utsätta sammanträde för köpeskillings fördelning och minst två veckor i förväg kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för utmättningsmannen. När särskilda skäl föranleda det, skall han också kungöra tid och plats för sammanträdet i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt.

Har annan lös egendom än som avses i 140 § sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillings fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmättningsmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Har lös egendom sålts på auktion enligt 5 kap., skall sammanträde för köpeskillings fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmättningsmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Sammanträde som avses i 1 eller 2 mom. skall hållas inom två veckor efter utgången av tid som föreskrives i 137 §.

151 §²⁰

Är fråga om fordrans eller intecknings giltighet beroende på särskild prövning eller avgjord genom beslut, som ej vunnit laga kraft, eller är inteckning sökt men ej beviljad, varde vad enligt förmånsrättslagen (1970: 979) å fordringen eller inteckningen belöpa kan vid fördelningen avsatt, intill dess frågan om borgenärens rätt blivit slutligt avgjord.

Finnes eljest fordran tvistig, varde borgenären hänvisad att vid domstol väcka talan och vad å fordringen belöper avsatt, såsom

Finnes eljest fordran tvistig, skall borgenären, om annat ej följer av 3 mom., föreläggas att inom en månad efter det att föreläggan-

¹⁹ Senaste lydelse 1967: 140.

²⁰ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

nyss är stadgat. Vill annan, vars rätt är av frågan beroende, själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Föreslagen lydelse

det delgivits honom väcka talan mot sakägare, som medlen skola tillfalla om borgenärens anspråk bortfaller, vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, domstolen i den ort där överexekutor är. Medlen skola avsättas i avvaktan på att nyssnämnda tid går till ända eller, om talan väckes, tvisten blir slutligt avgjord. Efterkommer ej borgenären föreläggandet och är ej talan i saken väckt av motparten, har han förlorat sin rätt till medlen.

Om saken handlägges av överexekutor och medlens fördelning ej kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts, skall överexekutor, om det finnes ändamålsenligt, själv upptaga tvisten och efter muntlig förhandling pröva den i utslaget om medlens fördelning. Talan anses väckt, när part framställt sitt yrkande. Om bevisning gäller vad som i rättegångsbalken föreskrives för tvistemål. Uteblir part från förhandling, utgör det ej hinder för handläggning och avgörande av tvisten.

Är fordran beroende av villkor, skall *efter ty nu sagts* avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

Är fordran beroende av villkor, skall avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

198 §²¹

Kostnaden för utmätning och det fortsatta förfarandet skall utgå ur köpeskillingen för den utmätta egendomen, behållen avkastning eller andra tillgängliga medel. Kan kostnaden ej uttagas på detta sätt, skall den betalas av utmätningssökanden eller, om den avser åtgärd som annan begärt, av denne och får omedelbart utmätas. När fråga är om försäljning av fastighet som besväras av gemensam inteckning och annan fastighet indragits i förfarandet men försäljning ej kommer till stånd, skall dock den som inlett förfarandet svara för hela kostnaden, om han har sämre rätt än den som begärt indragningen.

Sökes utmätning på grund av dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, och upplyses, då utmätning skall företagas, att nedsättning skett efter ty i 39 § sägs, skall vad som erfordras till betäckande av kostna-

²¹ Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

den för förrättningen tagas i mät, där ej den tappande parten vid förrättningen styrker, att nedsättningsbevis eller besannad avskrift därav blivit för vederparten uppvist så tidigt, att denne kunnat om nedsättningen underrätta utmätningsmannen.

Den som begär utmätning är skyldig att förskjuta kostnaden för åtgärden. Kostnaden för annan åtgärd i målet skall förskjutas av den som begär åtgärden, om utmätningsmannen eller överexekutor påkallar det.

Betalas ej förskott inom förelagd tid, får verkställigheten inställas. Om försäljning av utmätt egendom inställes av sådan anledning, kan utmätningsmannen eller överexekutor besluta att utmätningen skall gå åter.

Föreslagen lydelse

Kostnaden för utmätning eller annan åtgärd i målet skall förskjutas av den som begär åtgärden, om utmätningsmannen eller överexekutor påkallar det.

I fråga om egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, räknas även kostnad för kvarstaden som kostnad för utmätningen.

201 §²²

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Detsamma gäller beslut om att fastighet tagas i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 2 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

När utmätning skett av avlöning, pension eller livränta i den ordning som föreskrives i 67 a—67 d §§ eller av annan egendom i fall som sägs i 67 c § 2 mom., är klagan ej inskränkt till viss tid.

Den som före utmätning av fast egendom förvärvat egendomen från gäldenären får ej klaga hos överexekutor över utmätningen sedan egendomen sålts men är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över försäljningen i den ordning som anges i 213 §.

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Detsamma gäller beslut om att fastighet eller skepp tagas i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 3 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

Sedan utmätt fast egendom eller utmätt registrerat skepp, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant skepp eller andel däri sålts, får utmätningen ej överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.

²² Senaste lydelse 1971: 495.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

209 §²³

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet *eller skepp* tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

213 §²³

Vill någon överklaga överexekutors slutliga utslag i mål som anges i 209 §, skall han inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill klaga över auktion, som överexekutor hållit, eller försäljning som överexekutor verkställt i annan ordning skall inkomma till överexekutor med sin besvärslinlaga inom tre veckor från försäljningsdagen. Besvär över sakägarförteckning som ej avse upphävande av auktion får dock ej anföras annat än i sammanhang med klagan enligt 3 mom.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 140, 140 a eller 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslinlaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

213 a §

När försäljning av fast egendom vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, har den som på annat sätt förvärvat egendomen från gäldenären eller någon hans företrädare förlorat sin rätt mot köparen. Vad som nu sagts gäller även försäljning av registrerat skepp, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant skepp eller andel däri.

Även den som åberopar att gäldenärens eller någon företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om vid försäljningen gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart var beviljad för honom.

Tredje man, vars rätt gått för-

²³ Senaste lydelse 1971: 495.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lorad enligt 2 mom., har rätt till ersättning av staten enligt de bestämmelser som gälla när sådan ersättning skall utgå med anledning av att ägarens rätt gått förlorad genom frivillig försäljning.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder såvitt avser 198 § 3 mom. i kraft den 1 juli 1973 och i övrigt den dag Konungen bestämmer.

2. De nya bestämmelserna om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Har lös egendom, som någon innehar som handpant eller med retentionsrätt, utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 71, 92, 138 och 139 §§ i sin äldre lydelse såvitt angår hans rätt. Om fartyg utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 73 § i sin äldre lydelse.

4. Pantförskrivs enligt 91 b § skuldebrev som enligt äldre bestämmelser är intecknat i fartyg, upphör personligt betalningsansvar på grund av skuldebrevet.

5. Bestämmelserna i 201 § 4 mom. och 213 § i deras nya lydelse samt 213 a § tillämpas ej, om egendomen sålts före ikraftträdandet.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3 Förslag till**Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)**

Härigenom förordnas i fråga om konkurslagen (1921: 225)

dels att 21, 26, 71, 73, 76 och 198 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 195 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***21 §¹**

Konkursdomaren skall genast underrätta allmänna åklagaren i orten om gäldenärs försättande i konkurs.

Avträdes ämbets- eller tjänstemans egendom till konkurs, varde underrättelse därom av konkursdomaren genast meddelad gäldenärens närmaste förman.

Utvisar den i anledning av konkursen upprättade bouppteckningen att fast egendom finnes i boet, skall så snart ske kan å inskrivningsdag om konkursen göras anteckning i inteckningsprotokollet samt i in-tecknings- och fastighetsboken. Ligger egendomen inom annan rätts

¹ Senaste lydelse 1967: 144.

Nuvarande lydelse

domvärjo, skall för verkställande av sådan anteckning konkursdomaren ofördröjligen till inskrivningsdomaren i den ort där egendomen ligger insända bevis om konkursen jämte utdrag ur bouppteckningen.

Hör till boet *fartyg som blivit infört i fartygsregistret*, skall anmälan om konkursen med angivande av *fartygets registreringsnummer* ofördröjligen göras till *den myndighet som handlägger ärenden angående inteckning i fartyg*; och varde å den inskrivningsdag, då det först kan ske, anteckning om konkursen gjord i *inteckningsboken för fartyg*. Hör till boet *lott i fartyg*, skall anmälan om konkursen ofördröjligen avsändas till *den myndighet som för fartygsregistret*; och varde i anmälningen *intagna de uppgifter som erfordras för fartygets säkra urskiljande*.

Föreslagen lydelse

Hör till boet *registrerat skepp eller andel i sådant skepp* skall anmälan om konkursen med angivande av *skeppets registerbeteckning* ofördröjligen göras till *registernmyndigheten*. Denna har att på första inskrivningsdag i *skeppsregistret* göra anteckning om konkursen.

Ingår i konkursboet luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, eller lott i eller intecknade reservdelar till sådant fartyg, skall anmälan om konkursen med angivande av fartygets nationalitets- och registreringsbeteckning ofördröjligen sändas till luftfartsstyrelsen samt till den inskrivningsdomare, som handlägger inskrivningsärenden rörande luftfartyg. Inskrivningsdomaren har att å första inskrivningsdag i inskrivningsboken för luftfartyg göra anteckning om konkursen.

Finnes i boet egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall anmälan om konkursen ofördröjligen sändas till den inskrivningsdomare som har att upptaga ärenden angående inteckning i verksamheten. Inskrivningsdomaren har att på första inskrivningsdag i inskrivningsboken över ärenden om företagsinteckning göra anteckning om konkursen.

26 §²

Varder beslut om egendomsavträde upphävt av högre rätt, skall konkursdomaren underrättas därom; och låte han kungöra den högre rätts beslut en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, ävensom nedtaga den i rättens kansli anslagna kungörelsen.

Finnes i gäldenärens bo fast egendom eller *fartyg, som blivit infört i fartygsregistret*, eller *lott i fartyg* eller ock luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, eller lott i eller intecknade reservdelar till sådant fartyg eller egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av

Finnes i gäldenärens bo fast egendom eller *registrerat skepp eller andel i sådant skepp* eller ock luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, eller lott i eller intecknade, reservdelar till sådant fartyg eller egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteck-

² Senaste lydelse 1967: 144.

Nuvarande lydelse

företagsinteckning, skall vad i 21 § tredje, fjärde, femte och sjätte styckena föreskrivits angående anteckning eller anmälan om konkursen äga motsvarande tillämpning i fråga om den högre rättens beslut.

Föreslagen lydelse

ning, skall vad i 21 § tredje, fjärde, femte och sjätte styckena föreskrivits angående anteckning eller anmälan om konkursen äga motsvarande tillämpning i fråga om den högre rättens beslut.

71 §³

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum annorledes än å auktion, begära samtycke därtill av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmanärrätt, må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i första och andra styckena fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Skall helt fartyg eller gods i fartyg säljas, äge förvaltaren, där fartyget finnes å ort inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Är fartyg, som skall säljas, in-tecknat för gäld, må det ej säljas annorledes än utmättningsvis, med mindre in-teckningshavare, vilkens fordran ej kan till fullo gäldas, likväl samtycker till försäljningen samt, om fartyget in-köpts av annan, för in-teckningens dödande avlämnar in-teckningshandlingen till den, som utses av honom och köparen.

Är fråga om försäljning av luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till sådant fartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning. Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egen-

Skall fartyg, som ej är infört i skeppsregistret, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat skepp, av luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

³ Senaste lydelse 1971: 1045.

Nuvarande lydelse

domens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på grund av inteckning häftar eller med vilken är förenad luftpant-rätt i egendomen eller varmed följer rätt att såsom säkerhet kvarhålla egendomen eller förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979). Gods i luftfartyg skall säljas i samma ordning som gods i sjögående fartyg.

Föreslagen lydelse

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning som belastar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter. Skall försäljning ske av inteckningshandling, som innehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medgiver, att handlingen må försälgas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Vad där sägs om talan för borgenärer gäller även borgenärer som ha förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Vad där sägs om talan för borgenärer gäller även borgenärer som ha förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979).

73 §⁴

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant-rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning; åliggande

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under pant-rätt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning; åliggan-

⁴ Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse

det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

Vill ej borgenären föranstalta om försäljningen, äge förvaltaren där-om besörja. Dock må in-teckning i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg, vilken blivit av ägaren till den in-tecknade egendomen lämnad såsom pant, icke av förvaltaren säljas, utan äge han allenast låta sälja den rätt till andel i in-teckningen, som efter ty särskilt är stadgat må tillkomma gäldenären.

76 §⁵

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom eller luftfartyg eller in-

Föreslagen lydelse

de det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av fartyg, *som ej är infört i skeppsregistret*, eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit.

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, *registrerat skepp*, luftfartyg eller in-

⁵ Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse

tecknade reservdelar till *sådant fartyg* må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Föreslagen lydelse

tecknade reservdelar till *luftfartyg* må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

195 a §

Med skepp likställes i denna lag skeppsbygge. Bestämmelse, som avser skeppsregistret, gäller därvid i stället skeppsbyggnadsregistret.

198 §^o

Har konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller *fartyg, som blivit infört i fartygsregistret* eller lott i *fartyg* gått till försäljning, ankomme på fastighetens eller *fartygets* eller *fartygslottens* ägare att därom göra anmälan hos den myndighet, hos vilken anteckning om konkursen eller anmälan om densamma jämlikt 21 § ägt rum; skolande, när förhållandet styrkes, anteckning därom i fråga om fast egendom eller *fartyg, som blivit infört i fartygsregistret*, göras i *vederbörande inteckningsprotokoll samt fastighets- eller inteckningsbok.*

Har konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller *registrerat skepp* eller *andel i sådant skepp* gått till försäljning, ankomme på fastighetens eller *skeppets* eller *skeppsandelens* ägare att därom göra anmälan hos den myndighet, hos vilken anteckning om konkursen eller anmälan om densamma jämlikt 21 § ägt rum; skolande, när förhållandet styrkes, anteckning därom i fråga om fast egendom eller *skepp*, göras i *fastighetsboken* eller i *skeppsregistret.*

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande luftfartyg, som blivit infört i luftfartygsregistret, samt lott i och intecknade reservdelar till sådant fartyg.

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.
2. Bestämmelserna i 21, 26 och 198 §§ skall gälla i fråga om båt, som avses i första stycket under 5 i övergångsbestämmelserna till lagen () om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1).
3. Vad som föreskrives i 71, 73 och 76 §§ i deras nya lydelse tillämpas, om försäljning skall äga rum efter ikraftträdandet.

4 Förslag till

Lag om ändring i jordabalken

Härigenom förordnas, att 17 kap. 10 §, 18 kap. 1 § och 20 kap. 6 § jordabalken¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

10 §

Detta kapitel äger icke tillämpning beträffande företräde mellan å ena sidan förvärv av fast egendom, som skett vid exekutiv försäljning, och å andra sidan upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft samt ej heller beträffande företräde mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan överlåtelse *utom när egendomen sålts för annat ändamål än till betalning av Jordran, för vilken egendomen svarar till följd av utmätning eller på annan grund.*

Detta kapitel äger icke tillämpning beträffande företräde mellan å ena sidan förvärv av fast egendom, som skett vid exekutiv försäljning, och å andra sidan upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft samt ej heller beträffande företräde mellan förvärv som skett vid exekutiv försäljning och annan överlåtelse.

I fråga om företräde mellan upplåtelser av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft vid exekutiv auktion gäller ej 3 §. I fall då inskrivning av rättigheterna sökts samma inskrivningsdag har förvärven lika rätt, om ej annan företrädesordning fastställts.

Andra stycket gäller i tillämpliga delar, när myndighet i annat fall än med anledning av exekutiv auktion fördelar medel mellan rättsägare i den ordning som gäller vid fördelning av köpeskillning för exekutivt försäld fast egendom.

18 kap.

1 §

Har fast egendom förvärvats genom överlåtelse och var överlåtaren ej rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, är förvärvet likväl giltigt, om lagfart på egendomen vid överlåtelsen var beviljad för överlåtaren och om förvärvarn vid överlåtelsen eller, när egendomen därefter överlåtits till an-

Har fast egendom förvärvats genom överlåtelse och var överlåtaren ej rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren, är förvärvet likväl giltigt, om lagfart på egendomen vid överlåtelsen var beviljad för överlåtaren och om förvärvarn vid överlåtelsen eller, när egendomen därefter överlåtits till an-

¹ Balken omtryckt 1971: 1209.

Nuvarande lydelse

nan, denne vid sitt förvärv varken ägde eller bort äga kännedom om att överlåtaren ej var rätt ägare.

Föreslagen lydelse

nan, denne vid sitt förvärv varken ägde eller bort äga kännedom om att överlåtaren ej var rätt ägare.
Vad nu sagts gäller ej förvärv som skett vid exekutiv försäljning.

I fråga om upplåtelse av nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft, vilken gjorts av den som ej var rätt ägare till egendomen på den grund att hans eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätt ägaren, äger första stycket motsvarande tillämpning, dock endast om den till vilken rättigheten uppläts vid upplåtelsen varken ägde eller bort äga kännedom om att upplåtaren ej var rätt ägare.

Om förtråde på grund av inskrivning finns bestämmelser i 17 kap.

20 kap.

6 §

Lagfartsansökan skall avslås, om

1. fångeshandlingen ej ingivits,
2. fångeshandlingen ej är upprättad såsom föreskrives i lag,

3. förvärvet avser köp eller byte och fångeshandlingen innehåller villkor, som enligt 4 kap. 4 eller 28 § medför att förvärvet är ogiltigt,

4. förvärvet avser del av fastighet och i 4 kap. 7—9, 28 eller 29 § eller eljest i lag föreskriven tid för ansökan om fastighetsbildning försuttit eller ansökan därom avslagits eller sådant förvärv eljest enligt lag är ogiltigt,

5. överlåtelsen står i strid med en mot överlåtaren gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen och, när överlåtelsen skedde, lagfart ej var beviljad för överlåtaren eller, om så var fallet, ärende om anteckning i fastighetsboken av inskränkning en var upptaget på inskrivningsdag,

6. fastigheten tidigare överlåtits till någon vars förvärv enligt 17 kap. 1 eller 4 § äger företräde framför sökandens förvärv,

7. fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt lag äger företräde framför dennes förvärv,

Lagfartsansökan skall avslås, om

1. fångeshandlingen ej ingivits,
2. fångeshandlingen ej är upprättad såsom föreskrives i lag,

3. förvärvet avser köp eller byte och fångeshandlingen innehåller villkor, som enligt 4 kap. 4 eller 28 § medför att förvärvet är ogiltigt,

4. förvärvet avser del av fastighet och i 4 kap. 7—9, 28 eller 29 § eller eljest i lag föreskriven tid för ansökan om fastighetsbildning försuttit eller ansökan därom avslagits eller sådant förvärv eljest enligt lag är ogiltigt,

5. överlåtelsen står i strid med en mot överlåtaren gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen och, när överlåtelsen skedde, lagfart ej var beviljad för överlåtaren eller, om så var fallet, ärende om anteckning i fastighetsboken av inskränkning var upptaget på inskrivningsdag,

6. fastigheten tidigare överlåtits till någon vars förvärv enligt 17 kap. 1 eller 4 § äger företräde framför sökandens förvärv,

7. fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt 213 a § 1 mom. utsökningsslagen äger företräde framför dennes förvärv,

Nuvarande lydelse

8. för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd försuttit eller ansökan därom avslagits,

9. det är uppenbart att förvärvet av annan grund är ogiltigt eller ej kan göras gällande.

Föreslagen lydelse

8. för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd försuttit eller ansökan därom avslagits,

9. det är uppenbart att förvärvet av annan grund är ogiltigt eller ej kan göras gällande.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Nya lagen tillämpas ej i fråga om egendom som sålts exekutivt före ikraftträdandet.

5 Förslag till

Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)

Häriigenom förordnas, att 60 § 3 mom. uppbördsförordningen (1953: 272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utsökningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

Föreslagen lydelse

60 §

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utsökningslagen, 11 § lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom, 3 § lagen () om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m. samt 3 § lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Omtryckt 1972: 75.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 12 oktober 1973

Närvarande: justitierådet *Alexanderson*, regeringsrådet *Klackenberg*, f. d. regeringsrådet *Öhman*, justitierådet *Walberg*.

Enligt lagrådet den 9 november 1972 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 april 1972, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle inhämtas över upprättade förslag till

1. lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.,
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
4. lag om ändring i jordabalken.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade den 22 mars, 5—30 april och 17 september—8 oktober 1973 inför lagrådet föredragits av rådmannen Arne Wilhelmsson.

Lagförslagen föranledde följande yttranden inom lagrådet.

Lagen om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.**1 §***Lagrådet:*

I andra stycket avses att utsäga att skeppsbygge, som är infört i skeppsbyggnadsregistret, likställas med registrerat skepp. För tydlighets skull torde ordet "registrerat" böra insättas i lagtexten.

För att få närmare överensstämmelse med nyssnämnda bestämmelse synes motsvarande stadganden i förslagen till ändring i UL och i KL, nämligen 62 § 4 mom. respektive 195 a § första punkten, båda böra ändras att lyda: "Med registrerat skepp likställas i denna lag registrerat skeppsbygge."

2 §*Lagrådet:*

Såsom beredningen framhåller åsyftar bestämmelsen om att vad i SFL sägs om utmätt skepp skall gälla även när skepp skall säljas exekutivt under konkurs närmast det fallet att konkursförvaltaren begär försäljning i den ordning som gäller för utmätt fartyg. Emellertid kan enligt 23 och 24 §§ KL försäljning under konkurs också ske på föranledande av borgenär, som före eller under konkursen erhållit utmätning i skeppet. För sådana fall följer redan av 1 § att förslaget bestämmelser är tillämpliga på försäljningen. I den delen uttrycker så-

lunda första punkten något som redan sagts. Bestämmelsen skulle bli klarare, om uttryckligt undantag görs för utmätningsfallen. I enlighet härmed föreslås att i första punkten närmast före orden "skall säljas exekutivt" insättes uttrycket "utan föregående utmätning".

Bestämmelsen i andra punkten att skeppet skall räknas som utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och skeppet tagits ur drift, har, enligt vad som framgår av remissprotokollet, närmast tillkommit med hänsyn till föreskrifterna i 248 § sjölagsförslaget (prop. 1973: 42) om preskription av sjöpanträtt. Enligt nämnda paragraf avbrytes preskription genom att före preskriptionstidens utgång skeppet blir föremål för säkerställd utmätning, som sedermera följes av exekutiv försäljning. Det egentliga syftet med bestämmelsen i andra punkten av nu förevarande paragraf är tydligen att i konkursfallet det i 248 § sjölagsförslaget uppställda kravet på säkerställd utmätning skall anses uppfyllt när begäran om skeppets försäljning inkommit till överexekutor och skeppet tagits ur drift. Ordalagen i 2 § säger emellertid endast att det är i fråga om tillämpning av försäljningslagens regler som skeppet skall anses som utmätt. Detta understrykes av ordet "härvid" i andra punkten.

Motsvarande problem föreligger beträffande icke registrerade fartyg och gods i fartyg. Enligt den föreslagna 91 c § UL kan borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt i utmätt egendom och är ostridig eller styrkt, begära att egendomen säljes för hans fordran. Om han framställt sådan begäran, får förfarandet inte nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller. Paragrafen syftar — på samma sätt som 5 § Sfl såvitt den avser sjöpanträttshavare — till att underlätta för sjöpanträttshavare att komma till sin rätt. Enligt sin ordalydelse avser 91 c § endast fall, där utmätning skett. Det framgår emellertid av beredningens specialmotivering till 91 c §, att paragrafen är avsedd att tillämpas även i konkursfallet. I detta avseende uttalar sålunda beredningen, under hänvisning till 71 och 73 §§ KL, att 91 c § blir tillämplig även under konkurs (bet. s. 91). Enligt 71 § fjärde stycket KL i dess föreslagna lydelse äger konkursförvaltaren, om fartyg som inte är infört i skeppsregistret eller gods i fartyg skall säljas, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I 73 § KL upptages vissa bestämmelser om rätt för borgenär att under konkurs sälja lös egendom i vilken han har panträtt. Enligt första stycket tredje punkten i föreslagen lydelse får borgenären realisera oregistrerat fartyg och gods i fartyg i den ordning som gäller när sådan egendom blivit utmätt.

Såsom framgår av det sagda upptar 71 och 73 §§ KL endast bestämmelser om den ordning, i vilken egendomen skall säljas. Däremot innehåller paragraferna inte någon föreskrift att egendomen skall anses utmätt. Det är därför i och för sig tveksamt om dessa lagrum kan anses

medföra att 91 c § — som enligt sin ordalydelse avser endast utmätt egendom — blir tillämplig också i konkurs. Vidare är det också tveksamt i vad mån konkursförvaltarens eller borgenärs begäran om försäljning i konkurs av oregistrerat fartyg eller gods i fartyg kan anses uppfylla kravet i 248 respektive 254 § sjölagsförslaget att egendomen före preskriptionstidens utgång skall ha blivit föremål för säkerställd utmätning. Att märka är att varken 71 eller 73 § KL upptager någon motsvarighet till föreskriften i 2 § SfL om fartygets tagande ur drift, en åtgärd som tydligen är avsedd att ersätta det säkerställande av utmätning som enligt 248 § krävs för preskriptionsavbrott.

Det är givetvis angeläget att förutsättningarna för preskriptionsavbrott klart framgår av lagen. Såväl när det gäller registrerad som när fråga är om oregistrerad egendom synes den bästa lösningen vara att i 248 och 254 §§ sjölagen upptaga uttryckliga bestämmelser om konkursfallets likställande med säkerställd utmätning. I 248 § kunde förslagsvis anges, att vad i paragrafen sägs om verkan av säkerställd utmätning också skall gälla, där fartyget skall säljas exekutivt under konkurs eller enligt 10 § andra stycket sjölagen, under förutsättning att begäran om försäljning gjorts och fartyget tagits ur drift. I 254 § skulle såsom förutsättning för preskriptionsavbrott i konkursfallet kunna anges att begäran enligt KL om exekutiv försäljning gjorts. Om dessa tillägg göres i sjölagen, synes andra punkten i förevarande paragraf om när skepp skall anses utmätt kunna utgå.

Vad gäller kravet att skeppet skall ha "tagits ur drift" är innebörden därav inte alldeles självklar. En precisering av formuleringen synes önskvärd. Uttrycket "ur drift" kan möjligen läsas så att skeppet skall ha tagits ur sin reguljära drift och att kravet för preskriptionsavbrott alltså har fyllts när skeppet exempelvis på konkursförvaltarens order har avvikit från förut tillkännagiven rutt för att återvända till hemlandet. "Ur drift" kan också tolkas i motsättning till vad det innebär att ett fartyg enligt sjölagen är "i drift". (Jämför 9 § sjölagsförslaget, som stadgar att fartyg, när det hålles i drift, skall vara bl.a. sjövärdigt och bemannat på betryggande sätt.)

Motiven tyder på att den senare tolkningen är den avsedda. Lagberedningen har framhållit att panträttskonventionen torde kräva "någon form av fysiskt ingripande" för att preskription av sjöpanträtt skall avbrytas, och därför anser beredningen enbart en framställning till överexekutor om försäljning inte vara tillfyllest. Föredragande statsrådet uttalar att ett preskriptionsavbrott får anses kräva "ett iakttagbart ingripande mot fartyget". I anslutning till vad i 248 § sjölagsförslaget sägs om säkerställd utmätning framhåller statsrådet att vid beslutad utmätning åtgärder alltid vidtas för att säkerställa utmätningen, i den mån det är genomförbart, men att någon motsvarande åtgärd ej vidtas av exekutionsmyndigheten med anledning av konkursförval-

tares begäran om exekutiv försäljning. Regeln att skeppet skall tas ur drift fyller därför funktionen att motsvara att utmätning säkerställs.

Innebörden av att skeppet skall ha "tagits ur drift" får med hänsyn till det anförda antagas vara att skeppet har gjorts tillgängligt för försäljning här hemma (jfr kravet i 71 § femte stycket KL att registrerat skepp skall finnas inom riket) genom att det förts till svensk hamn och är ur bruk. Om stadgandet såsom lagrådet föreslagit överflyttas till 248 § sjölagen kommer den angivna tolkningen onekligen att ligga närmare till hands än om det står i SFL. Oavsett var bestämmelsen placeras bör enligt lagrådets mening i tydlighetens intresse utsägas att fartyget skall ha "tagits ur drift i svensk hamn".

10 §

Lagrådet:

Enligt första stycket av förevarande paragraf skall i sakägarförteckningen upptas bl. a. "exekutionsfordringen". Härmed förstås i första hand utmätningssökandens fordran. Har mer än en borgenär fått utmätning, skall såsom lagberedningen uttalat samtliga sökandes fordringar anges i förteckningen. Enligt remissprotokollet inkluderar termen även fordran för vilken försäljning skall ske efter utlösning enligt 4 § eller anslutning enligt 5 §. Terminologin är densamma som i FfL och LfL.

I anslutning till vad i motiveringen till andra stycket av förevarande paragraf upptagits om inskrivningskostnad för gäldenärens förvärv av skepp må erinras om att i lagberedningens betänkande Utsökningsrätt VIII om fastighetsexekution m.m. uttalas (s. 132), att om konkursförvaltaren föranstaltar om försäljning av fastighet som ej är lagfaren för gäldenären, han enligt rättsfall (NJA 1913 s. 380) är skyldig att söka lagfart på gäldenärens fång. Huruvida motsvarande skyldighet kan anses föreligga, då gäldenären förvärvat ett skepp men inte sökt inskrivning av förvärvet och sålunda inte enligt 19 § sjölagsförslaget vunnit sakrättsskydd, berörs inte direkt i remissprotokollet. I och för sig skulle det kunna ifrågasättas om inte sådan skyldighet borde i författning stadgas inte bara för konkursförvaltare utan också för exekutionsmyndighet i det fallet att utmätning skett av nyss avsedd egendom.

Tydligt är att ett konkursbo ofta torde ha ett starkt intresse av att inskrivning sökes. Som nyss antytts vinnes först därigenom sakrättsskydd mot överlåtarens borgenärer. Vidare torde av den föreslagna 213 a § UL följa att en köpare kan i vissa fall bli bättre ställd, om vid den exekutiva försäljningen gäldenärens åtkomst är inskriven. I sakens natur ligger att skeppet som sådant också i övrigt i allmänhet torde representera en bättre förmögenhetstillgång i boet om inskrivning skett.

Övergångsbestämmelserna

Lagrådet:

Punkt 5 i förevarande bestämmelser är avfattad i överensstämmelse med punkt 9 i övergångsbestämmelserna till FfL (1971: 494) och punkt 5 i övergångsbestämmelserna till LfL (1971: 500); med dessa båda lagrum kan också jämföras punkt 13 i övergångsbestämmelserna till lagen (1971: 495) om ändring i UL. De lagrum vilka sålunda tjänat som förebilder har emellertid efter remissen, i samband med att rätts-hjälpsreformen fick sin slutliga gestaltning, genom lagar den 2 mars 1973 (1973: 133—135) undergått vissa ändringar. Förevarande punkt bör ändras på motsvarande sätt.

Vid föredragningen av förevarande lagförslag inför lagrådet har erinrats om att enligt de numera upphävda bestämmelserna om förlagsinteckning (förordning 1883: 16 s. 1) sådan inteckning kunde omfatta också inteckningsbart fartyg liksom luftfartyg och inteckningsbar reservdel till luftfartyg. Så är däremot inte förhållandet med företagsinteckning. Enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1966: 454) om företagsinteckning gäller, att lagen skall tillämpas på meddelad eller sökt förlagsinteckning, och vidare att om vid lagens ikraftträdande egendom som nyss nämnts är föremål för beviljad eller sökt förlagsinteckning, inteckningen alltjämt omfattar egendomen eller utstående köpeskilling för denna. Detta gäller dock inte i konkurs som inträffar på grund av ansökan som göres senare än tio år efter lagens ikraftträdande, dvs. senare än den 30 juni 1977.

I 1955 års luftfartygsförsäljningslag (1955: 235) beaktades förlagsinteckningshavares intressen på så sätt att bestämmelser gavs om att — vid försäljning av luftfartyg eller reservdelar under konkurs — fordringar med förmånsrätt på grund av förlagsinteckning skulle upptagas i borgenärsförteckningen (4 §) och borgenärer med sådan fordran ägde anslutningsrätt (7 §). Dessa bestämmelser äger — på grundval av övergångsbestämmelserna i lagen 1967: 143 om ändring i sistnämnda två paragrafer samt övergångsbestämmelserna till 1971 års luftfartygsförsäljningslag (1971: 500) — alltjämt tillämpning, när luftfartyg eller reservdelar enligt vad nyss sagts fortfarande häftar för förlagsinteckning.

Eftersom de hittillsvarande reglerna för exekutiv försäljning av inteckningsbart fartyg är förhållandevis utvecklade — bl. a. fordras inte borgenärsförteckning och vid konkurs saknas anslutningsrätt — har några särskilda övergångsanordningar för fartyg, motsvarande dem som stadgats för luftfartyg och reservdelar därtill, inte behövts.

När nu en fullständig reglering införes i fråga om exekutiv försäljning av skepp, kunde ifrågasättas att införa dylika övergångsanordningar. Emellertid torde fall då skepp numera häftar för förlagsinteck-

ning vara sällsynta. Om i något fall förlagsinteckningsansvar skulle föreligga, kommer detta ansvar under alla förhållanden att upphöra inom kort. Med hänsyn härtill synes några särskilda stadganden i fråga om skepp inte påkallade. Skulle fråga om realiserande av förmånsrätt i skepp på grund av förlagsinteckning aktualiseras i någon konkurs, bör principerna i 4 och 7 §§ av 1955 års luftfartygsförsäljningslag kunna tillämpas analogivis.

Utsökningslagen

56 §

Lagrådet:

I remissprotokollet har återgivits ett uttalande av beredningen att den som är behörig att utmäta fartyg också bör kunna ta ägarhypotek i fartyget i mät eller, med det remitterade förslagets terminologi, pantbrev i skepp i den mån det ej utgör pant för fordran (91 a §). Det i 2 mom. första punkten av förevarande paragraf förekommande uttrycket "utmätning — — — i fråga om fartyg" täcker väl både fartyget och pantbrev däri. När i nästföljande punkt skrivs "utmätning av fartyg" synes emellertid ordvalet och sammanställningen med det föregående utesluta pantbrevet. Om detta inte är avsett (jfr Utsökningsbalk, SOU 1973: 22 s. 224), anser lagrådet att andra punkten bör avfattas så: "I fråga om fartyg må utmätning sökas även på fartygets hemort."

62 §

Lagrådet:

Lagrådet erinrar om vad som vid 1 § SfL förordats i fråga om 4 mom. av förevarande paragraf.

77 §

Lagrådet:

Enligt 1 mom. av förevarande paragraf medför utmätning av lös egendom, då den är "fullbordad" så som sägs i 67 c § 1 mom. eller 73—76 §§, dvs. då vissa åtgärder vidtagits, förmånsrätt efter vad som stadgas i förmånsrättslagen (FRL). I 2 mom. utsäges att utmätning av registrerat svenskt skepp, svenskt luftfartyg eller intecknade reserverdelar till sådant luftfartyg dock medför förmånsrätt, när beslutet om utmätning meddelas.

Bestämmelsen i 2 mom. innebär att distansutmätning, dvs. utmätning av skepp eller luftfartyg som ej är omedelbart tillgängligt för exekutionsmyndigheten, blir möjlig. Med hänsyftning på sådan utmätning, där utmätningsbeslut sålunda alltid till tiden föregår de faktiska åtgärderna för utmätningens verkställande, sägs i motiven att utmätning av egendom varom här är fråga skall medföra förmånsrätt "redan när"

beslut om utmätning meddelas. Det synes lämpligt att ordet "redan" insättes också i lagtexten.

Vid distansutmätning uppkommer alltså förmånsrätt, ehuru utmätningen inte är fullbordad. Emellertid måste självfallet, för att utmätningen över huvud taget skall ge resultat och förmånsrätten kunna realiseras, de olika verkställighetsåtgärderna komma till stånd och exekutiv försäljning genomföras. Ehuru tillkommet med tanke på distansutmätning är 2 mom. emellertid tillämpligt på utmätning också då skeppet eller luftfartyget är tillgängligt för utmätningsmannen. Möjligen skulle här kunna föreligga tvekan om vid vilken tidpunkt förmånsrätten skall anses uppkommen, om exempelvis utmätningsbeslutet protokollföres först någon dag efter det att utmätningen fullbordats genom att de föreskrivna verkställighetsåtgärderna vidtagits. Med hänsyn till utmätningens allmänna karaktär av ett verkställighetsförfarande får det emellertid antagas att i sådana fall utmätningsbeslutet anses fattat muntligen i och med att utmätningen är fullbordad och att protokollföringen blir att se endast som en nedteckning i efterhand av beslutet. Med detta betraktelsesätt synes några tillämpningssvårigheter inte behöva uppstå.

Till jämförelse med 77 § 2 mom. i dess föreslagna lydelse kan anföras att enligt 83 § 1 mom. utmätning av fast egendom är fullbordad när beslut därom meddelats och att den därefter medför förmånsrätt.

Den nu föreslagna bestämmelsen i 77 § 2 mom. kan sägas harmoniera dåligt med 9 § tredje stycket FRL som föreskriver att förmånsrätt på grund av utmätning har företrädare framför förmånsrätt på grund av in-teckning, vilken sökts samma dag som utmätningen verkställdes eller senare. Däremot kan konkurrensföreskriften i FRL sägas gå bättre ihop med 77 § 1 mom. och 83 § 1 mom. UL. Man skulle då läsa "fullbordad" och "verkställd" som i förevarande sammanhang synonyma ord.

I det pågående arbetet på exekutionsrättens område har enligt vad som under hand inhämtats från lagberedningen avsikten aldrig varit, att FRL skulle innehålla bestämmelser som avgör när ett utmätningsförfarande fortskridit därhän att det är förenat med rättsverkningar. Lagberedningen uttalar därom i sitt nyligen avgivna betänkande Utsökningsbalk (SOU 1973: 22 s. 276) att FRL inte anger vilket led i verkställandet av utmätning som är avgörande utan att den frågan regleras i UL. Ordet "verkställdes" i 9 § tredje stycket FRL har alltså inte avsetts få särskild betydelse i detta hänseende.

Det må tilläggas att konkurrensfrågan mellan in-teckning och utmätning inom en nära framtid torde komma i ett nytt läge. Lagberedningen har nämligen i sitt nyssnämnda betänkande tagit upp vissa nyheter på det nu aktuella området (5 kap. 28 §). Enligt nämnda förslag medför redan beslut om utmätning förmånsrätt. Undantag görs — förutom för utmätning i lön (jfr 67 c § 1 mom. UL) — även för registrerat svenskt

skepp, svenskt luftfartyg, in-tecknade reservdelar till sådant luftfartyg och fast egendom. Utmäts egendom av dessa slag medför utmätningen för-månsrätt när anteckning om utmätningen upptas på inskrivningsdag.

91 §

Lagrådet:

Det föreslagna 3 mom. upptar bestämmelser om kungörelseförfarande m. m. vid försäljning av bl. a. "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret". Med sistnämnda uttryck avses tydligen att ange den restgrupp av fartyg, som återstår att reglera i paragrafen, sedan det nuvarande 3 mom. av-seende fartyg i allmänhet upphävts samtidigt med ikraftträdandet av SfL. Denna lags regler skall därefter tillämpas vid försäljning av de i 1 § angivna objekten, nämligen skepp och skeppsbyggen införda i de svenska skepps- och skeppsbyggnadsregistren samt egendom som är in-förd i motsvarande utländska register. Uppenbarligen är avsikten att den restgrupp fartyg, som sålunda regleras i förevarande paragraf, ej skall omfatta fartyg som är införda i utländskt register. Lagrådet förordar att det föreslagna 3 mom. uttryckligen anges gälla "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register".

Av samma skäl bör motsvarande jämkningar göras i de föreslagna 1 och 3 mom. av 139 § UL.

Jämväl i förslaget till ändring i KL förekommer uttrycket "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret" i här åsyftad betydelse, nämligen i 71 § fjärde stycket och 73 § första stycket, och det bör även i dessa lagrum kompletteras med orden "eller i motsvarande utländska register".

91 a §

Lagrådet:

Om såsom lagrådet förordat (vid 1 § SfL) 62 § 4 mom. ändras till att nämna "registrerat skepp" och "registrerat skeppsbygge", synes i 1 och 4 mom. av förevarande paragraf de redaktionella jämkningarna böra ske att framför "skepp" insättes "registrerat". Motsvarande jämkningar kan lämpligen göras i 201 § 1 mom. och 209 §.

91 c §

Lagrådet:

Enligt förevarande paragraf skall borgenärens med sjöpanträtt förena-de fordran vara ostridig eller styrkt. Det är emellertid tydligt att vad som skall vara ostridigt eller styrkt är inte blott fordringens existens utan också att den är förenad med den påstådda sjöpanträtten. Detta skulle komma till bättre uttryck om före orden "är ostridig eller styrkes" in-skjutes orden "vars rätt till betalning ur denna" (jämför 5 § andra styc-ket SfL).

Beträffande frågan om paragrafens tillämplighet i konkurs hänvisas till vad som anförts vid 2 § SfL.

138 §

Lagrådet:

Förevarande paragraf skulle vinna i tydlighet om första punkten omredigeras så, att den nu i slutet upptagna hänvisningen till 92 § föres till inledningen av punkten och hänvisningen därvid ändras till att ange att lös egendom sålts "i fall som avses i 92 §". I sistnämnda paragraf avses enligt ordalagen dels försäljning i det fallet, att köpeskillingen förslår till betalning av handpanthavares eller retinents fordran, och dels, indirekt, försäljning i den situationen, att sådan rättsinnehavare enligt 71 § är pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald. Emellertid framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4 i remissprotokollet) att försäljning av lös egendom som här är i fråga kan ske också om panthavaren eller retinents förklarar sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen och alltså medger försäljning utan hinder av att hans fordran inte blir fullt betald. Betalningsreglerna i förevarande paragraf får anses analogivis tillämpliga också på detta fall.

Med ytterligare vissa formella jämkningar utöver den nyss angivna kan förevarande paragraf förslagsvis få följande lydelse: "Om lös egendom sålts i fall som avses i 92 §, skall den borgenär, som innehade egendomen med pant- eller retentionsrätt, få betalning såsom anges i 137 §. Finnes fordran med sjö- eller luftpanträtt, skall dock 141 § 2 och 3 mom. ha motsvarande tillämpning."

139 §

Lagrådet:

Under hänvisning till vad som anförts under 91 § hemställer lagrådet att i 1 mom. och 3 mom. uttrycket "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret" utbytes mot "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register".

151 §

Lagrådet:

Beträffande de föreslagna bestämmelserna i förevarande paragraf uppställer sig ett spörsmål som inte berörts i remissprotokollet, nämligen i vilken mån rättskraft tillkommer avgörande i en tvist som kommit under domstols prövning enligt 2 mom. eller överexekutors prövning enligt 3 mom. Situationen är snarlik den som föreligger, när rätten meddelat dom angående tvistig fordran i konkurs. Enligt 115 § KL är genom dom i tvist angående bevakad fordran allenaast avgjort vilken rätt som i konkursen tillkommer fordringen (jfr NJA II 1921 s. 549 ff).

När det gäller de nu aktuella rättskraftsfrågorna synes det vara anledning att först behandla det fallet att någon tvist om de för fördelning tillgängliga medlen inte föreligger. Detta kan bero på att riktigheten av det anspråk som framställs av den i första hand berättigade borgenären inte sätts i fråga eller att annan borgenärs anspråk på medlen av förrättningsmannen lämnas utan avseende. Sedan fördelningen vunnit laga kraft blir betalningen i princip bindande såväl mot gäldenären som mot dem vilka framträtt som borgenärer vid köpeskillingsfördelningen. I förhållandet till gäldenären följer detta motsättningsvis av 153 § UL. Av nämnda lagrum framgår nämligen att gäldenären, när borgenären saknar exekutionstitel, äger väcka talan om återvinning inom en månad efter det att fördelningen vunnit laga kraft. Beslutet om tilldelning av medel åt viss borgenär torde i praktiken — säkerligen i överensstämmelse med lagens mening — bli definitivt även i förhållandet mellan borgenärerna inbördes, ehuru någon återvinningsmöjlighet här inte finns (jfr Olivecrona, Utsökning, 7 uppl. s. 182). Från principen att, sedan fördelningen vunnit laga kraft, betalning, som borgenär uppburit enligt fördelningen, blir bindande mot övriga borgenärer och mot gäldenären torde få göras undantag — förutom för det nyss berörda fallet, när gäldenären inom föreskriven tid väckt talan om återvinning — för dels fall när fördelningsbeslutet undanröjes efter att ha angripits med extraordinärt rättsmedel och dels fall när borgenär som erhållit betalning gjort sig skyldig till svikligt förfarande (jfr Olivecrona, Förfarandet vid exekutiv försäljning av fast egendom, 2 uppl. s. 168).

Vad härefter angår det fallet att tvist föreligger vid köpeskillingsfördelningen och borgenären hänvisas att väcka talan enligt 2 mom., utgår lagregeln från att processen skall föras mellan den borgenär som påstår den tvistiga fordringen, å ena, och de sakägare som enligt sekundärfördelningen är berättigade till de omtvistade medlen, å andra sidan. Sådan sakägare kan vara annan borgenär men också gäldenären i fall när denne på grund av ägarhypotek eller eljest är enligt sekundärfördelningen betalningsberättigad. Vad nu sagts om partsförhållandena i en process enligt 2 mom. torde överensstämma med nu gällande ordning (jfr Olivecrona, Utsökning, 7 uppl. s. 182). Det är tydligt, att remissförslaget ser domstolens prövning av tvisten som ett led i det exekutiva förfarandet. Saken rör vem som skall få del i de tillgängliga medlen. Den borgenär som hänvisats att väcka talan skall därför — med åberopande av sin fordran — yrka att han förklaras ha företräde till de nedsatta medlen. Gäldenären torde ha rätt att intervensera i rättegången.

Domen i en rättegång enligt 2 mom. får rättskraft mellan parterna, såvitt avser rätten till medlen. Fördelningen skall alltså ske i enlighet med domen. Sedan fördelningen vunnit laga kraft blir betalning som

i enlighet med fördelningen tillägges sakägare i princip bindande för gäldenären och övriga borgenärer på samma sätt som betalning i fall när tvist inte förelegat.

Vad slutligen beträffar det fallet, att överexekutor prövar tvisten enligt 3 mom., gäller därom i rättskraftshänseende i tillämpliga delar vad som sagts om domstolsprövning enligt 2 mom. Prövningen går sålunda även här ut på att avgöra vem som skall få del i tillgängliga medel och partsförhållandet bör ses på samma sätt som vid tvist enligt 2 mom. Betalning som utgår enligt fördelningen blir, sedan denna vunnit laga kraft, bindande mot gäldenären och övriga borgenärer i enlighet med vad förut sagts om fall när tvist inte förelegat.

Av det förut anförda framgår, att den betalning som tillagts borgenär enligt lagakraftvunnen fördelning i princip blir definitiv och inte kan bringas att återgå. Däremot torde ett avgörande enligt 2 eller 3 mom., med hänsyn till dess begränsade uppgift att bestämma vem som skall få del i tillgängliga medel, inte på annat sätt ha rättskraft utanför det exekutiva förfarandet. Att en fordran underkänts i ett sådant avgörande torde sålunda inte utgöra hinder mot att borgenären i annat sammanhang för talan om fordringen mot gäldenären. Att en fordran delvis fått betalning i det exekutiva förfarandet lär inte heller utesluta att gäldenären i en senare rättegång, där borgenären begär att få ut återstoden av fordringsbeloppet, kan med framgång bestrida fordringens existens. Från dessa synpunkter torde kunna sägas, att överensstämmelse råder med den princip som i fråga om tvistiga fordringar i konkurs kommit till uttryck i 115 § KL och att verkan av ett avgörande enligt 2 eller 3 mom. sålunda är inskränkt till det exekutiva förfarandet.

213 a §

Lagrådet:

I förevarande paragraf upptas nya, för fast egendom och registrerade skepp gemensamma regler om verkan mot tredje man av exekutiv försäljning. Därvid behandlas, enligt vad som uttalas i specialmotiveringen, i 1 mom. fall av tvesalu och i 2 mom. fall då gäldenären inte var rätt ägare. I 3 mom. återfinns regler om ersättning till tredje man, vars rätt gått förlorad enligt 2 mom.

När fast egendom överlåts till flera var för sig, anses av ålder de konkurrerande förvärven alla ha skett från rätt ägare och i så måtto vara giltiga. Konkurrensen löses genom regler om företräde på grund av inskrivning (JB 17 kap.). I motsättning till tvesalufallen står sådana fall då det ena av konkurrerande förvärv är behäftat med rättslig brist i fångeskedjan. För dylika fall finns i JB (18 kap. 1—3 §§) bestämmelser om godtrosförvärv på grund av inskrivning. Till bestämmelserna om godtrosförvärv knyter sig ersättningsregler (JB 18 kap. 4 §).

Vad beträffar förvärv som avser skepp var det kommittéförslag, som ligger till grund för de nu aktuella ändringarna i sjölagen, uppbyggt efter denna fastighetsrättsliga förebild (prop. 1973:42 s. 245 ff). Den följdes emellertid ej i det till lagrådet remitterade förslaget eller i propositionen. Bestämmelserna om godtrosförvärv på grund av inskrivning (20 § sjölagen) har där, med viss anknytning till lösörerättsliga principer, fått omfatta både fall av tvesalu och sådana fall där brist föreligger i överlåtarens fång eller i fång längre tillbaka i fångeskedjan. Vad angår tvesalufallet ses alltså det senare förvärvet som ett förvärv från den som inte längre är rätt ägare. I överensstämmelse härmed står att sjölagsförslagets ersättningsbestämmelse (349 §) omfattar också tvesalufallen.

Den avvikelse från det fastighetsrättsliga mönstret, som i fråga om skepp sålunda skett i sjölagsförslaget, bör iakttagas också vid utformningen av förevarande paragraf. Lämpligt kan då vara att behandla fast egendom i 1 mom. och skeppsegendom i 2 mom.

Såsom i remissprotokollet anges har lagberedningen om ersättningsreglerna i 3 mom., såvitt de avser sistnämnda slag av egendom, framhållit att de ej gäller fartyg som är registrerat i främmande stat. I anslutning därtill erinrar beredningen om att ersättningsreglerna i sjölagsförslaget inte är tillämpliga annat än på fartyg som registrerats här i riket och anför att den nu aktuella bestämmelsen om svenska statens ersättningsskyldighet inte kan sträcka sig längre. Enligt lagrådets uppfattning bör, om 2 mom. skall avse också i utlandet registrerad skeppsegendom — se härom nedan — 3 mom. innehålla en uttrycklig erinran om att bestämmelserna däri avser endast här i riket registrerad skeppsegendom.

Med hänsyn till det nu anförda skulle lagtexten kunna utformas på följande sätt:

”När exekutiv försäljning av fast egendom vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, har den som åberopar annat förvärv av egendomen från gäldenären eller någon hans företrädare förlorat sin rätt mot köparen. Även den som åberopar att gäldenärens eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om vid den exekutiva försäljningen lagfart var beviljad för gäldenären.

Har exekutiv försäljning av registrerat skepp, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant skepp eller till andel däri vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts skall, om gäldenären ej var rätt ägare, köparens förvärv dock gälla, såvida gäldenärens åtkomst var inskriven vid försäljningen.

Tredje man, vars rätt till fast egendom gått förlorad enligt 1 mom. andra punkten, är berättigad till ersättning av staten enligt samma bestämmelser som gälla när sådan ersättning skall utgå med anledning av

att ägarens rätt gått förlorad genom frivillig försäljning. Vad nu sagts har motsvarande tillämpning när tredje man enligt 2 mom. förlorat sin rätt till skepp som är registrerat här i riket.”

Lagrådet vill emellertid vidröra ett par i remissprotokollet inte närmare diskuterade frågor i anslutning till de nya reglerna i förevarande paragraf beträffande registrerade skepp.

Alexanderson, Öhman:

Till en början kan tvekan råda om reglernas tillämpningsområde. Närmast till hands ligger dock att antaga att de å ena sidan avser endast en enligt UL eller SfL och alltså här i riket företagen exekutiv försäljning men å andra sidan är tillämpliga på all egendom som kan i sådan ordning säljas, alltså både svensk och utländsk. Finge man nämligen antaga en begränsning till svensk egendom borde reglerna gälla också utomlands företagen exekutiv försäljning, vilket i så fall skulle ha framgått av lagtexten. Också har i remissprotokollet (s. 45) endast beträffande ersättningsbestämmelserna framhållits att de ej gäller fartyg som är registrerat i främmande stat. Ett antagande att här avses både svenska och utländska skepp synes inte motsägas av 1967 års internationella sjöpanträttskonvention (prop. 1973:42 s. 380 ff) som skulle kunna läsas så (se särskilt art. 2 och 11) att frågan om verkan av exekutiv försäljning skall bedömas enligt lagen i den stat där exekutionen äger rum och alltså bör regleras där. Den utformade nyss återgivna lagtexten ger enligt vår mening uttryck för den sålunda angivna uppfattningen om tillämpningsområdet.

Vidare bör emellertid följande framhållas. Att Sverige kunnat erkänna exstinktiva förvärv till svensk egendom i så stor omfattning som skett sammanhänger med att den som därigenom går sin rätt till egendomen förlustig får ersättning av statsmedel. Den föreslagna regleringen innebär beträffande utländsk egendom att exekutiva förvärv skall erkännas som exstinktiva i samma vida omfattning som i fråga om svensk egendom utan att ersättning utgår till den som gör rättsförlusten. Naturligen kan statsverket emellertid inte påtaga sig ansvaret för brister i utländskt registreringsförfarande. Vidare talar åtskilliga beaktansvärda skäl för en enhetlig reglering som ger exekutivköparen en säker ställning. Det undandrar sig dock vårt bedömande om den sålunda beträffande utländsk egendom intagna ståndpunkten är väl förenlig med Sveriges internationella förpliktelser.

Kluckenberg:

Jag förordar att den nya regeln i 2 mom. om exstinktiv verkan utav exekutiv försäljning av skepp uttryckligen begränsas till här i riket registrerade skepp och grundar detta yrkande väsentligen på två skäl. Den

bryskhet mot rätte ägaren, som denna nya regel innebär, vore inte möjlig annat än mot bakgrunden av det ersättningsansvar som staten påtagit sig mot rätte ägaren. Men detta statsansvar är enligt tredje stycket tydligen avsett att vara begränsat till ägarförluster beträffande skepp, som är svenskregistrerade vid den exekutiva auktionen. Det skulle då framstå som diskriminerande för att inte säga grovt orättvist att i det läget göra den nya exstinktiva regeln tillämplig på utlandsregistrerade skepp, där några ersättningsmöjligheter inte står till buds. För det andra vill det förefalla, som om införandet av en dylik äganderättsreglering i svensk lag beträffande utlandsregistrerade skepp också principiellt skulle möta vissa betänkligheter. Åtminstone enligt den i samband med sjölagsförslaget (prop. 1973: 42 s. 193 ff.) lämnade översikten av de internationellt privaträttsliga normerna skulle registreringslandets lag vanligen vara tillämplig i frågor om äganderätt till fartyg.

Vad som skall gälla i motsvarande situation, när i Sverige registrerat skepp sålts exekutivt i utlandet, torde lämpligen inte kunna direkt regleras i den svenska utsökningslagen. Om det föreslagna 2 mom. analogivis tillämpas på sådan exekutiv försäljning bör rimligtvis också ersättningsreglerna i 3 mom. vinna motsvarande tillämpning.

Walberg:

Det är inte fullt klart vilken räckvidd de nu föreslagna reglerna om den exekutiva försäljningens exstinktiva verkan skall ha i internationellt-privaträttsliga förhållanden när det gäller skeppsegendom. Vad beträffar exekutiv försäljning i Sverige av skeppsegendom som är registrerad i annat land synes visserligen uttalanden i remissprotokollet om att ersättningsreglerna inte gäller fartyg, som är registrerat i främmande stat, utgå från att exekutionens exstinktiva verkan skall inträda också vid sådan försäljning. Lagtexten ger emellertid inte någon klar ledning härvidlag. Den i samband med sjölagsförslaget lämnade översikten av internationellt-privaträttsliga normer på sakrättens område synes närmast tala för att registreringslandets lag borde vara tillämplig i fall då — som här — fråga är om förvärv och förlust av äganderätt till skeppsegendom. För en sådan ståndpunkt skulle måhända också kunna anföras, att ersättningsmöjligheten tydligen ansetts vara en förutsättning för att ge den exekutiva försäljningen dessa ingripande verkningar och att det med hänsyn härtill kan te sig naturligt, att paragrafens räckvidd inte sträcker sig längre än ersättningsmöjligheten gör. (Jfr även reglerna om godtroshäns förvärv i 20 § sjölagsförslaget som uppenbarligen gäller endast skepp som är registrerat i Sverige.)

Vad härfter beträffar det fallet att ett svensktregistrerat fartyg sålts exekutivt i annat land torde visserligen förevarande paragraf vara direkt tillämplig endast på exekutiv försäljning i Sverige. Det förefaller dock inte uteslutet att, när fråga om försäljningens verkan kommer upp

vid svensk domstol, analogiskt tillämpa reglerna i paragrafen. Därvid skulle kunna ifrågasättas att också tillämpa ersättningsreglerna.

De angivna spörsmålen har inte diskuterats i förarbetena. Den oviss-
het som sålunda råder synes påkalla ett förtydligande av lagtexten eller
i vart fall ett vägledande uttalande från föredragande statsrådets sida.
I avsaknad av konventionsreglering i ämnet synes det mig ligga nära
till hands att begränsa paragrafens räckvidd till skeppsegendom som är
registrerad här i riket.

Övergångsbestämmelserna

Lagrådet:

Punkt 1

Det erinras om att den i förslaget angivna tidpunkten för ikraftträdan-
det av 198 § 3 mom. måste ändras.

Punkt 3

Den i förslaget upptagna bestämmelsen i andra meningen av föreva-
rande punkt bör avse inte endast fartyg utan också gods i fartyg. Det
hemställas att bestämmelsen ändras i enlighet därmed.

Enligt det föreslagna nya 5 mom. i 198 § skall gälla att i fråga om
egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, även kostnad
för kvarstaden räknas som kostnad för utmätningen. Denna bestämmelse
kan anses i viss mån innebära en materiell ändring, eftersom rättsläget
för sakägare blir sämre, om utmätningskostnaden ökar. Bestämmelsen
bör därför inte gälla vid kvarstad som lagts före ikraftträdandet. Före-
skrift härom kan lämpligen upptas i en tredje mening i förevarande
punkt. Förslagsvis kan föreskriften få följande lydelse: "Den nya be-
stämmelsen i 198 § 5 mom. tillämpas, när egendomen belagts med kvar-
stad efter ikraftträdandet."

Punkt 4

Enligt punkt 6 övergångsbestämmelserna till SfL skall nämnda lag
gälla också i fråga om båt som enligt övergångsbestämmelserna till änd-
ringarna i sjölagen är upptagen i skeppsregistret. En motsvarande över-
gångsbestämmelse föreslås i anslutning till ändringarna i KL. Också de
nya stadgandena i UL bör genom en övergångsbestämmelse göras till-
lämpliga på båtar av här avsett slag. Bestämmelsen bör lämpligen införas
som en första mening i förevarande punkt, varefter den i förslaget upp-
tagna föreskriften rörande 91 b § kan följa som en andra mening. För-
slagsvis kan den nya bestämmelsen få följande lydelse: "De bestämmel-
ser i nya lagen som rör registrerat skepp skall gälla i fråga om båt, som
är upptagen i skeppsregistret enligt 5 övergångsbestämmelserna till lagen
(197 :) om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1)".

Konkurslagen**Ingressen****Lagrådet:**

Utöver de lagrum i KL som enligt remissprotokollet föreslås ändrade bör också 29 § andra stycket jämkas i anslutning till de nya bestämmelserna om panträtt i skepp. Nämnda lagrum ändrades 1971 (SFS 1971: 498) i anledning av panträtsreformen i nya JB. Här om hänvisas till propositionen 1971: 20 s. 50 och 350. Eftersom vad som sägs i 29 § andra stycket om inteckning i fartyg blir oförenligt med de nya panträtsreglerna i sjölagen, bör stycket ändras så att det inte omfattar pantbrev som avses i sistnämnda lag. Första stycket av 29 § kommer då att kunna bli tillämpligt på pantsättning av sådant pantbrev.

Förslagsvis kan 29 § andra stycket få följande lydelse: "Om borgenär under ovan angiven tid sökt inteckning av skuldebrev för fordran, vid vars tillkomst sådan säkerhet ej betingats, är borgenären pliktig att på talan av konkursboet antingen återställa inteckningshandlingen till boet eller också tillhandahålla inteckningshandling angående luftfartyg för utbyte enligt vad som är föreskrivet därom samt handling, på grund varav företagsinteckning sökts, för inteckningens dödande."

21 §**Lagrådet:**

Fjärde stycket anknyter till bestämmelsen i 38 § första stycket 3 i det till riksdagen överlämnade förslaget till ändringar i sjölagen (prop. 1973: 42). Enligt nämnda punkt skall i skepps- eller skeppsbyggnadsregistret antecknas, när ägare av registrerat skepp eller skeppsbygge försatts i konkurs. Lagrådet uttalade om bestämmelsen (prop. s. 567) att med "ägare" bör där, utan att det uttryckligen anges, likställas den som har villkorlig äganderätt. Till detta uttalande har föredragande statsrådet anslutit sig (prop. s. 620). I överensstämmelse härmed bör förevarande lagrum liksom 26 och 198 §§, utan att det direkt utsäges, ha tillämpning också på villkorlig äganderätt till registrerat skepp eller till andel däri.

Lagtexten i förevarande stadgande nämner "registrerat skepp". Av sammanhanget framgår att här avses endast svenskt skepp och sålunda inte också skepp som är infört i utländskt register av motsvarande karaktär som det svenska skeppsregistret. Samma innebörd har uttrycket i 26 och 198 §§. På andra ställen i förslaget till ändring i KL liksom i förslaget till ändring i UL omfattar motsvarande uttryck även utlandsregistrerade skepp. För att inte osäkerhet om innebörden skall uppstå bör i förevarande paragraf samt 26 och 198 §§ uttryckligen anges att endast "registrerat svenskt skepp" avses. Lagrådet föreslår att lagtexten ändras i enlighet härmed.

26 §

Lagrådet:

Lagrådet erinrar om vad som vid 21 § anförts och föreslagits i fråga om förevarande lagrum.

71 §

Lagrådet:

Under hänvisning till vad som anförts vid 91 § UL hemställer lagrådet att i fjärde stycket uttrycket "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret" utbytes mot "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register".

73 §

Lagrådet:

Under hänvisning till vad som anförts vid 91 § UL hemställer lagrådet att i första stycket uttrycket "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret" utbytes mot "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register".

195 a §

Lagrådet:

Lagrådet erinrar om vad som vid 1 § SFL förordats i fråga om första punkten av förevarande paragraf.

198 §

Lagrådet:

Lagrådet erinrar om vad som vid 21 § anförts och föreslagits i fråga om förevarande lagrum.

Övergångsbestämmelserna

Punkt 3

Lagrådet:

Såsom angivits vid ingressen till KL bör 29 § andra stycket i avslutning till de nu aktuella ändringarna i sjölagen ändras på motsvarande sätt som skedde genom SFS 1971: 498 i anledning av nya JB. Till ändringen bör knytas en övergångsbestämmelse av innebörd att det äldre stadgandet skall tillämpas om inteckning sökts på grund av medgivande från tiden före ikraftträdandet. Det må framhållas att denna övergångsbestämmelse kan få betydelse i fråga om inte bara inteckningsansökningar före ikraftträdandet utan också sådana ansökningar, som skett efter denna tidpunkt, till följd av vad som stadgas i punkterna 14 och 19 övergångsbestämmelserna till förslaget om ändring i sjölagen.

Övergångsbestämmelsen till 29 § synes lämpligen, i anslutning till 4 andra punkten övergångsbestämmelserna till SFS 1971: 498, kunna få följande lydelse: "Äldre lydelse av 29 § tillämpas, när borgenär sökt inteckning i fartyg på grund av medgivande som lämnats före ikraftträdandet."

Bestämmelsen kan förslagsvis upptagas såsom punkt 3 och remissförslagets punkt 3 såsom punkt 4.

Jordabalken*Lagrådet:*

Förslaget lämnas utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

Utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 26 oktober 1973.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MÖBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.,
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) samt
4. lag om ändring i jordabalken.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

I anslutning till 2 § *SfL* har lagrådet föreslagit, att bestämmelsen i första punkten såvitt den angår konkurs skall i förtydligande syfte för- ses med visst tillägg. Jag biträder inte förslaget, eftersom bestämmelsen i så fall skulle få annan utformning än dess förebilder i FfL (2 § första st.) och LfL (2 §). Någon olägenhet kan inte föranledas därav att bestämmelsen formellt får omfatta även sådana konkursfall i vilka skeppet är eller blir utmätt. Beträffande bestämmelsen i andra punkten, som egentligen rör frågan om preskription av sjöpanträtt i fartyg för två speciella fall, har lagrådet förordat att den flyttas till 248 § sjölagen (1891: 35 s. 1). I sammanhanget har lagrådet förordat även viss komplettering av bestämmelserna i 254 § sjölagen angående preskription av sjöpanträtt i gods i fartyg. Jag anser att vad lagrådet i denna del förordat bör godtas och jag har därför låtit upprätta förslag till ändring i sjölagen. Vid utformningen av de nya bestämmelserna har jag med två jämkningar följt lagrådets förslag till lagtext. Den ena jämkningen innebär att jag som ytterligare förutsättning för preskriptionsbrott beträffande gods — utöver att begäran om exekutiv försäljning gjorts — anger att godset omhändertagits av utmätningssmannen eller eljest satts under hans insegl. Tillägget motsvarar beträffande gods kravet i fråga om fartyg att detta "tagits ur drift". Den andra jämkningen rör just lagrådets förslag om skärpning av uttrycket "tagits ur drift" till "tagits ur drift i svensk hamn". En sådan skärpning är enligt min mening inte befogad. För vissa fall kan ett sålunda uttryckt krav vara för strängt. En del svenska skepp är så stora att de ej kan anlöpa svensk hamn och ett kondemnerat fartyg kanske ej kan föras till sådan hamn.

Lagarrådet har vid 10 § *SfL* diskuterat lämpligheten av att införa för-

fattningsmässig skyldighet för exekutionsmyndighet och konkursförvaltare att i vissa fall söka inskrivning på gäldenärens vägnar. De åsyftade fallen är att en köparens inte inskrivna äganderätt till skepp utmätts eller ingår i ett konkursbo. Vissa skäl talar onekligen för att man föreskriver skyldighet att söka inskrivning i dessa fall. Å andra sidan är det praktiska behovet av en författningsmässig reglering ringa. Såväl vid utmätning som i konkurs torde sålunda borgenärerna som regel på allt sätt söka förmå gäldenären att söka inskrivning. Med hänsyn härtill och eftersom en författningsmässig reglering kräver särskilda överväganden, bl. a. rörande stämpelskatteproblem, vill jag inte föreslå någon sådan i detta sammanhang (jfr 5 kap. 30 § i förslaget till utsökningsbalk, SOU 1973: 22).

Lagrådet har föreslagit viss ändring av likställighetsförklaringarna mellan skepp och skeppsbyggen i 62 § 4 mom. UL-förslaget och 195 a § KL-förslaget samt har som följd härav förordat vissa redaktionella jämkningar i andra lagrum. Lagrådets förslag förbiser emellertid — liksom även det remitterade förslaget — att man i tillämpningen måste beakta inte endast skeppsbyggen utan även sjösatta båtbyggen (jfr 250 § sjölagsförslaget i prop. 1973: 42). Jag har därför låtit likställighetsförklaringarna gälla fartyg och fartyg under byggnad och underförstår då att fartyg är antingen skepp eller båt (2 § första st. nyssnämnda sjölagsförslag). Med en sådan lösning behövs inte några redaktionella jämkningar i andra lagrum.

Lagrådets förslag till ändring av 91 § UL-förslaget syftar till att från paragrafens tillämpningsområde klart utestänga de fall då försäljning av skeppsegendom skall ske enligt SfL. Syftet kan enligt min mening uppnås genom att uttrycket "fartyg, som ej är infört i skeppsregistret" ändras till "fartyg, som ej är registrerat". Motsvarande ändring bör vidtas i vissa andra lagrum i UL-förslaget och KL-förslaget.

Lagrådet har ingående behandlat 213 a § UL-förslaget som innehåller regler om verkan mot tredje man av exekutiv försäljning av fast egendom och registrerad skeppsegendom. I anslutning till den vid paragrafen diskuterade frågan om reglerna bör tillämpas också på utlandsregistrerad skeppsegendom vill jag framhålla följande. I 1967 års internationella sjöpanträttskonvention lämnas frågan öppen enligt vilket lands rättsordning de sakrättsliga verkningarna av en exekutiv försäljning bör bedömas. I det läget står valet närmast mellan registreringslandets lag, å ena sidan, och lagen i det land där det exekutiva förfarandet ägt rum, å den andra. För det förra alternativet talar önskvärdheten av överensstämmelse mellan de sakrättsliga verkningarna av frivillig försäljning — som enligt gängse lagkonfliktnormer brukar bedömas enligt lagen i registreringslandet — och motsvarande verkningar av exekutiv försäljning. För det senare alternativet talar att alla frågor rörande exekutionsförfarandet skall regleras av lagen i exekutionslandet samt att

skeppsegendomen måste finnas i det landet vid tidpunkten för den exekutiva försäljningen. I sammanhanget bör beaktas att till förfarandet måste anses höra de regler som syftar till att få äganderätten till den utmäta egendomen fastställd, när tvist härom uppkommit före försäljningen (69 § UL), liksom även de härtill anknyttande reglerna om besvär (201 § 4 mom. UL-förslaget). Det remitterade förslaget förutsätter ett tillämpningsområde i enlighet med det senare alternativet och omfattar alltså även utlandsregistrerad egendom. Lagrådets ledamöter har intagit olika ståndpunkter rörande lämpligheten av den lösning som valts. Två av dem har godtagit det remitterade förslaget medan de båda andra ställt sig kritiska till det. För egen del har jag inte blivit övertygad om att det remitterade förslaget bör frångås. Det har bl. a. den fördelen att det bör kunna i någon mån stimulera budgivningen vid den exekutiva försäljningen eftersom köparens ställning stärks. Härmed sammanhänger att genom förslaget någon osäkerhet om tillämpningsområdet i vart fall inte bör bli aktuell vid ev. äganderättstvist hos svensk domstol. Varken den omständigheten att utländska domstolar kanske inte alltid kommer att godtaga svensk lag såsom avgörande eller den att ersättning av allmänna medel utgår endast till den som genom exekutiv försäljning går förlustig svenskregistrerad egendom bör ses som något avgörande argument mot förslaget. Frågan om förslagets bestämmelser om de sakrättsliga verkningarna kan bli analogt tillämpliga när svenskregistrerat skepp sålts exekutivt utomlands torde inte kunna ges något allmän-giltigt svar utan måste bli beroende på förhållandena i det särskilda fallet, främst vad exekutionslandets lag föreskriver rörande verkan av exekutiv försäljning företagen av dess myndigheter. Frågan bör därför lämpligen kunna överlämnas till domstolarna för avgörande. Mot bakgrund av det anförda förordar jag att bestämmelserna om de sakrättsliga verkningarna skall gälla exekutiv försäljning också av utlandsregistrerad skeppsegendom. Bestämmelserna bör emellertid som lagrådet har anfört utformas annorlunda än i det remitterade förslaget. Jag har inte något att erinra mot det förslag till utformning som lagrådets yttrande innehåller.

Enligt 21 § *KL-förslaget* skall underrättelse om konkurs som omfattar svenskregistrerad skeppsegendom lämnas till skepps- och skeppsbyggnadsregistren. I anslutning härtill vill jag nämna att jag avser att föreslå att i tillämpningsbestämmelser föreskrivs, att underrättelse om konkurs som omfattar utlandsregistrerad skeppsegendom skall lämnas till vederbörande utländska registermyndighet.

Lagrådet har utöver de lagrum som ändras enligt de remitterade lagförslagen föreslagit jämkning i 29 § *KL*. Jag anser jämkningen befogad och har fördens skull tagit upp den i *KL-förslaget*.

Jag godtar i övrigt de jämkningar i de remitterade lagförslagen som lagrådet har föreslagit och har inte något att erinra mot de uttalanden i tillämpningsfrågor som lagrådet har gjort.

Vissa redaktionella jämkningar bör göras i de remitterade lagförslagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga

dels de av lagrådet granskade lagförslagen,

dels inom justitiedepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1),
2. lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	3
Förslag till lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.	3
Förslag till lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1) ..	8
Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)	24
Förslag till lag om ändring i jordabalken	31
Förslag till lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1)	33
Förslag till lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272) ..	34
Utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden den 26 april 1972	35
1 Inledning	35
2 Allmän motivering — nuvarande ordning, beredningens förslag och remissyttrandena	36
2.1 Allmänt om exekution i fartyg	36
2.2 Utmätningsobjekten och försäljningsmyndighet	39
2.2.1 Fartyg och fartyg under byggnad	39
2.2.2 Andel i och villkorlig äganderätt till skepp eller skepps- bygge	42
2.2.3 Pantbrev	44
2.2.4 Utländska fartyg	45
2.3 Utmätningsförfarandet	47
2.4 Utmätning i konkurrens med pant- och retentionsrätt	53
2.5 Utmätt fartygs drift	58
2.6 Exekutiv försäljning	61
2.6.1 Auktions- och underhandsförsäljning	61
2.6.2 Utlösnings- och anslutningsrätt	62
2.6.3 Täcknings- och övertagandeprinciperna	67
2.6.4 Handpenning, tillträde och övertagande av betalnings- ansvar	68
2.7 Tvister i utsökningsmål	70
2.8 Verkan av exekutiv försäljning	75
3 Allmän motivering — föredraganden	80
3.1 Allmänna synpunkter	80
3.2 Utmätningsobjekten och försäljningsmyndighet	81
3.2.1 Fartyg och fartyg under byggnad	81
3.2.2 Andel i och villkorlig äganderätt till skepp eller skepps- bygge	82
3.2.3 Pantbrev	84
3.2.4 Utländska fartyg	85
3.3 Utmätningsförfarandet	86
3.4 Utmätning i konkurrens med pant- och retentionsrätt	88
3.5 Utmätt fartygs drift	91
3.6 Exekutiv försäljning	91
3.6.1 Auktions- och underhandsförsäljning	91

3.6.2 Utlösnings- och anslutningsrätt	92
3.6.3 Täcknings- och övertagandeprinciperna	94
3.6.4 Handpenning, tillträde och övertagande av betalnings- ansvar	95
3.7 Tvister i utsokningsmål	96
3.8 Verkan av exekutiv försäljning	98
4 Specialmotivering	99
4.1 Förslaget till lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.	99
4.2 Förslaget till lag om ändring i utsokningslagen (1877: 31 s. 1)	135
4.3 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) ..	155
4.4 Förslaget till lag om ändring i jordabalken	160
4.5 Förslaget till lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)	163
5 Hemställan	163
Bilagor	
Bilaga 1. Lagberedningens lagförslag	164
Bilaga 2. Justitiedepartementets lagförslag	188
Utdrag av lagrådets protokoll den 12 oktober 1973	218
Utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden den 26 oktober 1973	236

